This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

ПАМЯТНИКИ

ЛАТЫШСКАГО НАРОДНАГО ТВОРЧЕСТВА

СОБРАНЫ И ИЗДАНЫ

Иваномъ Спрогисомъ.

ИЗЪ БИБЛІОТЕКИ
С.П. БУРГСКОЙ
ДУХОВНОЙ АКАДЕМІИ

Леонидъ Денисовъ.
18 3/II 85. Москва.

ВИЛЬНА.
Печатня Виленскаго Губернскаго Правленія.
1868.

F01761

STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES

389 Помоги
Sprogis, I. IA
Кто л. Денисов
Москва. 1885.
XLII 551

ПАМЯТНИКИ

ЛАТЫШСКАГО НАРОДНАГО ТВОРЧЕСТВА

СОБРАНЫ И ИЗДАНЫ

ИЗЪ БИБЛІОТЕКИ С.П. БУРГСКОЙ ДУХОВНОЙ АКАДЕМІИ

Иваномъ Спрогисомъ

ВИЛЬНА.

Печатнѣ Виленскаго Губернскаго Правленія

1868

ПК

PG 9015
Sb

Дозволено Цензурою. 17 Декабря 1868 года. Г. Вильна.

Мысль — заняться собираніемъ *памятниковъ Латышскаго народнаго творчества*, съ цѣлью сдѣлать ихъ извѣстными русскому обществу, была давнишнимъ нашимъ желаніемъ. Но только въ 1866 году представилась намъ возможность заняться этимъ дѣломъ. Находясь въ то время на родинѣ—на границѣ трехъ губерній Лифляндской, Курляндской и Витебской, мы приступили къ собиранію Латышскихъ пѣсенъ (1) въ этихъ мѣстахъ, и по преимуществу въ окрестностяхъ мызы Стукенгофъ и древняго замка Кокенгузена (2). Этотъ нашъ трудъ увѣнчался успѣхомъ: въ разныхъ Латышскихъ деревняхъ намъ удалось записать болѣе 900 пѣсенъ, почти исключительно состоящихъ изъ *четырехъ стиховъ*. Изъ этого собранія значительная часть записана нами отъ нашей матери, природной Латышки.

Лучшія изъ собранныхъ пѣсенъ мы первоначально думали поместить, ради ихъ ученаго интереса, въ «Виленскомъ Вѣстникѣ», для чего и обратились съ предложеніемъ къ тогдашнему его редактору А. И. Забѣлину, отъ котораго и получили полное согласіе. Съ этою цѣлью была написана особая статья, которую, въ видѣ предисловія къ собраннымъ нами пѣснямъ, мы помѣстили въ 218 № «Виленскаго Вѣстника» за 1866 годъ. Равнымъ образомъ, значительная часть пѣсенъ также уже была набрана. Но неожиданная, быстрая перемѣна редакціи «Виленскаго Вѣстника» положила этому дѣлу конецъ.

Въ 1867 году мы опять имѣли случай побывать на родинѣ и снова заняться собираніемъ тѣхъ же пѣсенъ. И на этотъ разъ трудъ не остался безъ успѣха: мы успѣли записать до 600 пѣсенъ — тѣхъ же *четырехстишій* и болѣе 50 загадокъ. Такимъ образомъ, первоначальное наше пріобрѣтеніе, вмѣстѣ съ настоящимъ, составило 1550 пѣсенъ и 50 загадокъ.

Обладая такимъ значительнымъ за-

(1 Опираясь на то соображеніе, что Латышская пѣсня заключаетъ въ себѣ самый разнообразный и самый богатый матеріалъ для изученія Латышской народной жизни,—затѣмъ, имѣя въ виду еще то обстоятельство, что пѣсня время отъ времени все болѣе и болѣе теряется, гибнетъ,— мы обратили вниманіе только на ея собираніе. Записываніе же другихъ памятниковъ Латышской народной словесности, какъ-то: сказокъ, легендъ, пословицъ, загадокъ, разныхъ народныхъ суевѣрій, повѣрій, историческихъ преданій, которыхъ (особенно, сказокъ) хранится въ устахъ народа довольно значительный запасъ, и которымъ, по свойству ихъ бо́льшей обобщенности, грозитъ меньшая опасность отъ истребленія,—мы оставляемъ до болѣе удобнаго времени и случая.

(2) т. е. *Коконоса*— по древнему мѣстному употребленію. Латыши всѣ доселѣ называютъ этотъ замокъ—*Kôknese*, *Kohknese*, что собственно значитъ: *мѣсто сноски*, *своза дерева*, *дровъ*. Какъ въ древнія времена, такъ и нынѣ около Коконоса происходитъ значительный сплавъ дровъ по Двинѣ въ Ригу. Вѣроятно отсюда родилось и самое названіе замка.

пасомъ пѣсенъ, мы почли за лучшее издать ихъ особымъ *Сборникомъ*, для чего и обратились за матеріальнымъ содѣйствіемъ къ б. Попечителю Виленскаго Учебнаго Округа Тайному Совѣтнику Ивану Петровичу Корнилову. По его ходатайству (да будетъ намъ здѣсь позволено вспомнить словомъ живой благодарности его горячее сочувствіе къ нашему труду!) намъ было отпущено б. Главнымъ Начальникомъ Сѣверо-западной Руси Графомъ Э. Т. Бараневымъ изъ суммы 15 тысячъ, «на полезныя изданія и ученыя командировки въ Сѣверо-западной Руси", въ видѣ пособія—350 рублей.

Пока шли предварительныя работы по изданію, мы получили отъ разныхъ своихъ знакомыхъ и друзей еще весьма значительный запасъ пѣсенъ—*четырехстишій*, собранныхъ ими въ тѣхъ же мѣстахъ, гдѣ были записаны и наши. Изъ числа 500, такимъ образомъ, вновь пріобрѣтенныхъ нами пѣсенъ, значительная часть принадлежитъ двумъ православнымъ священникамъ—Коконоскому *В. В. Окнову* и Менгельгофскому *И. И. Лійцу*, и, наконецъ, студенту Петербургскаго университета *Ю. Кузнецову* (1).

Эта новая прибавка пѣсенъ, потребовавшихъ разборки и соединенія въ одно цѣлое съ другими пѣснями, равно особеннаго рода трудности по корректурнымъ работамъ, проистекавшимъ отъ незнакомства наборщиковъ съ Латышскимъ языкомъ и не привыкшихъ къ новой системѣ Русско-латышской азбуки,—были главнѣйшими причинами того, что выходъ настоящаго Сборника значительно замедлился.

Сдѣлавъ эти необходимыя предварительныя замѣчанія, мы считаемъ нужнымъ изложить свой взглядъ на слѣдующіе важнѣйшіе вопросы—вопервыхъ: въ какой степени было развито употребленіе Латышской пѣсни въ древности и каково оно въ настоящее время; вовторыхъ: есть ли между Латышскими пѣснями пѣсни историческія, и въ третьихъ: въ чемъ заключается особенность Латышскаго поэтическаго генія.

Что Латышская пѣсня была въ большомъ уваженіи еще въ глубокой древности, объ этомъ одинаково свидѣтельствуютъ — древнее народное преданіе, и сохранившіяся доселѣ въ устахъ народа пѣсни (см., между прочимъ, въ нашемъ Сборникѣ отдѣленіе «о пѣніи», стр. 195—200). Основываясь на этихъ двухъ данныхъ, можно подумать, что вся жизнь древняго Латыша была *одною безпрерывною пѣснею*. Тогда все начиналось и сопровождалось пѣніемъ. Пѣли молодые, пѣли старые; пѣли въ

---

(1) Число всѣхъ пѣсенъ, окончательно вошедшихъ въ нашъ Сборникъ, за исключеніемъ дублетовъ, составляетъ 1857. При этомъ считаемъ необходимымъ упомянуть, что въ нашемъ собраніи пѣсенъ, при сравненіи ихъ съ пѣснями, собранными и изданными, также въ видѣ особаго Сборника, *Нѣмецкимъ Обществомъ Латышскихъ Друзей*, въ г. Митавѣ 1844 году, оказалось весьма значительное количество ихъ совершенно тождественныхъ съ тѣми; но мы не рѣшились ихъ выбросить, чтобы чрезъ то не лишить, какъ самой *мѣстности*, гдѣ производилось наше записываніе, принадлежащихъ ей пѣсенъ, такъ равно и русской публики возможности знакомиться съ наибольшимъ количествомъ Латышскихъ поэтическихъ произведеній.

будни и праздники; пѣли за работою и во время отдыха. И пѣсня эта была такъ обширна, что обнимала весь міръ Латыша. Не было ни одного предмета въ Латышскомъ хозяйственномъ быту, даже въ кругу отвлеченныхъ понятій древняго Латыша, который бы не былъ обставленъ поэтическими образами. Такъ, земля, море, озеро, рѣка, дождь, снѣгъ, туманъ, вѣтеръ, гора; деревья: дубъ, липа, сосна, черёмха и проч.; травы, цвѣты, ягоды, домашнія растенія, какъ то: папоротникъ, метелка, земляника, брусника, рожь, ячмень, ленъ, капуста, картофель, и т. дал.; предметы изъ царства животнаго: рыбы, насѣкомыя, лѣсныя и домашнія птицы, лѣсные звѣри и домашнія животныя: плотица, щука, пчела, муравей, соловей, куропатка, лебедь, кукушка, пѣтухъ, курица, медвѣдь, волкъ, лось, бѣлка, куница, конь, корова, овца, коза, свинья, собака, кошка, и т. дал.; самъ человѣкъ: его рожденье, младенчество, молодость, возмужалость, старость и смерть; его родственныя отношенія: отецъ, мать, сынъ, дочь, братъ, сестра, мачиха, невѣстка, деверь, и проч.; его общественное положеніе: царь, бояринъ, господинъ, староста, крестьянинъ, работникъ, хозяинъ и т. дал.; его занятія: посѣвъ, жатва, молотьба, пряденье, вышиванье, молотье, рубашка, сапоги, кафтанъ, столъ, стулъ, изба, и т. под.; небо, небесныя свѣтила: солнце, луна, звѣзды, вечерняя и утренняя звѣзды; міръ сверхчувственный, предметы миѳологическіе: богъ, божьи сыновья, богиня счастія (лайме), богиня несчастія (нелайме), богиня—мать тѣсовъ (межа-мате), богиня—мать мертвецовъ (велю-мате), дочери солнца, и т. дал. Всѣ эти предметы, и безконечно многіе имъ подобные, служили для древняго Латыша, или лучше сказать, Латышки (потому что почти всѣ пѣсни происходятъ отъ ея лица) неисчерпаемою темою для поэтическаго вдохновенія и воспроизведенія народной пѣсни. Со всѣми этими предметами древняя Латышка ведетъ свою задушевную бесѣду; она смѣется, плачетъ съ ними, сѣтуетъ о своемъ завѣтномъ горѣ, проситъ у нихъ совѣта, помощи, добивается у нихъ будущаго. И приведенные предметы ни мало не отказываются принять участіе въ ея задушевной бесѣдѣ. Такъ, кукушка кукуетъ—сколько лѣтъ жить Латышкѣ, а полетомъ своимъ знаменуетъ—куда увезетъ ее суженый; синица приноситъ печальную вѣсть о томъ, что «милый братъ» ея пойдетъ на войну; конь погибшаго на войнѣ всадника приноситъ молодой женѣ, плачущей и вопрошающей у него—«куда дѣвался всадникъ?»,—такой отвѣтъ:

Тамъ остался всадникъ,
Гдѣ лежатъ мужи, какъ дубы,—
Гдѣ изъ сабель складываютъ костры,
Изъ шапокъ мечутъ стоги....
Не прошло и часу времени,
Двѣ рѣки потекли кровью,
Двѣ рѣки потекли кровью,
А третья горькими слезами!...»

Солнышко, на спросъ пастушки:
Гдѣ медлило, что рано не взошло?
Даетъ дружескій отвѣтъ:
Я медлило за горою, согрѣвая сироту.

И такъ далѣе.—

Но когда же, поневолѣ рождается здѣсь вопросъ, было у Латышей это счастливое время поэзіи? Судя потому, что большая часть сохранившихся доселѣ въ устахъ народа пѣсенъ и другихъ памятниковъ народной словесности, носитъ на себѣ отпечатокъ понятій языческихъ, можно почти съ совершенною увѣренностью допустить, что это вре-

ма, главнѣйшимъ образомъ, относится къ той отдаленной, доисторической эпохѣ Латышской жизни, когда Латышская земля была еще совершенно свободна отъ нашествія иноземныхъ завоевателей. Тогда, станемъ снова продолжать нашу мысль словами древняго народнаго преданія, Латыши жили счастливѣе, чѣмъ нынѣ. Тогда все казалось полнымъ жизни и счастія: и небо было яснѣе, и солнце теплѣе, и воздухъ казался благорастворенѣе; земля отличалась бо́льшимъ плодородіемъ, жатвы были изобильнѣе; процвѣтали промыслы пчеловодства, скотоводства и т. под.; вся чистая, дѣвственная природа, въ безконечномъ разнообразіи своихъ предметовъ, казалось, простерла тогда къ людямъ свои мирныя и полныя любви объятія. Самъ богъ, въ образѣ древняго старца, ходилъ по землѣ, освящая ее прикосновеніемъ своихъ божественныхъ стопъ; сама богиня счастія (лайме) обитала между людьми, распредѣляя между ними свои дары счастія. Тогда для Латышей, въ маломъ образѣ, былъ свой *золотой*, *идиллическій вѣкъ*.

Но съ тѣхъ поръ, какъ на Латышскую землю спустился злой рокъ—въ образѣ нѣмецкихъ рыцарей завоевателей, употребленіе Латышской пѣсни, равно какъ и всѣхъ другихъ поэтическихъ памятниковъ, стало уменьшаться. Это уменьшеніе всегда шло паралельно съ умноженіемъ, въ теченіи цѣлаго ряда вѣковъ, для Латышей сдавливающихъ, тяжелыхъ историческихъ обстоятельствъ. И можно положительно сказать, что въ настоящее время, когда нѣмецкое господство надъ Латышами достигло зенита своего величія, едва ли одна тысячная доля сохранилась изъ того, чѣмъ такъ необъемлемо богата была поэтическая старина Латышей. Теперь есть мѣстности, гдѣ совершенно погибла Латышская пѣсня и другіе памятники. Нынѣ вообще большая рѣдкость услышать пѣніе древнихъ Латышскихъ пѣсенъ—на крестинахъ, свадьбахъ, во время праздниковъ Рождества, Иванова дня (24 Іюня), во время производства и по окончаніи деревенскихъ работъ.

Если же гдѣ и живетъ еще нынѣ Латышская прародительская пѣсня и несовсѣмъ еще потеряла свое прежнее уваженіе и почетъ, то это у тѣхъ *истыхъ* Латышей, у которыхъ жизнь сохранила еще часть своей первобытной простоты и которые еще не успѣли вкусить отъ плодовъ нѣмецкаго образованія. Здѣсь бываютъ случаи, когда еще какъ бы очутишься среди древней поэтической жизни Латыша: тихо и счастливо повѣетъ тогда на душу идиллическою стариною; тутъ услышишь, какъ иногда въ длинные зимніе вечера старухи, разсѣвшись полукругомъ съ своими прялками около слабо мерцающей лучины, для сокращенія времени, начнутъ разсказывать сказки, загадывать загадки, распѣвать хоромъ пѣсни своей старины. Здѣсь подчасъ еще встрѣтишь, хотя въ маломъ видѣ, то беззавѣтное веселье, то безъискуственное, но радушное угощеніе земледѣльца, чѣмъ такъ славился въ старину всякій Латышскій домъ—при отправленіи всякаго рода домашнихъ празднествъ, сватебъ, крестинъ, и т. под. Тутъ каждый живетъ своею полною жизнію: желающій пѣть—поетъ, желающій плясать—пляшетъ, желающій выпить—пьетъ вдоволь; всѣмъ просторъ и полная свобода; но при этомъ почти вовсе неизвѣстны пороки опиванья, безчинія, ссоръ и т. под. безпорядоч-

ныхъ явленій. Здѣсь только иногда можно быть счастливымъ свидѣтелемъ, какъ молодыя дѣвушки, возвращаясь вечеромъ съ поля работы, стройно запоютъ хоромъ прародительскую пѣсню, пѣсню, отъ которой поневолѣ заговоритъ въ душѣ, а мысль унесется въ далекую даль Латышской старины....

Разсматривая второй вопросъ, т. е., есть ли между Латышскими народными пѣснями—пѣсни *историческія*, должно дать, говоря вообще, отвѣтъ отрицательный. Выше было замѣчено, что самый цвѣтущій періодъ Латышской поэзіи несомѣнно относится ко временамъ язычества. Но тогда Латыши жили совершенно патріархальною жизнію; отношенія этой жизни не выходили изъ круга домашнихъ требованій и обязанностей. Понятно, что и всѣ предметы, которыхъ въ это время касалось Латышское поэтическое чувство, не выходили изъ предѣловъ этого патріархальнаго, домашняго быта. Въ эту эпоху Латышской жизни могъ развиться только одинъ родъ поэзіи—родъ поэзіи *лирической*, какъ плодъ непосредственнаго созерцанія природы и выраженія чувства, возбужденнаго и поэтически настроеннаго предметами этой юной, дѣвственной природы. Тѣ изъ немногихъ пѣсенъ, которымъ, болѣе или менѣе, соотвѣтствуетъ характеръ историческій, относятся лишь къ тому общественному явленію жизни, что древніе Латыши *выдавали своихъ дочерей за Русскихъ, Литовцевъ, Пруссовъ и Поляковъ, и обратно—сами женились на ихъ дочеряхъ*. Кромѣ того, земли этихъ народовъ служили для Латышей мѣстомъ убѣжища отъ нѣмецкихъ преслѣдованій на родинѣ.

Далѣе этого предѣла Латышская историческая пѣсня не развивалась и впослѣдствіи. Но тутъ уже другая причина. Странно было бы утверждать, что древніе Латыши не обладали способностью къ самостоятельному развитію въ одно политическое цѣлое. Походъ въ страну Латышей великаго князя Владиміра въ концѣ X вѣка, первоначальный простой фактъ прибытія и поселенія нѣмецкихъ купцовъ у устья Западной Двины въ XII столѣтіи, частыя столкновенія съ Литовцами, суть тѣ историческія явленія, которыя, при благопріятномъ исходѣ, могли бы дать рѣшительный толчокъ къ пробужденію въ древнихъ Латышахъ перваго объединяющаго политическаго сознанія. Но въ то время, когда едва упало на ихъ патріархальную почву это сѣмя новой исторической жизни, скромные нѣмецкіе купцы превратились въ страшныхъ завоевателей ихъ земли и свободы. Не обладая искусственными средствами защиты, Латыши не могли бороться съ этими опытными и искусными въ военномъ дѣлѣ рыцарями; время отъ времени, они все болѣе и болѣе подпадали подъ нѣмецкую власть и гнетъ; все самобытное и благородное въ ихъ душѣ должно было постепенно стынуть и глохнуть; назначеніемъ ихъ жизни стало отселѣ одно—исполнять велѣнія своихъ суровыхъ господъ, ходить для нихъ на войну, строить имъ замки, воздвигать города, и т. дал. А отсюда ясно, что при такомъ печальномъ исходѣ дѣла, не оставалось у древнихъ Латышей ничего такого, что могло бы побудить ихъ къ сохраненію въ своей памяти и къ преемственной передачѣ своимъ потомкамъ историческихъ событій. Да и какимъ утѣшеніемъ и радостью могли отзываться эти событія вѣчнаго страданія въ ихъ

истомленной душѣ?... Нѣтъ! То, что они видѣли вокругъ себя, что постоянно испытывали на себѣ, то имъ во-сто-кратъ *легче было забыть и совсѣмъ изгладить изъ своей памяти!...*

Разбирая послѣдній—третій вопросъ объ отличительныхъ свойствахъ Латышскагопоэтическаго генія, мы должны сказать, что геній этотъ чрезвычайно оригиналенъ и самобытенъ. Творя свою пѣсню, онъ не любитъ долго останавливаться надъ однимъ опредѣленнымъ предметомъ, чтобы въ строгой логической связи обставить его цѣлымъ рядомъ послѣдовательныхъ мыслей; онъ, такъ сказать, только касается его своимъ поэтическимъ дыханіемъ; онъ, на подобіе пчелы, скользитъ только на его поверхности и улетаетъ тотчасъ, какъ скоро сообщена ему частица его божественной жизни. Оттого-то всѣ Латышскія народныя пѣсни состоятъ почти исключительно изъ *четырехстишій* (т. е. изъ четырехъ стиховъ). Но да не подумаютъ, что Латышскія пѣсни, состоящія, по преимуществу, какъ сказано, изъ четырехстишій, составляютъ не болѣе, какъ *хаосъ* поэтическаго элемента, что Латышскій поэтическій геній своею быстропреходящею лирою хотѣлъ не болѣе, какъ поддразнить поэтически настроенное чувство Латыша? Такъ думать было бы весьма ошибочно, да это, наконецъ, противорѣчило бы самой природѣ творящаго генія вообще, который не можетъ не творить полно и развивать своей мысли до конца. Въ хаотическихъ, повидимому, произведеніяхъ Латышскаго поэтическаго генія всегда есть своя послѣдовательность и своя логика. Пусть не думаютъ, что Латышъ запѣвъ о дубѣ, составивъ объ немъ одно четырехстишіе, замолкнетъ, или немедленно обратится къ другимъ, противоположнымъ дубу предметамъ, къ ястребу, зайцу, ржи, человѣку, солнцу и т. дал., улетитъ въ безконечность безсвязія и разнообразія предметовъ? Нѣтъ! Латышъ запѣлъ о дубѣ, и онъ будетъ пѣть о немъ долго, продолжительно. Кончилъ онъ одно четырехстишіе о томъ, что „у ясеня есть жена, у клена есть жена, а у дуба только нѣтъ», и оттого „дубъ наклоняется ко всѣмъ луговымъ окраинамъ“ (см. нашъ Сборникъ, стр. 30, пѣсня 2),—является второе четырехстишіе, гдѣ описывается *пышный ростъ* дуба, встрѣчающаго, впрочемъ, на этомъ пути себѣ соперницу въ *липѣ*, „которая прельщаетъ дубъ“ (тамъ же, стр. 30, п. 3). За вторимъ четырехстишіемъ слѣдуетъ третье, въ которомъ восхваляется способность дуба *пышно рости*, даже „въ топкомъ мѣстѣ“, такъ что „сама пчелка бросаетъ перекладину къ развѣсистому дубу“ (тамъ же, стр. 30, п. 4). Въ четвертомъ четырехстишіи слышится замѣчаніе дубу за то, „зачѣмъ онъ ростетъ въ долинѣ“? Ибо „свиньи, спящія въ долинѣ, обнажаютъ его корень, а дѣвицы, стоящія на горѣ, ломаютъ его вѣтви“ (тамъ же, стр. 30, п. 5). Кончено это четырехстишіе, вдохновенное воображеніе народа рождаетъ новое, пятое четырехстишіе, въ которомъ исчисляются еще причины—почему дубу нельзя рости въ долинѣ: ибо „черезъ него будутъ перелетать пчелы, мимо будутъ проходить пчеловоды“ (тамъ же, стр. 30, п. 6). И такъ далѣе... Какъ свѣтлые капли утренней росы, отражающія въ себѣ восходящее солнце, падаютъ съ языка поющаго народа все пѣсни и пѣсни... вотъ онѣ льются быстрымъ потокомъ, ширятся, разливаются въ цѣлое море, разра-

стаются въ одну величественную картину поэтическихъ образовъ о *дубѣ*. И эта картина есть одна живая мысль, одна широкая идея, поэтически сотканная въ *одно цѣлое* изъ безконечнаго множества разнообразныхъ, внутренно съ нею связанныхъ и ей подчиненныхъ, мыслей.—Совершенно такому же порядку слѣдуетъ развитіе пѣсни и обо всѣхъ другихъ предметахъ.— Думаемъ, что отсюда ясна для всякаго та мысль, что Латышскій поэтическій геній отнюдь не обидѣлъ древняго Латыша отсутствіемъ у него *своеобразнаго единства*, *послѣдовательности*, и, наконецъ, *логики* въ его поэтическихъ произведеніяхъ.

Изъ этого объясненія объ отличительныхъ свойствахъ Латышскаго поэтическаго генія уже въ половину становится яснымъ тотъ *планъ*, которому мы послѣдовали въ изложеніи собранныхъ нами пѣсенъ. Пѣсни *однородныя*, т. е. относящіяся къ одному предмету, напр. къ дубу, мы ставили въ *одну группу*, стараясь при этомъ расположить ихъ такъ, чтобы пѣсни, сходныя по *мысли*, даже по самому способу *изложенія*, стояли *вмѣстѣ*. Въ расположеніи второй части нашего плана, т. е. въ *порядкѣ размѣщенія пяти большихъ отдѣловъ*, изъ которыхъ состоитъ нашъ Сборникъ, мы приняли въ основаніе ту мысль, что человѣкъ сначала сознаетъ окружающіе его *внѣшніе* предметы, а затѣмъ уже переходитъ къ сознанію предметовъ, образующихъ его *внутренній міръ*, *міръ мысли*, *сужденій*, *самосознанія*. Но когда человѣкъ достигнетъ высшей степени своего духовнаго развитія и самосознанія, тогда уже начинаютъ зарождаться и развиваться въ немъ *отвлеченныя* и самыя высшія представленія о предметахъ *сверхчувственнаго міра*, или что тоже—понятія о *божествѣ* и его *аттрибутахъ*. Принимая во вниманіе этотъ естественный процесъ человѣческаго развитія, равнымъ образомъ, желая расположить и самые предметы природы въ той градаціи, въ какой слѣдуетъ *постепенное пробужденіе и развитіе въ нихъ жизни*,—мы отнесли къ первому отдѣлу предметы изъ *царства неорганическаго*, ко второму—предметы изъ *царства растительнаго*, къ третьему—предметы изъ *царства животнаго*, къ четвертому—самого *человѣка со всѣми относящимися къ нему понятіями*, и наконецъ, къ пятому отдѣлу—предметы *сверхчувственнаго міра*. Къ этому послѣднему отдѣлу причислены нами и такіе предметы, которые сами по себѣ, хотя не имѣютъ въ себѣ ничего *отвлеченнаго*, *необыкновеннаго*, но въ понятіи древнихъ Латышей больше всего играли роль *божества*. Таковые предметы слѣдующіе: *солнце*, *луна*, *утренняя* и *вечерняя звѣзды* и *громъ* (*пêрконс*).

Послѣ вышеизложенныхъ свѣдѣній считаемъ нужнымъ остановиться на нашемъ переводѣ Латышскихъ пѣсенъ на русскій языкъ.

Во основаніи стихотворнаго размѣра Латышскихъ пѣсенъ, по свойству Латышскаго языка, требующаго ударенія на первомъ слогѣ въ каждомъ словѣ, лежитъ *хорей* и *дактиль*. Но тотъ и другой размѣръ рѣдко встрѣчаются въ ихъ чистомъ видѣ, т. е. такъ, чтобы извѣстная пѣсня состояла или изъ од-

ного хорея или одного дактиля; большею частію они бываютъ перемѣшавъ одной и той же пѣсни, даже въ одномъ и томъ же стихѣ.

Такъ, каждый стихъ пѣсни свободно читается по *хорею*, если онъ весь, или только частію, состоитъ изъ *двухсложныхъ* или *односложныхъ* словъ; но чтеніе по этому размѣру тотчасъ прекращается и переходитъ въ *дактиль*, какъ скоро въ стихѣ встрѣчаются слова *трехсложныя*, *четырехсложныя* и т. дал. Беремъ для примѣра слѣдующую пѣсню:

Юрас-мâте ман вайцая:
—Ко дар' веці звейенѣкі?
—Тиклус ада, айрес дрâзе;
То дар' веці звейенѣкі! (1).

Здѣсь въ первомъ стихѣ первыя два слова—*Юрас мâте*, какъ слова *двухсложныя*, читаются по *хорею*; но слѣдующія два—*ман вайцая*—уже по *дактилю*. Во второмъ стихѣ первыя два слова—*ко дар'*, какъ слова *односложныя*, читаются по *хорею;* слѣдующее слово — *веці*—тоже; а *звейенѣкі*—уже по *дактилю*. Третій стихъ весь читается по *хорею*, а четвертый стихъ—какъ второй. По этому образцу можетъ быть прочтена всякая другая пѣсня, безъ малѣйшаго опасенія погрѣшить противъ ударенія словъ.

Но кромѣ изложеннаго здѣсь способа чтенія Латышскихъ пѣсенъ по двумъ размѣрамъ, т. е. хорею и дактилю— въ различныхъ ихъ сочетаніяхъ, есть еще другой способъ: онъ состоитъ въ употребленіи *одного дактиля*. Но только дактиль въ настоящемъ случаѣ выходитъ *смѣшанный*, т. е. *правильный* и *неправильный*. Неправильность его (опять таки вызываемая особымъ свойствомъ Латышскаго словоударенія) состоитъ въ томъ, что въ каждой стопѣ, вмѣсто обычныхъ *трехъ слоговъ*—перваго *долгаго* и двухъ *короткихъ*, употребляются *четыре* (весьма рѣдко *пять*) слога—первый *долгій*, а слѣдующіе три *короткіе*. Подъ размѣръ этого смѣшаннаго дактиля подходятъ всѣ Латышскія пѣсни. Превосходство его предъ двумя вышепомянутыми размѣрами заключается въ томъ, что при чтеніи слышится больше *плавности*, *легкости*, *пріятности для уха;* кромѣ того, при этого рода чтеніи какъ бы ощущается нѣкоторое сходство съ чтеніемъ русскихъ народныхъ пѣсенъ, размѣромъ для которыхъ, какъ извѣстно, служитъ удареніе голосомъ на слова, заключающія въ себѣ главный смыслъ рѣчи.

Такимъ образомъ, по разсматриваемому способу вышеприведенная пѣсня — Юрас-мâте и проч., вся читается по неправильному двухстопному *дактилю*. А слѣдующая пѣсня:

Эс савам бâліням
Пар упіті сѣву веду,—
Лай паліка упітѐ
Вісас ляужу валодіняс (2),—

читается по *смѣшанному дактилю*— такимъ образомъ: первый стихъ весь— по дактилю *правильному;* второй стихъ также весь—по дактилю *неправильному*; въ третьемъ стихѣ первыя два слова—*Лай паліка*—по дактилю *неправильному*, а послѣднее слово—*упітѐ*— по дактилю *правильному;* четвертый стихъ весь, какъ и второй,— по дактилю *неправильному*.

---

(1) См. нашъ Сборникъ, стр. 2, пѣсня 2.
(2) См. тамъ же, стр. 7, пѣсня 7.

Подобнымъ образомъ весьма легко читаются и всѣ прочія пѣсни (1).

Возвращаясь отсюда опять собственно къ переводу Латышскихъ пѣсенъ на русскій языкъ, мы считаемъ нужнымъ обратить вниманіе читателей, прежде всего, на слѣдующее замѣчательное явленіе.

Въ глубокую старину, когда (въ чемъ нѣтъ сомнѣнія) составлена бо́льшая часть Латышскихъ пѣсенъ, Латыши, какъ всякій другой патріархальный народъ, не знали ни какихъ строгихъ грамматическихъ правилъ и опредѣленныхъ формъ мышленія; мысли и чувства ихъ выражались въ самыхъ нестѣсненныхъ, игривыхъ формахъ и оригинальныхъ сочетаніяхъ. Древнее Латышское поэтическое міросозерцаніе, главнѣйшимъ образомъ, выражалось въ формѣ *прошедшаго времени*, которому, однакожъ, въ чрезвычайномъ множествѣ случаевъ соотвѣтствуетъ *настоящее*, нерѣдко и *будущее* время. Этотъ, по видимому, странный пріемъ міросозерцанія, безъ сомнѣнія, вызывало господствовавшее надъ другими способностями души чувство древняго Латыша, чувство, для котораго всякое дѣйствіе, въ формѣ *прошедшаго*, *совершившагося*, гораздо *легче*, *нагляднѣе* и *удобнѣе* представлять, чѣмъ въ формѣ *настоящаго*, только еще *совершающагося*, или въ формѣ *будущаго*, только еще *имѣющаго совершиться*. Вотъ почему въ такомъ изобиліи въ Латышскихъ пѣсняхъ разсѣяно прошедшее время и весьма часто совершенно въ тождественномъ значеніи переплетено съ настоящимъ и будущимъ временами и съ повелительнымъ наклоненіемъ. Объяснимъ все это примѣрами. Возьмемъ, вопервыхъ, пѣсни того разряда, гдѣ *всѣ* глаголы—*прошедшаго* времени, и гдѣ, какъ сказано выше, чувствуется настоятельная необходимость передать ихъ въ переводѣ *настоящимъ* временемъ. Для примѣра беремъ пѣсню о папоротникѣ(2), которая въ подлинникѣ читается такъ:

Віса зâле нозѣдея,
Папардіте вѣн не зѣде;
Папардіте нозѣдея
Пашâ Яню вакарâ.

Здѣсь глаголъ—*нозѣдѐт*, *зѣдѐт*—*отцвѣсти*, *цвѣсти*—вездѣ употребленъ въ формѣ *прошедшаго* времени; поэтому, если въ переводѣ сохранить эту форму, то получится слѣдующій—*буквальный*, но *несообразный* переводъ:

Всякая трава отцвѣтала (или цвѣла)
Не цвѣлъ только папоротникъ;
Папоротникъ отцвѣталъ (или цвѣлъ)
Въ самый Ивановъ вечеръ.

Ясно, что тутъ дѣло идетъ не о *совершившемся* дѣйствіи цвѣтенія папорот-

(1) Высказавъ здѣсь наши замѣчанія касательно стихотворнаго размѣра въ Латышскихъ пѣсняхъ, мы отнюдь не утверждаемъ той мысли, будто Латышскій народъ—творецъ этихъ пѣсенъ, *сознательно* слѣдовалъ которому либо изъ вышеуказанныхъ нами размѣровъ (такое сознаніе невозможно ни у одного младенчествующаго народа, слѣдовательно и у древнихъ Латышей); нашими замѣчаніями мы хотѣли указать только на то, чему, по нашему мнѣнію, *безсознательно*, въ *силу особеннаго свойства Латышскаго словоударенія*, слѣдовали древніе творцы Латышскихъ пѣсенъ. Мы охотно допускаемъ и ту мысль, что, быть можетъ, послѣ насъ другіе откроютъ болѣе ясные и опредѣленные законы, которымъ подчинялся размѣръ древняго Латышскаго стихосложенія.

(2) См. нашъ Сборн., стр. 55.

ника, а о цвѣтенія его *вообще*, чему уже соотвѣтствуетъ форма *настоящаго* времени; поэтому, ни мало не опасаясь погрѣшить противъ истины смысла въ разсматриваемой пѣснѣ, мы употребили для нея другой, болѣе сообразный переводъ, который читатель и найдетъ въ нашемъ Сборникѣ.

Подобнымъ же образомъ переведены нами и всѣ прочія пѣсни этого разряда (1). По причинѣ ихъ весьма значительнаго количества въ нашемъ Сборникѣ (не менѣе 200), не приводимъ ихъ цитатъ.

Теперь слѣдуетъ другой родъ пѣсенъ, гдѣ *прошедшее* время, стоящее въ непосредственной связи съ настоящимъ и будущимъ временами, и повелительнымъ наклоненіемъ, должно быть передано въ переводѣ *настоящимъ* временемъ. Для объясненія беремъ слѣдующій примѣръ: пѣсня о травѣ-метелкѣ (2).

Кура смілга купла ауга,
Таі расіня ілгі стâв;
Кура мейта гразна гâя,
Та—атрайша лигавіня.

Здѣсь въ первомъ стихѣ глаголъ—*ауга—расти*—стоитъ въ прошедшемъ времени; во второмъ стихѣ—*стâвет—стоять, держаться*,— въ настоящемъ времени; въ третьемъ стихѣ—*ѣт—идти*—опять въ прошедшемъ времени; въ четвертомъ же—послѣднемъ стихѣ глаголъ—*бу̂т—быть*, въ видѣ скрытой связи, стоитъ въ будущемъ времени. Вотъ каковъ былъ бы переводъ этой пѣсни, если бы сохранить подлинную форму обозначенныхъ здѣсь глаголовъ:

Которая метелка пушисто росла,
На той долго стоитъ роса;
Которая дѣвица гордо ходила,
Та (будетъ) суженая вдовца.

Очевидно, что тутъ самый смыслъ рѣчи требуетъ превращенія двухъ *прошедшихъ* временъ въ *настоящее* время, какъ это и сдѣлано нами въ Сборникѣ.

Еще примѣръ въ этомъ же родѣ:

Стайга лѣны, бâлелінь,
Па лѣпая лапінѣм:
Тур гулея тауту мейта,
Айз âбелес, лѣпаі̂ (3).

Буквальный переводъ этой пѣсни:

Ходи тихонько, братецъ,
По листикамъ липняка:
Тамъ спала суженая,
За яблонью, въ липнякѣ.

Опять ясно, что тутъ форма прошедшаго времени глагола „спала" должна быть передана въ переводѣ настоящимъ временемъ, и тогда эту пѣсню будемъ читать въ такой, осмысленной формѣ:

---

(1) При этомъ не можемъ не сдѣлать замѣчанія, что часто весьма трудно рѣшить: слѣдуетъ ли при переводѣ, въ данномъ случаѣ, вездѣ прибѣгать къ *настоящему* времени, или сохранить форму глаголовъ подлинника? Тутъ могутъ быть колебанія. Знакомые съ Латышскимъ языкомъ замѣтятъ ихъ въ нашемъ переводѣ. Дѣйствительно, во многихъ пѣсняхъ (число которыхъ также не менѣе 200) разсматриваемаго рода нами удержана форма глаголовъ подлинника, хотя, безъ ущерба смыслу рѣчи, она могла бы быть передана также *настоящимъ* временемъ. Но колебанія совершенно естественное явленіе тамъ, гдѣ нѣтъ еще никакихъ научныхъ руководительныхъ правилъ, гдѣ нѣтъ еще никакого научнаго критеріума, и гдѣ единственнымъ руководствомъ служитъ пока одно *непосредственное ощущеніе*...

(2) См. нашъ Сборн., стр. 55, пѣсня 1.

(3) См. тамъ же, стр. 38, пѣсня 29.

Ходи, братецъ, тихонько
По листикамъ липняка:
На нихъ спитъ суженая,
За яблонью, въ липнякѣ.

Пѣсенъ этого рода, гдѣ *прошедшее* время, сливаясь съ настоящимъ и будущимъ временами, и повелительнымъ наклоненіемъ, переведено *настоящимъ*,— въ нашемъ Сборникѣ чрезвычайно много, такъ что ихъ можно встрѣтить, даже по нѣсколько разъ, на каждой страницѣ; по этой причинѣ цитировать ихъ всѣхъ нѣтъ никакой возможности.

Есть въ нашемъ Сборникѣ нѣсколько десятковъ и такихъ пѣсенъ, гдѣ *прошедшее* время, стоящее въ связи съ различными временами, должно быть передано въ переводѣ *будущимъ* временемъ. Приводимъ примѣръ:

Аукле мейту, мâмальінь,
Мет дêліню пасолé:
Дризак мейта малті гâя,
Не дêліня лигавіня (1).

Здѣсь въ первомъ стихѣ глаголъ—*аукле*т—*убаюкивать*, *ростить*, *воспитывать*,— а во второмъ—*мест*—*бросать*,— употребленъ въ повелительномъ наклоненіи; но въ третьемъ стихѣ глаголъ—*ѣт*—*идти*—стоитъ въ прошедшемъ времени. Если бы сохранить въ переводѣ эту послѣднюю форму глагола, то мы получили бы слѣдующій несообразный переводъ разбираемой пѣсни, а именно:

Убаюкивай дочку, матушка,
Бросай сына подъ скамью:
Дочка скорѣе ходила молоть,
Чѣмъ молодая невѣстка...

Ясно, что, по ходу мысли, глаголъ въ двухъ послѣднихъ стихахъ долженъ быть переведенъ будущимъ временемъ, какъ это и сдѣлано нами.

Встрѣчаются въ нашемъ Сборникѣ еще особаго рода пѣсни, гдѣ *настоящее* время, по ходу рѣчи, необходимо перевести *прошедшимъ*.

Выписываемъ примѣръ:

Мейтас, дусму не турâт,
Эс то тиші не дарію:
Кумеліньіс, данцодамс,
Ѣлец рôжу дâрзіня (2).

Здѣсь въ первомъ стихѣ глаголъ—*турêт*—*держать* — стоитъ въ повелительномъ наклоненіи; во второмъ стихѣ — *дарит* — *дѣлать*—въ прошедшемъ времени; въ третьемъ стихѣ—*данцодт*—*плясать*— въ настоящемъ причастіи; въ четвертомъ стихѣ—*ѣлет*—*вскочить* — въ настоящемъ времени.

Удержавъ настоящія формы глаголовъ подлинника, мы получили бы слѣдующій буквальный, но несообразный переводъ:

Не гнѣвайтесь, дѣвицы,
Я сдѣлалъ это нечаянно:
Мой конь играя,
Вскакиваетъ въ вашъ розовый цвѣтникъ.

Ясно, что тутъ, въ послѣднемъ стихѣ, форму глагола „вскакиваетъ" необходимо замѣнить формою *прошедшаго* времени—„вскочилъ", какъ это и найдетъ читатель въ нашемъ Сборникѣ.

Въ заключеніе упомянемъ еще о тѣхъ, впрочемъ, весьма немногихъ пѣсняхъ нашего Сборника, гдѣ, по ходу рѣчи, *настоящее* время необходимо перевести *будущимъ*. Беремъ слѣдующій примѣръ:

(1) См. нашъ Сборникъ, стр. 140, пѣсня 39.
(2) См. тамъ же, стр. 120, пѣсня 29.

Ше нâцѣт, бâлелінь,
Ше мâсіню ѣдевêм;
Ше ір вѣна купла лѣпа,
Ше карам ѣмавінюс.

Здѣсь въ первомъ стихѣ глаголъ— *нâкт—приходить* — употребленъ въ повелительномъ наклоненіи; во второмъ— *пдôт—отдать*—въ прошедшемъ времени; въ третьемъ—*бût—быть*—въ настоящемъ времени; въ четвертомъ— *кâрт—вѣсить*—тоже въ настоящемъ времени. Сохраняя всѣ настоящія формы глаголовъ, мы получимъ слѣдующій несообразный переводъ:

Сюда идите, братья,
Сюда мы отдали сестрицу;
Здѣсь—густолиственная липа,
Здѣсь вѣсимъ (или—развѣшиваемъ) узды.

Ясно, что, по ходу рѣчи, глаголъ въ послѣднемъ стихѣ долженъ быть превращенъ при переводѣ въ *будущее* время, какъ это и сдѣлано въ Сборникѣ.

Этими главнѣйшими примѣчаніями мы и окончимъ наши замѣтки о нашемъ переводѣ пѣсенъ.

Все доселѣ сказанное въ предисловіи къ нашему Сборнику пѣсенъ, есть, такъ сказать, только *внѣшнее*, объясняющее, главнѣйшимъ образомъ, историческую судьбу памятниковъ Латышскаго творчества, духъ и особенности Латышскаго поэтическаго генія. Но читатель ожидаетъ большаго; ему хотѣлось бы видѣть въ нашемъ введеніи подробное изложеніе содержанія пѣсенъ, имѣть предъ глазами, такъ сказать, живую картину, въ которой яркими красками отобразилась бы вся жизнь древняго и современнаго Латыша—такъ, какъ она рисуется въ пѣсняхъ. Помимо этого, читателю пріятно было бы видѣть нашъ Сборникъ обставленнымъ учеными примѣчаніями и объясненіями. Все это такъ! Мы вполнѣ это понимаемъ и совершенно съ этимъ согласны. Скажемъ даже больше: это было нашимъ непремѣннымъ желаніемъ еще въ то время, когда мы только-что приступали къ изданію настоящаго Сборника. Тогда нами даже было написано значительное число довольно обширныхъ примѣчаній, въ которыхъ, главнѣйшимъ образомъ, объяснялись тѣ народные обычаи и нравы, на которые встрѣчаются указанія въ пѣсняхъ. Но большой запасъ матеріала, опасеніе, что пространное введеніе съ примѣчаніями въ самомъ текстѣ пѣсенъ, слишкомъ распространитъ изданіе, превышающее наши силы и матеріальныя средства,— все это побудило насъ издать нашъ Сборникъ въ настоящемъ его скромномъ видѣ.

Въ заключеніе мы должны сдѣлать нѣсколько оговорокъ.

На страницѣ 73 Сборника, по поводу словъ пѣсни: „Я увидѣлъ божьяго сына", сдѣлано слѣдующее примѣчаніе: „т. е. сына *перуна*. См. подробное объясненіе въ предисловіи, отд. V". На это примѣчаніе сдѣлано еще съ десятокъ ссылокъ тамъ, гдѣ, до V отдѣла, встрѣчаются слова: „богъ", „божьи сыновья." Придавая всѣмъ этимъ понятіямъ (т.е. „богъ", „божьи сыновья") вообще значеніе миѳологическое, мы просимъ читателей, при встрѣчѣ съ приведеннымъ примѣчаніемъ, равно и при ссылкахъ на него, имѣть въ виду вышеизложенное наше объясненіе касательно отсутствія подробнаго введенія.

Равнымъ образомъ, предваряемъ читателей, чтобы они не искали въ нашемъ Сборникѣ строгаго соотвѣтствія предметовъ тѣмъ рубрикамъ, по коимъ они расположены; такого строгаго соот-

вѣтствія невозможно было достигнуть безъ большаго дѣленія, что опять неудобно. Такъ, подъ рубрикою— **а, Рыбы**—на страницѣ 82 вкралась явная ошибка: здѣсь въ число рыбъ попала *выдра* съ *бобромъ*.

Примѣчаніе. Такъ какъ нашъ Сборникъ, главнымъ образомъ, имѣетъ въ виду русскихъ читателей, то, намъ кажется, не будетъ излишне присовокупить здѣсь нѣсколько самыхъ краткихъ грамматическихъ правилъ для правильнаго чтенія Латышскаго текста пѣсенъ, напечатаннаго русскими буквами по системѣ букваря (бôкверіс), составленнаго Н. И. Соколовымъ и изданнаго въ Вильнѣ въ 1864 году—съ одобренія и утвержденія б. Главнаго Начальника Сѣверозападнаго края Гр. М. Н. Муравьева—для Латышей, проживающихъ въ предѣлахъ Сѣверозападныхъ губерній.

Общія правила.

Удареніе въ Латышскомъ языкѣ во всѣхъ словахъ стоитъ на первомъ слогѣ.

Въ Латышскомъ чтеніи нѣтъ вообще смягчающихъ звуковъ, какіе свойственны русскому языку, напр. при встрѣчѣ согласныхъ буквъ *д* и *л* съ гласными—*е*, *ѣ*, *и*,— и гласныхъ *е*, *ѣ* съ согласными вообще. Такъ, чтобы, согласно Латышскому произношенію, вѣрно написать по русски слѣдующія Латышскія слова—*дêлс* (сынъ), *дебесіс* (небо), *Дѣвс* (Богъ), слѣдовало бы изобразить ихъ такъ: *дээлсъ*, *дэбесисъ*, *Дээвсъ*.— Въ Латышскомъ языкѣ только отдѣльныя слова имѣютъ смягчающіе слоги, которые въ Латышско-русскомъ письмѣ нашего Сборника выражаются чрезъ букву *ь* и слоги *лю*, *ля*; напр.— *лѣмт* (лимтъ—гнуться), *вінѣ* (вини—они), *лютінâт* (лютынатъ—баловать), *галя* (галя—мясо), *лѣôті* (лёты—очень) и т. под.

Для передачи въ словахъ особенныхъ Латышскихъ звуковъ, хорошо выражаемыхъ слѣдующими русскими звуками—*те*, *ти*, *тя*, *тю*, *де*, *ди*, *дя*, *дю*,— мы, вслѣдствіе отсутствія въ Латышскомъ языкѣ, какъ сказано, общаго закона о смягченіи, по необходимости употребляли другіе, болѣе несовершенные звуки—*къе*, *кги*, *кья*, *кью*, *гье*, *гьи*, *гья*, *гью*. Примѣръ подобныхъ словъ: *къерес* (тересъ—носилки), *къиве* (тиве — пигалица), *кьяпôт* (тяпоотъ—ракомъ ползти), *кьюзе* (тюзе — палка), *гьелбт* (делбтъ—спасать), *гьиміс* (димисъ — лице) гьяргт (дяаргтъ—храпѣть, сапѣть), гьюркстêт (дюркстээтъ—шлёпать).

Буквы съ кразисами: â, ê, ô, ô, ŷ, ю̂, я̂ — произносятся какъ двойное-слитное—*аа*, *ээ*, *оо*, *уу*, *юу*, *яа*. По нѣмецко-латышской азбукѣ это протяженіе буквъ выражается чрезъ безгласную букву *h*—такимъ образомъ: *ah*, *eh*, *oh*, *uh*, *juh*, *jah*. Примѣръ словъ того и другаго правописанія: âда, *ahda* (шкура), дêнêт, *dehneht* (вѣтшать), ôка, *ehka* (домъ, зданіе), ôга, *ohga* (ягода), ŷденс, *uhdens* (вода), ю̂ра, *juhra* (море), âт, *jaht* (ѣхать верхомъ).

Буквы съ кразисами—â, ê, ô, и ŷ—на концѣ слова — служатъ еще для обозначенія мѣстнаго или предложнаго падежа. Примѣръ: акâ (въ колодцѣ), âрâ (на дворѣ). âдâ (въ шкурѣ), земê (въ землѣ), вірсô, відô или вірсŷ, відŷ (на верху, вверху, въ серединѣ, посреди).

Буква î съ кразисомъ тоже ставится тамъ, гдѣ слѣдуетъ предложный падежъ; напримѣръ: ŷденî (въ водѣ), аці (въ глазу), таî (въ томъ, въ той).

Буква *ѣ* употребляется тамъ, гдѣ слѣдуетъ протяжное *е* или *э*, выражаемое въ нѣмецко-латышской азбукѣ чрезъ двойное *ee*; напримѣръ: *Дѣвс*, *Deews* (*Богъ*), *лѣта*, *leeta* (вещь, предметъ), *ѣ-ѣт*, *ee-eet* (войти).

Буква *и* стоитъ тамъ, гдѣ она произносится протяжно, какъ двойное—*ии*, или нѣмецко-латышское—*ih*; напримѣръ: *иленс*, *ihlens* (шило), *ис*, *ihss* (короткій), *истенс*, *ihstens* (истинный).

Простая буква *і* употребляется во всѣхъ тѣхъ случаяхъ, когда она имѣетъ краткій звукъ; напримѣръ: *ірбе* (куропатка), *ір* (есть), *іркле* (весло), и т. под.

Иванъ Спрогисъ.

ОГЛАВЛЕНІЕ

ПАМЯТНИКОВЪ ЛАТЫШСКАГО НАРОДНАГО ТВОРЧЕСТВА.

ОТДѢЛЪ ПЕРВЫЙ.

Воды, воздухъ, суша и времена года.

	Стр.
Ю̂ра—Море	1
Эзерс—Озеро	4
Упе—Рѣка	5
Упе Даугава—Рѣка Двина	12
Лѣтус—Дождь	15
Снѣгс—Снѣгъ	16
Мігла ун раса—Туманъ и роса	17
Вейш—Вѣтеръ	19
Калнс—Гора	22
Рудеис—Осень	24
Зѣма—Зима	—
Павасаріс—Весна	—

ОТДѢЛЪ ВТОРОЙ.

Предметы растительности.

а) Деревья.

Межс—Лѣсъ	26
Ôзолс—Дубъ	27
Лѣпа—Липа	34
Âбеле—Яблонь	39
Ѣва—Черемуха	41
Бе́рзс—Береза	43
Лазда—Орѣшина	47
Кляус—Кленъ	48
Осіс—Ясень	—
Витолс—Тополь	49
Алксніс—Ольха	50
Апсе—Осина	—
Близма—Каштанъ	—
Прѣде ар эглі—Сосна съ елью	51
Паэгле—Можжевельникъ	54

Стр.

б) Травы, цвѣты, ягоды и разныя домашнія растенія.

Папарде—Папоротникъ 55
Смілга—Метелка . . . . . —
Ньѣдре—Камышъ . . . . . —
Дâболс—Клеверъ 56
Пуренс—Одуванчикъ 57
Сінепе—Горчица 58
Мадара—Дубровка . . . . . —
Пукьес—Цвѣты 59
Рôзе—Роза . . . . . —
Рôзіте—Маргаритка 61
Магона—Макъ 64
Ôгас—Ягоды . . . . . —
Брȳкленес—Брусника 65
Земенес—Земляника 66
Рудзі—Рожь . . . . . —
Мѣжі—Ячмень 68
Аузас—Овесъ 70
Дрікы—Гречиха 71
Зірны—Горохъ 72
Пупас—Бобъ . . . . . —
Каньепес—Конопля 73
Анины—Хмѣль 75
Ліні—Ленъ 76
Руткіс—Рѣдька 80
Картупелы—Картофель . . . . . —

ОТДѢЛЪ ТРЕТІЙ.

Предметы изъ царства животнаго.

а) Рыбы.

Раудуве—Плотица 81
Лидека—Щука . . . . . —
Ȳдріс—Выдра 82

б) Насѣкомыя.

Біте—Пчела 82
Скудре—Муравей 87

в) Лѣсныя и домашнія птицы.

Путніс—Птица 88
Лакстігала—Соловей . . . . . —
Ірбе—Куропатка 90
Зиле—Синица 93
Ванагс—Ястребъ и соколъ 96
Кьыве—Пигалица 98
Гайгала—Нырокъ . . . . . —
Балодіс—Голубь . . . . . —
Гульбіс—Лебедь 100

Стр.
Медніс, рубенс—Глухарь 100
Тетерс—Тетеревъ 101
Дзêрве—Журавль . . . . . —
Жагате—Сорока . . . . . —
Дзеніс—Дятелъ 102
Дзегузе—Кукушка . . . . . —
Вâлудзе—Иволга 103
Снêдзе—Снигирь . . . . . —
Страдс—Дроздъ . . . . . —
Грêзе—Дергачъ 104
Звірбуліс—Воробей . . . . . —
Цêлава—Плиска . . . . . —
Цируліс—Жаворонокъ 105
Краукліс—Воронъ 106
Гайліс ун віста—Пêтухъ и курица 107

г) Лêсные звêри и домашнія животныя.

Лâціс—Медвêдь 109
Вілкс—Волкъ 110
Брêдіс—Лось . . . . . —
Вâвере—Бêлка 112
Цауне—Куница 113
Сермулс—Кроликъ 115
Кумеліньш (зіргс)—Конь . . . . . —
Гôвс—Корова 125
Авс—Овца 128
Каза—Коза 130
Âзіс—Козелъ 131
Цуна—Свинья . . . . . —
Суніс—Собака . . . . . —
Какыіс—Кошка 132

ОТДѢЛЪ ЧЕТВЕРТЫЙ.

ЧЕЛОВѢКЪ.

Разные возрасты его жизни, родственныя отношенія и разные роды дѣятельности.

а) Младенчество.

Бêрніньш, крустабас, крус т-тêвс, круст-мâте, кумі ун кумас,—Младенецъ, крестины, крестный отецъ, крестная мать, кумовья и кумы 134

б) Молодость. 144

Лигавіня, мейта, бруте,— Дѣвица, дочь, невѣста 145
Вайнедзіньш—Вѣнокъ 160
Пурс—Приданое 166
Мêгс—Сонъ 171
Валюдас—Пересуды 172
Асарас—Слезы 175

Стр.
Сёрдѣне, бâрене—Сирота 177
Бâліньш, пуйсіс, таутас,—Суженый, молодецъ, чужіе люди 184
Дзѣдашана—Пѣніе 195
Гану дзѣсмас—Пастушескія пѣсни 200
Кâзу дзѣсмас—Свадебныя пѣсни 204
в) Средній возрастъ 209
г) Старость и смерть 214
Вёру дзѣсмас—Похоронныя пѣсни . . . . . —
д) Родство 227
Тёвс, тёву-земе—Отецъ, отцовская земля . . . . . —
Иста мâте—Родная мать 229
Дёла-мâте, мейту-мâте, свешна мâте, памâте, вира-мâте,— Мать сыновей, мать дочерей, чужая мать, мачиха, свекровь 236
Дёлс—Сынъ 240
Бâліньш, брâліс—Братъ 241
Мâса—Сестра 247
Мâрша—Невѣстка 252
Девѣрс—Деверь 253
е) Общественное положеніе.
Кьёніньш—Царь 254
Баярс—Бояринъ . . . . . —
Кунгс—Господинъ 256
Вагъаріс, стараста,—Староста 259
Калпс—Работникъ . . . . . —
Ѣбавѣтс, бандінѣкс— Вольный человѣкъ (бобыль) 260
ж) Роды и предметы занятій.
Малтуве, малшана,— Жерновая комната, молотье 261
Кулшана—Молоченье 264
Вёршана, шўшана ун адішана,— Пряденье, вышиванье и вязанье . . 265
Вілнане—Покрывало 268
Крекліс—Рубашка 269
Зâбакі—Сапоги 270
Курпес—Башмаки . . . . . —
Цепуре—Шапка . . . . . —
Кара-вирс—Воинъ 271
Арайс—Пахарь 275
Лайва—Лодка 279
Дравінѣкс—Пчеловодъ 281
Плява—Лугъ 282
Друва—Жниво 283
Талка—Толока 284
Пѣгуля—Ночлегъ . . . . . —
Істаба—Изба 285
Галдс—Столъ 286
Крёсліс—Стулъ . . . . . —
Піртс—Баня . . . . . —
Алус—Пиво 287
Дзершана—Пьянство 289

Стр.
Яня-дѣна—Ивановъ день 289
Юкумі—Смѣсь 292

з) Народы, города и мызы.

Крѣвс, Крѣву земе,—Русскій, Русская земля 294
Лейші—Литовцы . . . . . —
Пруші—Пруссаки 295
Вацземе—Нѣметчина . . . . . —
Рига—Рига . . . . . —
Муйжа—Мыза 296

ОТДѢЛЪ ПЯТЫЙ.

МІРЪ СВЕРХЧУВСТВЕННЫЙ.

1) Богъ 298
2) Латышская миѳологія . . . . —

Лайме—Счастіе 303
Нелайме—Несчастіе 308
Ляуна-дѣна—Злой день . . . . . —
Сауле—Солнце 309
Мѣнес—Луна 314
Аусѣкліс—Утренняя звѣзда 315
Звайгзне—Звѣзда . . . . . —
Пѣрконс—Перунъ (громъ) . . . . . —

Миклас—Загадки 317
Пѣлѣкамі вардi—Поговорки 320

ПАМЯТНИКИ

ЛАТЫШСКАГО НАРОДНАГО ТВОРЧЕСТВА.

ОТДѢЛЪ ПЕРВЫЙ.

ВОДЫ, ВОЗДУХЪ, СУША И ВРЕМЕНА ГОДА.

Ю р а.

1.

Трис мâсіняс гаужі рауд,
Гар ю̂рмалі стайгадамас.
— Ай, ю̂с, ю̂рас звейнѣціны,
Редзеят мŷс' баліню̂с?
— Ак, ю̂с, цѣма дзелтанітес,
Каді бія ю̂с' баліны?
— Ай, ю̂с, ю̂рас звейнѣціны,
Таді бія мŷс' баліны:
Саркан-балтѣм вайдзіньѣм.
Дзелтанѣм матіньѣм,
— Ак, ю̂с, цѣма дзелтанітес,
Тѣ гуль ю̂рас дібіна!
— Ай, ю̂с, ю̂рас звейнѣціны,
Велцѣт вінюс малінâ!
— Ак, ю̂с, цѣма дзелтанітес
Ко ю̂с мумс максасѣт?
— Вѣнам до̂шу слѣшу креклу,
О̂трам—зида наздаудзінь.

М о р е.

1.

Горько плачутъ три сестрицы,
Расхаживая по морскому берегу.
— Ой, вы, морскіе рыболовы,
Не видали ль нашихъ братьевъ?
— Ахъ, вы, сельскія красавицы,
Какіе были ваши братья?
— Ой, вы, морскіе рыболовы,
Такіе были наши братья:
Съ бѣло-розовыми щечками,
Съ золотистыми волосами.
— Ахъ, вы, сельскія красавицы,
Они лежатъ на днѣ морскомъ!
— Ой, вы, морскіе рыболовы,
Вытащите ихъ на берегъ!
— Ахъ, вы, сельскія красавицы,
Что̀ вы намъ заплáтите?
— Одному дамъ тонкую рубашку,
Другому—шелковый платочекъ.

Там трешам не ко дот,
Там эс пате пѣдерешу:
Не вѣнам, не отрам,
Ка пашам стурманям!
Стурманітіс—гудріс вирс,
Тас мацея лайву грѣст:
Преті вѣю, прет ўдені,
Преті саву найдінѣку!

Варіанте.

Вакар гая юрінâ
Дів' баліны тиклу мест;
Шодѣн ѣт юрмалé
Трис масіняс скатітѣс.
— Ай, юс, юрас звейнѣціны,
Редзеат мус балінюс?
— Ак, юс, цѣма дзелтанітес,
Каді бія юс баліны?
— Вѣнам бія балтс сейініс,
Отрам зелта мату галі.
— Ак, юс, цѣма дзелтанітес,
Тѣ гуль юрас дібіна!
— Ай, юс, юрас звейнѣціны,
Велцѣт вінюс маліна!
— Ак, юс, цѣма дзелтанітес,
Ко юс мумс максасѣт?
— Вѣнам дошу цімду пари,
Отрам—зида зегьеліті;
Там трешам—смурманям,
Там эс пате пѣдерешу!
Стурманитіс—гудріс вирс,
Тас мацея лайву грѣст
Прет ритѣм, вакарѣм:
Прет ритѣм лайву грѣзе,
Прет вак'рѣм зегьеліті.

2.

Юрас мâте ман вайцая:
— Ко дар' веці звейенѣкі?

Третьему нечего дать,
Ему буду принадлежать сама:
Ни первому, ни второму,
Только ему—коричему!
Коричій—мудрый мужъ,
Онъ умѣетъ лодкой править:
Противъ вѣтра, противъ теченія,
Противъ своего врага!

Варіантъ.

Вчера ушли на море
Два брата бросать сѣти;
Сегодня отправляются на морской берегъ
Три сестрицы посмотрѣть.
— Ой, вы, морскіе рыболовы,
Не видали ль нашихъ братьевъ?
— Ахъ, вы, сельскія красавицы,
Какіе были ваши братья?
— У одного было бѣлое лице,
У другого съ золотыми кончиками волоса.
— Ахъ, вы, сельскія красавицы,
Они лежатъ на днѣ морскомъ!
— Ой, вы, морскіе рыболовы,
Вытащите ихъ на берегъ!
— Ахъ, вы, сельскія красавицы,
Что́ вы намъ заплатите?
— Одному дамъ пару рукавицъ,
Другому—шолковый парусъ;
Третьему—коричему,
Ему я буду принадлежать сама!
Коричій—мудрый мужъ,
Онъ умѣетъ править лодкой
На восходъ, на западъ:
На восходъ онъ лодку правитъ,
На западъ—парусъ.

2.

Мать морей спрашиваетъ меня:
— Что́ дѣлаютъ старики рыболовы?

— Тиклус ада, айрес дразе;
То дар' веці звейенѣкі.

3.

Юра—элле, юра—элле,
Даугавіня—мамульіня;
Даугавіня ісшуноя,
Ка маміня шуполе.

4.

Эс не вару ѣраудзит
Тос юріняс вільнюс:
Тур бій манс миляйс тевс,
Тур манс миляйс балеліньш.

5.

Юра кауца, юра краца,
Каду велу ѣріюсі?
Ѣріюсі зелта лайву,
Дів' балінюс—ірейінюс.

6.

Рита тек трис масіняс,
Гар юрмалі раудадамас,
Гар юрмалі раудадамас,
Мекле саву балеліню;
Атрод лайву, атрод ірклес,
Балеліню не атрод.

7.

Сподра звайгзне дебесіс,
Та ѣкріте юріня;
Трис дѣніняс гайсу яуце,
Ікам тіка маліня.

8.

Мате ауде зегьеліті,
Тевс дарія лайвіню.
Ну эс ѣшу юріня,
Ар зѣмелі каротѣс:
Зѣмелям балтас путас,
Ман ір балта зегьеліте.

— Вяжутъ сѣти, стругаютъ весла,
Вотъ что дѣлаютъ старики рыболовы.

3.

Море—адъ, море—адъ,
Двинушка—матушка;
Двинушка убаюкиваетъ,
Какъ матушка въ колыбели.

4.

Не могу я глядѣть
На морскія волны:
Тамъ мой дорогой батюшка,
Тамъ мой милый братецъ.

5.

Море реветъ, море бушуетъ,
Какого чорта оно пожрало?
Оно пожрало золотую лодочку,
Двухъ братьевъ—гребцовъ.

6.

Бѣгутъ утромъ три сестрицы,
Плача, по морскому берегу,
Плача, по морскому берегу,
Ищутъ своихъ братьевъ;
Находятъ лодку, находятъ весла,
Не находятъ братьевъ.

7.

Свѣтла звѣзда на небѣ,
Она падаетъ въ море;
Три дня она мутитъ воздухъ,
Пока не выйдетъ на берегъ.

8.

Матушка тчетъ парусъ,
Батюшка сколачиваетъ лодку.
Теперь я отправлюсь въ море
На борьбу съ сѣвернымъ моремъ:
На сѣверномъ морѣ бѣлая пѣна,
У меня бѣлый парусъ.

9.

Метіс, ёра, кауліте,
Седіс балту віланіті:
Тік лидзис ваик ведіньс,
Ка потрята галодіня!

10.

Гулі, мая лигавіня,
Путну сиалу сіліпеньс;
Пате гулему ёріня,
Заль' ёсола лайвіня.

11.

Эс гулею салду нёту
Юрас кінес наліня:
Ўдеис дзёд, акніс рауд,
Кали' наліня візольоя.

12.

Эс не ёту гар ёрнали
Без тёрауда зобеніня:
Юрас путні—гайгаліняс
Трамде маму кунеліню.

13.

Сільыіте дзёдая
Юріня,
Звейнёка деліню
Гайдідана.

9.

Сверкнь, море, въ стогъ,
Накройся бѣлымъ покрываломъ:
Гладка моя дорога,
Какъ обточенный брусокъ!

10.

Сни, моя молодая жена,
Въ перинныхъ подушкахъ;
Какъ я буду ночевать на морѣ,
Въ зелено-дубовой лодочкѣ.

11.

Сплю я сладкимъ сномъ
На морскомъ берегу:
Вода поетъ, камень плачетъ,
Прибрежье сіяетъ.

12.

Не пойду я по морскому берегу
Безъ стальнаго меча:
Морскія птицы—нырки
Пугаютъ моего коня.

13.

Селедочка поетъ
Въ морѣ,
Ожидая
Сына рыбака.

Эзерс.

1.

Лидз пусіті эс ёбріду
Балту пукью эзера:
Лидз пусіті—балта пукье,
Сарканс рожу вайнадзіньш.

2.

Эс редзею эзеріню
Талу, тёлу вільньоя.

Озеро.

1.

Я вхожу до половины
Въ озеро изъ бѣлыхъ цвѣтовъ:
До половины я—бѣлый цвѣтъ,
На головѣ красный маргаритовый вѣночекъ.

2.

Вижу я озеро
Въ дали волнующееся.

Дѣвс дôд манім айзлигôт
Таі эзера малінâ,
Таі эзера малінâ,
Таі маза цѣмінâ!

3.

Візе, візе эзеріны
Сикайм раудінâм;
Тâ візея мŷс' масіня
Сику зелту, судрабіню.

4.

Тверâт, брâлы,—гайдâт, брâлы!
Маса скрêя эзерâ:
Эзерс зѣде зілу зѣду,
Шкѣт масіня ліну лауку.

5.

Маза, маза шаутувіня
Пар эзеру грôзіâс;
— Сіт, вілніті, малінâ,
Ше бŷс дайла аудейіня.

6.

Дŷмі кŷп эзерâ,
Кас тôс дŷмус кŷпінаяʔ
Раудувіте пірті кŷра
Балтаймгайгалâм.

Помоги Богъ мнѣ перебраться
На край того озера,
На край того озера,
Въ то небольшое село!

3.

Блестятъ-свѣтятся озера
Мелкими плотицами;
Такъ сіяетъ наша сестрица
Въ блесткахъ золота, серебра.

4.

Ловите, братья,—навстрѣчу, братья!
Сестрица бѣжитъ въ озеро:
Озеро цвѣтетъ зеленымъ цвѣтомъ,
Сестрица думаетъ, что это поле, засѣянное льномъ.

5.

Маленькая, маленькая чаечка
Носится на озерѣ;
— Выбрось, волна, ее на берегъ,
Изъ нея выйдетъ славная ткачиха.

6.

Стелется дымъ надъ озеромъ,
Кто тамъ дымитъ?
Плотица топитъ баню
Для бѣлыхъ нырковъ.

Уне.

1.

Гар баліня пагалміню
Трис упітес зелта тек:
Вѣнâ дзêра райбас гôвіс,
Ôтрâ сірмі кумеліны;
Таі трешâ упітê
Тауту мейта мазгайс.
Даскрêн заля лидеціня,
Нораун віцяс вайнедзіню.
— Ньем, бâлінь, ôшу лайву,

Рѣка.

1.

Мимо братниной усадьбы
Бѣгутъ три золотыя рѣчки:
Въ одной пьютъ пестрыя коровы,
Въ другой—гнѣдые кони;
Въ третьей рѣчкѣ
Купается дѣвица-суженая.
Подбѣгаетъ зеленая щучка,
Срываетъ съ нея вѣночекъ.
— Возьми, братецъ, ясеневую лодку,

Дзенѣс пакаль вайнагам!
Балінь, путу габалінь,
Кур панаці вайнедзінь?
— Масінь, зелта дробсталінь,
Паша ûрас відінâ;
Паша ûрас відінâ,
Бандінѣка клѣтінâ;
Бандінѣка клѣтінâ,
Судрабіня вадзітѣ.
— Ньем, балінь, сімту марку,
Іспірц ману вайнедзінь!
— Масінь, зелта дробсталінь,
Эс яу деву діві сімті;
Эс яу деву діві сімті,
І галвіняс не атгрѣзе;
І галвіняс не атгрѣзе,—
Лай нак пате несетая;
Лай нак пате несетая
Дѣндусіті падусѣт!...
— Не бûс лабі, не бûс лабі,
Кад накс пате несетая;
Кад накс пате несетая
Дѣндусіті падусѣт...
Бûс кунгѣм дарбінѣкі,
Кьейзерам кара вирі;
Кьейзерам кара вирі:
Аугсту зіргу âйейіны,
Сику бруню несейіны;
Сику бруню несейіны
Балта рага пûтейіны.

2.

Тец, упітѣ, упітѣ,
Я невайд эзеріня;
Тец, масінь, пѣ масіняс,
Я невайд балеліню!

Догоняй вѣночекъ!
Братецъ бѣлопѣнный,
Гдѣ ты догналъ вѣночекъ?
— Сестрица, золотая крошка,
На самой срединѣ моря;
На самой срединѣ моря,
Въ клѣти вольнаго человѣка;
Въ клѣти вольнаго человѣка,
На серебренномъ гвоздикѣ.
— Возьми, братецъ, сто марокъ [1]),
Выкупи мой вѣночекъ!
— Сестрица, золотая крошка,
Я уже давалъ двѣсти;
Я уже давалъ двѣсти,
Онъ и головы не повернулъ;
Онъ и головы не повернулъ,—
Пусть придетъ сама собственница;
Пусть придетъ сама собственница,
Опочить полуденнымъ сномъ!...
— Не хорошо будетъ, не хорошо будетъ,
Когда придетъ сама собственница;
Когда придетъ сама собственница
Опочить полуденнымъ сномъ...
Будутъ для господъ работники
Для царя воины;
Для царя воины:
Всадники на высокихъ коняхъ,
Носители тонкой кольчуги;
Носители тонкой кольчуги,
Трубачи—въ бѣлые рога.

2.

Катись, рѣчка, въ рѣчку,
Если нѣтъ озерца;
Спѣши, сестрица, къ сестрицѣ,
Если нѣтъ братьевъ!

---

[1]) *Марка—марка*—названіе древней Литовско-Латышкой монеты, равняющейся 15 коп. сер.

3.

Судрабіня упі бріду,
Зелта курпес кайіна;
Судрабс гріна дібіна,
Зелтс па вірсу ліденея.

4.

Ко та манім лабу дара
Страуй упіте лейіна?
Перн нонеса сѣна каудзі,
Шоруден—плавайіню.

5.

Дів' упітес страуйі тек,
Треша рамі візіная;
Дів' масіняс гаужі рауд,
Треша слаука асаріняс.

6.

Ай, упіте—блайніте,
Таву гразну ликумінь!
Вісапкарт ѣвас зѣд,
Віду сауле рітіная.

7.

Эс саваи баліняи
Пар упіті сѣву веду,—
Лай паліка упіте
Вісас ляужу валодіняс.

8.

Калабад упе тек
Цаур заляю эглайніню?
Калабад мус' масіня
Таутас гая раудадама?

9.

Судрабіня упе тек
Цаур заляю эглайніню;
Эс бут смеліс судрабіню,
Скуяс біра,—не варею.

3.

Я перехожу серебреную рѣчку,
Въ золотыхъ башмакахъ;
Серебро опускается внизъ,
Золото плаваетъ по́-верху.

4.

Что́ мнѣ приноситъ добраго
Быстрая рѣчка въ долинѣ?
Въ прошломъ году унесла стогъ сѣна,
Въ эту осень—косаря.

5.

Быстро бѣгутъ двѣ рѣчки,
Третья тихо струится;
Двѣ сестрицы горько плачутъ,
Третья—утираетъ слезы.

6.

Ой, рѣчка каменистая,
Что за роскошный изгибъ у тебя!
Кругомъ вездѣ цвѣтутъ черемухи,
Въ срединѣ играетъ солнце.

7.

Я веду для своего братца
Черезъ рѣчку молодую жену,—
Чтобъ потонули въ рѣчкѣ,
Всѣ людскіе пересуды.

8.

Отчего бѣжитъ рѣчка
Чрезъ зеленый ельникъ?
Отчего плачетъ наша сестрица,
Отправляясь въ чужіе люди?

9.

Бѣжитъ серебреная рѣчка
Черезъ зеленый ельникъ;
Я бы черпалъ серебро,
Иглы сыплются,—не могу.

10.

Лейінâ упе тек,
Калінâ ѣва зѣд;
Леâ теку мазгатѣс,
Калнâ теку пушкотѣс.

11.

Дрôші бріду то упіті,
Зінай—ôлы дібінâ;
Дрôші ньêму то мейтіню,
Зінай лабу тікуміню.

12.

Асаріню упе тек,
Кас то пілну пѣраудая?
Рауд сêрдѣны, рауд атрайші,
Рауд набагу дарбенѣкі!

13.

Айзушнѣкі, бâлеіны,
Целâт мані пар упіті:
Ман пукытес, ман рôзітес
Айз упітес яраве.

14.

Тец, упіте, сику личу,
Ну бêг мана лигавіня;
Ну бêг мана лигавіня,
Вілайнітес падусê!

15.

Упе тек жвâркстедама
Грислайнâ пурвінâ;
Ѣт мâсіня раудадама
Пѣ дзêрая тêва дêла.

16.

Страуя, страуя упе тек;
Йо та страуя, йо ôлайна;
Ілгі сêд мŷс' мâсіня,
Йо сêд ілгі, йо багата.

10.

Въ долинѣ бѣжитъ рѣчка,
На горѣ цвѣтетъ черемуха;
Въ долину бѣгу умываться,
На гору бѣгу убирать себя.

11.

Смѣло перехожу я эту рѣчку,
Знаю, что камень на днѣ;
Смѣло я беру эту дѣвицу,
Знаю, что у ней добрый нравъ.

12.

Бѣжитъ рѣка слезъ,
Кто ее наплакалъ?
Плачутъ сироты, плачутъ вдовые,
Плачутъ бѣдные работники!

13.

Зарѣчные братья,
Перевезите меня черезъ рѣчку:
Мнѣ нужно выполоть за рѣчкой
Цвѣты, цвѣты маргаритки.

14.

Бѣги, рѣчка, частыми изгибами,
Бѣжитъ моя молодая жена;
Бѣжитъ моя молодая жена
Съ покрываломъ подъ мышкой!

15.

Съ ропотомъ бѣжитъ рѣчка
Въ болото, поросшее осокою;
Плача выходитъ сестрица
За пьяницу хозяйскаго сына.

16.

Быстро, быстро бѣжитъ рѣчка;
Чѣмъ она быстрѣе, тѣмъ каменистѣе;
Долго сидитъ наша сестрица,
Чѣмъ больше сидитъ, тѣмъ богаче.

17.

Тік упê не нослика
Манс ражанс аугуміньш,—
Каут дêкліте не метусі
Жубурайну жагаріню.

18.

Пар упіті сміліу свêжу,
Пâрі теку дзêдадама;
Тауту дêлс не пâргâя
Не пар куплу ôзоліню.

19.

Пар упіті зиду вілку,
Пар ôзеру дзипаріню:
Пар упіті таутас âя,
Пар эзеру бâлеліні.

20.

Тêшам бріду пар упіті,
Пар то пашу дзілюміню,
Грібедама скайдру виру,
Тиру рудзу майзі ôст.

24.

Ко, упіте, ту дарійі?
Страутіньш тек дзêдадамс;
Ко дарійі, мейтас мâте?
Сêрдêніті таутâс веда.

22.

Судработа упе тек
Гар бâліня зіргу сталі;
Тур мâсіняс мазгаîс,
Но пêгуляс пâрâюшас.

23.

Пâрі êшу пар упіті,
Не палікшу шаî пусê,—
Пê майзітес арайіня,
Пê галвіняс глаудейіня.

17.

Утонула бы въ рѣкѣ
Моя красота,—
Если бы судьбина не бросила
Суковатой вѣточки.

18.

Перекидываю черезъ рѣчку метелковый стебель,
Перебѣгаю по нему распѣвая;
Молодецъ не можетъ перейти
И по густолиственному дубу.

19.

Черезъ рѣчку я протягиваю шелковинку,
Черезъ озеро—крашеную нитку:
Черезъ рѣчку ѣдутъ чужіе люди,
Черезъ озеро—братья.

20.

Прямо перехожу я рѣчку,
По самой глубинѣ,
Желая честнаго мужа,
Желая ѣсть чистый ржаной хлѣбъ.

21.

Что́ ты дѣлаешь, рѣчка?
Ручеекъ бѣжитъ распѣвая;
Что́ ты дѣлаешь, мать хозяюшка?
Сироту ведутъ въ чужіе люди.

22.

Бѣжитъ серебреная рѣчка
Мимо стойла братнихъ коней;
Тутъ купаются сестрицы,
Возвратясь съ ночлега.

23.

Пойду я черезъ рѣчку,
Не останусь на этой сторонѣ,—
Пойду къ пахарю,
Который будетъ гладить меня по головкѣ.

24.

Упітê ôлі свѣшу,
Упе ôлі не панесе;
Ка бій ман тік яушай
Панест ляужу валодіняс?

25.

Кас, упіте, ка не тец?
Кас, мейтіня, ка не дзѣд?
Гружâм упе,—не тецея,
Сêрдѣніте,—не дзѣдая

26.

Дів' упітес цаурі бріду,
Треша̂ муті помазгаю;
Дів' таутѣшѣи атсацію,
Трешам гâю рôкас дôт.

27.

Страуйі тек та упіте,
Редзей мані атведам;
— Турâт, брâлы, кумелінюс,
Лай упей зѣду мету!

28.

Упе неса лигодама
Балту ліну лайвіню;
Таутас веда дзѣдадамас
Балту ліну вêрпейіню.

29.

Шурп сликстате, кâрклу галі,
Шурп упіте страуйі тек;
Шурп âяте, бâлелінь,
Шурп таутіняс мейту веда!

30.

Пелду лайду пар упіті,
Мет' судраба гредзеніню:
Не тик манім пашай ѣт
Пѣ невêкля тêва дêла!

24.

Я бросаю въ рѣчку камень,
Рѣчка не подымаетъ камня;
Мнѣ ли молодой перенести
Всѣ людскіе пересуды?

25.

Что̀ съ тобой, рѣчка, отчего не бѣжишь?
Что̀ съ тобой, дѣвица, отчего не поешь?
Не бѣжитъ рѣчка,—засорена,
Не поетъ дѣвица,—сиротинушка.

26.

Перехожу я двѣ рѣчки,
Въ третьей умываю лице;
Двумъ молодцамъ отказываю,
Къ третьему на встрѣчу иду—руку подать.

27.

Быстро бѣжитъ рѣчка,
Видя, что меня ведутъ;
Задержите, братья, коней,
Чтобъ я могла бросить въ рѣчку памятку!

28.

Покачиваясь несетъ рѣчка
Лодочку, полную бѣлаго льна;
Чужіе люди съ пѣснями
Уводятъ пряху бѣлаго льна.

29.

Клонитесь сюда, верхушки лозъ,
Сюда быстро течетъ рѣчка;
Сюда пріѣзжайте, братья,
Сюда чужіе люди ведутъ дѣвицу!

30.

Возвращаю серебреное колечко,
Бросаю его черезъ рѣчку:
Не мнѣ выходить
За недобраго хозяйскаго сина!

31.

Тец, упіте, не вільньо,
Лай вільньо эзеріньш;
Эй, масінь, не руна,
Лай руна балеліньш.

32.

Дів' упітес сатецея,
Вѣна отру лайстіас;
Дів сердѣнес сатікас,
Вѣна отру желоас,

33.

Сауцін сауце айз упітес,
Вой сауц таутас, вой балінь?
Тѣшам бріст,—дзільи ўденс,
Апкарт,—лѣлс ликуміньш.

34.

Прет калніню упе тек,
Жагаріпюс лаузідама;
Претім нацe мўс' масіня,
Асаріняс слауцідама.

35.

Страута мала ганідама,
Страута мету вайнадзінь:
Лай візіна страута вільньі,
Не нелѣтіс тева дѣлс.

36.

Уз акміня малку цірту,
Страутѐ кўру угунтінь:
Лай сілдас тѣ лаутіньі,
Кас ман лаба не вѣлея!

37.

Упе, упе,—мейта, мейта!
Тас вѣна тікума:
Упе несе сикус олюс,
Мейта—ляужу валодіняс.

31.

Бѣги, рѣчка, не волнуйся,
Пусть волнуется озерцо;
Стунай, сестрица, не говори,
Пусть говоритъ братецъ.

32.

Сливаются двѣ рѣчки,
Одна другую пополняетъ;
Сходятся двѣ сиротинушки,
Одна другой повѣряетъ свое горе.

33.

Зовия зовутъ за рѣчкою,
Зовутъ ли чужіе люди, или братья?
Переходить прямо,—глубока вода,
Кругомъ идти,—большой кругъ.

34.

Противъ горы бѣжитъ рѣчка,
Ломая древесныя вѣтви;
Навстрѣчу выходитъ наша сестрица,
Утирая слезы.

35.

Пася стадо на берегу ручья,
Въ ручеекъ бросаю вѣночекъ:
Пусть его лучше качаютъ волны ручья,
Чѣмъ недобрый хозяйскій сынъ.

36.

На камнѣ я колю дрова,
На струѣ развожу огонь:
Пусть грѣются тѣ люди,
Которые не желаютъ мнѣ добра!

37.

Рѣка, рѣка,—дѣвица, дѣвица!
Ихъ сходная участь:
Рѣка несетъ мелкіе камушки,
Дѣвица—людскіе пересуды.

38.

Кôклітес кôклея
Упітес мала̂.
Бій манім редзêт
То кôклетаю,
Эс тейкту: „лабритінь,
Лабвакарінь!“

39.

Эс дзêсміті іздзêдаю
Но упітес санашâм;
Эс мейтіню іспрецею
Но тâс сивас мâмулыіняс.

39.

Играютъ на гусляхъ
На рѣчномъ берегу.
Если бы я увидѣла
Того, кто играетъ,
Я бы сказала ему: „доброе утро,
Добрый вечеръ!“

40.

Я могу составить пѣсню
О рѣчномъ мусорѣ;
Я могу высватать дѣвицу
У суровой матери.

Упе Даугава.

1.

Даугавіня, мелн-аціте,
Мелна тек вакара̂;
Ка та мелна не тецея,
Пілна да̂ргу двêселішу!

2.

Даугавіня лѣліяс
Ликуміню не метôт;
— Эс тава̂ ликума̂
Дажу риту ноганію.

3.

Упе, упе—Даугавіня
Масіняй цельіна̂:
Рауда пате, звѣдз кумельш,
Маліна̂ ста̂ведамі.

4.

Личу, личу упе тек,
Зару, зару,— Даугавіня;

Рѣка Двина.

1.

Двинушка, черноглазая,
Черная она течетъ вечеромъ;
Какъ не течь ей чорною,—
Она полна дорогихъ жизней [1])!

2.

Двина хвалится,
Что не дѣлаетъ изгибовъ;
— Я въ твоемъ изгибѣ
Не разъ пасу стадо.

3.

Рѣка, рѣка—Двинушка;
Преграждаетъ дорогу сестрицѣ:
Плачетъ она сама, ржетъ конь,
Стоя на берегу.

4.

Извилисто, извилисто бѣжитъ рѣчка,
Вѣтвисто, вѣтвисто,—Двинушка;

---

[1]) Разумѣются жизни утонувшихъ въ Двинѣ.

Лйз лиціша, айз заріня
Не нâк мані бâлеліньі.

5.

Теці, теці, Даугавіня,
Сарканâм путінâм:
Ман ѣкріте шовасар
Сарканс рôжу вайнедзіньш.

6.

Путі, путі, Даугавіня,
Сарканâм путінâм:
Вакар веда сêрдѣніті,
Сарканс рôжу вайнедзіньш.

7.

Айз Даугавас мелні межі
Дзелтанѣм зѣдіньѣм;
Пâрцелѣт, бâлеліньі,
Лай эс вію вайнедзінь.

8.

Айз Даугавас гарі кâрклі
Дзелтанѣм зѣдіньѣм;
Кад варету пâрі клют,
Эс савиту вайнедзінь.

9.

Калейс кала дебесіс,
Огліс біра Даугава;
Эс паклâю віланіті,
Ман пѣбіра судрабіня.

10.

Целѣс агрі, Звѣдру мейта,
Сука савус гарус матус:
Айз Даугавас суньі рêя,
Атâй Прýшу прецінѣкі

11.

Теці, теці, Даугавінь,
Сіядама, нѣкадама;

Изъ-за изгиба, изъ-за вѣтви
Не приходятъ мои братцы.

5.

Бѣги, бѣги, Двинушка,
Покрытая красною пѣной:
Этимъ лѣтомъ упалъ въ нее
Мой красный маргаритовый вѣночекъ.

6.

Пѣнься, пѣнься, Двинушка,
Красною пѣною:
Вчера вели сиротинушку
Въ вѣнкѣ изъ красныхъ маргаритокъ.

7.

За Двиной дремучіе лѣса
Въ желтыхъ цвѣточкахъ;
Перевезите меня, братцы,
Чтобы свить себѣ вѣночекъ.

8.

За Двиной длинныя лозы
Съ желтыми цвѣточками;
Если-бы попасть на ту сторону,
Я свила-бы вѣночекъ.

9.

Кузнецъ куетъ на небѣ,
Уголья сыплются въ Двину;
Я подстилаю покрывало,
Мнѣ сыплется серебро.

10.

Вставай рано, Шведская дѣвица,
Убирай свои длинные волосы:
За Двиной лаютъ собаки,
Ѣдутъ сваты изъ Пруссіи.

11.

Бѣги, бѣги, Двинушка,
Просѣвая разбрасывая,

Теці зелту сіядама,
Судрабіню нѣкадама.

12.

Айз Даугавас балті бѐрзі
Судрабіня лапінâм;
Тур айзведе мŷс масіню
Судрабіня калеям.

13.

Діві бія, діві бія,
Кас мѣдзіню не гулея:
Вѣна—сауле не гулея,
Ôтра—страуя Даугувінь.

14.

Пут' путâс, дзен аукшâ,
Даугавінь, судрабіню:
Лѣлі цѣмі, даудз мейтіню,
Даудз судраба несатаю.

15.

Грѣжам дѐлюс, зâгьеям,
Тайсам тілту пар Даугаву:
Лай варея пâрі вест
Даугавѣша дзелтаніті.

16.

Не лист, лѣтінь, не мігло,
Не плŷдін' Даугавіню:
Ман яѣт шовакар
Ар мâсіню пар Даугаву.

17.

Тирі тек Даугавіня,
Дажас гружас дібінâ;
Скайсту ньѐму мâтес мейту,
Дажа вайна дзивойôт.

18.

Пŷт, вѐйінь, рâмі, рâмі,
Лайме брауц пар Даугаву:

Вѣги золото просѣвая,
Серебро разбрасывая.

12.

За Двиной бѣлыя березы
Съ серебреными листочками;
Туда уводятъ нашу сестрицу
Къ ковачу серебра.

13.

Есть два, есть два предмета,
Которые не знаютъ сна:
Одинъ—солнце не спитъ,
Другой—быстрая Двинушка.

14.

Пѣнься, гони вверхъ,
Двинушка, серебро:
Велики села, много дѣвицъ,
Много носительницъ серебра.

15.

Будемъ пилить, изготовлять доски,
Будемъ сооружать мостъ черезъ Двину:
Чтобы можно было перевезти
Придвинскую красавицу.

16.

Перестань, дождикъ, не мороси,
Не наводняй Двины:
Мнѣ нужно идти въ этотъ вечеръ
Съ сестрицей черезъ Двину.

17.

Свѣтлая течетъ Двинушка,
Всякій мусоръ на днѣ;
Красавицу я беру хозяйскую дочь,
Въ жизни открывается въ ней не одинъ недостатокъ.

18.

Дуй, вѣтеръ, тихо, плавно,
Счастіе ѣдетъ черезъ Двину:

Пілна лайва сердѣніну,
Пілна сауя судрабіня.

19.

Новійос патадзіню
Но саркана дзиварінь;
Цірту рейзі Даугава,
Пашкирас Даугавіня!

20.

Зінадама, мамальінь,
Кам ту ман не саціїй?
Аиз Даугавас аугсті калні,
Салті вейі вєдіна.

Лѣтус.

1.

Лій, лѣтінь, вєну дєну,
Не лій вісу васарінь;
Ман паніке вєна дєна,
Не тік віса васарінь.

2.

Лій, лѣтінь, па малам,
Ше віс теві не ваяг;
Ше ваяг сілтас саулес
Дзелтанам цѣлавам.

3.

Не лист йеле, лѣтутіньіс,
Ман эйот таутінас!
Кур эс савас вілайнітес
Свешума іскалтешу?
Не тур тадас оша картес,
Не маміняс калтетаяс;
Тауту дѣла эглю картес,
Свешас матес калтетаяс.

4.

Вісапкарт лѣтус лія,
Віду сауле рітіная;

Полна ладья сиротинушекъ,
Полна горсть серебра.

19.

Я свиваю бичъ
Изъ красной нитки;
Ударяю разъ по Двинѣ,
Раздѣляется Двина!

20.

Зная, матушка,
Отчего мнѣ не скажешь?
Что за Двиной высокія горы,
Что тамъ дуютъ холодные вѣтры.

Дождь.

1.

Иди, дождикъ, одинъ день,
Не иди цѣлое лѣто;
Мнѣ наскучиваетъ одинъ день,
Не только цѣлое лѣто.

2.

Иди, дождикъ, по сторонамъ,
Здѣсь тебя ненадобно;
Здѣсь нужно теплое солнышко
Для желтыхъ плисокъ.

3.

Не иди же, дождичекъ,
Когда я иду въ чужіе люди!
Гдѣ мнѣ высушить на чужбинѣ
Свои покрывала?
Нѣтъ тамъ ни такого ясеневаго шеста,
Ни матушки, которая бы высушила;
У суженаго въ домѣ еловые шесты,
Чужія матери сушатъ.

4.

Вездѣ—кругомъ льетъ дождикъ,
Въ срединѣ играетъ солнышко;

Вісашкарт бралы став,
Віду—маса раудадама.

5.

Саулит' гайші не спидея,
Лѣтус гайсу гайдідама;
Масінь дрощ не дзивоя
Талайс таутінас.

6.

Ар сауліті лѣтус лія,
Трис ласітес вѣн нолія:
Дів' нолія—мѣжу, рудзу,
Треша—зелта, судрабіня

7.

Вай, Дѣвінь, лѣтус нацe;
Ну тас мані слапінас!
Вай, Дѣвінь, таутас ая,
Ну тас мані ніцінас!

8.

Лія лѣтус, смілдзіная,
Не дрикстея дікті лит;
Яя таутас, атгрѣзас,
Бистас ману балеліню.

Вокругъ стоятъ братья,
Въ слезахъ, по срединѣ,—сестрица.

5.

Солнышко не ярко сіяетъ,
Ожидая дождливой тучи;
Сестрица робко живетъ
На далекой чужбинѣ.

6.

При солнышкѣ идетъ дождикъ,
Упадаютъ только три капли:
Двѣ упадаютъ—ячменная, ржаная,
Третья—злато-сребреная.

7.

Ахъ, Боже, дождикъ идетъ,
Теперь онъ измочитъ меня!
Ахъ, Боже, ѣдутъ чужіе люди,
Теперь они будутъ меня пересуживать!

8.

Идетъ дождикъ, моросить,
Не смѣетъ смѣло лить;
Ѣдутъ чужіе люди, поворачиваютъ назадъ,
Боятся моихъ братьевъ.

Снѣгс.

1.

Кур паліке балті снѣгі,
Кур—скайстѣ аугуміны?
Сауле ѣде балту снѣгу,
Ляудіс—скайсту аугуміню.

2.

Снѣдзіньш сніга, путенея,
Лаука маніс кумеліньіс;
Ньем, масінь, балту сакшу,
Апседз ману кумеліню!

Снѣгъ.

1.

Куда дѣвается бѣлый снѣгъ,
Куда—чудная красота?
Солнце поѣдаетъ бѣлый снѣгъ,
Люди—чудную красоту.

2.

Снѣгъ идетъ, мятелица мететъ,
На дворѣ мой конь;
Возьми, сестрица, бѣлое покрывало,
Накрой моего коня!

3.

Снѣгі сніга, путенея,
Балті ая кара вирі;
Талі ая, не пазіну
Манус пашус балелінюс.

3.

Снѣгъ идетъ, мятелица мететъ,
Бѣлые ѣдутъ воины;
Вдали ѣдутъ, я не распознала
Своихъ собственныхъ братцевъ.

Мігла ун раса.

1

Лѣла раса, салта раса!
Басас манас каяс...
— Ньем, пуйсит, паладзіню,
Анседз манас каяс.
— Нац, мейтінь, ту пѣ маніс,
Эс тев шўшу курпес.
Шўн, пуйсит, патс прѣкш сев,
Ман ір тѣвс ун мâте;
Ман ір тѣвс ун мâте,
Ман ір брâль ун мâсас.
— Вѣнам пуйшам шейтен дзивôт
Бѣдас вѣн ун райзес!...
— Ньем, пуйсит, саву драугу,
Бўс тев лусте, прѣкі.
— Эс ган ньемту саву драугу,
Кад ман гадітôс.
— Эй, пуйсит, уз Прўшѣм,
Тур тев гадісѣс...
Прўшу мейтас шмукас, дайлас,
Зѣд ка магонітес, рôзес!...

2

Мігла, мігла дар' ман лаба,
Раса лаба не дарій:
Міглінâ тауту бѣгу,
Расâ дзінâс пакалâ.

3.

Мігла, мігла,—лѣла раса,
Та ман лаба не дарія:

Туманъ и роса.

1.

Большая роса, холодная роса!
У меня босы ноги...
Возьми, молодецъ, покрывало,
Окутай мои ноги.
— Выйди за меня, дѣвица,
Я сошью тебѣ башмаки.
— Шей, молодецъ, самъ для себя,
У меня есть батюшка и матушка;
У меня есть батюшка и матушка,
У меня есть братья и сестры.
— Жить здѣсь молодцу одному—
Только туга и кручина!...
— Ищи, молодецъ, себѣ друга,
Будетъ тебѣ весело, пріятно.
— Я бы взялъ себѣ друга,
Если бы нашелъ его.
— Отправляйся, молодецъ, къ Пруссакамъ,
Тамъ для тебя отыщется...
Прусскія дѣвицы красивы и милы,
Цвѣтутъ какъ макъ, какъ маргаритки!...

2.

Туманъ, туманъ, онъ мнѣ благопріятствуетъ,
Роса не благопріятствуетъ:
Въ туманѣ я убѣгаю отъ чужихъ людей,
По росѣ меня преслѣдуютъ.

3.

Туманъ, туманъ,—большая роса,
Они не благопріятствуютъ мнѣ:

Мігла таутас не редзею,
Расіна не ізбегу.

4.

Мігла, мігла,—лѣла раса,
Та ман лабі не дарія:
Мігла таутас каяс ава,
Раса аціс номазгая.

5.

Мігла, мігла,—лѣла раса,
Та ман лаба не дарія:
Раса ман каяс мірка,
Мігла лабі не редзею.

6.

Мігла ман лабу дара,
Раса лаба не дарій;
Мігла—лаба тауту бегт,
Раса—педу дзінейіня.

7.

Кур целяс лѣла мігла,
Не авота—лейіна?
Кур ньем ляудіс валодінь,
Не но мана аугуміня?

8.

Вірст кокам зелта раса
Страдіням узлецот;
Вірст таутам асаріняс
Мані яуну білдінот.

9.

Нау сауліте ногаюсі,
Раса залес галіна;
Нау мейтіня узаугусі,
Топ ляутіню валодас

10.

Мігліна, расіна
Гаю телиш' паганит;

Въ туманѣ я не вижу чужихъ людей,
За росой не могу убѣжать.

4.

Туманъ, туманъ,—большая роса,
Они не благопріятствуютъ мнѣ:
Въ туманѣ чужіе люди обуваются,
Росою умываютъ лице.

5.

Туманъ, туманъ,—большая роса,
Они не благопріятствуютъ мнѣ:
Роса мочитъ мои ноги,
Въ туманѣ не хорошо вижу.

6.

Туманъ мнѣ благопріятствуетъ,
Роса не благопріятствуетъ:
Туманъ способствуетъ къ уходу отъ чужихъ, людей,
Роса указываетъ слѣды.

7.

Откуда подымается большой туманъ,
Какъ не изъ ручьевъ въ долинѣ?
Съ чего люди берутъ пересуды,
Какъ не съ моей красоты?

8.

Сыплется съ дерева золотая роса,
Когда вспрыгнетъ на него дроздикъ;
Навертываются слезы у чужихъ людей,
Когда заводятъ бесѣду со мной молодою.

9.

Не зашло еще солнышко,
Уже роса на верхушкахъ травы;
Не выросла еще дѣвица,
Уже—предметъ людскихъ пересудовъ.

10.

Въ туманѣ, на росѣ,
Хожу пасти коровушекъ;

Сілтаі̂ саулітê—
Вâліням сêна каст.

11.

Міглінâ не редзею,
Кас ноньêма вайнедзіню;
Саулітê ѣраудзію
Тауту дêла мâсіняй.

12.

Сауса смілга вецайнê,
Зелта раса галінâ:
Кас карâ кавушêс,
Лай нâк рôкас номазгâт.

13.

Ріті, ріті, рита раса,
Па ôзола лапінâм!
Та ріт маніс аугуміньіс
Па ляутіню валодâм.

14.

Но крŷміня раса біра,
Вой та лѣла, вой та маза;
Но таутâм баргі вâрді,
Та но лѣла, та но маза.

15.

Аукста бія рита раса,
Аукст манâм кайінâм!
— Дзен, мâмінь, драуга бêрну,
Кас нокрêта рита расу.

16.

Крит земê, зелта раса,
Но заля дâболтіня!
Тевi вѣн не пабріде
Мані сірмі кумеліньі.

Вейш.

1.

Пŷт, вêйіцьі, дзен лайвіню,
Айздзен мані Курземê!

На тепломъ солнышкѣ—
Сгребать братнино сѣно.

11.

Я не увидѣла въ туманѣ,
Кто снялъ мой вѣночекъ;
На солнышкѣ увидѣла его
На головкѣ у сестрицы суженаго.

12.

На пастбищѣ сухой метелковый стебель,
Золотая роса на его верхушкѣ:
Кто сражается на войнѣ,
Пусть придетъ умыть руки.

13.

Скользи, катись, утренняя роса,
По дубовымъ листикамъ!
Такъ вращается моя красота
Въ людскихъ пересудахъ.

14.

Падаетъ роса съ куста,
Какъ съ большого, такъ съ малаго;
Непривѣтливы слова чужихъ людей,
Какъ взрослаго, такъ и малолѣтняго.

15.

Холодна утренняя роса,
Зябнутъ мои ноги!
— Погони, матушка, пріятельскаго сына,
Чтобъ онъ стряхнулъ утреннюю росу.

16.

Падай, золотая роса,
Съ зеленаго клевера!
По тебѣ только не могутъ пройти
Мои сѣрые кони.

Вѣтеръ.

1.

Дуй, вѣтеръ, гони лодочку,
Унеси меня въ Курляндію!

Курземс мâте ман сôлія
Сав' мейтіню—малейіню.
Сôлит сôлій, бет не дева,
Шкêт ман лêлу дзêрайінь;
Шкет ман лêлу дзêрайінь,
Кумеліню скрêйейінь.
Кâду крôгу эс нодзêру,
Кам носкрêю кумеініню?
Патс пар саву науду дзêру,
Патс сев скрêю кумеліню!...
Ак, миля Курземс мâте,
Ізнес алу уз парâду!
Паугс рудзі, паугс мêжі,
Эс гôдігі айзмаксашу.
Накс руденс,—ньемшу сêву,
Лŷтшу теві ведібâс.
Дзерсам кâзас трис дêніняс,
Лай данцоя панакснêкі!

2.

Вêя мâте лêліâс,
Ôзоліням галу лауст;
Ôзолс бія гудріс вирс,
Лôціâс лидз земит'.

3.

Эй гулêт, вêя мâте,
Не клабіні нама дурвс:
Манс мазайс бâлеліньіс
Нама гуль дêнас-віду!

4.

Кар, мâміня, шŷполіті
Калніна, вêйіна;
Я ту пате не патапсі,
Лай шŷпоя вêя мâте.

5.

Пŷт, вêйінь, ностâйêс,
Ляуй êвам нозêдêт;

Курляндская матушка обѣщала мнѣ
Свою дочку—мѣльничиху.
Обѣщать обѣщала, но не даетъ,
Считая меня за большого пьяницу;
Считая меня за большого пьяницу,
За мучителя коней.
Какую корчму я опилъ,
У кого изъѣздилъ коня?
Самъ пью за свои деньги,
Самъ ѣзжу на своемъ конѣ!...
О, любезная Курлянская матушка,
Вынеси мнѣ пивца въ долгъ!
Выростетъ рожь, выростетъ ячмень,
Я честно уплачу.
Придетъ осень,—женюсь,
Буду просить тебя въ посаженныя матери.
Будемъ три дня пировать на свадьбѣ,
Пусть поплящутъ гости поѣзжане!

2.

Мать вѣтровъ хвалилась,
Что сломитъ вершину у дуба;
Дубъ—мудрый мужъ,
Преклонялся до земли.

3.

Ступай спать, мать вѣтровъ,
Не стучи въ дверь комнаты:
Въ комнатѣ спитъ мой маленькій братецъ
Сномъ полуденнымъ!

4.

Вѣшай, матушка, колыбель
На горѣ, на вѣтрѣ;
Не станетъ у тебя времени,
Пусть качаетъ ее мать вѣтровъ.

5.

Дуй, вѣтеръ, и перестань,
Дай отцвѣсти черемухамъ;

Яят, таутас, пагайдѣт,
Ляуйѣт пуру пѣдарит.

6.

Не пушат, аукстi вейi,
Эс планос палагос;
Не яят, лепнас таутас,
Нау ман тева, мамулытес!

7.

Пут, вейiнь,—крац, вейiны,
Тев галвiня не сапея;
Ман галвiня гаужi сап,
Даудз раудаю мамулытес.

8.

Не пушат, аукстi вейi,
Эс планос палагос;
Не рунайѣт, балелiны,
Эс лѣлос сiрдсэстос!

9.

Ай, вейiны, не сапут
Вiсу гружу эзера!
Ай, ляутiны, не ньемѣт
Манi вѣну валодас!

10.

Пут, вейiныс, ка тев тик,
Эс озола энiня!
Дарат, бралы, ка юмс тик,
Эс таутѣша роцiня!

11.

Пут, вейiнь, сiт юрiнь,
Iссiт балту гайгалiнь!
Но тас балтас гайгалiняс,
Трис пушкышус дарiнай:
Вѣну деву дѣвiням,
Вѣну дѣва делiням;
Трешу пате патурей,
Тауту делу кайтiнат.

Пріѣзжайте, чужіе люди, но повремените,
Дайте приготовить приданое.

6.

Не дуйте, холодные вѣтры,
На мнѣ тонкія покрывала;
Не пріѣзжайте, гордые чужіе люди,
У меня нѣтъ батюшки, матушки!

7.

Дуй, вѣтеръ,—бушуй, вѣтеръ,
У тебя не болитъ голова;
У меня сильно болитъ голова,
Я много плачу по матушкѣ.

8.

Не дуйте, холодные вѣтры,
На мнѣ тонкія покрывала;
Молчите, братцы,
Я въ великомъ горѣ!

9.

Ой, вѣтеръ, не занеси
Всего мусора въ озеро!
Ой, люди, не подвергайте
Меня одну пересудамъ!

10.

Дуй, вѣтеръ, какъ хочешь,
Я въ тѣни дуба!
Дѣлайте, братья, что хотите,
Я въ рукахъ суженаго!

11.

Дуй, вѣтеръ, борозди море,
Выбрось бѣлаго нырка!
Изъ бѣлаго нырка
Я сдѣлаю три кисти:
Одну дамъ богу,
Вторую—божьему сыну;
Третью себѣ удержу,
Чтобы дразнить молодца.

12.

Стâв' калнâ, став' леâ,
Вісур мані вейш лôція;
Калнâ мані вейш лôція,
Леâ—ляужу валодіняс.

13.

Эс ѣюдзу вêя зіргу
Вѣсоліша каманâс:
Ригâ ман дѣна ауса,
Вâцземê сауле лêца!

14.

Пŷш вêйіньіс, руна ляудіс
Ап то ману аугумінь;
Балта бію вêя пŷста,
Скайдра ляужу рунаяма.

15.

Вісі ляудіс вêйінâ,
Эс вêйіня маліна;
Вісі ляудіс—дзѣсмітêс,
Эс—ляутіню валодâс!

12.

Стою на горѣ, стою въ долинѣ,
Вездѣ качаетъ меня вѣтеръ;
На горѣ качаетъ меня вѣтеръ,
Въ долинѣ—вѣтеръ людскихъ пересудовъ.

13.

Я запрягъ коня вѣтровъ
Въ вихровыя сани:
Въ Ригѣ у меня занимался день,
Въ Нѣметчинѣ восходило солнце!

14.

Дуетъ вѣтеръ, говорятъ люди
О моей красотѣ;
Я бѣла,—вѣтеръ обдуваетъ меня,
Я чиста,—люди говорятъ обо мнѣ.

15.

Всѣ люди на вѣтру,
Я въ сторонѣ отъ вѣтра;
Всѣ люди—въ пѣсняхъ,
Я—въ людскихъ пересудахъ!

Калнс.

1.

Кам тѣ калні, кам ѣлеяс?
Кам зальѣ ôзоліньі?
Дѣвам—калні, лаймей—леяс,
Вітей—залы ôзоліньі.

2.

Кам дер калні? кам дер леяс?
Кам дер зальѣ ôзоліньі?
Рудзѣм—калні, мѣжѣм—леяс;
Вітêм—залы ôзоліньі.

3.

Тауту мейта сакшас ракста
Ледус кална галінâ.

Гора.

1.

Чьи горы? Чьи долины?
Чьи зеленые дубы?
Горы—божьи, долины—счастія,
Зеленые дубы—пчелочки.

2.

На что́ горы? На что́ долины?
На что́ зеленые дубы?
Горы для ржи, долины для ячменя;
Зеленые дубы для пчелъ.

3.

Суженая вышиваетъ узористыя покрывала
На верху ледяной горы.

Курш грібея клâту тапт,
Лай калдіна кумеліню.
Ман бій калтіс кумеліньіс,
Эс пар калну не бêдаю!
Саскалдію ледус калну
Девіньôс габалôс:
Тад новеду тауту мейту
Ар вісâм вілнанêм!

4.

Іквакару тауту мейта
Кална кâпа гавілêт;
Шкіте манус бâлелінюс
Іквакару клаусамêс.

5.

Дів' калніны нозêдея
Сарканêм зêдіньêм;
Дів' мâсіняс гôда тапа
Ар то вêну вайнедзінь.

6.

Кам бій манім кална кâпт,
Кам пêц саулес раудзітêс?
Кам бій ман свешу мâті
Саукт пар саву мâмальіню?

7.

Таі кална рудзус сêю,
Таі стâдію ôзолінюс;
Скрêй бітіте,—рудзі зêд,
Патс стайгаю, дзêдадаміс.

8.

Зіну, зіну, бет не тейкшу,
Кур ауг мана лигавіня:
Айз упітес, калніна,
Багата сêтіна!

9.

Калні, леяс пêгулущі,
Кур бій манім ну гулêт?

Кто хочетъ попасть къ ней,
Пусть подковываетъ коня.
У меня подкованный конь,
Мнѣ ни почемъ гора!
Я разсѣку ледяную гору
На девять кусковъ:
Тогда сведу внизъ суженую
Со всѣми покрывалами!

4.

Каждый вечеръ суженая
Всходитъ на гору аукать;
Она думаетъ, что мои братцы
Каждый вечеръ будутъ слушать ее.

5.

Два холма цвѣтутъ
Красными цвѣточками;
Двѣ сестрицы попадаютъ въ честь
Чрезъ одинъ вѣночекъ.

6.

Зачѣмъ мнѣ было подыматься на гору,
Зачѣмъ—любоваться на солнышко?
Зачѣмъ мнѣ было называть чужую мать
Своею матушкою?

7.

На этой горѣ я сѣю рожь,
На той сажу дубы;
Летитъ пчелка,—рожь цвѣтетъ,
Самъ похаживаю, распѣвая.

8.

Знаю, знаю, не скажу,
Гдѣ ростетъ моя суженая:
За рѣкой, на горѣ,
Въ богатомъ селѣ!

9.

Много лежитъ на горахъ, въ долинахъ,
Гдѣ-то мнѣ лечь?

Вой бій манім ну гулêт
Паша̂ кална га̂ліна̂?

10.

Кур тік салдас ôгас ауга,
Ка калніня галіна̂?
Кур тік дайлас мейтас ауга
Ка Кôкнесес нôвада̂?

Руденс.

1.

Руденс на̂це, лапас біра,
Яунас мейтас жêлі рауд;
Крит лапіня грѣздама̂с,
Ѣт мейтіня раудадама.

2.

Павасара̂ яунас мейтас,
Ка бітітес вивіная;
Яу рудені носкумушас,
Свешу ляужу білдінамас.

3.

Руденс на̂це, руденс на̂це,
Руденс дарбі недаріті:
Вêл не култа квѣшу рія,
Не прецета лигавіня.

Зѣма.

Зѣма на̂це раудадама,
Цімду, зекью прасідама;
Нâц на̂кдама, васаріня,
Вісі бêрні теві гайда!

Павасаріс.

1.

Ай, дѣвінь,—ай, дѣвінь,
Таву аукту павасару!

Ужели я долженъ лечь
На самой вершинѣ горы?

10.

Ростутъ ли гдѣ такія вкусныя ягоды,
Какъ на горной вершинѣ?
Ростутъ ли гдѣ такія красавицы-дѣвицы,
Какъ въ Кокеносской сторонѣ?

Осень.

1.

Осень приходитъ, падаютъ листья,
Горько плачутъ молодыя дѣвицы;
Кружась падаетъ листикъ,
Идетъ плача дѣвица.

2.

Жужжатъ, какъ пчелки
Весною, молодыя дѣвицы;
Пригорюниваются осенью,
Когда заводятъ бесѣду чужіе люди.

3.

Наступаетъ осень, наступаетъ осень,
Еще не покончены осеннія работы:
Еще не отмолочена пшеница въ ригѣ,
Еще не высватана суженая.

Зима.

Съ плачемъ приходитъ зима,
Прося рукавицъ, носковъ;
Поскорѣй приходи, лѣто,
Всѣ дѣти ждутъ тебя!

Весна.

1.

Ахъ, боже,—ахъ, боже,
Что за холодная весна!

Дзегузей дівас олас,
Абас гâя ванскарêс.

2.

Лай бій лабіс, кас бій лабіс,
Павасаріс—тас бій лабіс:
Кумелям—заля зâле,
Ман пашам—цѣма мейтас.

3.

Кур руден тâді зѣді,
Каді зѣді павасарâ?
Кур сѣвâм тâда лусте,
Ка яунâм мейтінâм?

У кукушечки два яйца,
Оба—болтуна.

2.

Что́ хорошо, то хорошо,
Весна—хороша:
Для моего коня—зеленая трава,
Для меня—сельскія дѣвицы.

3.

Гдѣ осенью такіе цвѣты,
Какіе бываютъ весною?
Гдѣ женамъ такъ веселиться,
Какъ веселятся молодыя дѣвицы?

ОТДѢЛЪ ВТОРОЙ.

ПРЕДМЕТЫ РАСТИТЕЛЬНОСТИ.

а) Деревья.

Межс.

1.

Межа мâте путнус сауца,
Пурвью малу стайгадама:
„Слôка-Грѣте, Ірбе-Мая,
„Пайпаліня-Мадаліня!

2.

Прѣцайѣс, межа мâте,
Стіпрі вирі межâ брауца:
Асі цірві, калті раті,
Пакавоті кумеліні.

3.

Межа вирс межâ брауце,
Межа дрêбес мугурâ:
Лŷку крекліс, крію ŷзас,
Вêрза краупес цепуріте.

4.

Межа виріс межâ брауца,
Межа дрêбес мугурâ:
Ê̂ркшу біксес, скую сваркі,
Тасêм шŷта цепуріте.

5.

Кад эс бію межа вирс,
Межа вира дзѣсму дзѣжу;

Лѣсъ.

1.

Мать лѣсовъ скликаетъ птицъ,
Ходя по болотнымъ окраинамъ:
„Куликъ-Генрихъ, рябчикъ-Романъ,
„Перепелка-Магдалина!

2.

Радуйся, мать лѣсовъ,
Мужи сильные ѣдутъ въ лѣсъ:
Острые топоры, кованныя тѣлеги,
Подкованныя лошади.

3.

Дровосѣкъ ѣдетъ въ лѣсъ,
На немъ лѣсная одежда:
Лыковая рубаха, лубочные портки,
Берёстовая шапка.

4.

Дровосѣкъ ѣдетъ въ лѣсъ,
Онъ въ лѣсной одеждѣ:
Терновые портки, игольчатый кафтанъ,
Шапка, шитая изъ берёсты.

5.

Будучи дровосѣкомъ,
Я пою лѣсную пѣсню;

Но скуйіняс ман сварціны,
Но пумпура цепуріте.

6.

Зілі, залы дýмі кýп
Лѣла межа апакшâ:
Тур дег пуйша двеселіте,
Кам мейтіняс ніціна.

7.

Саргайтѣс, межа саргі,
Стіпрі вирі межа брауца:
Асі цірві, калті раті,
Пакавоті кумеліны!

8.

Сунитс каула гагус дара,
Межа саргу візінâт;
Ляужѣм лѣлі бринуміны:
Сунс суніті візіная.

Изъ древесныхъ иголъ у меня кафтанъ,
Изъ древесныхъ почекъ шапка.

6.

На опушкѣ великаго лѣса,
Подымается темно-зеленый дымъ:
Тамъ горитъ душа молодца,
За насмѣшки надъ дѣвицами.

7.

Берегитесь, лѣсничіе,
Мужи сильные ѣдутъ въ лѣсъ:
Острые топоры, кованныя телѣги,
Подкованныя лошади!

8.

Собака дѣлаетъ костяныя дровни,
Чтобы катать лѣсничаго;
Великое диво людямъ:
Собака катаетъ собаку.

Ôзолс.

1.

Дібі шмуйдрі ôзоліны
Враля нама пакалâ.
Пілні зарі сику путну;
Страдіньш дзѣд вірсауне,
Страдіньш дзѣд вірсауне,
Лакстігала—пазаре.
Сака страдс, дзѣдадамс:
„Кас тур брауц? земе риб!“
Та брауц мýсу тêва мâса
Саву бêрну апраудзит.
Ѣлигоя тêва мâса,
Ка сауліте істаба.
Сатецея браля бêрні,
Ка гайгалас рôкас дôт.
— Ше ір ман вісі бêрні,

Дубъ.

1.

Два высокихъ дуба
Ростутъ за братниннымъ домомъ.
Сучья полны мелкихъ пташекъ;
Дроздъ поетъ на макушкѣ,
Дроздъ поетъ на макушкѣ,
Соловей—подъ вѣточкой.
Дроздъ говоритъ, распѣвая:
„Кто тамъ ѣдетъ? земля дрожитъ!“
Ѣдетъ наша тетушка
Навѣстить своихъ племянничковъ.
Вступила тетушка,
Какъ солнышко, въ комнату.
Сбѣжались племяннички,
Какъ нырки, чтобъ ручку подать.
— Тутъ всѣ мои дѣтушки,

Пастерітес вѣн невайд!..
— Пастеріте айстецея
Упес малу цѣредама,
Упес малу цѣредама,
Ѣвас зѣдус брауцідама.
Ѣвас зѣдінь і браукôт,
Нокрит зелта гредзеніньш;
Гредзеніню меклейôт,
Нокрит мêлю вілнаніте;
Вілнанітес мекледама,
Ѣкрит пате ушітê.
Та ушіте не панесе,
Та ѣнесе юріна;
Та юріня не панесе,
Та іссіте маліна.
Тур ізауга купла лѣпа
Девіньѣм жубурѣм.
Девіта жубура
Саві бралы кôклес шкêле.
Сака бралы кôкледамі:
„Гаужі скан тас кôклітес...
„Та рауд мусу пастеріте
„Свешу земі стайгадама!..

Пірма варіанте.

Сімтѣм залы ôзоліны
Балеліню сêтс відô.
Іккатра сімтіна
Страдіньш дзѣд вірсауне;
Страдіньш дзѣд вірсауне,
Лакстігала—пазарê.
Сака страдс, дзѣдадамс:
„Кас тур риб тілтіна?“
Та брауц мусу бралю маса,
Рибедама, сканедама!
Дабраукусі пѣ вартѣм,
Сауц страдіню варту вêрт.

Нѣтъ только младшей сестрицы!..
— Младшая сестрица ушла
Гулять на берегъ рѣчки,
Гулять на берегъ рѣчки,
Рвать цвѣты съ черемухи.
Рветъ она цвѣты съ черемухи,
Упадаетъ золотое колечко;
Ищетъ она золотаго колечка,
Упадаетъ тонкое покрывало;
Ищетъ она тонкаго покрывала,
Упадаетъ сама въ рѣчку.
Не задержала ее рѣчка,
Она понесла ее въ море;
Не задержало ее море,
Оно выкинуло ее на берегъ.
На томъ мѣстѣ выросла густолиственная липа
О девяти сукахъ.
Изъ девятаго сука
Родные ея братья сдѣлали гусли.
Играя на гусляхъ, братья говорятъ:
„Трогательные звуки издаютъ эти гусли...
„Такъ плачетъ наша младшая сестрица,
„Странствуя по чужой сторонѣ!..

Первый варіантъ.

Сотни зеленыхъ дубовъ
Посреди братниной усадьбы.
Въ каждой сотнѣ
Дроздъ поетъ на верхушкѣ дуба,
Дроздъ поетъ на верхушкѣ дуба,
Соловей—подъ вѣточкой.
Дроздъ говоритъ, распѣвая:
„Что тамъ гремитъ на мосту?“
Ѣдетъ сестра братьевъ,
Съ шумомъ, съ грохотомъ!
Подъѣхавъ къ воротамъ,
Она зоветъ дрозда отворить ворота.

Страдіньш вâрту не атвêре,
Атвер пате брâлю мâса.
Ізнâк діві яуні брâлы,
Ка гайгалас рôкас дôт;
Ізнâк діві яунас мâршас,
Ка рôзітес зêдедамас;
Ізнâк веца мâмулыіня,
Асаріняс слауцідама:
— Ай, мано льôльêюму,
Талу таутâс айзведам!..
Пар гадіню, пâрі ôтру
Ус брâльêм сêрсті нâце!..

Ôтра варіанте.

Діву брâлю пагалмâ
Ізауг зальш ôзоліньш.
Страдс сêдея вірсауне,
Лакстігала—пус-зарôс.
Страдс вайцая лакстігалу:
„Кас тур брауц? земе ріб!“
Лакстігала атбілдея:
„Та брауц пате брâлю мâса!“
Страдс сація лакстігалай:
„Тев вâртіны яатвер.“
Лакстігала атбілдея:
„Лай вер пате брâлю мâса.“
Атвер вâртус брâлю мâса,
Ѣбрауц брâлю пагалмâ.
Ізнâк дібі яуні брâлы,

Ка ôзолі лаподамі;
Ізнâк діві яунас мâршас,
Ка ѣвіняс зêдедамас;
Ізнâк веца мâмулыіня,
Асаріняс слауцідама:
— Ману милю ауклеюму,
Ту тік талу таутіняс!..
Ші девіта васаріня,

Дроздъ не отворяетъ воротъ;
Отворяетъ сама братнина сестра.
Выходятъ къ ней на встрѣчу два брата,
Какъ вырки, чтобъ руку подать;
Выходятъ двѣ молодыя невѣстки,
Какъ маргаритки цвѣтущія;
Выходитъ старушка матушка,
Утирая слезы радости:
— Ой, мое милое дитя,
Какъ далеко увели тебя къ чужимъ людямъ!..
Черезъ два года
Ты пріѣхала гостить къ братьямъ!..

Второй варіантъ.

На усадьбѣ двухъ братьевъ,
Выросъ зеленый дубъ.
Дроздъ сидитъ на макушкѣ,
Соловей—подъ вѣточкой.
Дроздъ спрашиваетъ у соловья:
„Кто тамъ ѣдетъ? земля дрожитъ!“
Соловей отвѣчаетъ:
„Ѣдетъ сама братнина сестра.“
Дроздъ говоритъ соловью:
„Тебѣ слѣдуетъ отворить ворота.“
Соловей отвѣчаетъ:
„Пусть отворяетъ сама братнина сестра.“
Братнина сестра отворяетъ ворота,
Въѣзжаетъ на братній дворъ.
Выходятъ къ ней навстрѣчу два молодыхъ брата,

Какъ дубы, убранные листьями;
Выходятъ двѣ молодыя невѣстки,
Какъ черемухи цвѣтущія;
Выходитъ старушка-матушка,
Утирая умильныя слезы:
— Мое ты милое дитя,
Какъ далеко ты въ чужихъ людяхъ!..
Въ девять лѣтъ

Пірму рейзі сêрсті нâце,—
Мâршу гôду раудзітêс!..
— Кура мâрша крêслу цêла,
Кура ньêма вілнаніті?
Вецака крêслу цêла,
Яуна ньêма вілнаніті;
Яуна ньêма вілнаніті,
Кукуліша грібедама.

2.

Ôшам сêва, клявам сêва,
Ôзолам вêн невайд;
Ôзоліньіс лôкаîс
Гар вісâм плявмалâм.

3.

Визігс ауга ôзоліньш,
Визігâм лапінâм;
Йо визіга лêпа ауга,
Кас ôзолу кайтіная.

4.

Купліс ауга ôзоліньіс
Айз упітес, рâвêні;
Пате біте лайпас мета
Пê та купла ôзоліня.

5.

Ôзоліньі, земзаріті,
Кам ту аугі лейінâ?
Цÿкас таву сакні рака,
Палеâ гуледамас;
Мейтас тавус зарус лауза,
Калінâ стâведамас.

6.

Ай, ôзолі земзаріті,
Кам ту аугі лейінâ?
Пâрі тевім бітес скрêя,
Сецен гâя дравенêкі.

Ты въ первый разъ пріѣхала въ гости,—
Наглядѣться на счастье невѣстокъ!..
— Которая изъ невѣстокъ стулъ подала,
Которая сняла покрывало?
Старшая подала стулъ,
Младшая сняла покрывало;
Младшая сняла покрывало,
Ожидая гостинца.

2.

У ясеня жена, у клена жена,
У дуба только нѣтъ;
Дубъ наклоняется
Ко всѣмъ луговымъ окраинамъ.

3.

Ростетъ дубъ развѣсистый,
Покрытъ онъ густо листьями;
Еще величавѣе ростетъ липа,
Которая прельщаетъ дубъ.

4.

За рѣкою, въ топкомъ мѣстѣ,
Ростетъ дубъ развѣсистый;
Сама пчелка бросаетъ перекладинку
Къ развѣсистому дубу.

5.

Дубъ, приземистый,
Зачѣмъ ты ростешь въ долинѣ?
Свиньи, которыя спятъ въ долинѣ,
Обнажаютъ твои корни;
Дѣвицы, стоя на горѣ,
Ломаютъ твои вѣтви.

6.

Ой, дубъ приземистый,
Зачѣмъ ты ростешь въ долинѣ?
Черезъ тебя перелетаютъ пчелы,
Мимо проходятъ пчеловоды.

7.

Ôзоліны земзаріті,
Пâраугс теві заля зâле!
Вай, балінь, лётдабіті,
Грôзис теві тауту мейта!

8.

Ôзолс ауга ар лѣшіню
Вѣнâ лаздас крýмінâ;
Эс ізаугу ар таутѣті
Вѣнâ таутас сётінâ.

9.

Ай, свайніті, дар ман лабу,
Дей ôзолу цельінâ:
Уз мâсіню сёртсті гâю,
Лабай целя не зінаю.

10.

Ôзоліныс гаужі рауд,
Ка яунам йôсту йôза;
Не рауд гаужі, озоліны,
Яуна тава йôзейіня.

11.

Таутас âя па калніню;
Эс апсёду пѣ ôзола.
Лидз таутіняс гарам âя,
Ôзолс сака: „шé мейтіня!“
— Дѣвс дôд тев—ôзолам
Сімту гаду не лапôт;
Сімту гаду не лапôт,
Ôтру сімту не зильôт!

12.

Шкірамѣс, балеліны,
Цёртам цірвус ôзолâ!
Я не бія, кас раудая,
Лай раудая ôзоліньш.

7.

Дубъ, приземистый,
Переростетъ тебя зеленая трава!
Ой, братецъ, беззаботная голова,
Будетъ помыкать тобою молодая жена!

8.

Дубъ съ липою
Ростутъ вмѣстѣ въ орѣшникѣ;
И я выросла съ молодцомъ
Въ одномъ селѣ.

9.

Ой, затюшка, сослужи мнѣ службу,
Посади дубокъ при дорогѣ:
Я хожу въ гости къ сестрицѣ,
И не знаю хорошо дороги.

10.

Горько плачетъ дубъ,
Что его молодаго опоясываютъ;
Не плачъ горько, дубокъ,
Молода, которая тебя опоясываетъ.

11.

Ѣхали горою чужіе люди;
Я притаилась подъ дубомъ.
Только поровнялись чужіе люди,
Дубъ говоритъ: „вотъ вамъ дѣвица!“
— Дай Богъ, чтобы тебѣ—дубу
Сто лѣтъ не покрываться листьями;
Сто лѣтъ не покрываться листьями,
Вторую сотню оставаться безъ жолудей!

12.

Разстанемся, братцы,
Врѣжемъ топоры въ дубъ!
Если некому плакать объ насъ,
Пусть плачетъ дубъ.

13.

Эс не ѣту таі цѣма,
Кур ôзолі тирушâ:
Ôзолам бѣзас лаиас,
Не редз саулес увлецôт.

14.

Эс редзею тауту мейту,
Віня мані не редзея:
Эс—ôзола галіна,
Віня—рôжу дâрзіна.

15.

Тауту мейта скайдас ласа
Апакш брâля ôзоліня;
Эс не бію вира вêртс,
Не дрикстею білдінат!

16.

Но рита дзѣдашу
Гразнас дзѣсмас—
Но ôша, но клива,
Но ôзоліня.

17.

Нетишам эс ноцірту
Сава тêва ôзоліню:
Но целміня бунгас дару,
Но заріня—стабуліті;
Но та паша відуціша
Вітітей нашу дару.

18.

Гана купліс ôзоліньіс,—
Вѣна зиле галіна;
Ган багатіс тауту дêлс,—
Вѣні сваркі мугура.

19.

Нау не вѣна ôзоліня
Крŷзетам лапінам;

13.

Я бы не пошла въ то селю,
Гдѣ дубы на пахатномъ полѣ:
У дуба густые листья,
Не видно, когда всходитъ солнце.

14.

Я вижу суженую,
Она не видитъ меня:
Я—на верхушкѣ дуба,
Она—въ саду маргаритокъ.

15.

Суженая собираетъ щепки
Подъ братниннымъ дубомъ;
Не достоинъ я званія мужчины,
У меня нѣтъ смѣлости заговорить съ нею!

16.

Поутру буду пѣть
Лучшія пѣсни—
О ясенѣ, о кленѣ,
О дубѣ.

17.

Я срубилъ нечаянно
Дубъ своего отца:
Изъ пня я сдѣлалъ барабанъ,
Изъ сучка—дудочку;
Изъ самой его средины
Соорудилъ пчелиный домъ.

18.

Густолиственъ дубъ,—
Одинъ жолудь на верху;
Богатъ молодецъ,—
Одинъ кафтанъ на плечахъ.

19.

Нѣтъ ни одного дуба
Съ кудрявыми листиками;

Нау не вѣна дайля пуйша
Па манам прâтіням.

20.

Эс пâрсвѣду зелта зірні
Пар судраба ôзоліню;
Тас нокріте жвадзедамс
Па заріню заріньѣм.

21.

Ôзоліньіс лѣліâс
Саулей сакнес не рâдит;
Вѣтра лауза ôзоліню,
Сауле сакні баліная.

22.

Пілні тауту тирумінь і
Зему, ресну ôзоліню;
Патс земайс, патс реснайс
Нораун ману вайнедзінь.

23.

Зам ôзола не стâвею,
Зам ôзола лѣла раса;
Ар таутâм не рунаю,
Таутâм гара валодіня.

24.

Трис ритінюс сауле лѣца
Уз зальо ôзоліню;
Трис гадінюс таутас âя,
Вâрду ману не зіная.

25.

Тѣкам лѣцу ôзоліню,
Лидз салѣцу рітенѣ;
Тѣкам рâю тауту дѣлу,
Лидз эс віню узварею.

26.

Ôзол', таву куплу лапу!
Не редз саулес узлецам;

Нѣтъ ни одного красавца-молодца
По моему разуму.

20.

Бросаю я золотое зерно
Черезъ серебреный дубъ;
Оно падаетъ съ звономъ
Чрезъ всѣ сучья и вѣточки.

21.

Дубъ хвалится,
Что не покажетъ корней солнцу;
Вихорь ломитъ дубъ,
Солнце бѣлитъ корни.

22.

Полны поля у чужихъ людей
Приземистыхъ, толстыхъ дубовъ;
Самый приземистый, самый толстый
Срываетъ мой вѣночекъ.

23.

Я не становлюсь подъ дубомъ,
Подъ дубомъ большая роса;
Я не веду бесѣды съ молодцомъ,
У молодца длинная рѣчь.

24.

Три утра всходило солнце
Надъ зеленымъ дубомъ;
Три года пріѣзжали чужіе люди,
Не узнали моего имени.

25.

До тѣхъ поръ я гнула дубъ,
Пока не согнула его въ дугу;
До тѣхъ поръ я бранила молодаго мужа,
Пока его не одолѣла.

26.

Какъ ты густолиственъ, дубъ!
Невидно, какъ восходитъ солнце;

Масінь, таву вілнанішу!
Не редз тауту кумелінь.

27.

Не раугѣс, тауту мейта,
Уз манам кайінам;
Паскатѣс сіліна
Маніс дѐту ȯзоліню.

28.

Ȯс апсіту ȯзоліню
Сикаам наглінам:
Вітітой земас каяс,
Лай не слид стайгайȯт.

29.

Ȯзолс саву зилі рауда,
Кас ȯзолу пашу рауда?
Масінь саву бралі рауда,
Кас масіняс пашас рауд?

30.

Ȯзоліньш зилю рауд,
Зилес біра упітѐ;
— Та, ȯзол', тава вайна,
Кам аудз упес маліна!

Лѣпа.

1.

Купла лѣпа лейіна,
Пілна балту сідрабінь;
Тай ваяга претінѣка
Діжан дайла ȯзолінь.

2.

Айз упітес, калніна,
Ріндам ауга ȯзоліны;
Претім ауга лѣпу рінда,
Кас ȯзолус кайтіная.

Сколько у тебя покрывалъ, сестрица!
Изъ-за нихъ не видно коня чужихъ людей.

27.

Не смотри, суженая,
На мои ноги;
Посмотри на дубъ въ лѣсу,
Мною посаженный.

28.

Я обиваю дубъ
Маленькими гвоздиками:
У пчелки короткія ножки,
Чтобы онѣ не скользили на ходу.

29.

Дубъ плачетъ по своемъ жолудѣ,
Кто будетъ плакать по самомъ дубѣ?
Сестрица плачетъ по своемъ братцѣ,
Кто будетъ плакать по самой сестрицѣ?

30.

Дубъ плачетъ о жолудяхъ,
Жолуди сыплются въ рѣку;
— Это, дубъ, твоя вина,
Зачѣмъ ростешь на рѣчномъ берегу!

Липа.

1.

Широкая липа въ долинѣ,
Она полна бѣлаго серебра;
Ей нужно соперника
Красавца-молодца, дуба.

2.

За рѣкой, на горѣ,
Рядами ростутъ дубы;
Противъ нихъ ростетъ рядъ липъ,
Которыя дразнятъ дубы.

3.

— Ôші, клявас, ôзоліньі,
Ко ю̂с лаба меклейѣт?
— Меклеям лѣпас мейту
Ôзоліня дѐліням.

4.

Пушко, мâте, то лѣпіню,
Кас тавâ сѐтінâ:
Эс редзею таутінâс
Аппушкоту ôзоліню.

5.

Эс не лаусту лѣпас зару,
Эс бій пате лѣпаніте;
Ôзоліня зару лаусту,
Тас ар манім ѣнайдâ.

6.

Пѣ лѣпіняс пѣсѐдôс,
Ка пѣ миляс мâмулытес;
Пѣ ôзола не сѐдôс,
Ôзолс мані лу̂коâс.

7.

Атсаспѣде веца лѣпа
Яунаâ ôзолâ;
Та сація ôзоліньш:
„Вой эс тавс атспайдіньш?“

8.

Купла лѣпа ю̂рмалâ,
Пілна балту гайгаліню;
Вѣна мейта мâміняй,
Пілна сѐта прецінѣку.

9.

Вѣна пате купла лѣпа
Кална муйжас новадâ;

3.

— Ясени, клены, дубы,
Чего добраго ищете?
— Ищемъ липовой дочки
Для дубова сына.

4.

Украшай, матушка, липу,
Которая посреди твоего двора:
Я видѣлъ у чужихъ людей
Разъукрашенный дубъ.

5.

Не стала бы я ломать липовыхъ вѣтвей,
Я сама липочка;
У дуба сломила бы сукъ,
Онъ во враждѣ со мною.

6.

Подсаживаюсь я къ липочкѣ,
Какъ къ милой матушкѣ;
Къ дубу не сажусь,
Дубъ засматривается на меня.

7.

Старая липа оперлась
О молодой дубъ;
Дубъ отозвался такъ:
„Развѣ я твоя опора?“

8.

Широкая липа на морскомъ берегу,
Она полна нырковъ;
Одна дочь у матери,
Полонъ дворъ сватовъ.

9.

Только одна роскошная липа
На почвѣ горной мызы;

Сагаюші цѣма пуйші,
Вісус зарус нолаузуші.

10.

Ауг лѣпіняс, ауг мейтіняс
Аугоша вѣтіна;
Цірту лѣпас, не ізцірту,
Веду мейтас, не ізведу.

11.

Ѣсім абас мес, масіняс,
Лѣпѣна шупотѣс;
Кам айзлузе лѣпу зарс,
Там атрайтніс арайіньш.

12.

Тауту делс маніс дель
Лѣпу лапу целю клая.
— Я тев тіка, клай ар зелту,
Ту яу мані не дабусі!

13.

Баліньос серст ѣдама,
Лѣпу лапам целю клаю:
Ка ірбіте нотецею
Саусаім кайінам.

14.

Лѣпу лапу целю кайсу,
Валеліню гайдідама;
Вейш нопуте лѣпу лапу,
Валеліньш не атнаце.

15.

Лѣпу лапу целю клая,
Лай эс ѣту шорудені;
Сапуст пате лѣпу лапа,
Эс не ѣшу шоруден!

16.

Лѣпас вѣн таі межа,
Кур ціртішу везуміню?

Сошлись молодцы изъ села,
Поломали у ней всѣ вѣтви.

10.

Ростутъ липы, ростутъ дѣвицы
На плодородной почвѣ;
Рубилъ я липы, не вырубилъ,
Выводилъ дѣвицъ, не вывелъ.

11.

Пойдемъ обѣ мы, сестрицы,
Качаться на липахъ;
Подъ которою сукъ сломится,
У той вдовецъ будетъ пахаремъ.

12.

Молодецъ для меня
Устилаетъ дорогу липовыми листьями.
— Устилай, если тебѣ угодно, золотомъ,
Но ты не возьмешь меня!

13.

Отправляясь въ гости къ братьямъ,
Я устилаю себѣ дорогу липовыми листьями:
Пробѣгаю ее, какъ рябчикъ,
Сухими ногами.

14.

Ожидая своего братца,
Я устилаю дорогу липовыми листьями;
Вѣтеръ сдуваетъ липовый листъ,
Не приходитъ братецъ.

15.

Устилаютъ путь липовыми листьями,
Чтобы я шла этой осенью;
Истлѣвай, липовый листъ,
Я не пойду этою осенью!

16.

Все липы въ этомъ лѣсу,
Гдѣ нарублю возъ?

Масас вѣн таі цѣма,
Кур эс ньемшу лигавіню?

17.

Ну цірта лѣпай
Пірмай скайду;
Ну веда матес
Мильо мейту!

18.

Гразні дзѣд мазас мейтас
Сика лѣпу лидума;
Сегло таутіс кумеліню,
Цере діжас дзелтанітес.

19.

Ганôс дзіну, галву тіну,
Лѣпа кару вайнадзіню;
Курш, ляутіны, редзейт,
Не сакат маміняй.

20.

Вой бій мані мамульіте
Лѣпу слôту аппêрусі?
Ка но лѣпас лу̂ку плêса,
Та̀ но манім—валодіняс.

21.

Кас но лѣпас куплумінь,
Ка зѣдіны не зѣдея?
Кас но мейтас дайлумінь,
Ка дарбіня не мацея?

22.

Аудз, лѣпінь, зема, ресна,
Лай не цірта лу̂ценѣкі;
Аудз, мейтінь, нікна, барга,
Лай не вед каймінь̂ос.

23.

Ше нацѣт, балеліны,
Ше масіню ѣдевêм;

Все сестры въ этомъ селѣ,
Гдѣ мнѣ взять суженую?

17.

Теперь вырубаютъ у липы
Первую щепку;
Теперь ведутъ
Милую дочку матери!

18.

Красиво поютъ маленькія дѣвицы,
На пасѣкѣ мелкихъ липъ;
Молодецъ сѣдлаетъ коня,
Думаетъ, что это взрослыя красавицы.

19.

Выгоняю я стадо, закутываю себѣ голову,
На липѣ вѣшаю вѣночекъ;
Люди, которые видите,
Не говорите матушкѣ.

20.

Не высѣкла ли меня матушка
Липовымъ вѣничкомъ?
Какъ съ липы дерутъ лыко,
Такъ съ меня берутъ пересуды.

21.

Что̀ съ роскошной липы,
Когда нѣтъ на ней цвѣтовъ?
Что̀ съ красоты дѣвицы,
Когда она не знаетъ работы.

22.

Рости, липочка, приземистою, толстою,
Чтобы не срубили тебя лыкодёры;
Рости, дѣвица, суровою, сердитою,
Чтобы не увели тебя къ сосѣдямъ.

23.

Сюда идите, братцы,
Сюда мы отдали сестрицу;

Ше ір вѣна купла лѣпа,
Ше карам ѣмаутінюс.

24.

Купла лѣпа узаугусі
Саулес такас маліна̂;
Тур сауліте йо̂сту ка̂ра,
Іквакару ноѣдама.

25.

Лѣпа ауга лѣпа̂й,
О̂золіньіс клайпеда̂;
Пате лѣпа айзлигоя
Пѣ клайпедас о̂золіня.

26.

Кад эс міршу, ма̂мульінь,
Кур лікс' ману вайнедзінь?
Кар, ма̂міня, лѣпіна̂,
Лай сауліте баліна!
Лѣпіняй зѣді бірс,
Вайнагам—візуліні.

27.

Лика лѣпа, ликс о̂золс,
Тур бій лабі шу̂потѣс;
Лаба ма̂рша, ба̂лелінь,
Тур бій лабі сѐрсті ѣт.

28.

Вѐл', лайміньь, ман мужінь,
Вѐл' лѣпа̂, а̂белѐ:
Ка лѣпіняй ман узаугт,
Ка а̂белей нозѣдѐт!

29.

Стайга лѐні, ба̂лелінь,
Па лѣпая лапіня̂м:
Тур гулея тауту мейта,
Айз а̂белес, лѣпа̂й.

Здѣсь роскошная липа,
Здѣсь развѣсимъ удила.

24.

Выросла роскошная липа
На краю солнечнаго пути;
Тутъ солнышко вѣшаетъ свой поясъ,
Каждый вечеръ, при захожденіи.

25.

Липа ростетъ въ липнякѣ,
Дубъ въ дубнякѣ;
Сама липа перебирается
Въ дубнякъ, къ дубу.

26.

Когда я умру, матушка,
Куда ты дѣнешь мой вѣночекъ?
Повѣсь его, матушка, на липочкѣ,
Пусть его бѣлитъ солнышко!
Станутъ осыпаться цвѣты у липочки,
Съ вѣночка посыплются блестки.

27.

Крива липа, кривъ дубъ,
На нихъ хорошо качаться;
Хороша невѣстка, хороши братцы,
Хорошо къ нимъ въ гости ходить.

28.

Обозначь, счастіе, мой вѣкъ,
Обозначь липою, яблонью:
Вырости мнѣ какъ липочкѣ,
Отцвѣсти какъ яблонькѣ!

29.

Ходи, братецъ, тихонько
По липовымъ листочкамъ:
На нихъ спитъ суженая,
За яблонью, въ липнякѣ.

Абеле.

1.

Âбеліте Дѣву лу̂дзе,
Лай вед таутас то мейтінь:
— Зару заріны нолика
Дзипарінюс калтейо̂т.

2.

Свеша ма̂те мані су̂та
Пѣ абелес сло̂ту грѣст:
— Вай, ма̂міня, эс не ѣшу!
Зѣд абелей балті зѣді;
Зѣд абелей балті зѣді,
Вірст ман гаужас асаріняс.

3.

Свеша ма̂те мані райда
Пѣ абелес сло̂ту грѣст,—
Церей мані та̂ду мулькью,
Ка абелі не пазиту.

4.

Цаур абелю бірзі а̂ю,
Уз кумеля зѣді біра;
Цаур таута̂м цаурі га̂ю,
Таута̂м біра асаріняс.

5.

Эс то тауту кумеліню
Цаур абелю бірзі браупу:
Âбеле̂м сикі зарі,
Пло̂са тауту кумеліню.

6.

Зѣді, зѣді, абеліте,
Кас кайш тевім не зѣде̂т?
Не кайт тевім рита салнас,
Не зѣмеля аугсті вѣйі.

Яблонь.

1.

Яблонь проситъ Бога,
Чтобы чужіе люди увели дѣвицу:
—Всѣ сучья погнулись
Отъ сушки пряжи—крашенины.

2.

Чужая мать посылаетъ меня
Рѣзать вѣники съ яблони
— Ахъ, матушка, не пойду!
Яблонь цвѣтетъ бѣлымъ цвѣтомъ;
Яблонь цвѣтетъ бѣлымъ цвѣтомъ,
У меня навертываются слезы жалости.

3.

Чужая мать наущаетъ меня,
Чтобы я рѣзала вѣники съ яблони,—
Она считаетъ меня за такую дуру,
Что я не узнаю яблони.

4.

Ѣду я чрезъ яблоновую рощу,
На коня сыплются цвѣточки;
Прохожу между чужими людьми,
У чужихъ людей навертываются слезы.

5.

Ѣду я на чужомъ конѣ
Чрезъ яблоновую рощу:
У яблонь мелкіе сучья,
Они терзаютъ коня чужихъ людей.

6.

Цвѣти, цвѣти, яблонька,
Что̀ мѣшаетъ тебѣ не цвѣсти?
Тебѣ не вредятъ ни утренняя роса,
Ни сѣверные вѣтры.

7.

Зѣді, магья âбеліте,
Васаріня зѣдус гайда;
Аудз, магья брâля мâса,
Таутас гайда малейіняс.

8.

Балта зѣд âбеліте
Нôвадіня малінâ;
Пŷш вейіны, бірст зѣдіны
Ціта кунга нôвадâ.

9.

Балту зѣду нозѣдея
Вêя лауста âбеліте;
Лабу гôду сагайдія
Вайнаяма мâтес мейта.

10.

Кас, мâсіня, тев кайтея!
Тев ражана дзивошана:
Зѣд âбеле калнінâ,
Тек упіте лейінâ;
Упітê мазгайѣс,
Âбеле жаудейѣс.

11.

Тай âбелей балті зѣді,
Тай саркані âболіші;
Тай мâміняй дайлас мейтас,
Тай славені вѣсі нâце.

12.

Ман узауга âбелей
Пѣці зелта âболіші:
Дів ѣдеву бâліням;
Трис эс пате патурею:
Пар то вѣну зіргу пірку,
Пар то ôтру—нôвадіню,

7.

Цвѣти, маленькая яблонька,
Лѣто ждетъ цвѣтовъ;
Рости маленькая братнина сестрица,
Чужіе люди ожидаютъ мельничихи.

8.

Цвѣтетъ яблонь бѣлымъ цвѣтомъ
На краю своей земли;
Подули вѣтры, падаютъ лепестки
На чужую землю чужаго владѣльца.

9.

Отцвѣтаетъ бѣлымъ цвѣтомъ
Яблонь, которую сломилъ вѣтеръ;
Достается высокая честь
Дѣвицѣ, которую винятъ.

10.

Чего не достаетъ тебѣ, сестрица!
У тебя славное житье:
Яблонь цвѣтетъ на горѣ,
Рѣка бѣжитъ внизу;
Въ рѣкѣ ты умываешься,
На яблонѣ просушиваешься.

11.

У этой яблони бѣлый цвѣтъ,
У ней красные яблоки;
У этой матери дочки красавицы,
Къ ней пріѣзжаютъ славные гости.

12.

У меня выросло на яблони
Пять золотыхъ яблокъ:
Два отдала я братцу;
Три себѣ удержала:
За одно я купила коня,
За другое—землю,

Пар трешаю эс нопірку
Сев майзітес арайінію.

За третее купила
Себѣ хлѣбопахаря.

13.

Âбеліте вêя лауста,
Не мінѣт кайінâм;
Сердѣніте та мейтіня,
Не ньемѣт валодâс.

13.

Вѣтеръ сломилъ яблонь,
Не топчите ее ногами;
Сирота эта дѣвица,
Не подвергайте ее пересудамъ.

14.

Тецешу сêта, сацішу мâтей,
Ко дара мейтіняс âбелю дâрзâ:
Вілніню кâрсе, сакшіняс ауде,
Âбелю малціню угуні кŷре.

14.

Побѣгу домой, скажу матушкѣ,
Что́ дѣлаютъ дѣвицы въ яблоновомъ саду:
Чешутъ шерсть, ткутъ покрывала,
Жгутъ яблоновыя дрова.

15.

Свеша мâте ман сŷтія
Пѣ âбелес слôту грѣст;
Бірст лапіняс, бірст зѣдіны,
Бірст ман гаужас асаріняс.

15.

Чужая мать посылаетъ меня
Рѣзать вѣники съ яблони;
Падаютъ листья, сыплются цвѣточки,
У меня катятся слезы жалости.

Ѣва.

1.

Узауга ѣвіня
Таціняс малâ,—
Не йсті калнâ,
Не лейінâ.
Ік гâю ŷденя,
Ік аплайстію.
Йо лабі лайстію,
Йо купла ауга;
Йо купла ауга,
Йо заляс лапас;
Йо заляс лапас,
Йо балті зѣді;
Йо балті зѣді,
Йо мелнас ôгас.

Черемуха.

1.

Выросла черемуха
На краю ручейка,—
Не на самой горѣ,
Не на самомъ низу.
Когда я ходила за водою,
Каждый разъ поливала ее.
Чѣмъ усерднѣе поливала,
Тѣмъ роскошнѣе она росла;
Чѣмъ роскошнѣе она росла,
Тѣмъ больше зеленѣли листья;
Чѣмъ больше зеленѣли листья,
Тѣмъ больше бѣлѣли цвѣты;
Чѣмъ больше бѣлѣли цвѣты,
Тѣмъ больше чернѣли ягоды.

Йо таутас прецея,
Йо бра̂лы лѣдза.
Палдѣс бра̂льѣм
Пар лѣгуміню!
Клаусішу ма̂міню
Патецедама;
Лоцішу пу̂ріню,
Паракстідама.

2.

Лазд' ар ѣву нозѣдея
Даугавіняс ма̂ліна̂:
Лазда—вара пакарѣм,
Ѣва—зелта візульѣм.

3.

Вѣнрейз ѣва, не діврейз
Васара̂ нозѣдея;
Вѣнрейз мейта, не діврейз
Іт лустігі падзивоя.

4.

Калабад та сетіня
Ѣву зѣду пѣбірусі?
Калабад там пуйшам
Даудз мейтіняс атсація?

5.

Зѣд ѣвіня прет ѣвіню,
Аугста кална галіна̂;
Дзѣд ма̂сіня прет ма̂сіню,
Свету риту ганідамас.

6.

Эс апседзу балту сакшу,
Ѣсед' ѣву кру̂міна̂;
Сак' таутіняс пайдамас:
„Лидз земіті ѣвас зѣді!“

Чѣмъ больше сватали чужіе люди,
Тѣмъ больше претили братья.
Спасибо братьямъ
За запретъ!
Буду служить я матушкѣ
Со всѣмъ усердіемъ;
Накоплю приданое,
Вышивая узоры.

2.

Орѣшина съ черемухою отцвѣли
На Двинскомъ берегу:
Орѣшина—красномѣдными колокольцами,
Черемуха—золотыми блестками.

3.

Разъ, не два раза въ лѣто
Отцвѣтаетъ черемуха;
Разъ, не два раза
Весело живетъ дѣвица.

4.

Отчего это село
Засыпалось цвѣточками черемухи?
Отчего этому молодцу
Отказывали многія дѣвицы?

5.

Цвѣтетъ черемуха насупротивъ черемухи,
На верху высокой горы;
Поетъ сестрица насупротивъ сестрицы,
Ходя за стадомъ въ праздничное утро.

6.

Я накрылась бѣлымъ покрываломъ,
Усѣлась въ кусту черемухъ;
Чужіе люди, проѣзжая, говорятъ:
„У черемухи цвѣты до земли!“

7.

Эс ставу ставею,
Лай мані пушкоя
Ар ѣву зѣдѣм,
Магоню лапам.

8.

Ѣвінь зѣдус іскарусі,
Гайда пілну менеснінь;
Масінь пуру пѣлоційсі,
Гайда таутас атям.

7.

Я стоймя стояла,
Чтобы меня украшали
Цвѣтами черемухи,
Маковыми листиками.

8.

Распустивъ свои цвѣты,
Черемуха ждетъ полной луны;
Изготовивъ приданое,
Дѣвица ждетъ пріѣзда сватовъ.

Бѣрзс.

1.

Бѣрзіньш ауга трис лапам
Саулес такас маліна:
Таі вѣна дѣна ауса,
Таі отра—менестіньш;
Таі треша лапіна
Лец сауліте візедама.

2.

Ауда, бѣрзінь, не лапо,
Ригас целя маліна!
Лай нак Ригас дзелтанітес
Шаі земе слоту грѣст.

3.

Судрабіня лѣтус лія
Зему бѣрзу калніна,
Лай ізауга лѣлас лапас,
Лай варея слотас грѣст.

4.

Бѣрзіням дів вальіняс:
Ауг лапіня, крит земе;
Ман не бія вѣнас валяс
Вайнадзіню новалкат.

Береза.

1.

Въ три листика росла березынька
На краю солнечнаго пути:
На одномъ листикѣ заря занималась,
На другомъ всходила луна,
На третьемъ листикѣ,
Играя, всходило солнышко.

2.

Рости, березынька, не покрывайся листьями,
На краю Рижской дороги!
Пусть придутъ Рижскія красавицы
Въ нашу страну рѣзать вѣники.

3.

Падаетъ серебреный дождикъ
На гору съ молодыми березками,
Чтобы выросли большіе листья,
Чтобы можно было рѣзать вѣники.

4.

У березыньки двѣ воли:
Ростетъ листикъ, опадаетъ;
У меня нѣтъ и одной воли
Сохранить вѣночекъ.

5.

Бёрзіням лапас біра,
Лакстігалай лёкайôт;
Бірст таутёшам асаріняс,
Мані яуну білдінôт.

6.

Айз калніня балті бёрзі
Судрабіня лапінâм;
Тур гулея діві брёжі,
Діві зелта цёлавіняс;
Тур стайгая, раудадамі,
Діві яуні гьегьериші.

7.

Бірст бёрзам зелта раса,
Страдіням узлёцôт;
Бірст мâсай асаріняс,
Таутінâм білдінôт.

8.

Айз упітес балті бёрзі
Судрабіня лапінâм;
Тур айзведа мŷс мâсіню
Судрабіня калеям.

9.

Крит земё бёрзу лапа,
Грімст ŷденя дібіна;
Та ногріма манс скаугьітіс,
Кас ман лабу не вёлея.

10.

Бёрзіньш лапас даріная,
Эс даріну вайнедзіню;
Вейш нопŷта бёрзам лапас,
Таутас ньем вайнедзіню.

11.

Маніс дёль ту, бёрзіньі,
Не ту аудзі, не лапой;

5.

Сыплются листья у березыньки
Когда прыгаетъ (по ея вѣточкамъ) соловей;
Падаютъ слезы у молодца,
Когда онъ бесѣдуетъ со мной молодою.

6.

За горою бѣлыя березы
Съ серебреными листочками;
Тамъ спали два оленя,
Двѣ золотыя плиски;
Тамъ ходили въ слезахъ
Два молодыхъ охотника.

7.

Падаетъ съ березыньки золотая роса,
Когда вспрыгнетъ на нее дроздикъ;
Падаютъ слезы у сестрицы,
Когда заводятъ съ нею бесѣду чужіе люди.

8.

За рѣкою бѣлыя березы
Съ серебреными листочками;
Туда увели нашу сестрицу
Къ ковачу серебра.

9.

Падаетъ березовый листъ,
Тонетъ въ водѣ;
Такъ тонетъ мой завистникъ,
Мой недоброжелатель.

10.

Березынька убирала свои листья,
Я убирала свой вѣночекъ;
Вѣтеръ сорвалъ листья съ березыньки,
Чужіе люди сняли мой вѣночекъ.

11.

Для меня, березынька,
Ни рости, ни убирай себя листьями;

Эс не грібу те дзивôт,
Не но тевіс слôтас грѣст.

12.

Бѐрзіням лапас дреба,
Лайкстігалай лайпойôт;
Таутѣшам рôкас дреба,
Мані яуну свейцінôт.

13.

Вай, заля бѐрзу бірзе,
Сен ар маніи ѣнайда:
Эс бу̂т таутас ізбѐгусі,
Ту норâві вайнедзіню!

14.

Кам, бâлінь, аудзінайі
Бѐрзу бірзі сѐтмалѐ?
Вой ірбѐм ѣтецѐт?
Вой ванагам лідінâт?

15.

Айо, айо, бѐрзу бірз',
Таву дайлу аугумінь!
Пірмак заля, пѐц дзелтана,
Ка вѣнс васка рітенитс.

16.

Кад там бія салапôт
Пурва мала бѐрзіням?
Кад тай бу̂с вѣгла дѣна,
Мазу бѐрну мâміняй?

17.

Дайлы дзѣда тауту мейта
Залю бѐрзу бѣзума;
— Шкір лапіняс, нâц âра,
Рâді саву аугумінь!

18.

Берзіньш лапас даріная,—
Лапу лапас галіна̂;

Я не хочу здѣсь жить,
Я не хочу рѣзать съ тебя вѣниковъ.

12.

У березыньки дрожатъ листики,
Когда перебирается (по вѣточкамъ) соловей;
У молодца дрожитъ рука,
Когда онъ привѣтствуетъ меня молодую.

13.

О, зеленая березовая роща,
Ты со мною давно во враждѣ:
Я бы убѣжала отъ чужихъ людей,
Ты сорвала мой вѣночекъ!

14.

Зачѣмъ, ростишь, братецъ,
Березовую рощу посреди двора?
Рябчикамъ ли въ ней укрываться?
Или ястребу разгуливать?

15.

Ай да, ай да, березовая роща,
Какъ хорошо ты ростешь!
Сначала зелена, послѣ золотиста,
Какъ восковый кругъ.

16.

Когда одѣнется листьями
Береза на краю болота?
Когда наступитъ облегченіе
Для матушки съ малыми дѣтушками?

17.

Чудно поетъ суженая
Въ чащѣ зеленыхъ березъ;
— Раздвинь вѣтви, выйди,
Покажи свою красоту!

18.

Березынька украшала себя листочками,—
Листочекъ за листочкомъ;

Эс вайнагу дарінаю,—
Зиле зилес галінѣ.

19.

Эс пазіну пурв' бѐрзіті
Платаѣн лапінѣн;
Эс пазіну тауту дѐлу
Асаріню дзѐрайіню.

20.

Валя, валя бѐрзіням
Ар лапіню паспѐлѐт;
Кас ман деве то вальіню
Спѐлѐт саву вайнадзіню?

21.

Вісапкарт таутас ѐя
Ап зальо бѐрзу бірзі;
Эс відо ставедама,
Вайнедзіню дарінаю.

22.

Трис васарас сауле лѐца
Пурва бѐрза вірсаунѐ;
Трис васарас таутас ѐя
Сѐрдѣніті лукотѣс.

23.

Сакурсам мѐс, таутѣті,
Бѐрзу малку угунтінь:
Я та малка клусу дега,
Тад мѐс милы дзивосім;
Я та дега спрѐгадама,—
Каусамѣсі, расамѣсі.

24.

Веці бѐрзі іспраулейші,
Тасіс вѣн палікушас;
Веці вирі номіруші,
Варді вѣн палікуші.

Я убирала свой вѣночекъ,—
Бисеръ за бисеромъ.

19.

Я распознала болотную березу,
Съ широкими листьями;
Я распознала молодца
Слезопійцу.

20.

Воля, воля у березыньки
Поиграть своимъ листикомъ;
Кто дастъ мнѣ волю
Играть своимъ вѣночкомъ?

21.

Объѣзжаютъ чужіе люди
Зеленую березовую рощу;
Укрываясь въ ея чащѣ,
Я украшаю свой вѣночекъ.

22.

Три года солнце всходило
Надъ верхушкой болотной березы;
Три года пріѣзжали чужіе люди
Высматривать соротинушку.

23.

Разложимъ огонь, молодецъ,
Изъ березовыхъ дровъ:
Если дрова будутъ горѣть тихо,
То мы будемъ жить согласно;
Если разгорятся съ трескомъ,—
Будемъ ссориться, драться.

24.

Старыя березы выгнили,
Осталась одна береста;
Старые мужи вымерли,
Остались одни имена.

25.

Бêрзі вêн бêрзаâ,
Нава заля ôзоліня;
Таутас вêн таутінâс,
Нава иста бâлеліня.

26.

Іалôцію бêрзу бірзі,
Заль ôзола мекледама;
Іестайтаю свешус ляудіс,
Вâлеліню не атраду.

25.

Все березы въ березнякѣ,
Нѣтъ зеленаго дуба;
Все чужіе въ чужихъ людяхъ,
Нѣтъ роднаго братца.

26.

Исходила я всю березовую рощу,
Ища зеленаго дуба;
Прошла я между чужими людьми,
Отыскивая братца.

Лазда.

1.

Вісі кôкі тайсні ауга,
Лазда ауга ликумайна:
Лаздінай даудз бêрніню,
Вісêм каула кажôціні.

2.

Но сакнêм лазда зêд
Сарканêм зêдіньêм;
Но сірснінь ман милея
Тауту мейта-дзелтаніте.

3.

Свеша мâте ман ноньêма
Лазду зêду вайнедзінь.
— Ньем ньемдама, свеша мâте,
Вой эс ціту не новишу,
Вой эс ціту не новишу
Па лаздâм ганідама?

4.

Эс лаздай рêксту рâву,
Лазда—ману вайнедзінь;
— Шé, лаздінь, тев рêкстіньш,
Атдôд ману вайнедзінь!

Орѣшина.

1.

Всѣ деревья ростутъ прямо,
Орѣшина растетъ криво:
У орѣшины много дѣтушекъ,
Всѣ въ костяныхъ шубкахъ.

2.

Отъ самаго корня цвѣтетъ орѣшина
Красными цвѣточками;
Отъ всего сердца любитъ меня
Суженая-красавица.

3.

Чужая мать сняла у меня
Вѣночекъ изъ цвѣтовъ орѣшины.
— Снимай, снимай, чужая мать,
Развѣ я не совью себѣ другого?
Развѣ я не совью себѣ другого
Изъ орѣшины, пася стадо?

4.

Я сорвала орѣхъ съ орѣшины,
Орѣшина сорвала мой вѣночекъ;
— Вотъ тебѣ, орѣшина, твой орѣшекъ,
Возврати мой вѣночекъ!

5.

Трис путніны скайшкі дзѣд
Вѣна лаздас крумінâ:
Зиле чикст, жубе велк,
Лакстігала даріная.

6.

Бій ман дзѣсму вацелите
Смалка лаздас крумінâ;
Кад грібея, тад дзѣдаю,
Лабас вѣн ласідама.

5.

Хорошо поютъ три пташки
Въ одномъ орѣховомъ кусту:
Синица щебечетъ, зябликъ тянетъ,
Соловей выводитъ.

6.

У меня скрыта коробка съ пѣснями
Въ кустѣ тонкой орѣшины;
Когда хочу, тогда пою,
Выбирая лучшія.

Клаус.

1.

Клява лапа лѣлійс
Виру нест пар Даугаву;
— Вой ту трака, клява лапа,
Вой ту виру парнесісі?

2.

Ремдеям, ремдеям,
Валіням лигавіню:
Ведам лидзі клявѣне,
Клява лапінь паласит.

3.

Атмінѣт, свеші ляудіс,
Ка эс клюу шаі земе?
Вейіньш неса клява лапу,
Клява лапа ман атнесе.

Клень.

1.

Кленовый листъ хвалился,
Что перенесетъ человѣка черезъ Двину;
— Съ ума ты сошолъ, кленовый листъ,
Развѣ ты перенесешь человѣка?

2.

Будемъ унимать слезы
Молодой невѣстки:
Поведемъ ее съ собой въ кленовую рощу,
Собирать кленовые листья.

3.

Угадайте, чужіе люди,
Какъ попалъ я въ эту сторону?
Вѣтеръ понесъ кленовый листъ,
Кленовый листъ принесъ меня.

Осіс.

Осі цірту, лазда луза,
Лазда лауза озоліню;
Таутас рая, маса рауда,
Балеліны вайдейс.

Ясень.

Я рубилъ ясень, ломалась орѣшина,
Орѣшина ломала дубокъ;
Вранили чужіе люди, плакала сестрица,
Пригорюнились братья..

Витолс.

1.

Эс юмс саку, яуні пуйші,
Не сѣн зіргу пѣ витола;
Сѣн пѣ заля ôзоліня,
Лай риб земе данцойôт.

2.

Віду брâльѣм эс стâвею
Ар витолу вайнедзіню;
Прôтâт гôду, бâлеліньі,
Лѣдінѣт судрабіня!

3.

Ôзолс—тêвс, лѣпа—мâте,
Ка витôлс бâлеліньш;
Бій прâтіньш, бій галвіня
Дзераям білдінâт!

4.

Витолс ауга пагалмâ,
Эс—витола пакрêслê;
Эс витола пакрêслê
Вайнедзіню дарінаю.

5.

Витолс ауга сêтмалê,
Эс—витола пазарâ;
Руден мані таутас веда,
Вêйш нолауза витоліню.

6.

Мŷс мâсіня сакшас ауда
Витоліня ênінâ;
Лай ауж мâршас істаба,
Кам істаба пѣдерея.

7.

Шаут, мамiня, мані мазу
Ар витола жагарінь:

Тополь.

1.

Я говорю вамъ, молодцы,
Не привязывайте коней къ тополю;
Привязывайте къ зеленому дубу,
Пусть дрожитъ земля отъ ихъ топота.

2.

Стою я среди братьевъ
Въ вѣнкѣ изъ тополя;
Поймите честь, братцы,
Вылейте мнѣ серебреный!

3.

Отецъ мой—дубъ, мать—липа,
Какъ тополь братецъ;
Есть ли смыслъ, есть ли разумъ,
У пьяницы начинать со мною бесѣду?

4.

Тополь ростетъ на дворѣ,
Я—подъ тѣнью тополя;
Я подъ тѣнью тополя
Убираю вѣночекъ.

5.

Тополь ростетъ на сторонкѣ двора,
Я—подъ вѣточками тополя;
Осенью увели меня чужіе люди,
Вѣтеръ сломалъ тополь.

6.

Наша сестрица тчетъ покрывала
Подъ тѣнью тополя;
Пусть золовки ткутъ въ избѣ,
Имъ принадлежитъ изба.

7.

Сѣки меня, матушка, маленькую
Тополевою вѣточкою:

Лай эс аугу тік визіга,
Ка витола жагаріньш.

Чтобы вырости мнѣ стройною,
Какъ тополевая вѣточка.

Алксніс.

1.

Атмінѣт, свеші ляудіс,
Каді кôкі айз ушітес?
— Сикі кôкі, мелні алкшны.
Лакстігала тріціная.

2.

Эс не лаусту алкшню рикстi,
Каут эс бêрзу не дабуту;
Эс не ѣту пѣ атрайша,
Каут эс яуну не дабуту.

3.

Кас но алкшня лу̂кус плêса?
Но баліня—милестібу?
Но лѣпіняс лу̂кус плêса,
Но таутѣша—милюс вâрдус.

Ольха.

1.

Отгадайте, чужіе люди,
Какія деревья за рѣкою?
— Мелкія деревья, черныя ольхи.
Тамъ свищетъ соловей.

2.

Я бы не стала ломать ольховаго прута,
Если бы не достала березоваго;
Я бы не вышла за вдовца,
Если бы не нашла холостаго.

3.

Кто деретъ лыко съ ольхи?
Кто довольствуется братнею любовью?
Съ липы дерутъ лыко,
Отъ суженаго слышатъ слова любви.

Апсе.

1.

Пате дреба апшу лапа,
Не вêйіня вêдінама;
Пате рауда брâлю маса,
Не таутâм ру̂дінама.

2.

Эй, балінь, сіліна̂
Апшу лапас лу̂котѣс;
Я сарканас апшу лапас,
Лайкс мейтіню білдіна̂т.

Осина.

1.

Самъ дребезжитъ осиновый листъ,
Не вѣтеръ его колеблетъ;
Сама плачетъ братнина сестра,
Не чужіе люди заставляютъ ее плакать.

2.

Ступай, братецъ, въ лѣсъ
Взглянуть на осиновые листья;
Если красны осиновые листья,
Время заводить рѣчь съ дѣвицею.

Близма.

Сиксту тейца близмас целму,
Гудру—мейту мâмулыті;

Каштанъ.

Говорятъ, что крѣпокъ каштановый пень,
Что мудра мать-хозяюшка;

Саскалдію близмас целму,
Пѣкрâп мейту мâмулыті.

Я раскололъ каштановый пень,
Перехитрилъ мать-хозяюшку.

Прѣде ар эглі.

1.

Вісі кôкі нôму дева,
Прѣде, эгле вѣн не дева;
Прѣде, эгле—та багата,
Та нодева павасарâ.

2.

Лай багата, кас багата,
Прѣде, эгле—та багата:
Лай бій зѣма, лай васара,
Залы сварькі мугурâ.

3.

Аугсті стâду сіла прѣді,
Салда медус грібедамс;
Яунс апньѣму лигавіню,
Миксту гулю грібедамс.

4.

Свікьям цірту то прѣдіті,
Кам саркана галокніте;
Брâлям веду то мейтіню,
Кам саркані вайгу галі.

5.

Пѣ прѣдітес галву ліку,
Зарâ кâру вайнедзінь;
Цік прѣдей залю скую,
Тік візулю вайнагам.

6.

Цекулайна сіла прѣде,
Ѣлôкайна брâлю мâса,
— Кас, прѣдіте, теві лôка?
Мані-лôка мâмульіня.

Сосна съ елью.

1.

Всѣ деревья даютъ дань,
Только сосна и ель не даютъ ея;
Сосна, ель—богаты,
Онѣ уплачиваютъ ее весною.

2.

Если кто богатъ,
То сосна, ель—богаты:
Зима-ли, лѣто-ли—
Онѣ въ зеленыхъ кафтанахъ.

3.

На возвышеніи я садилъ сосенку,
Ожидая сладкаго меду;
Молодымъ я женился,
Чтобы имѣть мягкую постель.

4.

На втулку я срубилъ сосенку,
У которой красная верхушка;
Для братца привелъ дѣвицу,
У которой розовыя щечки.

5.

Къ сосенкѣ я прислоняла голову,
На сучокъ вѣшала вѣночекъ;
Сколько у сосенки зеленыхъ иголъ,
Столько бисера въ моемъ вѣночкѣ.

6.

Въ бору вѣтвистая сосенка,
Въ бахрамахъ братнина сестра;
— Кто тебя гнетъ, сосенка?
Меня гнетъ матушка.

7.

Прѣд' ар эглі—мейту кôкі,
Залы зѣм, заль' васар';
Ôзоліны—пуйшу кôкі,
І васар не лапоя.

8.

Шу̂по, эгліте,
Ваверес бêрну;
Эс пате шу̂пою
Сав' балеліню.

9.

Шу̂по, эгле, то цауніті,
Тур бу̂с манім цепуріте;
Аукле, мâте, то мейтіню,
Тур бу̂с манім лигавіня.

10.

Уз прѣдіті цайні вілку,
Уз мейтâм каяс аву:
Сіліна̂ шмаугас прѣдес,
Набургôс дайлас мейтас.

11.

Дêю прѣді, дêю эглі,
Не лу̂кою ôзоліню;
Ньêму лабу мâтес мейту,
Не лу̂кою судрабіня.

12.

То прѣдіті дзенâт гâю,
То атраду подзенату;
То мейтіню лукôт гâю,
То сатіку айзведам.

13.

Кур, прѣдіте, скуяс тавас?
Зарі вѣн лигоâс.

7.

Сосна съ елью—дѣвичьи деревья,
Зелены зимой, зелены лѣтомъ;
Дубы—деревья молодцовъ,
И лѣтомъ не покрываются листьями.

8.

Убаюкивай, елочка,
Дитятко бѣлки;
Сама я буду убаюкивать
Своего братца.

9.

Убаюкивай, елочка, куницу,
Изъ нея будетъ у меня шапка;
Убаюкивай, матушка, дочку,
Она будетъ моею суженою.

10.

На сосенку я ставилъ улей,
Для дѣвицъ обувалъ ноги:
Въ бору—стройныя сосны,
Въ сосѣдствѣ—красавицы-дѣвицы.

11.

Сажалъ я сосенку, сажалъ ель,
Безъ вниманія оставлялъ дубъ;
Бралъ я хорошую хозяйскую дочь,
Не думалъ о серебрѣ.

12.

Пошелъ я искать сосенки,
Нашелъ, что ее забрали;
Пошелъ навѣстить дѣвицу,
Увидѣлъ—ее уводили.

13.

Гдѣ, сосенка, твои иглы?
Только сучья одни качаются.

Кур, маміня, мейтас тавас?
Креслі вѣн істаба;
Креслі вѣн істаба,
Ік пѣ крêсла вайнедзіньш;
Ік пѣ крêсла вайнедзіньш,
Дів' судраба гредзеніньі.

14.

Шурпу, турпу лôціâс
Заля сіла прѣденіне;
Тá лôцішу мâтес мейту
Па манам прâтіням.

15.

Сіла прѣде гаужі рауд,
Редзêй маіі стайгаям:
— Не рауд гаужі, сіла прѣде,
Не эс теві скалѣм цірту;
Тев ціртішу паматам,
Гразну дзѣсму клаусітаю.

16.

Грýші пýте сіла прѣде,
Смалка лѣтус пѣліюсі;
Гаужі рауд тѣ бêрніньі,
Кас без тêва, мâмальіняс.

17.

Сіла ауга трис прѣдітес,
Вісас вѣну гаруміню:
Вѣну цірту, ôтра лýза,
Треша лидзі лôціâс;
Маміняй трис мейтіняс,
Вісас вѣна грезнуміня:
Вѣну ньêму, ôтра нâце,
Треша лидзі тайсіâс.

18.

Прѣдес вѣн, эглес вѣн,
Кур таутіняс мâсу веда;

Гдѣ, матушка, твои дочки?
Только стулья въ избѣ;
Только стулья въ избѣ,
У каждаго стула вѣночекъ;
У каждаго стула вѣночекъ,
Два серебреныхъ колечка.

14.

Туда, сюда изгибается
Сосенка въ зеленомъ бору;
Такъ я буду изгибать хозяйскую дочь
По своему разуму.

15.

Горько плачетъ въ бору сосенка,
Видя, что я расхаживаю:
— Не плачь горько, сосенка,
Не для лучины я хочу рубить тебя;
Я срублю тебя для основы дома,
Будешь слушать веселыя пѣсни.

16

Тяжело стонетъ въ бору сосенка,
Напитанная мелкимъ дождикомъ;
Горько плачутъ дѣти,
У которыхъ нѣтъ батюшки, матушки.

17.

Въ бору выросли три сосенки,
Всѣ три одинаковой вышины:
Рубилъ я первую, вторая ломалась,
Третья вмѣстѣ гнулась;
У матери три дочки,
Всѣ три равной красоты:
Сваталъ я первую, вторая шла,
Третья готовилась идти.

18.

Все сосны, все ели,
Куда чужіе люди уводятъ сестрицу;

Браліс дôту бêрзу бірзі,
Каут варету лидзі вест.

Братъ далъ бы березовую рощу,
Если бы можно было взять ее съ собою.

19.

Мелні, мелні тѣ межіны;
Ка нау мелні—эглес вѣн.
Свеші, свêші тѣ лаутіны;
Ка нау свеші—таутас вѣн.

19.

Темны, темны эти лѣса;
Какъ не быть имъ темными—однѣ ели.
Незнакомы, незнакомы эти люди;
Какъ имъ быть знакомыми—они все чужіе.

20.

Снауж прѣдіте, снауж эгліте,
Снауда мана лигавіня;
Прѣд' ар эглі вêйіньш лôка,
Кас снаудулі мôдіная?

20.

Дремлетъ сосна, дремлетъ ель,
Дремлетъ моя молодая жена;
Сосну съ елью качаетъ вѣтеръ,
Кто будетъ будить сонно?

21.

Гâра прѣде, гара эгле,
Вêл йо гара васаріня;
Гарш мŷжіньіс бâліням
Без лигавас дзивойôт.

21.

Длинна сосна, длинна ель
Еще длиннѣе лѣто;
Долго братцу
Жить безъ молодой жены.

Паэгле.

1.

Кам, бâлінь, не саційі,
Куру дѣну таутас âя?
Лабак бŷту то дѣніню
Паэгле носêдейсі;
Лай бŷт маніс вайнедзіньіс
Залю скую пѣкьêрѣс,
Не ка мані балті вайгі
Асарâм номіркуші.

Можжевельникъ.

1.

За чѣмъ, братецъ, не сказалъ,
Въ какой день пріѣдутъ чужіе люди?
Лучше бы я тотъ день
Просидѣла въ можжевельникѣ;
Лучше бы моему вѣночку
Засыпаться зелеными иглами,
Чѣмъ моему бѣлому лицу
Заливаться слезами.

2.

Прѣд' ар эглі калніна̂,
Паэгліте палеâ;
Мâтес бêрні пѣ маміняс,
Пабêрніші—маліна̂.

2.

Сосна съ елью на горѣ,
Можжевельникъ подъ горою;
Свои дѣти—съ матерью,
Пасынки—въ сторонѣ.

б) Травы, цвѣты, ягоды и разныя домашнія растенія.

Папардо.

Віса зâле нозѣдея,
Папардіте вѣн не зѣде;
Папардіте нозѣдея
Пашâ âню вакарâ.

Папоротникъ.

Всякая трава цвѣтетъ,
Не цвѣтетъ только папоротникъ;
Папоротникъ цвѣтетъ
Въ самый Ивановъ вечеръ.

Смілга.

1.

Кура смілга купла ауга,
Таі расіня ілгі стâв;
Кура мейта гразна гâя,
Та—атрайша лигавіня.

2.

Смілга ауга атматâ,
Эс—савôс баліньôс;
Смілга расу не панеса,
Эс—баліню судрабіня.

3.

Вѣна смілга лаукмалê,
Зелта раса галінâ;
Та бій вѣна лаймес мейта,
Кас тур аціс номазгая!

Метелка.

1.

Которая метелка пушисто ростетъ,
На той долго держится роса;
Которая дѣвица гордо ходитъ,
Та—суженая вдовица.

2.

Метелка ростетъ на пахатномъ полѣ,
Я—между своими братьями;
Метелка не выдерживаетъ росы,
Я не подниму братнина серебра.

3.

Одна метелка на краю поля,
На кончикѣ золотая роса;
Счастлива дѣвица,
Которая умоетъ тамъ лице!

Ньѣдре.

1.

Валта пукье эзерâ,
Заля ньѣдре малінâ;
Валта пукье—ман' мâсіня,
Заля ньѣдре—лигавіня.

Камышъ.

1.

Бѣлый цвѣтъ на озерѣ,
Зеленый камышъ на берегу его;
Бѣлый цвѣтъ—моя сестрица,
Зеленый камышъ—суженая.

2.

Кас ар ману кунеліню?
Ні ѐд аузу, ні дабола;
— Эйта, мейтас, атнесѣт
Вѐя лауету ньѣдоліню!

3.

Межі дег, дýмі кýп,
Віте рауд ар асарâм;
— Не рауд гаужі ту, бітіте,
Юрмала ньѣдрес дег.

4.

Аугу ньѣдрес гаруміню,
Магонитес шмукуміню;
Дажам тауту дѐліням
Вірст асарас, скатотѣс.

5.

Метâт лайпу, кам ваяга,
Ман лайпіняс не ваяга;
Эс бій вѣгла, без судраба,
Па ньѣдрітес пâртецею.

2.

Что́ съ моимъ конемъ?
Не ѣстъ ни овса, ни клевера;
— Ступайте, дѣвицы, принесите
Вѣтромъ наломаннаго камышу!

3.

Лѣса горятъ, дымъ стелется,
Навзрыдъ плачетъ пчелочка;
— Не плачь горько, пчелочка,
Это камыши горятъ на морскомъ берегу.

4.

Я выросла стройна, какъ камышъ,
Красна, какъ макъ;
Не у одного отцовскаго сына,
Глядя на меня, падаютъ слезы.

5.

Бросайте перекладину, кому нужно,
Мнѣ не нужно перекладины;
Я легка, у меня нѣтъ серебра,
Я перебѣгу черезъ камышъ.

Дâболс.

1.

Балт' дâбола пляву бріду,
Рôка несу вайнедзіню,—
Лай тѣ мані не ѣрауга
Балт' дâбола плâвейінь.

2.

Пâрі бріду балт' дâболу,
Саркана мекледама;
Ка дабуту саркана
Йел вайнага цекулям.

Клеверъ.

1.

Я пошла черезъ бѣлоклеверный лугъ,
Въ рукѣ понесла вѣночекъ,—
Чтобъ не увидали меня
Косари бѣлаго клевера.

2.

Перехожу я бѣлый клеверъ,
Ища краснаго;
Какъ бы найти красный,
Хоти для верхушки вѣночка.

3.

Эс савâм гôсніна̂м
Балт' дâбола сайті вію;
Кад эс гâю таутіна̂с,
Пакаль тек идедамас.

4.

Міглина̂, расіна̂,
Плу̂цу залю дâболінь;
Сауліте̂ се̂дедама,
Вайнедзіню дарінаю.

5.

Эс дабую ганідама
Четру лапу дâболіню:
Діві рâву, дів' атстâю
Яунаяй мâсіняй.

6.

Кас вêлея грисліняй
Дâболіня мейту ньемт?
Тай бій ньемт пурва ньѣдрі,
Тай ір шмуйдріс аугуміньіс.

7.

Спêру кâю дâбола̂,—
Ѣспêрусі рâвена̂;
Рôку деву бâліням,—
Ѣдевусі таутѣшам.

8.

Аунѣс кâлс, нâц ман лидз,
Целя мала дâболтінь:
Теві міна кайіна̂м,
Эс лаутіню валодâс.

Пуренс.

1.

Зѣді, зѣді, пуренінь,
Авотіня маліна̂!

3.

Для своихъ коровушекъ
Я свила привязь изъ бѣлаго клевера;
Когда я шла въ чужіе люди,
Онѣ слѣдовали за мной съ мычаніемъ.

4.

Въ туманѣ, на росѣ,
Я сорвала зеленый клеверъ;
Сидя на солнышкѣ,
Я свила вѣночекъ.

5.

Пася стадо, я нашла
Клеверъ съ четырьмя листочками:
Два сорвала, два оставила
Для младшей сестры.

6.

Кто велѣлъ осокѣ
Жениться на дочкѣ клевера?
Ей слѣдовало жениться на болотномъ камышѣ,
У него стройный ростъ.

7.

Вступала я ногою въ клеверъ,—
Попала въ болото;
Давала руку братцу,—
Подала суженому

8.

Обувайся, иди со мной,
Придорожный клеверокъ:
Тебя попираютъ ногами,
Я въ людскихъ пересудахъ.

Одуванчикъ.

1.

Цвѣти, цвѣти, одуванчикъ,
На краю источника!

Рита дзишу райбас говіс,
Нораус таву цекуліню.

2.

Эс шкітос узаугдама
Пуреніню сагутѣс;
Сасагуву виракстіню,
Кас лѣтай не дерея.

3.

Ай, эзер, істецінь,
Таву дайлу пуренінь!
Вѣну зѣдінь і нораву,
Трею тауту карінаю.

Завтра я выгоню пестрыхъ коровъ,
Онѣ сорвутъ твою головку.

2.

Когда я росла, я думала,
Что пріобрѣту одуванчикъ;
Достался мнѣ лопушникъ,
Который никуда негоденъ.

3.

Ой, озеро, родничекъ,
Какой у тебя прекрасный одуванчикъ!
Я сорвала только одинъ листочекъ,
Дразнила имъ трехъ молодцовъ.

Сінепе.

1.

Сінепіте—сива зале,
Сесім пурва маліна;
Сива, дзедра мус' масіня,
Досім талу таутіняс.

2.

Эс дзѣсміню іздзѣдаю
Но упітес сінепітес;
Эс мейтінь іспрецею
Но сивас мамульіняс.

Горчица.

1.

Горчица—горькая трава,
Посѣемъ ее на краю болота;
Сердита, скора наша сестрица,
Отдадимъ ее далеко въ чужіе люди.

2.

Я составилъ пѣсню
О рѣчной горчицѣ;
Я высваталъ дѣвицу
У суровой матери.

Мадара.

Мейтас гая мадарас
І эс лиді ѣлайжос;
Мейтас каса мадаріняс,
Эс ласію даболтіню.
Мейтас віра дзишарінюс,
Эс барою кунеліню;

Дубровка.

Дѣвицы пошли за дубровкою,
И я отправился вмѣстѣ;
Дѣвицы вырывали дубровку,
Я срывалъ клеверъ.
Дѣвицы красили пряжу,
Я кормилъ коня;

Мейтâм сталтс дзипаріньш,
Ман бій скайстс кумеліньш.

У дѣвицъ славная крашеная пряжа,
У меня богатый конь.

Пукьес.

1

Айз калніня пукьі плу̂чу,
Пушкôт саву цепурит.
Ну эс ѣшу свешу земі
Айзпушкоту цепурит!
Бринум скайста та пукьіте,
Кас мана̂ галвіня̂;
Гаужі рауд та мейтіня,
Кас ар мані садерея.
— Не рауд гаужі, лигавіня,
Ман ір зелта зôбеніньш!
Эс варею бридіна̂т
Зелта сеглу а̂йе̂йінь;
Эс варею ру̂діна̂т
Лѣла рада лигавінь.

2.

Смука пукьс кална̂ ауга,
Вêл йо смука—лейіня̂;
Смука бія ма̂тес мейта,
Вêл йо смука сêрдѣніте.

3.

Свеші ляудіс ман' ма̂сіню
Ар пукьіті смидіная;
— Не смейѣс, ман ма̂сінь,
Вой пукьіті не редзейі?

Ро̂зе.

1.

Вой ман вѣнас ро̂зес дêль
Таду аугсту сêту вит?

Цвѣты.

1.

За горой я сорвалъ цвѣтокъ,
Чтобы украсить свою шапку.
Теперь пойду я въ чужую сторону,
Въ разукрашеной шапкѣ!
Чудно красивъ цвѣтокъ,
Который на моей головѣ;
Горько плачетъ дѣвица,
Которая дала мнѣ слово.
— Не плачь горько, милая,
У меня золотая сабля!
Я могу устрашить
Ѣздока на золотомъ сѣдлѣ;
Я могу заставить плакать
Дѣвицу изъ знатнаго рода.

2.

На горѣ росъ красивый цвѣтокъ,
Еще красивѣе росъ въ долинѣ;
Хороша была хозяйская дочь,
Еще лучше была сиротинушка.

3.

Чужіе люди смѣшили
Мою сестрицу цвѣткомъ.
— Не смѣйся, моя сестрица,
Развѣ ты не видала цвѣтка?

Роза.

1.

Ужели мнѣ для одной розы
Сооружать высокій заборъ?

Вій ман вѣнас мейтас дѐль
Таду гару целю ât?
Таду гару целю ât,
Свѣдрôт саву кумелінь?
Свѣдрі тек кумелям,
Пашам—гаудас асаріняс.
Ньѐму саву зида декы,
Слауку свѣдрус кумелям;
Ньѐму саву наздаудзінь,
Слауку гаудас асаріняс.
Дзірду ляудіс рунайôт:
Лигавіня атсакôт!..
Прата ставъ, сірдс не рімст...
Йшу віняс апраудзит!..
Йю эс гар віняс сѐту,
Віня ставъ ѣкш нама дурвім,
Віня ставъ ѣкш нама дурвім
І лабдѣнас не атньѐме...
„Вой ту дôма, віредегун,
„Ка' эс теві ізлу̂гшôс?
„Вус маміня, кас дôс мейту,

„Кас прôт мейту аудзінât.
„Накс мейтіня пѣ манім,
„Ка рôзіте зѣдедама!“

2.

Ставу рôжу дарзінâ,
Рôжу крôні тайсідама;
Дзірду таутас сайôт,
Редз' атрайтні ѣнакôт...
Слауку рôзес сѐтмалѐ,
Слаук' асарас наздаугâ.
Ставу бриді дôмадама:
Вой дôт рôку, вой не дôт?
Лабак саку:„ Йй проям!
„Не дôс мані тѐвс, маміня
„Тадам крôга дзѐраям,

Ужели мнѣ для одной дѣвицы
Ѣхать въ столь дальній путь?
Ѣхать въ столь дальній путь,
Заставить потѣть своего коня?
Потъ струится съ коня,
А у меня самого—горючія слезы.
Взялъ я свое шелковое покрывало
Обтеръ потъ съ коня;
Взялъ я свой платочикъ,
Утеръ свои горючія слезы.
Слышу—люди говорятъ:
Суженная измѣняетъ!..
Все одна дума, сердце не унимается...
Поѣду навѣстить ее!..
Поѣхалъ я мимо ея усадьбы,
Она стоитъ въ дверяхъ избы,
Она стоитъ въ дверяхъ избы
И привѣта не принимаетъ...
„Ужели думаешь, спѣсивый носъ,
„Что я стану тебѣ кланяться?
„Найдется мать, которая выдастъ за меня дочку,
„Которая умѣетъ воспитывать дочку.
„Пойдетъ за меня дѣвица,
„Цвѣтущая, какъ роза!“

2.

Стою я въ розовомъ цвѣтникѣ,
Плету розовый вѣночекъ;
Слышу—пріѣзжаютъ чужіе люди,
Смотрю—подходитъ вдовецъ...
Сметаю розы къ изгороди,
Утираю слезы платочкомъ.
Минуту стою въ раздумьи:
Подать ли руку, или нѣтъ?
Говорю: „уѣзжай лучше прочь!
„Не отдадутъ меня батюшка, матушка,
„За такого кабачнаго пьяницу,

„Тадам крôга дзêраям,
„Лѣлам зіргу митнѣкам.

3.

Раугайтѣс, бâлеліны,
Пате рôзе мêркы рâда:
Ѣт пар вію зѣдедама
Віняс сêтас дâрзінâ.

4.

Пукье, пукье, рôзе, рôзе,
Сен ту мані кайтінайі!
Лай эс гâю кур ѣдамс
Ту зѣд целя маліна!

5.

Лидз пусіті эс ѣлêцу
Сâрканâс розітêс;
Лай зѣд мані вайгу галі,
Ка сарканас рôзес зѣд!

„За такого кабачнаго пьяницу,
„За большаго мѣнялу лошадей.

3.

Поглядите, братцы,
Сама роза показываетъ примѣръ:
Цвѣтя, лезетъ черезъ заборъ
Въ чужой огородъ.

4.

Цвѣтокъ, цвѣтокъ, роза, роза,
Давно ты меня соблазняешь:
Куда бы я ни пошелъ,
Ты цвѣтешь на краю дороги!

5.

Я вскочила по поясъ
Въ кусты пунсовой розы;
Пусть цвѣтутъ мои щечки,
Какъ цвѣтутъ пунсовыя розы.

Рôзіте.

1.

Сілта сауле, карста сауле!
Ман рôзітес ярâве:
Іскуст мана зелта йôста,—
Дів' судраба гредзеніны.

2.

Сêй, мâмінь, ман рôзітес.
Калпоней—магонітес:
Лай эс аугу ка рôзіте,
Калпоніте—ка магона.

3.

Сêю вѣну рôжу дâрзу,
Ар ко шмукі пушкотѣс;
Ньêму вѣну мâтес мейту,
Ар ко милы парунат.

Маргаритка.

1

Тепло солнышко, жарко солнышко!
Мнѣ нужно выполоть маргаритки:
Таетъ мой золотой поясъ,—
Два серебреныхъ колечка.

2.

Сѣй, матушка, для меня маргаритки,
Для работницы—макъ:
Чтобы вырости мнѣ, какъ маргариткѣ,
Работницѣ—какъ маку.

3.

Засѣяла я цвѣтникъ маргаритками,
Чтобы ими пышно наряжаться;
Женился я на хозяйской дочери,
Чтобы вести милыя рѣчи.

4.

Стейджу, бейджу рожу дарзу
Без расіняс ізравет,
Ка варету вайнедзінь
Без валоду ізнесат.

5.

Ко яуна будама
Эс не дарію!
Стадію розітес
Аугста кална;
Пар гаду айзгаю
Розітес раудзит.
Яу манас розітес
Пар сілу зѣд.
Нопіну сик' рожу
Вайнадзіню;
Тецею свет-риту
Вазніціна.

6.

Ко тѣ тева суны рея
Пѣ маміняс рожу дарза?
Свеші ляудіс саяюші,
Гайда рожу раветаяс.
— Маза рожу раветая,
Не ѣт агрі расіна!

7.

Кам, баліны, не саціиі,
Куру дѣну таутас ая?
Эс бут савас нама дурвіс
Розітем ісспраудусі!

8.

Калабад шовасар
Коші розес не зѣдея?
Вой бій рожу раветая
Ар таутам садерейсі?

4.

Я поспѣшила, кончила полоть
Цвѣтникъ маргаритокъ безъ росы,
Чтобы доносить вѣночекъ
Безъ людскихъ пересудовъ.

5.

Чего я не дѣлала,
Когда я была молода!
Я посадила маргаритки
На высокой горѣ;
Чрезъ годъ пришла
Взглянуть на маргаритки.
Уже мои маргаритки
Разрослись лѣсомъ.
Свила я себѣ вѣночекъ
Изъ мелкихъ маргаритокъ;
Отправилась въ церковь
Въ праздничное утро.

6.

Что это лаютъ батюшкины собаки
У матушкина маргаритоваго цвѣтника?
Пріѣхали чужіе люди,
Ожидаютъ пололщицы маргаритокъ.
— Мала пололщица маргаритокъ,
Не выходитъ рано на росѣ!

7.

Отчего, братецъ, ты не сказалъ,
Въ который день пріѣдутъ чужіе чюди?
Я бы украсила маргаритками
Двери своей комнаты!

8.

Отчего въ это лѣто
Худо цвѣтутъ маргаритки?
Ужели пололщица маргаритокъ,
Дала согласіе чужимъ людямъ?

9.

Прôту, прôту, редзу, редзу,
Шо мâсіня не дзивôс:
Ні сêй рôжу, ні магону
Мâмулітес дâрзіна.

10.

Седз, мâмінь, рôжу дâрзу
Балтайêм палагêм,
Лай не реда свеші ляудіс
Мазас рôжу шкінейініяс!

11.

Рауд рôзіте, рауд магона,
Уз маніи лŷкодамас,—
Кам эс гâю пê атрайтия
Ар то рôжу вайнедзінь?

12.

Трис діжанас сâртас рôзес
Калиніа нозêдêй;
Трис діжані тêва дêлі
Расіна мазгаîс.

13.

Пŷт, вêйіні, рôзітêс,
Лай лапіняс платіîс;
Эй, мâсінь, таутінâс.
Лай дзивит тайсіîс!

14.

Ай, мâмінь, ай, мâмінь,
Кам тік даудзі рôжу сêт?
Трис рôзітес вêн бій сêт:
Трис мейтіняс шкінейініяс.

15.

Дôшу, дôшу мейтінâм
Ко вакарі солійôс:

9.

Понимаю, понимаю, вижу, вижу,
Сестрица не будетъ здѣсь жить:
Не сѣетъ въ матушкиномъ цвѣтникѣ
Ни маргаритокъ, ни маку.

10.

Закрой, матушка, цвѣтникъ маргаритокъ
Бѣлыми покрывалами,
Чтобъ не увидѣли чужіе люди
Маленькой срывательницы маргаритокъ!

11.

Плачетъ маргаритка, плачетъ макъ,
Глядя на меня,—
Зачѣмъ я выхожу за вдовца
Въ вѣночкѣ изъ маргаритокъ?

12.

Три пышныя маргаритки
Цвѣли на горѣ;
Три красавца—хозяйскихъ сына
Умывались въ ихъ росѣ.

13.

Шелести, вѣтеръ, въ маргариточкахъ,
Чтобы ширились листочки;
Иди, сестрица, въ чужіе люди,
Чтобы устраивать хозяйство!

14.

Ой, матушка, ой, матушка,
За чѣмъ сѣешь такъ много маргаритокъ?
Посѣяла бы только три маргаритки:
Только три дѣвицы, которыя сорвутъ ихъ.

15.

Я дамъ, я дамъ дѣвицамъ,
Что обѣщалъ вчера:

Дôшу саву кумеліню
Рôжу дâрзу ноэцêт.

16.

Турêт мані, цêма мейтас,
Лайжâт ману кумелінь,—
Лайжâт ману кумелінь
Сава рôжу дâрзінâ!

Я дамъ своего коня,
Чтобы бороновать цвѣтникъ подъ маргаритки.

16.

Оставьте меня у себя, сельскія красавицы,
Пустите моего коня,—
Пустите моего коня
Въ свой цвѣтникъ изъ маргаритокъ!

Магона.

Аудз, магоніня,
Айз даджу крûма,
Лай теві не пûта
Зêмеля вêйі!
Аудз йеле, мâсіня,
Айз бâлеліня,
Лай теві не редз,
Сиваис таутас!

Макъ.

Рости, макъ,
За кустомъ репейника,
Чтобы на тебя не дули
Сѣверные вѣтры!
Рости, сестрица,
За братцомъ,
Чтобы тебя не видали
Суровые чужіе люди!

Ôгас.

1.

Эс айзгâю ôдзінâс
Ар мазо бâлеліню;
Кур' ôдзіню дабудамс:
— Шé, мазайс бâлелінь!

2.

Эс ôдзіню не ласію
Бâліньос дзиводама:
Кур бій ман ôгу дêль
Лôцит саву аугумінь?

3.

Носаркушу ôгу рâву,
Саугушу мейту ньêму:
Носаркусе ôга гарда,
Саугусі мейта гудра.

Ягоды.

1.

Пошелъ я по ягоды
Съ меньшимъ братцомъ;
Какую ни найду ягодку:
— Нá, возьми, меньшій братецъ!

2.

Я не собираю ягодъ,
Живя у братьевъ:
Зачѣмъ мнѣ для ягодъ
Нагибать свою спину?

3.

Я сорвалъ спѣлую ягоду,
Женился на взрослой дѣвицѣ:
Спѣлая ягода вкусна,
Взрослая дѣвица умна.

4.

Рѣксту, рѣксту, ôгу, ôгу,
Мана̂ целя маліна̂!
Шкіну рѣкстус, ласу ôгас,
Пана̂к таутас целіна̂.

5.

Ôгас, ôгас, рѣксті, рѣксті!
Ман' аугума вилейіны:
Ласу ôгас, раую рѣкстус,
Пана̂к таутас целіна̂.

6.

Ôгу, ôгу, рѣксту, рѣксту
Мана целя маліна̂!
Па вѣнай ноласію,
Серст ѣдама ба̂ліньос.

4.

Орѣховъ-то орѣховъ, ягодъ-то ягодъ,
По сторонамъ моей дороги!
Рву орѣхи, собираю ягоды,
Настигаютъ меня на дорогѣ чужіе люди.

5.

Ягоды, ягоды, орѣхи, орѣхи!
Они злоумышляютъ противъ моей красоты:
Собираю ягоды, рву орѣхи,
Настигаютъ меня на дорогѣ чужіе люди.

6.

Ягодъ-то ягодъ, орѣховъ-то орѣховъ
По сторонамъ моей дороги!
По одной, по одному я собрала,
Идя въ гости къ братьямъ.

Брўкленес.

1.

Эс узаугу пѣ ма̂ніяс
Ка саркана брўкленіте;
Кад айзга̂ю таутіна̂с,
Ка лапіня нобалею,

2.

Эс ізаугу ба̂ліньос,
Ка саркана брўкленіте;
Таутіна̂с нодзелтею,
Ка дзелтана клява лапа.

3.

Палайд' мані, ма̂мальіня,
Брўкленішу паласит:
Лай эс аугу тік саркана,
Ка саркана брўкленіте.

Брусника.

1.

Выросла я у матушки,
Какъ красная брусниченка;
Когда же ушла въ чужіе люди,
Сдѣлалась блѣдною, какъ сухой листъ.

2.

Выросла я у братьевъ,
Какъ красная брусниченка;
Пожелтѣла въ чужихъ людяхъ,
Какъ желтый кленовый листъ.

3.

Пусти меня, матушка,
Собрать бруснички:
Чтобы вырости мнѣ такой красной,
Какъ красная брусниченка.

4.

Лаудіс мані брўті сауца
Брўкленішу калніна̂;
Лаудіс мані сѣву сауца
Ѣву зѣду лейіна̂.

4.

Люди называютъ меня невѣстою
На брусничной горѣ;
Люди называютъ меня женою
Въ долинѣ черемуховыхъ цвѣтовъ.

Земенес.

Зѣді, зѣді земеніте,
Не тев вѣн балті зѣді:
Вій мана̂ пўріна̂
Трей-девіны балті зѣді!

Земляника.

Цвѣти, цвѣти, земляничка,
Не у тебя одной бѣлые цвѣты:
Въ моемъ приданомъ
Трижды девять бѣлыхъ узоровъ!

Рудзі.

1.

Ай, рудзіті, рôгайніті,
Таву дâргу акотіню!
Тевіс дѐль Вацземе
Зелта науду калдіная.

2.

Лусте манім, лѣла лусте,
Ка рудзіші вільнюс мет;
Ман пашам лѣла лусте,
Ка ман лаба лигавіня.

3.

Заля, заля рудзу зâле
Тируміня галіна̂;
Тур бўс манай лигавіняй
Пілна сауя судрабіня.

4.

— Лабритінь, рудзу лаук,
Ка тев Дѣвс палидзея?
— Вакар гâя лѣла вѐтра
Па вâрпіню вâрпіна̂м!

Рожь.

1.

Ой, рожь колосистая,
Какъ драгоцѣнна твоя головка!
Для тебя въ Нѣметчинѣ
Чеканятъ золотыя деньги.

2.

Веселюсь, прихожу въ восторгъ,
Когда волнуется рожь;
Радуюсь,
Имѣя добрую жену.

3.

Зелены, зелены озимые всходы
По краямъ пахатнаго поля;
Тутъ для моей молодой жены
Будетъ полная горсть серебра.

4.

— Здравствуй, ржаное поле,
Какъ тебя Богъ милуетъ?
— Вчера пронеслась страшная буря
По всѣмъ колосикамъ!

5.

Мак рудзитс вілнит мест
Лѣлаї тирума;
Арайс прѣка не варея,
Маліна ставедамс.

6.

Ак, ту Дѣвс, балелінь,
Таву лѣлу рудзу лауку!
Трис дѣніняс талка пляве,
Вел маліняс не редзея!

7.

— Кур, юміті, ту гулейі
Шо гаро васарінь?
— Тируміня відіна,
Зам пелека акментінь.

8.

Юмитс пѣшус калдіная
Тирума, уз акменя,—
Ка варея сталші браукт
Но рійіняс клетіна.

9.

Велдѐ рудзі, велдѐ мѣжі
Балеліня тирума;
— Ньем, балінь, лигавіню,
Кас велдит кустіная.

10.

Рудзішам, мѣзішам
Тѣм палиду лидумінь;

5.

Умѣетъ рожь перекатываться волною
На широкомъ полѣ;
Пахарь невольно приходитъ въ восторгъ,
Стоя на краю поля.

6.

Порадуйся, братецъ,
Какое обширное ржаное поле!
Три дня толокою жнутъ,
А еще не видать другого конца!

7.

— Двойной колосъ [1]), гдѣ ты спалъ
Въ это длинное лѣто?
— На срединѣ поля,
Подъ сѣрымъ камушкомъ.

8.

Двойной колосъ куетъ шпоры
Среди поля на камушкѣ,—
Чтобы переѣзжать со славою
Изъ риги въ клѣть.

9.

Полегла рожь, полегла рожь
На братниномъ полѣ;
— Возьми, братецъ, молодую жену,
Она будетъ подымать полегшую рожь.

10.

Для ржи, для ячменя,
Для нихъ я сдѣлалъ пасѣку;

---

[1]) *Юміс*-омъ называется двойной ржаной колосъ, выросшій на одномъ стеблѣ. Латыши почитаютъ за большое счастіе, когда находятъ подобный двойной колосъ; присутствіе его въ полѣ почитается за признакъ богатства и полноты колоса. Такой колосъ рачительно хранится въ клѣти, гдѣ его, обыкновенно, затыкаютъ за балку.

Аузіній—балтзарей,
Тай лѣлѣ тируміны.

11.

Патик ман рудзу лаукс
Пелêкâм вâршінâм;
Патик ман арайіньіс
Земаâм кайінâм.

12.

Кас кайш мѣжу акотам
Сауліте не лигôт?
Рудзішам—набагам
Яцѣш зѣмас аукстуміньш.

13.

Шкіту діжу рудзу лауку,
Маліні стâведама;
Шкіту гудру тауту дêлу,
Редзей скайсту аугумінь.

14.

Ко лидз манім рудзус сêт,
Кад тѣ залы не зальоя?
Ко лидз манім сѣву ньемт,
Кад та милы не дзивоя?

15.

Ко лидз рудзу гаруміньіс,
Кад нау лабіс брѣдуміньіс?
Ко лидз пуйша шмукуміньіс,
Кад нау лабіс тікуміньіс?

Мѣжі.

1.

Стейдзам, брâлы, мѣжус сêт
Др абâм роцінâм:
Лакстігала-мелкуліте
Сака ясу васаріню.

Для овса—бѣловѣтвистаго,
Для него широкія распашья.

11.

Нравится мнѣ ржаное поле
Въ сѣрыхъ колосьяхъ;
По сердцу мнѣ пахарь
Съ короткими ногами.

12.

Что́ мѣшаетъ ячменному колосу
Колыхаться на солнышкѣ?
Бѣдняга—ржиночка
Выноситъ зимнюю стужу.

13.

Стоя на краю,
Я думала, что богатая рожь;
Глядя на стройный ростъ,
Я полагала, что умный молодецъ.

14.

Какая мнѣ польза сѣять рожь,
Когда она дурно колосится?
Какая мнѣ польза жениться,
Когда жена живетъ не въ согласіи?

15.

Что пользы въ длинной ржи,
Когда она плохо наливается?
Что толку съ красоты молодца,
Когда у него нѣтъ добраго нрава?

Ячмень.

1.

Поспѣшимъ, братцы, сѣять ячмень
Обѣими руками:
Соловей-лгунъ
Предсказываетъ короткое лѣто.

2.

Ар саулїню мѣжус сѐю,
Не ар вісу сѐтувіті;
Ар каніню алус дзѐру,
Не ар вісу вѐрпеліті.

3.

Апкуляи мѣжус, рудзус
Ар ôзола спрігулѣи;
Ѣдзераи мѣжу алу
Ар ôзола каніня̂и.

4.

Гаужі рауд мѣжу вâрпа,
Уз целіня гуледама:
Не саньѐме арайіньіс,
Не арая лигавіня.

5.

Пâрнâк зôсіс клѣгадамас
Но дýнайна эзеріня;
Пâрнâк мейтас дзѣдадамас
Но дзелтана мѣжу лаука.

6.

Эс пâрвежу мѣзішам
Но Вâцземес апентіню;
Не бій мѣра брýверам
Недз чукура галіня̂.

7.

— Кас тѣ діві скýбстіâс
Мана нама пакалâ?
— Мѣжу юміс скýбстіâс
Ар апиня цекулінь.

8.

Кам тѣ тâді мѣжу лаукі,
Ка ýдеиьі лигоâс?

2.

Я сѣялъ ячмень горстью,
А не цѣлымъ лукошкомъ;
Пилъ пиво кружкою,
А не изъ цѣлаго ведра.

3.

Мы обмолачиваемъ ячмень, рожь
Дубовыми цѣпами;
Попиваемъ ячменное пиво
Изъ дубовыхъ кружекъ.

4.

Горько плачетъ ячменный колосъ,
Лежа на дорогѣ:
Не поднимаетъ его ни пахарь,
Ни жена пахаря.

5.

Съ крикомъ возвращаются гуси
Съ мутнаго озера;
Съ пѣснями идутъ назадъ дѣвицы
Съ золотистой нивы ячменя.

6.

Я привелъ изъ Нѣметчины
Хмѣлекъ для ячменя;
Не стало покоя пивовару
Даже на верхушкѣ дерева.

7.

— Кто эти двое, которые цѣлуются
За моею избою?
— Цѣлуются ячменный двойной колосъ
Съ хмѣлевою кисточкою.

8.

Чьи это нивы ячменя,
Которыя колышатся, какъ воды?

Бу̂ту лѣла ман' ма̂сіня,
Эс то до̂ту пла̂вайінь.

9.

Кас кайтея мѣзішам
Саулітѐ не лигот?
Рудзішам-ро̂гайням
Снѣдзіньш галву ногулея.

10.

Кам тѣ мѣжі лидума̂?
Кам та̂с ро̂зее до̂рзіна̂?
Бра̂льѣм мѣжі лидума̂,
Ма̂сам ро̂зес да̂рзіна̂.

11.

Шурпу-турпу даудзіная
Ману мѣжу арайіню;
Ман узауга таі вѣта̂,
Бра̂лы целя не зіная.

12.

Ко ту гайді, тауту мейта,
Ка не вій вайнедзінь?
Яу манам ба̂ліням
Бру̂ні мѣжі лидума̂.

13.

Кас таі мѣжу акота̂?—
Рудзу ва̂рпу ніціная;
Кас таі тауту снаудулѐ?—
Ніцін ману ба̂лелінь!

Если бы выросла моя сестрица,
Я бы отдалъ ее въ жницы.

9.

Что мѣшаетъ ячменю
Колыхаться на солнышкѣ?
У иглистой ржиночки
Снѣгъ придавилъ головку.

10.

Чей это ячмень на пасѣкѣ?
Чьи это розы въ цвѣтникѣ?
Братній ячмень на пасѣкѣ,
Сестрины розы въ цвѣтникѣ.

11.

То въ одномъ мѣстѣ, то въ другомъ
Указывали моего пахаря ячменя;
Онъ выросъ тамъ,
Куда братья не знали дороги.

12.

Чего ты ждешь, суженая,
Что не вьешь вѣночка?
У моего братца
Уже пожелтѣлъ ячмень на пасѣкѣ.

13.

Что̀ въ ячменномъ колосѣ?—
А онъ осуждаетъ ржаной колосъ;
Что̀ въ этой сонѣ—суженой?—
А она охуждаетъ моего братца.

А у з а с.

1.

Сѐю аузас пілну лауку,
Ньѐм' атрайтні-лигавінь;
Вой аузіня не лабіба?
Вой атрайтне не лигава?

О в е с ъ.

1.

Засѣваю я овсомъ цѣлое поле,
Беру себѣ въ жены вдову;
Развѣ овесъ не хлѣбъ?
Развѣ вдова не жена?

2.

Пут аузіня сіяйôт,
Пут аузіня нѣкайôт;
Ка тай бій не путêт,—
Дзелтаніте путіная.

3.

Не пазіну лигавіню,
Аузінâс равейôт:
Балга скара аузіняй,
Балта мана лигавінь.

4.

Теці, маніс кумелінъіс,
Не сôлішус мêродамс:
Вой тев деву тирас аузас,
Ар мêріню мêродамс?

2.

Пылитъ овесъ при просѣваньи,
Пылитъ овесъ при опалываньи;
Какъ ему не пылить,—
Его пылитъ красавица.

3.

Не узналъ я своей молодой жены,
Когда она полола овесъ:
Бѣло овсяное зерно,
Бѣла моя молодая жена.

4.

Бѣги, мой конь,
Не размѣривая шаги:
Развѣ я даю тебѣ чистый овесъ,
Отмѣривая по мѣркѣ?

Дрикьі.

1.

Балта зѣд дрікью друва
Пар вісам друвінâм;
Балта гâя сêрдѣніте
Пар мâміняс мейтінâм.

2.

Дрікью, дрікью ші васара!
Саâй трею преценѣкі;
Ка аугуші рудзі, мѣжі,
Бût девіны саâюші.

3.

Ко ту, дрікьі, дрікьêйѣс
Ар манâм мâсінâм?
Ман вайрак сикас наудас,
Не тев дрікью сêналінь!

4.

Мана сѣва дрікьюс мала,
Дѣва вâрдус рунадама;

Гречиха.

1.

Поле гречихи цвѣтетъ бѣлѣе
Всѣхъ полей;
Сиротинушка ходитъ чище
Хозяйскихъ дочерей.

2.

Какъ богато это лѣто гречихою!
Пріѣзжаютъ трое сватовъ;
Если бы выросли рожь, ячмень,
Ихъ пріѣхало бы девять.

3.

Что ты щетинишься, гречиха,
Противъ моихъ сестрицъ?
У меня больше мелкихъ денегъ,
Чѣмъ у тебя шелухи!

4.

Моя жена мелетъ гречиху,
Приговаривая священныя слова;

Дзѣдадама іссіяя,
Лай цеп аугсті кукулиші;
Раудадама красні ліка,
Лай сўлая пирѐдзіні.

5.

Мана паша лигавіня
Лабібіняс кьѐзітая:
Сѣку дрікью самалусі,
Пўру мілту дабуюсі!

Распѣвая просѣваетъ муку,
Чтобы подымались въ печи пироги;
Плача кладетъ въ печку,
Чтобы они шипѣли.

5.

Жена моя
Только портитъ зерно:
Смолола секу [1]) гречихи,
Получила пуру [2]) муки!

Зірньі.

1.

Прет калніню зірнюс сѐю,
Лай не ріт лейінѝ;
Ар вѐрсіті мâсу веду,
Лай земіте не рибея.

2.

Кас зѣдея зірню зѣду,
Кас магону дайлуміню?
Валіньш зѣда зірню зѣду,
Эс—магоню дайлумінь.

Горохъ.

1.

Я сѣялъ горохъ противъ склона горы,
Чтобы онъ не катился внизъ;
На быкѣ я везъ сестрицу,
Чтобы не дрожала земля.

2.

Кто цвѣтетъ красотою,
Равною красотѣ гороховаго и маковаго цвѣта?
Братецъ цвѣтетъ красотою гороховаго цвѣта,
Я цвѣту красотою маковаго цвѣта.

Пупас.

Эс дабую балту пупу
Даугавіняс маліня.
Теку шурпу, теку турпу,
Кур эс віню ѣдѐстішу?
Теку рôжу дâрзіня,
Тур эс віню ѣдѐстію.
Та бій ман узаугусі
Лидз пашам дебесім.

Бобъ.

Я нашелъ бѣлую бобинку
На Двинскомъ берегу.
Бѣгу туда, бѣгу сюда,
Ищу—гдѣ посадить ее?
Пошелъ я въ розовый цвѣтникъ,
Тамъ посадилъ ее.
Она у меня выросла
До самаго неба.

---

[1]) *Сѣкс—сека* есть мѣра, равняющаяся третьей части пуры.
[2]) *Пўрс—пура* составляетъ третью часть русской четверти.

Эс узкапу дебесіс
Па пупіняс лапінăм;
Ѣраудзію дѣва дѐлу,
Кумеліню сеглойот.
— Лабритінь, дѣва дѐлс!
Кур юмс тѐвс, мăмалыня?
— Тѐвс ар мăті юрмалѐ,
Эс паліку шаі земѐ;
Эс паліку шаі земѐ
Зобеніню калдінăт.
Эс пакалу зобеніню
Но бітітес дзеноліня.
Эс саціртy йоду (волна) мăті
Девіньѣм габалѣм.
Ман апскрѐя брyні сваркі
Ар тѣм йоду асінѣм.
— Эс тев лyдзу, миля лайме,
Кур эс вінюс ізмазгашу?
— Дабу тăду эзеріню,
Кур девіняс упес тек.
— Эс тев лyдзу, миля лайме,
Кур эс вінюс іскалтешу?
— Дабу тăду озоліню,
Кур девіны жубуріны.
— Эс тев лyдзу, миля лайме,
Кур эс вінюс ізруллешу?
— Дабу тăду руллю коку,
Кур девіны вілцейіны.
— Эс тев лyдзу, миля лайме,
Кур эс вінюс паглабашу?
— Дабу тăду шкірста лăді,
Кур девіняс атслѐдзіняс.

Я взлѣзъ на небо
По бобовымъ листикамъ;
Я увидѣлъ божьяго сына [1]),
Который сѣдлалъ коня.
— Здравствуйте, божій сынъ!
Гдѣ ваши батюшка, матушка?
— Батюшка съ матушкой на морскомъ берегу,
Я остался здѣсь;
Я остался здѣсь,
Чтобы сковать себѣ мечъ.
Я сковалъ себѣ мечъ
Изъ пчелинаго жала.
Я разрубилъ чертову мать
На девять частей.
Я запятналъ свой пестрый кафтанъ
Этой чертовской кровью.
— Спрашиваю у тебя, милое счастье,
Гдѣ мнѣ вымыть его?
— Отыщи такое озеро,
Въ которое впадаетъ девять рѣкъ.
— Спрашиваю у тебя, милое счастье,
Гдѣ мнѣ высушить его?
— Отыщи такой дубъ,
У котораго девять суковъ.
— Спрашиваю у тебя, милое счастье,
Гдѣ мнѣ выкатать его?
— Отыщи такой катокъ,
У котораго девять катальщиковъ.
— Спрашиваю у тебя, милое счастье,
Гдѣ мнѣ хранить его?
— Отыщи такой сундукъ,
У котораго девять замковъ.

Каньепес.

1.

Эс тев лyдзу, бăлелінь,
Сей пѣ лога каньепітес:

Конопля.

1.

Прошу тебя, братецъ,
Сѣй ты коноплю у окна:

[1]) Т. е. сына *перуна*. См. подробное объясненіе въ предисловіи, отд. V.

Ка' таутіняс пѣ вартѣм,
Эс па лôгу каньепêс!

2.

Лŷгшус лŷдзу бâлеліню,
Лай сêй агрі каньепітес,—
Ѣтецêт мâсіняй,
Кад атâя прецен ѣкі.

3.

Эс таутâм атсацію,
Каньепêс стâведама;
Балстінь ману вѣн дзірдея,
Аугуміня не редзея.

4.

Каньепіте—гараудзіте,
Гара ауга васарâ;
І эс аугу дажу дѣну,
Бет тік гара не ізаугу.

5.

Каньепіте—гараудзіте,
Гара ауга васарâ;
Ман мâсіня не узауга
Пар девіняс васаріняс.

6.

Лусте, лусте ванагам,
Зиле дзѣд каньепêс;
Лусте тауту дêліням,
Кад эс аугу бâліньôс.

7.

Тѣса, тѣса, нева мелы
Вецу ляужу валодінь:
— Зіренс ауга кâсітê,
Каньепіте цекулâ.

Какъ чужіе люди къ воротамъ,
Я черезъ окно въ коноплю!

2.

Убѣдительно я просила братца,
Чтобы онъ рано посѣялъ конопель,—
Чтобы было гдѣ укрыться сестрицѣ,
Когда пріѣдутъ сваты.

3.

Я отказала чужимъ людямъ,
Сидя въ коноплѣ;
Они слышали только мой голосъ,
Но не видали моей красоты.

4.

Конопля—рослая,
Она высоко выросла въ одно лѣто;
И я росла каждый день,
Но такъ высоко не выросла.

5.

Конопля—рослая,
Она высоко выросла въ одно лѣто;
Моя сестрица не выросла
И въ девять лѣтъ.

6.

Радость, радость для ястреба,
Синица поетъ въ коноплѣ;
Радость для молодца,
Когда я росту между братьями.

7.

Правда, правда, не ложь
Поговорка старыхъ людей:
— Горохъ ростетъ въ крючки,
Конопля въ хохолки.

8.

Зірніте, пупіня—
Та лаба лабіба;
Каньепе—рагана,
Та сака матей.

8.

Горохъ, бобъ—
Хорошія зерна;
Конопля—колдунья,
Она доноситъ матери.

Апиньі.

1.

Кур ту айі, апиніті,
Лику коку апсеглойіс?
— Ю мѣжу апраудзит,
Каді ауга лидума?

2.

Айз калніня мѣжус сею,
Лай апитс не редзея;
Апиніте—гудріс вирс,
Кока капе раудзітѣс.

3.

Апиніте—гудріс вирс,
Кока капе олу дет;
Кубула періная;
Істаба ізвадая—
Па кактіню кактіньѣм.

4.

Апентіньіс виру кула
Діжа целя маліна;
Мѣзіте сауца, мѣзіте бреца:
„Не носіті бруверіті!“

5.

Салді гардіс алутіньіс!
Бет кур шкиті апентіньі?
— Страуй упітес ликума,
Балтай алкснайне.

Хмѣль.

1.

Куда ты ѣдешь, хмѣлекъ,
Осѣдлавъ кривое дерево?
— Ѣду навѣстить ячмень,
Какъ онъ ростетъ на пасѣкѣ?

2.

Я сѣялъ ячмень за горою,
Чтобы его не увидалъ хмѣль;
Хмѣль—хитрецъ,
Онъ лазилъ на дерево, чтобы посмотрѣть.

3.

Хмѣль—хитрецъ,
Онъ лазилъ на дерево, чтобы класть свои яица;
Въ кадкѣ высиживалъ ихъ;
Въ избѣ выводилъ изъ гнѣзда,
Водя ихъ по всѣмъ ея угламъ и закоулочкамъ.

4.

Хмѣль билъ человѣка
На краю широкой дороги;
Ячмень кричалъ, ячмень вопилъ:
„Не убей пивовара!“

5.

Сладкое, вкусное пиво!
Но гдѣ собранъ хмѣлекъ?
— Въ изгибѣ быстрой рѣчки,
Въ бѣломъ олешникѣ.

6.

Вецайс тêвс ар апині
Вêнс ôтрам лабу дара:
Тêвс дур мêту апиням,
Апинс тêву данціная.

7.

Патейкшу тêвам,
Патейкшу мâтей,
Ко дара мейтіняс
Апиню дâрзâ:
Уґуні кŷра,
Рâценюс цепа,
Апиню витітес
Садедзіная.

6.

Старикъ да хмѣль
Услуживаютъ другъ другу:
Старикъ вбиваетъ тычину для хмѣля,
Хмѣль заставляетъ плясать старика.

7.

Скажу батюшкѣ,
Скажу матушкѣ,
Что дѣлаютъ дѣвицы
Въ хмѣльникѣ:
Разводятъ огонь,
Пекутъ рѣпу,
Жгутъ
Хмѣлевой стебель.

Ліні.

1.

Аудзêт, мані балті ліні,
Гристітêс грêздамêс!
Ган рудені пâрведішу,
Балту ліну вêрпейіню.

2.

Аудзêт, мані балті ліні,
Зитаріня галвінâм:
Лай нâк Ригас намнêціні,
Сêкêм науду мêродамі!

3.

Зêді, мана ліну друва,
Зêд ар зілêм зêдіньêм:
Тŷр бŷс манім брŷні сваркі,
Тур бŷс науда падзертêс!

Ленъ.

1.

Рости, мой бѣлый ленъ,
Свертываясь въ кусты!
А осенью я приведу
Пряху бѣлаго льна.

2.

Рости, мой бѣлый ленъ,
Съ наливными головками:
Пусть придутъ Рижскіе купцы
Отмѣривать деньги секами!

3.

Цвѣти, мое льняное поле,
Цвѣти голубымъ цвѣтомъ:
Здѣсь для меня пестрый кафтанъ,
Здѣсь денежки на попоечку!

4.

Ліну друва прѣцайс,
Нолмкс мана мугуріня;
— Ликсті пате, ліну друва,
Не ликс мана мугуріня!

5.

Ліну лауку пâрѣдаміс,
Носаньѐму цепуріті:
— Тѐ гуль мані балті креклі,
Тѐ—дзерама сика науда!

6.

Ліні, ліні друвіна!
Мейтас, мейтас мâміняй!
Кас лініюс даріная?
Кас мейтіняс—мâміняй?

7.

Лінѣм сѐю то друвіню,
Магонѐм нозѣдея;
Накті мѣгу не гулею,
То друвіню цередамс.

8.

Не дôт, Дѣвс, тâдас дѣнас,
Кâда дѣна лініням:
Плûц матінюс, цѐрт галвіню,
Мет каулінюс ûдені!

9.

Эс пѣтейцу бâліням:
— Не сѐй ліну цельмалâ!
Кур ѣдама тауту мейта,
Ліну вія вайнедзіню.

10.

— Дѣвс палидз, тауту дѐлс,
Ліну земі эцейôт!

4.

Радуется льняное поле,
Что согнется моя спина;
— Гнись ты само, льняное поле,
Не согнется моя спина!

5.

Проходя льняное поле,
Я скинулъ шапку:
— Здѣсь лежатъ мои бѣлыя рубашки,
Здѣсь—мелкія денежки на попоечку!

6.

Ленъ-то, ленъ-то на полѣ!
Дочки-то, дочки-то у матери!
Кто украшаетъ ленъ на полѣ?
Кто—дочерей матери?

7.

Я засѣялъ поле льномъ,
Оно отцвѣло, какъ макъ;
Не спалось мнѣ ночью,
Я все расчитывалъ на это поле.

8.

Не приведи Богъ такого дня,
Какой день испытываетъ ленъ:
Рвутъ волосы, отсѣкаютъ голову,
Кости бросаютъ въ воду!

9.

Я дала наставленіе братцу:
— Не сѣй льна при дорогѣ!
Куда бы не пошла суженая,
Она будетъ вить изъ льна вѣночекъ.

10.

— Богъ на помочь, молодецъ,
Ты боронуешь землю для льна!

— Палдѣс, цѣма дзелтаніте,
Пате бу̂сі плу̂цейіня!

11.

Ба̂ліньш манім лінус се̂я,
Ма̂рша тупе ежмала̂.
Сак' ма̂ршіня, тупедама:
— Ідрітѐм тѣм узаугт,
Ідрітѐм тѣм узаугт,
Не лабѣм лініньѣм!

12.

Па̂рѣт ліну плу̂цейіняс,
Зелт' а̂болі спѐледамас;
— Атвер ва̂ртус, талкас ма̂те,
Лай ѣтек сѐтіна̂.

13.

Прѐтѣс, талкас ма̂мульіня,
Ко ваяга плу̂цеім:
У̂денс спані пѣ дурвѐм,
Ліну двѣлі слуцітѣс!

14.

Эс редзею лініням
Зелта пѐгу галіна̂:
Бу̂с мана̂ пу̂ріна̂
Пазелтіті габаліні.

15.

Вѐрпу смалкі балтус лінус,
Аужу севім паладзінюс,
Аужу севім паладзінюс,
Ко гулеті сміліктайнѐ.

16.

Ба̂ліньш манім лінус се̂я
Даджу кална галіна̂;
Кад эс ѣшу таутіна̂с,
Эс апсегшу даджу лапу.

— Спасибо, сельская красавица,
Сама будешь брать его!

11.

Братецъ сѣялъ для меня ленъ,
Невѣстка сидѣла на межѣ.
Говоритъ невѣстка:
— Вырости ему сорною травою,
Вырости ему сорною травою,
А не хорошимъ льномъ!

12.

Проходятъ бральщицы льна,
Играя золотымъ яблокомъ;
Отвори ворота, хозяйка толоки,
Пусть заходятъ на дворъ.

13.

Пойми, хозяюшка толоки,
Что нужно бральщицамъ льна:
Ведро съ водою къ дверямъ,
Льняное полотенце, чтобы утираться!

14.

Я видѣлъ у льнинки
Золотую головку:
Будутъ въ моемъ приданомъ
Золоченныя вещи.

15.

Тонко я пряду бѣлый ленъ,
Тку себѣ покрывала,
Тку себѣ покрывала,
Въ чемъ бы лежать на кладбищѣ.

16.

Братецъ сѣетъ для меня ленъ
На верху горы, покрытой лопушникомъ;
Когда я пойду въ чужіе люди,
Я накроюсь листомъ лопушника.

17.

Эс айзмірсу бâліням
Крустѣм двѣлюс не кâрусі,—
Ка бâліньш ман айзмірса
Ліну сêклас вâцелê.

18.

Ай, бâлінь, ай, бâлінь,
Вой эс тава калполіте?
Ту ман деві ліну пôду,
Ŷденї мêрцедамс.

19.

Сиксту ліну,—бâлелінь!
Балтас вілнас,—мâмальінь!
Сиксті ліні, балта вілна
Цель пŷріню аугстумâ.

20.

Сиксту ліну,—бâлелінь,
Йеле вѣну пуспôдінь!
Ман вайдзея прѣкшаутам,
Таутѣшам—наздаугам.

21.

Гарам гâю ліну друву,
Ліну зѣдус брауцідама;
Кам мâміня ман не дева
Ліну креклус пŷрінâ.

22.

Пуші шкиру ліну саую,
Кулстідама, сукадама;
Пуші шкиру сав' прâтіню,
Ар невêклі дзиводама.

23.

Лінус браучу лінодама
Таї свешâ земітê;

17.

Я забыла повѣсить для братца
На-крестъ полотенца,—
Зачѣмъ братецъ забылъ для меня
Льняное сѣмя въ лукошкѣ?

18.

Ой, братецъ, ой, братецъ,
Развѣ я твоя работница?
Ты даешь мнѣ полпуда льна,
Смочивъ его водою.

19.

Братецъ,—крѣпкаго льна!
Матушка,—бѣлой шерсти!
Крѣпкій ленъ, бѣлая шерсть
Увеличиваютъ приданое.

20.

Братецъ,—крѣпкаго льна,
Хоть полпуда!
Мнѣ нужно для передничка,
Суженому—для платочка.

21.

Проходя мимо льнянаго поля,
Я срывала льняной цвѣтъ;
Зачѣмъ не давала мнѣ матушка
Въ приданое льняныхъ рубашекъ.

22.

Пополамъ я дѣлила горсть льну,
Когда его трепала, расчесывала;
Пополамъ я дѣлила свой разумъ,
Когда жила съ неудалымъ мужемъ.

23.

Я отправилась собирать ленъ
Въ чужую сторону;

Тур паліке ліні мані,
Тур—эс пате лінотая.

Тамъ остался мой ленъ,
Тамъ—я сама собирательница.

Руткіс.

1.

Руден руткі, рâценіші,
Руден балті кâпостіны!
Павасар двêселіте
Дѣдзінâ карâйс.

2.

Аудзѣт, руткі, рâценіші
І балтѣ кâпостіны!
Тад не варêс свеша мâт'
Пелувіняс клâту лікт.

Рѣдька.

1.

Осенью рѣдька, рѣпа,
Осенью бѣлая капуста!
Весною жизнь виситъ
На ниточкѣ.

2.

Ростите, рѣдька, рѣпа
И бѣлая капуста!
Тогда не сможетъ чужая мать
Примѣшивать мякину.

Картупелы.

1.

Картупелі, картупелі,
Таву вайслу дабу!
Па пѣці, па сеші
Зам вѣна лакста.

2.

Картупелы, рâценіші
Савêлêс Даугавâ;
Мазі бêрні нораудая,
Вêдерінюс касідамі.

Картофель.

1.

Картофель, картофель,
Какъ плодовитъ твой родъ!
По пяти, по шести
Подъ однимъ стеблемъ.

2.

Картофель, рѣпа
Покатились въ Двину;
Заплакали дѣти,
Почесывая животики.

ОТДѢЛЪ ТРЕТІЙ.

ПРЕДМЕТЫ ИЗЪ ЦАРСТВА ЖИВОТНАГО.

а) Рыбы.

Раудуве.

1.

Пілі, пілі, раудувіте,
Но ўденя ўдене;
Тá піл манс аугуміньіс
Па ляутіню валодâм.

2.

Рауді, рауді, раудувіте,
Дів' бéрнінюс вададама;
Та рауд дажа мâтес мейта,
Дів' мўжінюс дзиводама.

3.

Кара вирс карâ гâя,
Раудувіте азотé;
Раудувіте баліная
Кара вира зобентінь.

Плотица.

1.

Плыви, плыви, плотичка,
Изъ воды въ воду;
Такъ переходитъ моя красота
По людскимъ пересудамъ.

2.

Плачь, плачь, плотичка,
Ведя за собою двухъ дѣтенышей;
Такъ плачетъ не одна мать,
Отживая два вѣка.

3.

Воинъ отправляется на войну,
У него за пазухой плотичка;
Плотичка бѣлитъ
Саблю у воина.

Лидека.

1.

Маза, маза лидеціня
Даудз ньѣдріню кустіная;

Щука.

1.

Маленькая, маленькая щучка
Качаетъ много камышей;

Маза, маза мейтенiте
Даудз пуйсiшу карiная.

2.

Гулi, гулi, ту пуйсiтi,
Кас пис лӯку вентерiтi?
Дiвi заляс лидецiняс
Па упiтi пликшкiная.

3.

Лидецiня—зелтзвигзнiте,
— Нац ар манiм спелетѣс,
Ту—дзiльою ӯдентiню,
Эс—зал' ошу лайвiнâ.

Маленькая, маленькая дѣвица
Дразнитъ многихъ молодцовъ.

2.

Спи, спи ты, молодецъ,
Кто будетъ вязать лыковыя мережи?
Двѣ зеленыя щучки
Плещутся въ рѣчкѣ.

3.

Щучка—златочешуйчатая,
— Приди поиграть со мной,
Ты—въ глубокой водѣ,
Я—въ зелено-ясеневой лодочкѣ.

Ӯдрiс.

1.

Ӯдрi, ӯдрi, бебрi, бебрi,
Дод ман таву кажоцiнь!
Эс кундзiня кара вирс,
Ман ягуль легьерê.

2.

Ӯдрiс, бебрiс цикстеâс
Лѣла кална малiнâ;
Атнâк вѣна лӯша мâте,
Новелк ӯдрам кажоцiню.

Выдра.

1.

Выдра, выдра, бобръ, бобръ,
Дайте мнѣ вашу шубку!
Я господскiй воинъ,
Я долженъ ночевать въ лагерѣ.

2.

Выдра боролась съ бобромъ
У подошвы великой горы;
Пришла рысь,
Стянула шкуру съ выдры.

б) Насѣкомыя.

Бiте.

1.

Вiсу дѣну бiтi дзiну
Гара сiла малiнâ.
Тур панâцу, тур сатвêру
Кална муйжас галiнâ.

Пчела.

1.

Цѣлый день я ловилъ пчелку
У опушки длиннаго бора.
Тутъ настигъ ее, тутъ схватилъ
На верху горы съ мызой.

— Шé, кундзінь, тев бітіте,
До' ман вѣну дзелтаніті!
— Эй, пуйсит, істаба,
Ньем но пулкас ласідамс.
— То эс ньѐму,
Та ман тіка
Па манам пра̂тіням:
Сарканѣм вайдзіньѣм,
Дзелтанѣм матіньѣм.
Па̂рі пурву тілту гриду
Ар аниня стидзіня̂м:
Лай брауц мана лигавіня,
Ка лапіня дребедама,
Ка лапіня дребедама,
Ка сауліте візедама!

2.

Бітітей, мейтіняй,
Та̂м лайміня лабі дара:
Абас дівас ѣлигоя
Гатава̂ наміня̂.

3.

Бітітей, мейтіняй
Неваяга наму лѣгт:
Та̂м Дѣвіньш новѐлейс
Гатава̂ ѣлигôт.

4.

Бітес ма̂те ман яутая:
„Ко дар веці дравенѣкі?“
— Каплі піна, трôпу ракста,
Сауліте сѐдедамі.

5.

Бітіт' рію номидій
Дравенѣка дѐліням;
Біте дзѣд, траньі тек,
Пате ма̂те салмус нес.

— Возьми, господинъ пчелку,
Дай мнѣ одну красавицу!
— Ступай, молодецъ, въ комнату,
Возьми на выборъ.
— Ту я взялъ,
Та пришлась
По моему разуму:
Съ красными щечками,
Съ золотистыми волосами.
Я построилъ мостъ черезъ болото
Изъ хмѣлеваго стебля:
Пусть ѣдетъ моя суженая,
Качаясь, какъ листочекъ,
Качаясь, какъ листочекъ,
Сіяя, какъ солнышко!

2.

Пчелкѣ, дѣвицѣ
Благопріятствуетъ счастіе:
Обѣ вступаютъ
Въ готовый домъ.

3.

Не нужно возбранять дома
Для пчелки, для дѣвицы:
Богъ опредѣлилъ имъ
Войти въ готовый домъ.

4.

Пчелиная матка спрашиваетъ у меня:
„Что̀ дѣлаютъ старики пчеловоды?“
— Дѣлаютъ роевникъ, расписываютъ улей,
Сидя на солнышкѣ.

5.

Пчелка обмолачиваетъ хлѣбъ
У сына пчеловода;
Пчелка поетъ, трутни бѣгутъ,
Сама матка несетъ солому.

6.

Бітіт сêрст айціная
Дравенѣка лигавіню,
Солідама васка меду,—
Пілнас крŷтіс судрабіня.

7.

Біте ю̂дза кумеліню
Дравенѣка лигавай;
Судрабіня лôку лѣца,
Васка сіта павадіню.

8.

Шŷй, бітіте, смілгу крêслу,
Сауліте сêдедама;
Тур ту пате апсêсѣс,
Дравенѣкус мѣлодама.

9.

Гаужі бітес нораудая
Вецака дравенѣка:
Вецакайс дравенѣкс
Ізракстіту дôру дêй.

10.

Трискарт біте рінкьі грѣзе
Апкарт ману цепуріт:
Редзей мані дайлу виру,
Дайлу дôру дêйейінь.

11.

Біте мейту айздевусі
Пар девіньі эзеріньі;
Ікруден медус дзіна
Девіня̂м лайвіня̂м.

12.

Сице біте—камѣніте,
Рауда мейту мамульіня;
Біте сице салда медус,
Рауд ма̂міня малейікяс.

6.

Пчелка приглашаетъ въ гости
Молодую жену пчеловода,
Обѣщая ей соты меду,—
Полную пазуху серебра.

7.

Пчела запрягаетъ коня
Для молодой жены пчеловода;
Гнетъ серебреную дугу,
Изъ воска вьетъ повода.

8.

Шей, пчелка, метелковый стулъ,
Сидя на солнышкѣ;
Сама ты сядешь на него,
Угощая пчеловодовъ.

9.

Горько оплакиваютъ пчелки
Стараго пчеловода:
Старый пчеловодъ
Выдалбливаетъ росписанные улья.

10.

Три раза облетаетъ пчелка
Вокругъ моей шапки:
Она видитъ, что я важный человѣкъ,
Что я славно выдалбливаю улья.

11.

Пчелка отдала дочку
За девять озеръ;
Каждую осень переправляетъ туда медъ
На девяти лодкахъ.

12.

Жужжитъ дикая пчелка,
Плачетъ мать дочерей;
Пчелка жужжитъ по сладкомъ меду,
Мать плачетъ по молольщицѣ.

13.

Шу̂й, бітіте, вер, бітіте,
Ман вѣтіню маліна̂;
Та̂ ту шу̂й, та̂ ту вер,
Ка не рауду дзивойо̂т.

14.

Кур сива біте,—
Салдс медутіньіс;
Кур дзедра ма̂міня,—
Тікушас мейтас.

15.

Бітітѐм, мейтіна̂м,
Та̂м дзиво̂т каймінь̂ос:
Біте друвас не нобріда,
Мейта вайдус не сацѐла.

16.

Біте, біте, мейта, мейта,
Та не рѣбе не вѣнам:
Біте друвас не слѣдея,
Мейта земес не турея.

17.

Сице біте—камѣніте
Даугавіняс маліна̂;
Даугавіняс мейтіна̂м
Тапат сика валодіня.

18.

Кур бітіте зѣдо̂с га̂я,
Ні смілдзіня не кустея;
Кур рунаю ар таутѣті,
Тур земіте лигоа̂с!

19.

Лу̂гтінь-лу̂дзу бітітей,
Лай норакста пу̂ра ва̂ку,

13.

Шей, пчелка, вяжи, пчелка,
Мнѣ мѣстечко на сторонѣ;
Такъ ты шей, такъ ты вяжи,
Чтобы не плакаться мнѣ въ жизни.

14.

Гдѣ сердита пчелка,
Тамъ сладкій медъ;
Гдѣ сурова мать,
Тамъ послушныя дочери.

15.

Пчелкамъ, дѣвицамъ
Жить въ сосѣдствѣ:
Пчелка не топчетъ засѣяннаго поля,
Дѣвица не заводитъ ссоръ.

16.

Пчелка, пчелка, дѣвица, дѣвица,
Онѣ не вредятъ никому:
Пчелка не топчетъ засѣяннаго поля,
Дѣвица не владѣетъ землею.

17.

Жужжитъ дикая пчелка
На Двинскомъ берегу;
Такъ жужжатъ рѣчи
У Придвинскихъ дѣвицъ.

18.

Тамъ, гдѣ пчелка ходитъ къ цвѣтамъ,
И метелка не гнется;
Но тамъ, гдѣ я говорю съ суженымъ,
Дрожитъ земля!

19.

Усильно я прошу пчелку,
Чтобы раскрасила крышу приданаго сундука,

Лай варею цаурі вест
Цаур девіняс кунгу валст'с,
Цаур девіняс кунгу валст'с
Старастіня деліням.

20.

Эс узгаю трис бітітес
Сіле алус брувеям:
— Додат манім подзертѣс
Судрабіня каніня!

21.

Ман бій васка дзірнавіняс
Заль' озола галіня;
Кад айзгаю, тад дабую
Бітес мейту малейіню.

22.

Уз калніня озоліньш,
Уз озола дзірнавіняс;
Бітітей вѣглі спарні,
Тас вар вѣглі рітінат.

23.

Бітіт, таву шувумінь
Базніца дедзіная;
Мамінь, таву ауклеюму
Свеші ляудіс малдіная!

24.

Ар бітіті арті гаю,
Смілгас ліку лемесі;
Сарканайс даболтіньш
Дзенаукстіню вѣтіня.

25.

Сіренѣкі, меденѣкі,
Саньемѣт то бітіті!
Та бітіте калну капе
Зѣдайнам кайінам.

Чтобъ я могла его везти
Черезъ девять господскихъ владѣній,
Черезъ девять господскихъ владѣній
Для старостина сына.

20.

Я нашелъ трехъ пчелокъ,
Которыя варили пиво въ корытѣ:
— Дайте мнѣ напиться
Изъ серебреной кружки!

21.

У меня восковой жерновъ
На вершинѣ зеленаго дуба;
Когда ни прихожу, тогда достаю
Пчелиную дочь—мололъщицу.

22.

На горѣ дубъ,
На дубѣ жерновъ;
У пчелки легкія крылышки,
Она легко ими можетъ вертѣть его.

23.

Пчелка, твою ткань
Жгутъ въ церкви;
Матушка, твое милое дитя
Морятъ чужіе люди!

24.

Я запрягаю въ соху пчелку,
Изъ метелки дѣлаю лемеши;
А красный клеверекъ
Служитъ имъ привязью.

25.

Ходоки, охотнички,
Изловите пчелку!
Въ цвѣтистыхъ ножкахъ
Пчелка взбирается на гору.

26.

Ман бітіте узметâс
Уз вайнага цекулінь;
Ак, ту Дѣвс, ну эс бу̂шу
Дравенѣка лигавіня!

27.

Ко дзѣдайі ту, бітіте,
Тев бій магья двеселіте;
Лай дзѣдая дундурітіс,
Тас мâцея тріцінâт.

28.

Шу̂й, бітіте, ко шу̂дама,
Шу̂й ман васка каманінь,—
Лай эс брауцу сіліна̂
Прѣдêм галус лидзінâт.

26.

Пчелка сѣла
На самомъ хохолкѣ моего вѣночка;
Слава Богу, теперь я буду
Суженою пчеловода!

27.

Зачѣмъ ты поешь, пчелка,
У тебя слабый голосокъ;
Пусть поетъ шмель,
Онъ можетъ потрясать воздухъ.

28.

Шей, пчелка, что̀ хочешь,
Сшей мнѣ восковыя сани,—
Чтобы я могъ поѣхать въ лѣсъ
Равнять сосновыя верхушки.

Скудре.

1.

Эс пацêлу ганідама
Скудру аусту наздаудзіню;
То ѣдеву бâліням
Тауту мейту кайтінâт.

2.

Скудре целю пâртецея,
Ман э̂йо̂т таутінâс,
Лай ведâс ман телітес,
Ка скудрітес пу̂ліна̂.

3.

Скудрас пу̂лі савілкушас
Зіргу сталя пакала̂;
Гарам а̂я йо̂да мâте,
Савус нагус кнайпіда ма.

Муравей.

1.

Пася стадо, я нашла платочекъ,
Который соткали муравьи;
Я вручила его братцу,
Чтобъ дразнить суженую.

2.

Муравей перебѣжалъ мнѣ дорогу,
Когда я отправлялась въ чужіе люди,
Чтобы велись у меня коровушки,
Какъ муравьи въ муравейникѣ.

3.

Муравьи устроили муравейникъ
Позади конюшни;
Мимо промчалась чертова мать,
Грызя свои когти.

в) Лѣсныя и домашнія птицы.

Путніс.

Сикі путні каазас дзêра,
Страдіньш тек раудадамс,
Страдіньш тек раудадамс,
Ко бŷс ньемт ведейôс?
Закьішам ликас каяс,
Тас целіня бругьетайс;
Лŷсішам исі нагі,
Тас каману туретайс;
Цѣлавіня—наска сѣва,
Та вѣстіню саньêмея;
Жагатіня—гарастіте,
Та галдіня слауцітая;
Вâрнас бêрні—пуспелêчі,
Тѣ бŷс галяс капатайі.

Птица.

Мелкія пташки празднуютъ свадьбу,
Дроздъ бѣжитъ, плача,
Дроздъ бѣжитъ плача,
Кого взять въ сопутчики?
У заиньки кривыя ноги,
Онъ будетъ уравнивать дорогу;
У выдры короткія когти,
Она будетъ придерживать сани;
Плиска—внимательная жена;
Она будетъ принимать гостей;
Сорока—длиннохвостая,
Она будетъ убирать со стола;
Вороніе птенцы—полусѣрые,
Они будутъ рубить мясо.

Лакстігала.

1.

Скайшкі дзѣд лакстігала
Ригас тôрна галінâ;
— Нац ман лидзу Відземê,
Дзѣдас' кâрклу крŷміна.

2.

Дзѣдадама лакстігала,
Павадія васаріню;
Раудадама брâлю маса,
Атстâй савус бâлелінюс.

3.

Лакстігала крôні піна
Мана рôжу дâрзінâ;
Ні ман мѣга, ні дарбіня,
Лакстігалу клаусотѣс.

Соловей.

1.

Чудно поетъ соловей
На вершинѣ Рижской башни;
— Лети за мною въ Лифляндію,
Будешь пѣть въ кусту лозъ.

2.

Соловей, распѣвая,
Провожаетъ лѣто;
Братнина сестра, плача,
Разстается съ своими братьями.

3.

Соловей плететъ вѣночекъ
Въ моемъ розовомъ цвѣтникѣ;
Нѣтъ мочи ни спать, ни работать,
Слушая соловья.

4.

Тишам гаю межмала
Путну дзѣсмас клаусітѣс:
Зиле брѐце, жубе вілка,
Лакстігала візіная.

5.

Эс варею садзѣдат
Ар абелю лакстігалу:
Віня дзѣд абелѐ,
Эс—баліня камбарѐ.

6.

Падзѣдамі, страда бѐрні,
Ну не дзѣд лакстігала;
Лакстігала айзмігусі
Страуй упітес маліна.

7.

Цел, мамінь, гôвью гану,
Пѣцел говью слауцейіню;
Лакстігала дзѣд межа,
Пѣцель мѣжу арайіню.

8.

Гана лабі ман сатіке
Ар абелю лакстігалу:
Віня дзѣд абелѐ,
Эс—баліня малтувѐ.

9.

Ар гудрібу эс ноньѐму
Лакстігалас вайнедзіню:
Цаурі лиду, парі лѐчу
Смалкам лаздас крумінням.

10.

Гана гудрі эс дабую
Лакстігалас вайнадзіню:

4.

Нарочно я хожу къ опушкѣ лѣса
Слушать пѣніе птицъ:
Синица поетъ, зябликъ тянетъ,
Соловей выдѣлываетъ трели.

5.

Я могу соперничать въ пѣніи
Съ соловьемъ на яблонѣ:
Онъ поетъ на яблонѣ,
Я—въ комнатѣ брата.

6.

Запоемъ теперь мы, дроздовые птенцы,
Теперь не поетъ соловей;
Соловей заснулъ
На берегу быстрой рѣчки.

7.

Буди, матушка, пастуха коровъ,
Подыми коровницу;
Соловей поетъ въ лѣсу,
Будитъ пахаря ячменя.

8.

Согласно идетъ у меня
Съ соловьемъ на яблонѣ:
Онъ поетъ на яблонѣ,
Я—въ жерновой комнатѣ брата.

9.

Хитро я снимаю
Вѣночекъ у соловья:
Пролезаю, перепрыгиваю
Мелкій орѣховый кустъ.

10.

Съ хитростью я достаю
Вѣночекъ у соловья:

Цаурі лиду, пâрі лêцу
Дажам ѣвас крȳміням.

11.

Целѣс агрі, лакстігала,
Дзисім гôвіс дâбола;
Ту ганісі, эс ракстішу
Таутâм зиду наздаудзінь:
Відȳ лікшу сав' сірсніню,
Вісапкâрт милюс вâрдус.

12.

Нâц ман лидзі, лакстігала,
Сику лôпу паганит:
Ту дривстейі, ту зінайі,
Кур балтайс дâболтіньш,
Кур балтайс дâболтіньш
Девінâм лапінâм.

13.

Страдіньш âя пѣгулâ
Манус бêрус кумелінюс;
Лакстігала сунюс сауца,
Пѣ âбелес стâведама.

14.

Трей-валоду лакстігала,
Палидз таутас пѣрунâт!
Тев шкірâс, тев ведêс,
Тев гудрайс падôміньш.

Пролезаю, перепрыгиваю
Не одинъ черемуховый кустъ.

11.

Вставай рано, соловушка,
Погонимъ коровъ на клеверъ;
Ты будешь пасти стадо, я стану вышивать
Шелковый платочекъ:
Въ срединѣ его положу свое сердечко,
А кругомъ—слова любви.

12.

Ступай со мной, соловушка,
Пасти мелкій скотъ:
Ты смѣлъ, ты знаешь,
Гдѣ ростетъ бѣлый клеверокъ,
Гдѣ ростетъ бѣлый клеверокъ
О девяти листочкахъ.

13.

Дроздъ водитъ на ночлегъ
Моихъ карихъ коней;
Соловей кличетъ собакъ,
Стоя у яблони.

14.

Трехъ-голосный соловей,
Помоги мнѣ уговорить чужихъ людей!
Тебѣ удается, тебѣ счастливится,
У тебя хитрый разумъ.

Ірбе.

1.

Айскрêя ванагс, айзіленея,
Ірбішу гȳстит ȳрмалê;
Атскрêя ванагс, атліденея,
Не рада ірбішу ȳрмалê;

Куропатка.

1.

Улетѣлъ соколъ, умчался,
Ловить куропатокъ на морскомъ берегу;
Прилетѣлъ соколъ назадъ, примчался,
Не нашелъ куропатокъ на морскомъ берегу;

Ше рада ірбітес рôзішу дâрзâ.

Яу ірбіте гана гудра!
Ше бŷс тава гудрібіня
Ванадзіня надзіньôс!..
Ложня, тико, лакстігала,
Па лѣпу лапâм, па назарêм!..

2.

Дів' ірбітес целю тек,
Сасукаті цекуліньі;
— Ка нау кауна тев, бâлінь,
Несукатс кумеліньш!

3.

Ірбе тек лейінâ
Зелтайнâм кайінâм;
Ко тай бій не тецêт,
Зелта кâрклі лейінâ!

4.

Экур скайшкі ірбе тек
Но калніня лейінâ!
Экур скайшкі бâліньш дзѣд
Ар савâм мâсінâм!

5.

Скайста ірбе сіліна,
Малâ зѣд цекуліньш;
Стейдзѣс агрі, бâлелінь,
Бŷс тавâ рôціна!

6.

Сканьі ірбе ноклѣдзêс,
Айз ушітес калніна;
Цірту прѣді, мету лайпу:
Та бŷс мана лигаціня!

7.

Сêрсті гâю бâліньôс,
Целя лабі не зінаю;

Здѣсь онъ нашелъ куропатокъ въ розовомъ цвѣтникѣ.

Прехитра куропатка!
Но вотъ попадется твоя хитрость
Въ соколиные когти!..
Порхай, слѣди, соловушка,
По липовымъ листочкамъ, подъ вѣточками!

2.

Двѣ куропатки бѣгутъ по дорогѣ
Съ причесанными хохолками;
— Какъ не стыдно тебѣ, братецъ,
У тебя не выглаженъ конь!

3.

Бѣжитъ внизъ куропатка
Съ желтыми ножками;
Какъ ей не бѣжать,
Золотыя лозы въ долинѣ!

4.

Гляди, какъ красиво бѣжитъ куропатка
Съ горы въ долину!
Слушай, какъ чудно поетъ братецъ
Съ своими сестрицами!

5.

Красивая куропатка въ бору,
Изъ бора цвѣтетъ ея хохолокъ;
Поторопись туда рано, братецъ,
Будетъ она въ твоихъ рукахъ!

6.

Громко свиснула куропатка
За рѣкою, на горѣ;
Рублю я сосенку, бросаю перекладинку:
Она будетъ моею суженою!

7.

Ходила я въ гости къ братьямъ,
Но не знала хорошо дороги;

Ірбіт мані целю веда,
Раудувіте расу крета.

8.

Эс ногаю ірбью шаут
Смалка прѣжу межіня;
Куру шаут, кур' не шаут?
Вісам скайсті цекуліны.

9.

Айзсвелпас сіла ірбе,
Эс атсвелпу, эцедамс,
Эс атсвелпу, эцедамс:
„Ту бус мана лигавіня!"

10.

Ірбе, ірбе—тауту мейта,
Ка ванагі балеліны;
Кур ірбіте пурінас,
Тур ванагі лідінас.

11.

Эс савам баліням
Ірбіт вежу лигавінь;
Та мацея майзі цепт
Но бёрзіня пупмурѣм.

12.

Пѣдерёт пѣдерея
Ірбес мейта тетерам:
Та мацея майзі цепт
Но бёрзіня пупмурѣм.

13.

Шаута ірбе носвелпас
Тируміня галіня;
Пелта мейта йораудая
Ікритіню, вакарінь.

Куропатка указываетъ мнѣ дорогу,
Плотица стряхиваетъ росу.

8.

Я отправился стрѣлять куропатокъ
Въ мелкій соснякъ;
По которой стрѣлять, по которой нѣтъ?
У всѣхъ красивые хохолки.

9.

Засвистала куропатка въ бору,
Я отсвиснулся, боронуя поле,
Я отсвиснулся, боронуя поле:
„Ты будешь моею суженою!"

10.

Куропатка, куропатка—суженая,
Братцы, какъ ястребы;
Гдѣ играетъ куропатка,
Туда летятъ и ястребы.

11.

Для своего братца
Я привела куропатку—суженую;
Она умѣетъ печь хлѣбъ
Изъ березовыхъ почекъ.

12.

Очень кстати,
Что дочь куропатки выдаютъ за тетерева:
Она умѣетъ печь хлѣбъ
Изъ березовыхъ почекъ.

13.

Засвистала куропатка, по которой стрѣляли,
У края пахатнаго поля;
Осмѣянная дѣвица
Плачетъ каждое утро, каждый вечеръ.

14.

Сўтâт мані мейту вілт,
Эс мâцею мейтас вілт:
Мету рѣксту пар ушіті,
Сатек мейтас, ка ірбітес.

14.

Пошлите меня обманывать дѣвицъ,
Я умѣю обманывать дѣвицъ:
Я брошу орѣшекъ черезъ рѣчку,
Сбѣгутся дѣвицы, какъ куропаточки.

З и л е.

1.

Зиліте, жубіте,
Кур теві бêрніньі?
— Віньпус Даугавас,
Ôзола зарâ.
— Кас тôс шўпоя,
Кас тôс ауклея?
— Вêя мâте шўпоя,
Вêя мâте ауклея.
Гадâс вêя мâтей
айзмѣгôт;
Ко дара жагарі
не шўпойші?
Гадâс жагарѣм
нокалстôт;
Ко дара назітс
не дарінайс?
Гадâс назішам
нолўстôт;
Ко дара кумеліньі
не візінайші?
Гадâс кумеліньѣм
пѣкўстôт;
Ко дара аузіняс
не баройшас?
Гадâс аузінâм
нобірстôт;
Ко дара мейтіняс
не плâвушас?

С и н и ц а.

1.

Синичка, зябличка,
Гдѣ ваши дѣтушки?
— За Двиною,
На дубовомъ сучкѣ.
— Кто ихъ качаетъ,
Кто ихъ убаюкиваетъ?
— Качаетъ мать вѣтровъ,
Мать вѣтровъ убаюкиваетъ.
Случись, что мать вѣтровъ
заснула;
Что дѣлаютъ сучки,
не качая?
Случись, что сучки
изсохли;
Что дѣлаетъ ножичекъ,
не обрѣзывая ихъ?
Случись, что ножичекъ
сломился;
Что дѣлаютъ кони,
не катая?
Случись, что кони
устали;
Что дѣлаетъ овесъ,
не откармливая?
Случись, что овесъ
осыпался;
Что дѣлаютъ дѣвицы,
не скашивая его?

Гадâс, нейтіяс
лѣлас айзведôт,
мазас вѣн паметôт.

2.

Судрабіня зиле дзѣд
Манâ вâрту стубурâ;
Судработас таутас âй
Яунаяй мâсіняй.

3.

Чи, чи, зиліте,
Кур теві бêрніны?
— Аугстâ калнâ,
Лѣпіяс зарâ.

4.

Зиліте, жубіте,
Кур теві бêрніны?
— Віньпус Даугавас,
Ôзола зарâ;
Вея мâте шŷпоя,
Вея мâте ауклея.

5.

Зиле сака: „чи, чи!“
Вâлудзіте: „вâлу, вâлу!“
Зиле сака: „таутас âй!“
Вâлудзіте—„бâлеліны!“

6.

Зиліте, жубіте,
Та лаба мâсіня,—
Та лаба мâсіня,
Та ліка ганѣм саргатѣс.

7.

Ко зиліте сиві брêца?
Ко мâсіня гаужі рауд?

Случилось, что дѣвицъ
взрослыхъ увели,
остались только малыя.

2.

Серебристая синичка поетъ
На столбѣ у моихъ воротъ;
Въ серебрѣ пріѣзжаютъ чужіе люди
Сватать младшую сестрицу.

3.

Чи, чи, синичка,
Гдѣ твои дѣтушки?
— На высокой горѣ,
На липовой вѣточкѣ.

4.

Синичка, зябличка,
Гдѣ ваши дѣтушки?
— За Двиной,
На дубовой вѣточкѣ;
Мать вѣтровъ качаетъ,
Мать вѣтровъ убаюкиваетъ ихъ.

5.

Синица говоритъ: „чи, чи!“
Иволга: „валу, валу!“
Синица говоритъ: „сваты ѣдутъ!“
Иволга—„братцы!“

6.

Синичка, зябличка,
Онѣ милыя сестрицы,—
Онѣ милыя сестрицы,
Онѣ велятъ остерегаться пастухамъ.

7.

Отчего жалостно щебечетъ синица?
Отчего горько плачетъ сестрица?

Зиліт' брêца—сива сала,
Масінь' таутас рŷдіная.

8.

Чи, чи, зиліт'!
Зиле цепа пираг'
Ар сâркан' бâрздінь.
Іскрêя закытс
Ар каулу сеглît,
Ар лŷку пêшêя;
Каньêпу кауліны
Пар ѣмавіньѣм;
Вістіняс снâрніны
Пар мêтеліті;
Какыша астіте
Пар зобентіню.

9.

Зиле, зиле, бŷс тев страпе,
Кам сіліню дедзінайі?
Рубеніня гаспажай
Васка курпес садегушас.

10.

Жêлі, жêлі ванагам,
Зиле дзѣда каньепêс;
Жêлі, жêлі таутѣшам,
Маса ауга бâлінŷс.

11.

Судработа зиле тек
Па кумеля кâйінâм:
Вой бŷс лайме таутѣшам,
Вой манам кумелям?

12.

Судрабіня зиле дзѣд,
Ман кумелю сеглойот;
Я. Дѣвіньш палидзêс,
Раудâс вѣна мейту мâте.

Синица щебечетъ—пустыненъ островъ,
А сестрицу огорчаютъ чужіе люди.

8.

Чи, чи, синичка!
Синичка съ красною бородкой
Печетъ пироги.
Выбѣгаетъ заинька
Въ костяномъ сѣдлѣ,
Въ лыковыхъ шпорахъ;
Конопельная кострика—
Его уздечка;
Куриныя крылышки—
Его плащъ;
Кошачій хвостикъ—
Его сабля.

9.

Синичка, синичка, будетъ тебѣ наказаніе,
Зачѣмъ ты зажгла лѣсъ?
У жены глухаря
Сгорѣли восковые башмаки.

10.

Жалко, жалко ястребу,
Синица поетъ въ коноплѣ;
Жалко, жалко молодцу,
Сестрица ростетъ между братьями.

11.

Серебристая синичка пробѣжала
Между ногами моего коня:
Счастіе это—для молодца,
Или для моего коня?

12.

Серебристая синица поетъ,
Когда я сѣдлаю коня;
Если Богъ поможетъ,
Будетъ плакать одна мать дочерей.

Ванагс.

1.

Не скрей тâлі, вайнадзіны,
Балтас вістас уннаі;
Не âй тâлі, бâленіті,
Сиукас, нейтас цѣніні.

2.

Сканы клѣдзе вайнадзіны
Стайгна вôра наліні:
Ізбіâс ірбью драудзе.
Аіз калніня гулеюсі.

3.

Саргѣс, сіла цѣлавінь,
Но та вѣя вайнадзіня!
Лай ір нагі, кан ір нагі,
Ванаган ір асі нагі:
Відŷ ŷрас гульбі кьере,
Дзіркстелайнюс вілнюс нете!

4.

Дів' пелекі вайнадзіны
Лідін брâлю нâвартâ.
Ней тѣ скрêя, ней нетâс,
Тею вѣн лідінея;
Тѣ гайдія нŷс' нâсіняс,
Ка ірбітес істекан.
Та не бія лаука ірбе,
Ванагані нотверана.

5.

Дів' пелекі вайнадзіны
Тею вѣн лидінâс;
Грібей нану вайнадзінь
Но галвіняс нодабŷт.
Свѣж' ар шаутру ванаган,
Лай вайнагу не дабу.

Ястребъ и соколъ

1.

Не улетай далеко, ястребокъ,
Бѣлыя куры на рѣчномъ берегу;
Не уѣзжай далеко, братецъ.
Красавицы-дѣвицы въ селѣ.

2.

Звонко закричалъ ястребъ
На краю топкаго болота:
Испугалось стадо курочатокъ,
Спрятавшихъ за горою.

3.

Берегись, лѣсная пересмешка,
Отъ летающаго по вѣтру сокола!
Если у кого есть когти,
То у сокола самые острые:
Онъ хватаетъ лебедя на срединѣ моря,
Искрами сыплются пѣнистыя волны!

4.

Два сѣрыхъ ястреба
Кружатся у братниныхъ воротъ.
Они ни улетаютъ, ни садятся,
Плаваютъ все на одномъ мѣстѣ;
Они поджидаютъ нашей сестрицы,
Когда она выбѣжитъ, какъ курочатка.
Но она не полевая курочатка,
Которую хватаютъ ястребы.

5.

Два сѣрыхъ ястреба
Все кружатся на этомъ мѣстѣ;
Они хотятъ мой вѣночекъ
Сорвать съ моей головы.
Я брошу палкою въ ястребовъ,
Чтобы они не могли достать вѣночка.

6.

Тею вѣн ліденея
Дів' пелекі ванадзіны;
Вел там мусу цѣлавам
Спарну галі непушкоті.

7.

Шо ритіню міглу ритіс,
Даудз ванагі лідінас;
— Следз', маміня, вара вартус,
Лайд ірбітес тирума.

8.

Кьезе, кьезе ванагам,
Зиле брѣца каньепес;
Кьезе, кьезе баліням,
Маса тауту роціна.

9.

Пірц ман, тевіс, сірму зіргу,
Пірц пелеку метеліті,—
Ка эс вару лідінат,
Ка пелекс ванадзіньіс.

10.

Ванадзіны ліденея,
Балту вісту мекледамі;
Гудрас бій балтас вістас,
Сатецея каньепес.

11.

Ванадзіны лиденея
Уз то ману вайнедзінь;
— Лідін аугсті, лідін зему,
Вел не дошу шорудем!

12.

Зиле—лѣла парагоне
Савас дѣнас не паредз;

6.

Все здѣсь кружатся
Два сѣрыхъ ястреба;
Но еще у нашихъ плисокъ
Не отросли кончики крыльевъ.

7.

Это туманное утро,
Много кружится ястребовъ;
— Отпирай, матушка, мѣдныя ворота,
Пусти въ поле куропатокъ.

8.

Досада, досада ястребу,
Синица поетъ въ коноплѣ;
Досада, досада братцу,
Сестрица въ рукахъ чужихъ людей.

9.

Купи для меня, батюшка, пѣгаго коня,
Купи сѣрый плащъ,—
Чтобы я могъ летать,
Какъ сѣрый ястребокъ.

10.

Ястреба кружатся,
Ища бѣлыхъ куръ;
Хитры бѣлыя куры,
Онѣ укрылись въ коноплѣ.

11.

Ястреби слѣдятъ
За моимъ вѣночкомъ;
— Кружитесь высоко, кружитесь низко,
Я его еще не дамъ въ эту осень!

12.

Синица—великая предвѣщательница
Не можетъ предвидѣть своей судьбы;

Спалвас вѣн путейс,
Ванагам носперот.

Перья даже разлетаются,
Когда ударитъ ястребъ.

Кьиве.

Ай, Дѣвінь, ко дарішу?
Гріб баліньш мані ньемт;
Пасатайсу пар кьивіті,
Ѣсалайжу эзера.

Пигалица.

Ахъ, Боже, что мнѣ дѣлать?
На мнѣ хочетъ жениться братецъ;
Превращусь я въ пигаличку,
Пущусь я въ озеро.

Гайгала.

1.

Вій ман майзе кулітѐ,
Бет не зін, кас апѐде?
Юрас путні—гайгаліняс,
Тѣ апѐде ману майзі.

2.

Кауятѣс, плуцатѣс,
Юрас балтас гайгаліняс!
Вой земітес юмс пѣтрука?
Вой юра—удентінь?

Ныpокъ.

1.

У меня былъ въ сумкѣ хлѣбъ,
Но я не знаю, кто съѣлъ?
Морскія птички—нырки,
Они съѣли мой хлѣбъ.

2.

Деритесь, бейтесь,
Бѣлые морскіе нырочки!
Развѣ вамъ мало мѣста?
Или мало воды въ морѣ?

Баллодіс.

1.

Дів' баложі палтѐ дзѐре,
Іздзѐруші пливенея.
Дів' баліні кара гая,
Абі гая домадамі,
Абі гая домадамі:
Вой бус ѣт, вой не ѣт,
Вой палікт шаі земѐ?
Шаі земѐ лаба дзиве:
Пашас мейтас вѣту тайса,
Айцін' мані клат гулѐт.
Кас тайсія золдатам?
Золдатс гуль тирума,

Голубь.

1.

Два голубя пили изъ лужи,
Напившись трепетали крылышками.
Два брата отправлялись на войну,
Оба отправлялись въ раздумьѣ,
Оба отправлялись въ раздумьѣ:
Идти, или не идти,
Или остаться на родинѣ?
На родинѣ жизнь хорошая:
Сами дѣвицы готовятъ постель,
Сами просятъ ночевать.
Кто станетъ готовить постель солдату?
Солдатъ спитъ въ полѣ,

Золдатс гуль тирума,
Уз пелека акмінтінь,
Уз пелека акментінь,
Зобентіньш пагалвê.

2.

Пŷті, пŷті, балодіті,
Мана дрікью друвіня!
Кад эс ѣшу дрікью пляут,
Цекуліню ноціртішу.

3.

Пŷті, пŷті, балодіті,
Вой ту ману бêду пŷті?
Патс ту пŷті саву бêду,
Савус бêрнус бародамс.

4.

Балодітіс—вайдетайс
Мац' ман рауду дзѣсміняс,
Ка эс вару апраудат
Саву милю балелінь.

5.

Ай, скайсто балодіті,
Кур ту карсі шŷполіті?
— Калніня, лейіня,
Локана бêрзіня.

6.

Цірту пицку баложам,
Спалвас вѣн путеяс;
Кам тас ману кумеліню
Целіня сатрауцея.

7.

Балодітс ŷзу праса,
Ôзола тупедамс;

Солдатъ спитъ въ полѣ,
На сѣромъ камушкѣ,
На сѣромъ камушкѣ,
Сабля служитъ ему изголовьемъ.

2.

Воркуй, воркуй, голубокъ,
На моей гречишней нивѣ!
Когда я пойду косить гречиху,
Я снесу съ тебя хохолокъ.

3.

Воркуй, воркуй, голубокъ,
Ужели ты воркуешь о моемъ горѣ?
Воркуй ты по собственномъ горѣ,
Кормя своихъ дѣтенышей.

4.

Голубокъ стонетъ,
Учитъ меня заунывнымъ пѣснямъ,
Чтобы я могла оплакивать
Своего милаго братца.

5.

Ой, красавецъ голубокъ,
Гдѣ ты повѣсишь свою колыбель?
— На горѣ, въ долинѣ,
На гибкой березынькѣ.

6.

Я ударилъ кнутомъ голубя,
Такъ что перья разлетѣлись;
Зачѣмъ онъ на дорогѣ
Испугалъ моего коня.

7.

Голубокъ проситъ портовъ [1]),
Сидя на дубѣ;

[1]) *Порты* по Латышски *ŷзас*. Такъ какъ при произношеніи этого слова слышится нѣкоторое звукоподражаніе воркованью голубя, то нѣкоторые дѣвицы-Латышки думаютъ, что голубь именно проситъ этой принадлежности.

— Кур эс ньемшу, балодіт,
Мая пау ўзу несатая.

— Гдѣ мнѣ взять, голубокъ,
У меня еще нѣтъ носителя портовъ.

Гульбіс.

1.

Гульбіс рауда эзера,
Эс—эзера малінâ;
Гульбіс рауда скайдр' ўденя,
Эс—тікушас мâтес мейтас.

2.

Гульбі, гульбі, глаба бêрнус!
Лѣл' ўденя вілны нâк;
Мâте, Мâте, глаба мейту!
Неражанас таутас âй.

3.

Гульбітс гуль эзера,
Эс став' ляужу валодâс;
Целѣс, гульб' но эзера,
Эс—но ляужу валодâм!

Лебедь.

1.

Лебедь плачетъ на озерѣ,
Я—на берегу озера;
Лебедь плачетъ о чистой водѣ,
Я—о добронравной хозяйской дочери.

2.

Лебедка, лебедка, береги своихъ птенцовъ!
Вздымаются громадныя волны;
Мать, мать, прячь свою дочку!
Ѣдутъ непригожіе сваты.

3.

Лебедь спитъ на озерѣ,
Я стою въ людскихъ пересудахъ;
Поднимайся, лебедь, изъ озера,
Я поднимусь изъ людскихъ пересудовъ!

Медніс, рубенс.

1.

Кур брауксѣт, медня бêрні,
Вагьішôс сасêдуші?
— Брауксім прѣжу сілінâ
Смалкаâс прѣдітêс.

2.

Вêрді, вêрді, рубенінь,
Тава сѣва номірусі;
Ньемс' ту ціту, не бўс тâда,
Мис пабêрнюс кайінâм.

Глухарь.

1.

Куда поѣдете, дѣти глухаря,
Усѣвшись въ тѣлежкѣ?
— Поѣдемъ въ сосновый боръ,
Въ мелкій соснякъ.

2.

Токуй, токуй, глухарь,
У тебя умерла жена;
Другую возьмешь, не такова будетъ,
Станетъ попирать пасынковъ ногами.

Тетеріс.

1.

Тетеріті, рубеніті,
Глаба саву лигавіню!
Эс редзею меденѣку
Гар межиалу стайгаям.

2.

Рубу, рубу, тетеріт',
Тава сѣва номірусі;
Ньемсі ціту, не бу̂с та̂да,
Пакаль бѐрні не тецѐс.

Тетеревъ.

1.

Тетеревъ, тетеревъ,
Береги свою молодую жену!
Я видѣлъ охотника,
Который расхаживалъ по опушкѣ лѣса.

2.

Рубу, рубу, тетеревъ,
Умерла твоя жена;
Другую возьмешь, не будетъ такая,
Не побѣгутъ за нею дѣтушки.

Дзѐрвс.

Дзѐрвес клѣдз, мейтас дзѣд
Ду̂нь' упітес маліна̂:
Дзѐрвес клѣдз нешауямас,
Мейтас дзѣд неведамас.

Журавль.

Журавли кричатъ, дѣвицы поютъ
На берегу мутной рѣки:
Журавли кричатъ—ихъ не стрѣляютъ,
Дѣвицы поютъ—ихъ не ведутъ.

Жагатс.

1.

Жагатіня жагатея,
Гріб вапага сѣва бу̂т:
Исі спа̂рні, гара асте,
Не вар лидзі лідіна̂т.

2.

Жагатіте жагатея
Тауту нама пакала̂;
Та не бія жагатіте,
Та бій дѐла мамульіня.

3.

Жагате—палайне,
Та сауце вілку,—
Та сауце вілку,
Кур гані гана.

Сорока.

1.

Сорока стрекочетъ,
Хочетъ быть женою ястреба:
Коротки крылья, длиненъ хвостъ,
Не одинаковъ полетъ.

2.

Сорока стрекочетъ
За избою суженаго;
Это не сорока,
Это свекровушка.

3.

Сорока—безпутная,
Она зоветъ волка,—
Она зоветъ волка
Туда, гдѣ пастухи пасутъ стадо.

Дзеніс.

1.

Вісі путні кôші дзѣд,
Дзеніс вѣн не дзѣдая;
Каду йôду тас дзѣдас.
Праулі вѣн вêдерâ.

2.

Дзенітс кала, клікшкіная,
Дзенішан райбі свâркі;
І эс ару, і эзею,
Ман не бія райбу свâрку.

Дзегузе.

1.

Кŷко, зелта дзегузіте,
Ту кŷкойі, эс раудаю:
Тев ноцірта залю бірзі,
Ман номіра мâмулыня.

2.

Кŷко, зелта дзегузіте,
Судрабіня ôзолâ,—
Кам атстâйі залю бірзі
Даугавініяс малінâ!

3.

Не кŷкой, дзегузіте,
Зѣдошâ âбеле!
Я тев нава ціта кôка,
Кŷко ньѣдрес галінâ.

4.

Не кŷко, дзегузіте,
Арамâ земітê;
Кŷко пурва малінâ,
Кур не ара бâлелінь.

Дятелъ.

1.

Всѣ птицы прекрасно поютъ,
Не поетъ только дятелъ;
Какого чорта ему пѣть,
У него одно гнилье въ желудкѣ.

2.

Дятелъ куетъ, постукиваетъ,
У дятла пестрый кафтанъ;
И я пашу, борону,
У меня нѣтъ пестраго кафтана.

Кукушка.

1.

Кукуй, золотая кукушечка,
Ты кукуешь, я плачу:
У тебя срубили зеленую рощу,
У меня умерла матушка.

2.

Кукуй, золотая кукушечка,
На серебреномъ дубѣ,—
Зачѣмъ ты покинула зеленую рощу
На Двинскомъ берегу!

3.

Не кукуй, кукушечка,
На цвѣтущей яблони!
Если у тебя нѣтъ другого дерева,
Кукуй на верхушкѣ камыша.

4.

Не кукуй, кукушечка,
Въ пахатномъ полѣ;
Кукуй на краю болота,
Гдѣ не пашутъ братья.

5.

Ту кўко, дзегузіте,
Трію кôку старніна:
Тев бій жêл трію кôку,
Ман—девіню бâлелінь.

6.

Эс ношâву шâвенê
Діві райбас дзегузітес;
Эс узведу кунгам дусмас
Цаур дівею дуртінâм.

5.

Ты кукуешь, кукушечка,
Между тремя деревьями:
Тебѣ жаль трехъ деревьевъ,
А мнѣ—девяти братцевъ.

6.

Я убиваю однимъ выстрѣломъ
Двухъ сѣрыхъ кукушекъ;
Я гнѣвлю барина
Черезъ двое дверей.

Вâлўдзе.

Вісі путні шаі земê,
Валўдзітес вѣн невайд;
Тад вêл нâце валўдзіте,
Кад лапоя ôзоліны.

Иволга.

Всѣ птицы вернулись назадъ,
Не вернулась только одна иволга;
Иволга тогда прилетитъ,
Когда станутъ зеленѣть дубы.

Снѣдзе.

1.

Снѣдзе, снѣдзе—тауту мейта,
Валіньш—путу-габаліньш;
Вой ûс бія Дѣвс саліціс,—
Абі вѣну дайлуміню!

2.

Снѣдзе клѣдзе, снѣдзе швельпе,
Межа гайлс кладзіная;
Межа гайлс кладзіная,
Снѣдзей мейтас не дôдамс.

Снѣгирь.

1.

Снѣгирь, снѣгирь—суженая,
Братецъ—бѣлоснѣжинка;
Какъ будто васъ самъ Богъ свелъ,—
Оба одинаковой красоты!

2.

Снѣгирь кричитъ, снѣгирь свиститъ,
Глухарь токуетъ;
Глухарь токуетъ,
Не желая отдать своей дочки за снѣгиря.

Страдс.

Жêл ман бія страду шаут,
Жêл култ саву лигавінь:

Дроздъ.

Жаль мнѣ стрѣлять въ дрозда,
Жаль бить свою молодую жену:

Страдіньи коші падзѣдая,
Лигавіня малті гая.

Грѣзе.

Грѣзе грѣзе рудзішос,
Пайпаліня—карклінькос;
Грѣзе рудзус брѣдіная,
Пайпаліня касіная:
—Брѣстѣт, рудзі, брѣстѣт, мѣжі,
Не брѣстѣт сеналасъ!
Лай тѣ суні баду міра,
Лай тѣ мані не покоде.

Звірбулісъ.

Не лайд, таутѣті,
Звірбулюс клете:
Лай тѣ чиркстея
Па юмта вірсу.

Цѣлава.

1.

Судработа цѣлавіня,
Не лайдѣс равена!
Палікс таві старну галі
Судрабіня ласітем.

2.

Саргас ліну цѣлавіня
Но пелека ванадзіня;
Та эс зіну саргатѣс
Но дзерая тева дела.

3.

Цѣлавіня галву глауда
Эзеріня маліна;

Дроздъ хорошо поетъ,
Молодая жена ходитъ молоть.

Дергачъ.

Дергачъ кричитъ во ржи,
Перепелка—въ лозникѣ;
Дергачъ наливаетъ колосъ,
Перепелка золотитъ его:
—Наливайся, рожь, наливайся, ячмень!
Но не наливайтесь въ мякину!
Чтобы издохнуть собакамъ съ голода,
Чтобы они насъ не растерзали.

Воробей.

Не пускай, суженый,
Воробьевъ въ клѣть:
Пусть они чирикаютъ
На верху крыши.

Плиска.

1.

Серебристая плисочка,
Не садись въ топкомъ мѣстѣ!
Кончики твоихъ крыльевъ
Покроются серебристыми пятнышками.

2.

Остерегается льнянаго поля плисочка
Отъ сѣраго ястреба;
Такъ я умѣю беречься
Отъ пьяницы хозяйскаго сына.

3.

Плисочка гладитъ себѣ головку
На берегу озера;

Ман глаудія ямальінь
Істабіняс дібіна.

4.

Цѣлавіня авіс гана
Лѣла целя маліна;
— Гані, гані, цѣлавіня,
Бу̂с тев балтас вілнанітес.

5.

Цѣлавіня тілту тайса
Мана говью лайдаре;
— Тайсі, тайсі, цѣлавіня,
Бу̂с ман сауса стайгашан'.

6.

Шо ритіню міглу ритс,
Межа путні казас дзера:
Цѣлавіняс мейту веда
Жагатіняс деліням.

7.

Цѣлавіня—балтгале,
Даудз таву берніню:
Діві гуль, діві куль;
Сеші брауце межа;
Діві велк, діві стум,
Діві тек палаль.

Мнѣ гладитъ матушка
Въ избѣ, въ углу.

4.

Плисочка пасетъ овецъ
При большой дорогѣ;
— Паси, паси, плисочка,
Будутъ для тебя бѣлыя покрывала.

5.

Плисочка укладываетъ мостовую
Въ оградѣ для моихъ коровъ;
— Укладывай, укладывай, плисочка,
Мнѣ сухо будетъ ходить.

6.

Нынѣ туманное утро,
Лѣсныя пташки играютъ свадьбу:
Выдаютъ дочку плисочки
За сына сороки.

7.

Плисочка—бѣлоголовая,
У тебя много дѣточекъ:
Двое спятъ, двое молотятъ;
Шестеро ѣдутъ въ лѣсъ по дрова;
Двое тянутъ (возъ), двое напираютъ,
Двое бѣгутъ позади.

Цируліс.

1.

Цируліт—мазпутнінь,
Не гул целя маліна!
Рита браукс лѣлі кунгі,
Ѣньемс теві карѣтѐ,
Ѣньемс теві карѣтѐ,
Айведис уз Вацземі.

Жаворонокъ.

1.

Жаворонокъ—пташечка,
Не спи при дорогѣ!
Завтра поѣдутъ большіе господа,
Заберутъ тебя въ карету,
Заберутъ тебя въ карету,
Повезутъ въ Нѣметчину.

Тур тев дôс пупас малт,
Вара бунгас рибінât.
Ней ту мâкі пупу малт,
Ней то бунгу рибінât...
— Вой, дѣвінь, миль дѣвінь,
Кад ну клûту атпакаль,
Кад ну клûту атпакаль,
Сава теву земіте!..
Тêвам ауга рудзі, мѣжі,
Сталê—дайлы кумеліны,
Сталê—дайлы кумеліны,
Цѣма—дайла лигавіня.

2.

Цируліте аугеті дзѣд
Айз вісѣм путініньѣм;
Дѣвам гудріс падôміньш
Айз вісѣм ляутініньѣм.

3.

Цируліте дзѣдая
Вірз клêтес юмта;
Масіня раудая
Таутіню клêтê.

4.

Цируліт—мазпутнінь,
Ко редзей дебесіс?
— Редзей пілі нодегам,
Редзей ціту устайсам.

5.

Іздзірду цирулі,
Павасар дзѣдôт;
Іздеву кажôку,
Тік не посалу.

Краукліс.

Краукліте сêдея ôзолâ,
Зелта кôклес кôкледамс.

Тамъ заставятъ тебя молоть бобъ,
Бить въ мѣдный барабанъ.
Ты не умѣешь ни бобу молоть,
Ни бить въ барабанъ...
— Ахъ, боже, милый боже,
Какъ бы вернуться теперь назадъ,
Какъ бы вернуться теперь назадъ,
На свою родину!..
У роднаго батюшки ростутъ рожь, ячмень,
Въ конюшнѣ—славные кони,
Въ конюшнѣ—славные кони,
Въ селѣ—красавица суженая.

2.

Жаворонокъ поетъ, подымаясь
Выше всѣхъ птицъ;
Совѣтъ божій разумнѣе
Совѣтовъ всѣхъ людей.

3.

Жаворонокъ поетъ
Надъ крышею клѣти;
Сестрица плачетъ
Въ клѣти чужихъ людей.

4.

Жаворонокъ—пташечка,
Что ты видишь на высотѣ?
— Вижу—сгораетъ замокъ,
Вижу—сооружаютъ другой.

5.

Я послушалъ жаворонка,
Который пѣлъ весною;
Отдалъ шубу,
И чуть не замерзъ.

Воронъ.

Воронъ сидитъ на дубу,
Играя на золотыхъ гусляхъ.

— Вой, краукліт, не редзей,
Кур новеда мŷс' масінь?
— Тур новеда ю̂с' масіню,
Пар то сліду ззерінь:
Сірмі зіргі, балті декьі,
Сталта рôта ведейѣм;
Сталті пŷра ведейіньі
Зôсу каулу клêті цірта,
Паву спалву юмту ю̂ма,
Рôжу зѣду цісас кайса,
Маноніню паладзіньі.
Тур ѣгулâс ю̂с' масіня,
Ка та угунс дзіркстеліте;
Тур ѣвêлêс тауту дêлс,
Ка тас путу габаліньш.

— Не видѣлъ ли ты, воронъ,
Куда увезли нашу сестрицу?
— Туда увезли вашу сестрицу,
Черезъ скользское озеро:
Пѣгіе кони, бѣлыя покрывала,
Пышный нарядъ у вожатыхъ;
Горды вожатаи приданаго
Строятъ клѣть изъ гусиныхъ костей,
Кроютъ ее павлиньими перьями,
Стелютъ постель изъ розовыхъ лепестковъ,
Накрываютъ маковою простынею.
Тамъ легла ваша сестрица,
Какъ огненная искорка;
Туда вкатился молодой мужъ,
Какъ шарикъ изъ пѣны.

Гайліс ун віста.

1.

Кікурігу, ту гайліті,
Не бŷс гайсма дажу дѣну;
Дзѣдâс ю̂рас гайгаліняс,
Нâкс гайсміня звêродама.

2.

Судработс гайліте дзѣд
Балт' дâбола калніна̂;
Пŷш вейіньш, вед таутіняс,
Не патапу клаусітѣс.

3.

Пірц, бâлінь, зелта гайлі,
Пірц судраба лакстігалу:
Гайліте цêле малейіняс,
Лакстігала—арайінюс.

4.

Дзѣд, гайліт, і не дзѣд,
Не бŷс дризі гайсуміняс;

Пѣтухъ и курица.

1.

Ты, пѣтушокъ, кукареку,
Но не всякій разъ свѣтаетъ;
А запоютъ морскіе нырки,
Является искрометный свѣтъ.

2.

Серебристый пѣтушокъ поетъ
На бѣлоклеверной горѣ;
Подули вѣтры, увели меня чужіе люди,
Не успѣла его наслушаться.

3.

Купи, братецъ, золотаго пѣтуха,
Купи серебренаго соловья:
Пѣтухъ будетъ будить молольщицъ,
Соловей—пахарей.

4.

Пой, или не пой, пѣтушокъ,
Не скоро разсвѣнетъ;

Дзѣд эзера гайгаліня,
Нак гайсміня залгодама.

5.

Кур тецейі ту, гайліті,
Ар то каула дегунінь?
— Цѣма теку мейтас целт,
Мейтам ая преценѣкі.

6.

Кур, гайліт, ту тецейі
Рита аугі, расіна?
— Теку цѣма мейту целт,
Мейтам ай преценѣкі.

7.

Ціп, ціп, гайліт!
Вед' вістінь' гулет:
Вістіня спарнінюс
Нолайдусі.

8.

Гайлітс сака уз вістіню:
„Велкамѣс каньепес!
„Шодѣн таді дранькя лайкі,
„Не вар талі вазатѣс.

9.

Гайлішам лакту тайсу
Тауту дела клетіна:
Лабак мані гайлітс цела,
Не таутѣша мамульіня.

10.

Гана грути, гана вѣглы
Эзермала мейтінам:
Пус-ритінь гайлітс дзѣд,
Вісу накті—гайгаліняс.

А запоетъ нырокъ на озерѣ,
Свѣтъ заискрится.

5.

Куда ты бѣжишь, пѣтушокъ,
Съ своимъ костянымъ носомъ?
— Бѣгу будить сельскихъ дѣвицъ,
Къ дѣвицамъ ѣдутъ сваты.

6.

Куда ты бѣжишь, пѣтушокъ,
Рано утромъ, на росѣ?
— Бѣгу будить сельскихъ дѣвицъ,
Къ дѣвицамъ ѣдутъ сваты.

7.

Типъ, типъ, пѣтушокъ!
Веди спать курочку:
Курочка уже опустила
Крылышки.

8.

Пѣтухъ говоритъ курицѣ:
„Потащимся въ коноплянникъ!
„Сегодня такая дурная погода,
„Нельзя далеко бродить.“

9.

Я устроила насѣстъ для пѣтуха
На клѣти своего мужа:
Пусть лучше будитъ меня пѣтухъ,
Чѣмъ свекровушка.

10.

То тяжело, то легко
При-озернымъ дѣвицамъ:
Полъ-утра поетъ пѣтухъ,
Всю ночь—нырки.

11.

Нораунан гайлян галву.
Саналян дзірнавâс:
Кан тас яунс агрі нêла
Пѣ грŭтан дзірнавâн!

12.

Ѣсатупа яунс гайліте
Веца гайля пêрклітê:
— Бŭс редзанс, яунс гайліт,
Ка цâлішус ізвадасі?

13.

Ар гайліті Ригâ браущу.
Трис пупіняс везумâ;
Тадêль мані мâте гайда,
Ка і вісус целя-вирус.

14.

Віста цâліті атшкире,
Ман атшкире мâмальінь;
Цâлы тек пулціна,
Кур, мâмінь, эс тецею?

15.

Ко эс дôшу бâліням
Пар шŭполя кâрумінь?
Вістас ôлас не дêюшас,
Мâте раушус не цепусі.

11.

Свернемъ голову пѣтуху.
Снесемъ ее въ жерновахъ:
Зачѣмъ онъ насъ рано будитъ
Къ тяжелымъ жерновамъ!

12.

Усѣлся молодой пѣтухъ
Въ гнѣздѣ стараго пѣтуха:
— Посмотримъ, молодой пѣтушокъ,
Какъ ты выведешь цыплятъ!

13.

Я ѣздилъ въ Ригу на пѣтушкѣ.
Въ возу были только три бобовыхъ зерна;
Все же меня ожидала матушка,
Какъ и всѣхъ отъѣзжихъ.

14.

Курочка отгоняетъ отъ себя цыплятъ,
Меня удаляетъ отъ себя матушка;
Цыплята бѣгутъ гурьбою,
Куда я (одна) пойду, матушка?

15.

Что я дамъ братцу
За то, что онъ привѣсилъ колыбельку?
Куры еще не неслись,
Матушка еще не пекла пироговъ.

г) Лѣсные звѣри и домашнія животныя.

Лâціс.

1.

Лâціс вілка медус пôду
Аркâрт ману істабінь';
— Велц', лâціті, камбарê,
Мейтас мала ѣсаліню.

Медвѣдь.

1.

Медвѣдь тащитъ горшокъ съ медомъ
Возлѣ моей избы;
— Тащи, медвѣдюшка, въ избу,
Дѣвицы мелютъ солодъ.

2.

Платас визес апâвôс,
Сіла гâю дôру дêт.
Сак лâцітіс лŷкодамс:
„Эдз кур бішу дêйейіньш!
„Вŷс ман медус, бŷс ман медус
„Уз нâкôшу рудентінь!

3.

Лâціс манас аузас ê̂да,
Відрікстêс стâведамс;
— Ѣсім, лâці, пѣ кундзіня,
Курам аузас пѣдерея!

2.

Я обулся въ широкіе лапти,
Пошелъ въ лѣсъ выдалбливать улья.
Медвѣдь говоритъ, подсматривая:
„Вотъ славный работникъ ульевъ!
„Будетъ для меня меду, будетъ для меня меду
„Въ слѣдующую осень!“

3.

Медвѣдь ѣстъ овесъ,
Стоя въ густой травѣ;
— Пойдемъ, медвѣдюшка, къ барину,
Которому принадлежитъ овесъ!

Вілкс.

1.

Ар вілціню Ригâ браучу,
Тêвам вежу табацінь;
— Велц, вілцінь, раудадамс,
Кам апê̂ді кумелінь?

2.

Кур эллê вілціньш бія?
Закытс несе казленіню;
Кур эллê тêва дêлс?
Калпіньш веде мâтес мейту.

3.

Эс редзею сапінâ
Клібу вілку ѣлецôт;
Патс пірмайс прецендѣкс
Ѣâй клібу кумелінь.

Волкъ.

1.

Я ѣздилъ въ Ригу на волкѣ,
Привезъ для батюшки табачку;
— Тащи, волчекъ, плача,
Зачѣмъ съѣлъ коня?

2.

Въ какой преисподней волкъ?
Заяцъ несетъ козленка;
Въ какой преисподней хозяйскій сынъ?
Работникъ ведетъ хозяйскую дочь.

3.

Я видѣла во снѣ,
Что взбѣжалъ (на дворъ) хромой волкъ;
Самый первый сватъ
Пріѣхалъ на хромомъ конѣ.

Брѣдіс.

1.

Целѣс, брѣді, аунѣс каяс,
Гайді савус меденѣкус!

Лось.

1.

Вставай, лось, обувайся,
Ожидай къ себѣ охотниковъ!

— Тâлу, тâлу суны рêя,
Вêл ĭо тâлу меденѣкі,
Вêл ĭо тâлу меденѣкі,
Цітус сунюс клаусотѣс.

2.

Сак' брѣдітіс, тецедаміс:
„Крітіс мана лѣла вара,
„Крітіс мана лѣла вара,
„Лŷзис мані балті рагі;
„Ну бŷс мані балті рагі
„Баярам алус дзêрт."

3.

Вакар гâя брѣжа мâте
Пар Даугаву сіліна̂;
Діві яуні меденѣкі
Тек пакаль раудамі.
Та сація брѣжа мâте:
„Не панâце меденѣкі!.."
— Панâкс теві свіна лôде,—
Тêраудіня педеріте!

4.

Пѣці брѣжі ман арамі,
Сешас казас эцеямас;
Діві сімті сику путну,
Кас даузія пікуцішус.

5.

Кас кайт манім не дзивôт
Діжа межа маліна̂?
Пѣці брѣжі ман арамі,
Сешас лапсас эцеямас;
Лай стâв тêва кумеліньш
Сêклу вест тирума̂.

6.

Кас кайт манім не дзивôт
Діжа межа маліна̂?

— Далеко, далеко лаютъ собаки,
Еще дальше находятся охотники,
Еще дальше находятся охотники,
Прислушиваясь къ лаю чужихъ собакъ.

2.

Лось говоритъ, убѣгая:
„Падетъ моя мощная сила,
„Падетъ моя мощная сила,
„Поломятъ мои бѣлые рога;
„Станутъ изъ моихъ бѣлыхъ роговъ
„Бояре пить пиво."

3.

Вчера перешла лань
Черезъ Двину въ сосновый лѣсъ;
Два молодыхъ охотника
Бѣгутъ за ней съ плачемъ.
Такъ говоритъ лань:
„Не догнать меня охотникамъ!.."
— Догонитъ тебя свинцовая пуля,—
Стальная стрѣла!

4.

Я пашу пятью лосями,
Бороную шестью козами;
Двѣсти мелкихъ пташекъ
Разбиваютъ глыбы.

5.

Не житье ли мнѣ
У опушки большаго лѣса?
Я пашу пятью лосями,
Бороную шестью лисицами;
Пусть стоитъ отцовскій конь,
Чтобы возить на немъ сѣмя на поле.

6.

Не житье ли мнѣ
У опушки большаго лѣса?

Пѣці брѣжі ман арайі
Сешас стірнас эцетаяс;
Пар неделю сѣку вѣту
Пурінат пуріная.

Пять лосей у меня пашутъ,
Шесть дикихъ козъ боронуютъ;
Въ теченіи недѣли
Они обработываютъ пространство на сѣку.

Вâвере.

1.

Эй гулѐт, вâверіте,
Сауса кôка галінâ!
Юрâ мані бâлелінь
Ар вакара гâюмінь.

2.

Вакарс нâце, вâверіте,
Трауцѣс эглес галінâ;
Руденс нâце, яуні пуйші,
Бароѣт кумелінюс!

3.

Пѣці піркстi вâверей,
Сеші зелта дредзенінь;
Лец кôціню но кôціня,
Кайтін' манус бâлелінюс.
— Ман' бâлінь—меденѣкі,
Дабу̂с тавус гредзенінюс!

4.

Гудра бія вâверіте,
Гудрі бѐрнус аудзіная:
Паті бріда дзілю дублю,
Бѐрнус лайпу лайпіная.

5.

Вâверіте малті гâя,
Су̂та сеску друвінâ;
Вâверіте самалусі,
Панâк сеску целінâ.

Бѣлка.

1.

Ступай спать, бѣлочка,
На вершину сухаго дерева!
Мои братья на морѣ
Со вчерашняго дня.

2.

Вечеръ приближается, бѣлочка,
Взбирайся на еловую вершину;
Осень приближается, молодцы,
Откармливайте коней!

3.

Пять пальцевъ у бѣлочки,
На нихъ шесть золотыхъ колечекъ;
Она прыгаетъ съ дерева на дерево,
Дразнитъ моихъ братцевъ.
— Мои братцы—охотники,
Имъ достанутся твои колечки!

4.

Умница бѣлка,
Она умно воспитываетъ своихъ дѣтей:
Сама идетъ по глубокой грязи,
А дѣтей ведетъ по перекладинкѣ.

5.

Бѣлка отправилась молоть,
Послала хорька на жниво;
Бѣлка смолола,
Догнала хорька на дорогѣ.

6.

Пага', сила вâверіте,
То эс тев не пѣдôшу!
Кам траупейі кумеліню
Вакаріня лайціна?

7.

Вâверіте—купл-астіте
Яунус пуйшус кайтіная:
Лец прѣдê, лец эглê,
Лец купла ôзола.

8.

Вâверіте—купл-астіте
Ар мейтâм данці веда;
Ар пуйшѣм вѣн не веда,
Кам тѣ ауга стрêлнѣціны.

9.

Эс айзюдзу вâверіті
Ракстітâс каманâс;
Айзгрôжою зелта грôжус,
Лай не скрея эглайнê.

10.

Эс айзюдзу вâверіті
Заля вара каманâс;
Айзгрôжою зелта грôжус,
Лай не скрêя эглаâ.
Сараустія зелта грôжус,
Ѣскрей пате эглаâ.

6.

Погоди, лѣсная бѣлочка,
Я тебѣ этого не прощу!
Зачѣмъ ты испугала моего коня
Вечернею порою?

7.

Пушистохвостая бѣлочка
Дразнитъ молодцовъ:
Скачетъ на сосну, скачетъ на ель,
Скачетъ на широколиственный дубъ.

8.

Пушистохвостая бѣлочка
Танцуетъ съ дѣвицами;
Не танцуетъ она съ молодцами,
Зачѣмъ они родятся стрѣльцами.

9.

Я запрягъ бѣлочку
Въ росписанныя сани;
Взвожжалъ ее золотыми вожжами,
Чтобы она не убѣжала въ ельникъ.

10.

Я запрягъ бѣлочку
Въ сани изъ зеленой мѣди;
Взвожжалъ ее золотыми вожжами,
Чтобы она не убѣжала въ ельникъ.
Разорвала она золотые вожжи,
Сама убѣжала въ ельникъ.

Цауне.

1.

Цауне сілу пâрдевусі,
Вâверіте атпіркусі;

Куница.

1.

Куница продала лѣсъ,
Его купила бѣлка;

І шодѣн цаунес бѐрні
Ар вâвері ѣнайда.

2.

Ай, цауніт,—вâверіт,
До' ман саву кажôцінь!
Вой снѣг снѣгс, вой лій лѣтус,
Ман ястâв тирумâ.

3.

Эс пâрцірту зелта сѣксту
Ар судраба зôбеніню;
Эс дабую то цауніті,
Кас гуль зелта мідзінâ.

4.

Пашам цауню дзінеям
Невайд цауню цепурітес;
Пашам мейту брâкьерам
Нау діжанас лигавіняс.

5.

Цаунітêм, лапсінâм
Эс апдару аплоціню:
Тад эс віняс медит гâю,
Кад âдіня науда стâв.

6.

Біâм вирі узаугуші,
Бет мêс гудрі не бу̂сім:
Цаунес, лапсас сêтâ нâце,
Мêс ар шаутрѣм мêтаям.

7.

Айз Даугавас мелні межі,
Пілні цауню пѣаугуші;

И доселѣ потомки куницы
Враждуютъ съ бѣлкою.

2.

Ой, куничка,—бѣлочка,
Дайте мнѣ вашу шубку!
Снѣгъ ли падаетъ, дождикъ ли идетъ,
Я долженъ стоять на полѣ.

3.

Я перерубилъ золотую колоду
Серебренымъ мечомъ;
Я досталъ ту куницу,
Которая спитъ въ золотомъ гнѣздѣ.

4.

У самаго охотника за куницами
Нѣтъ куньей шапки;
У самаго дѣвичьяго пересмѣшника
Нѣтъ красивой жены.

5.

Для куницъ, для лисицъ
Я сдѣлалъ ограду:
Я тогда ихъ буду стрѣлять,
Когда подымется цѣна на мѣха.

6.

Выросли мы большіе,
Но мало у насъ ума:
Куницы, лисицы ходятъ въ самый дворъ,
А мы бросаемъ въ нихъ палками.

7.

За Двиною темные лѣса,
Они наполнены куницами;

Тур ваяга меденѣку,—
Слайду суню-дзінейіню.

8.

Цаунітей пѣці піркстi,
Пѣці зелта гредзеніны;
Тѣ нобіра сканедамі
Па заріню зарінѣм.

9.

Цаунес мета аудеклінь
Стайгна пурва маліна̂;
Курш го̂діг тѐва дѐлс,
Саньѣм цаунес аудеклінь.

10.

Цауне мете аудеклінь
Гарас эглес галіна̂;
Ата̂й дѣва дів' дѐліны,
Саяуц цаунес аудеклінь.

11.

Цауне мета аудекліню
Саусас эглес галіна̂;
Ва̂веріте, узга̂юсі,
Саяуц цаунес аудекліню.

Тамъ нужны охотники,—
Быстрые псы-ищейки.

8.

У куницы пять пальцевъ,
На нихъ пять золотыхъ колечекъ;
Они падаютъ съ звономъ
Черезъ всѣ сучья и вѣточки.

9.

Куницы поставили кро́сна
На краю топкаго болота;
Разумникъ отцовскій сынъ
Забралъ куницинъ холстъ.

10.

Куница поставила кро́сна
На верхушкѣ стройной ели;
Пріѣхали два божьихъ [1]) сына,
Смѣшали тканье куницы.

11.

Куница поставила кро́сна
На верху сухой ели;
Нашла ихъ бѣлка,
Смѣшала тканье куницы.

Сермулс.

Трис наксініяс сагулею
Сермуліша аліна̂,
Но ма̂ніяс слѐпдама̂с,
Кам до̂д яуну таутіна̂с.

Кроликъ.

Три ночки я проспала
Въ норкѣ кролика,
Прячась отъ матушки,
Зачѣмъ она выдаетъ меня молодою.

Кумеліньш (зіргс).

1.

Дѣвіньш ман пятс ѣдева
Аболайню кумеліню;

Конь.

1.

Самъ Богъ мнѣ далъ
Коня въ яблокахъ;

[1]) См. примѣчаніе стр. 73.

Кур эс ару, кур эцею
Вітіт' нâце зѣду ньемт.

2.

Эс попірку мелну зіргу
Но ўденс бурбуліняс;
Кад узкâпу мугурâ,
Ка ўденс лигойс.

3.

Нопіркôс сев кумелю
Но дѣвіня—гаркайіті;
Вісас упес бріден бріде,
Даугавіню пâрі лêца.

4.

Эс іалўдзу но Дѣвіня
Дів' мантіняс, раудадама:
Ят ман лабу кумеліню,
Аугт майзітес друвіня.

5.

Валінь, таву кумеліню,
Судрабіня лâсітêм!
Вой тас тев пашам ауга,
Вой но дѣва ѣмантôтс?

6.

Вêрітс, маніс кумеліньіс,
Судрабіня ластінâм;
То эс дôшу мâсіняй
Пўру вест таутінâс.

7.

Вêрітс, маніс кумеліньіс
Земаâм кайінâм;
Аугсті калні, дôбес, леяс
Лаузе ману зôбеніню.

Вездѣ, гдѣ я пашу, борону,
Пчелочка прилетаетъ брать медъ.

2.

Я купилъ себѣ воронаго коня
Изъ водянаго пузыря;
Когда сажусь на него,
Онъ качается, какъ вода.

3.

Я купилъ себѣ у бога [1])
Длинноногаго коня;
Всѣ рѣки онъ переходитъ вбродъ,
А Двинушку перескакиваетъ.

4.

Со слезами я выпросилъ у Бога
Два сокровища:
Чтобы ѣздить мнѣ на хорошемъ конѣ,
Чтобъ родился хлѣбъ на полѣ.

5.

Братецъ, что за конь у тебя,
Съ серебристыми пятнышками!
Самъ ли ты выростилъ его,
Или у бога [2]) его купилъ?

6.

Мой карій конь
Въ серебристыхъ пятнышкахъ;
Я дамъ его сестрицѣ
Везти приданое въ чужіе люди.

7.

У моего каряго коня
Низкія ноги;
Высоки горы, много пропастей, долинъ,
Объ нихъ ломается мой мечъ.

---

[1]) См. примѣчаніе стр. 73.
[2]) См. примѣчаніе стр. 73.

8.

Вêрітс, маніс кумелінъіс,
Кôклю стигу ѣмаутіньі!
Кôкледаміс вѣн айзâю
Лейшôс ньемті лигавіню.

9.

Лидз земей зида пушкі
Бераям кумелям;
Ну лустіга тауту мейта,
Гриб ар мані лидзі ѣт.

10.

Барой сірмі, барой бêрі,
Абі тêва кумелінъі:
Ар сірміті Рига браучу,
Ар бêріті—базніца.

11.

Вêрітс, маніс кумелінъіс,
Эс тев пâрі не дарішу:
Ньемшу мазу лигавіню,
Тайсіш' вѣглас каманіняс.

12.

Ауга мана лигавіня
Айз лѣла дŷню пурва;
Ауга ман дів' бêріші,
Дŷню пурва брідейіньі.

13.

Эс ашкалу мелну зіргу
Судрабіня пакавѣм:
Тас бій лабс тумса âт,
Лидз узлêца мêнестіньш.

14.

Мелніте, маис кумелінъіс,
Ка ŷденс вабуліте.

8.

Мой карій конь,
У тебя узда изъ струны!
Играя, я пріѣзжаю
Въ Литву искать себѣ суженую.

9.

До земли шелковыя кисти
У каряго коня;
Въ восторгъ приходитъ суженая,
Хочетъ ѣхать со мною.

10.

Кормлю гнѣдаго, кормлю каряго,
Оба отцовскіе кони:
На гнѣдомъ ѣзжу въ Ригу,
На каремъ—въ церковь.

11.

Мой карій конь,
Я тебя не обезсилю:
Я возьму маленькую жену,
Сдѣлаю легкія сани.

12.

Ростетъ моя суженая
За большимъ топкимъ болотомъ;
Ростутъ у меня два карихъ коня,
Они будутъ переходить топкое болото.

13.

Я подковалъ воронаго коня
Серебреными подковами:
Онъ хорошъ для ѣзды въ темнотѣ
До восхода луны.

14.

Мой вороной конь,
Какъ водяной жучекъ.

Не то деву калпам ât,
Не калпам апсеглôт;
Тікай деву мâсіняй
Пŷру вест таутінâс.

15.

Мелнаям кумелям
Зваргуляйні ѣмаутіны;
Звѣдз кумельш, данцодамс,
Скан зваргулы, ракстідамі.

16.

Вецеям тêтіням
Діві сірмі кумеліны;
— Ка' ту ман вѣну дôту,
Тад эс таву мейту ньемту!

17.

Кумеліны—балт-зарінь,
Тев тецêт, ман сêдêт!
Тев бій манас бруняс нест,—
Ману дайлу аугумінь.

18.

Кумеліны—балт-заріті,
Ту ман кауну падарійі,
Ту ман кауну падарійі
Яуну мейту пулціна:
Тев кайіня паслидея,
Ман покріте цепуріте.

19.

Балтс зірдзіньш, скайста сѣва,
Та бій вира нелайміте:
Балтс зірдзіньш ямазга,
Скайста сѣва яглаба.

20.

Кумелям балтас каяс,
Не грібея дублю бріст;

Я не дозволяю ѣздить на немъ работнику,
Не дозволяю работнику сѣдлать его;
Я дамъ его только сестрицѣ
Везти приданое въ чужіе люди.

15.

У воронаго коня
Узда съ бубенчиками;
Ржетъ конь, топая,
Гудятъ, сотрясаясь, бубенчики.

16.

У старичка
Два гнѣдыхъ коня;
— Если бы ты далъ мнѣ одного,
Я бы взялъ твою дочку!

17.

Мой чалый конь,
Ты долженъ бѣжать,—я сидѣть!
Ты долженъ нести мою кольчугу,—
Мое дородство.

18.

Мой чалый конь,
Ты осрамилъ меня,
Ты осрамилъ меня
Предъ обществомъ молодыхъ дѣвицъ:
У тебя поскользнулась нога,
У меня упала шапка.

19.

Бѣлый конь, красивая жена,
Это несчастіе для мужа:
Бѣлаго коня нужно мыть,
Красивую жену—беречь.

20.

У коня бѣлыя ноги,
Онъ не хочетъ вступать въ грязь;

— Тев бу̂с бріст дублю дублюс,
Атвест ман лигавінь!

— Ты долженъ переходить всякую грязь,
Привести мнѣ суженую!

21.

Дод, Дѣвінь, ман зірдзінь,
Эс не грібу сталші браукт:
Но лѣпіня ѣмавіны,
Но бе̂рзіня патадзіня.

21.

Дай Богъ мнѣ коня,
Я не стану гордо разъѣзжать:
Поводья изъ лыка,
Кнутъ изъ березовой вѣтки.

22.

Та невайд не вѣнам,
Кас маман кунелям:
Зелта дурвіс, вара грида,
Судрабіня ределітес.

22.

Ни у кого того нѣтъ,
Что есть у моего коня:
Золотыя двери, мѣдный полъ,
Серебреная рѣшетка для сѣна.

23.

Бій маман кунелям
Звайгзню декыіс мугура̂;
Тас бій лабс свѣту риту
Падей браукт базніца̂.

23.

Звѣздистое покрывало
На моемъ конѣ;
Оно кстати ему, чтобы въ праздникъ
Ѣхать съ крестницею въ церковь.

24.

Эс саваи кунелям
О̂золіня сталі дару,
Лай тас зѣму не посала,
Лай васар не нелея.

24.

Я сооружаю дубовое стойло,
Для своего коня,
Чтобъ онъ не мерзъ зимою,
Не покрывался плѣсенью лѣтомъ.

25.

Судрабіня грожус вію,
Зелта калу кунелію:
Лай брауц мана лигавіня,
Ка сауліте, віедана.

25.

Я свилъ серебреные вожжи,
Подковалъ коня золотомъ:
Пусть ѣдетъ моя суженая,
Сіяя, какъ солнышко.

26.

Кунелінь, кунелінь,
Ту мин года девейінь!
Кур ставеся ягунс мейтас,
Ту теней, даиодзис.

26.

Конь, мой конь,
Ты составляешь мою честь!
Тамъ, гдѣ стоятъ молодыя дѣвицы,
Ты бѣжишь, приплясывая.

27.

Теці, теці, кумеліны,
Ар то лу̂ку павадінь:
Сиві кунгі, вагьеріші,
Не ляуй кьежу калдінат.

28.

Теці, маніс кумеліньіс,
Не метѣс шаі цѣна:
Шаі цѣна лайскас мейтас,
Па лодзіню меслус бера.

29.

Мейтас, дусму не турат,
Эс то тиші не дарію:
Кумеліньіс, данцодамс,
Ѣлец рожу дарзіна.

30.

Шкелміте—маис кумеліньш
Ѣтек мейту цѣміна;
Істек, галву грозідамс,
Ар діжану малейіню.

31.

Теці, маніс кумеліньіс,
Лѣпу лапас брауцідамс;
Кад ѣраугі мейту маті,
Тец, галвіню грозідамс.

32.

Пастав', ману кумелінь,
Уз та ледус габалінь!
Лай эс теку парунат
Ар то мейту мамульінь.

33.

Сія аузас, тауту мейта,
Вер манам кумелям:

27.

Бѣги, бѣги, мой конь,
Въ лыковыхъ поводьяхъ:
Суровы господа, старосты,
Не позволяютъ ковать цѣпи.

28.

Бѣги, мой конь,
Не останавливайся въ этомъ селѣ:
Въ этомъ селѣ лѣнивыя дѣвицы,
Черезъ окно выбрасываютъ соръ.

29.

Не прогнѣвайтесь, дѣвицы,
Я сдѣлалъ это нечаянно:
Мой конь, играя,
Вскочилъ въ вашъ розовый цвѣтникъ.

30.

Плутъ—мой конь
Вбѣгаетъ въ дѣвичье село;
Выбѣгаетъ, потрясая головой,
Съ молодою молольщицею.

31.

Бѣги, мой конь,
Срывая липовые листья;
Когда увидишь мать дочерей,
Бѣги, потрясая головой.

32.

Остановись, мой конь,
На льдиночкѣ!
Я пойду поговорить
Съ матерью дочерей.

33.

Просѣвай овесъ, суженая,
Насыпь моему коню:

Тевіс дель аттецея
Таду земес габалінь!

34.

Сіядама аузас бêру
Тауту дêла кумелям,
Лай тас мані аші рâве
Но баліня нама дурвю.

35.

Не барêс, балелінь,
Эс плявіню ноганію;
Эс тавам кумелям
Аузас бêршу таутінâс.

36.

Каю спêру сталя дурві,
Ньêму тêва кумелінь;
Пар баліню не бêдаю,
Зінôс тêву клаусіюсі.

37.

Тêвам бію пêгулніце,
Матей—гôвью ганітая:
Тêвс ман деве сірму зіргу,
Мате—гôві райбальінь.

38.

Баліньш зіргу апсеглоя,
Земі слаука зида пушкі.
— Саргêс, цêма дзелтаніте,
Ну âс теві білдінат;
Эсі гудра, руна дрôші,
Тад—паліксі баліньôс.

39.

Тêвс дêлам зіргу пірка,
І палдêс не сація;
Кад пâрведе лигавінь,
Тад—палдêс уз палдêс.

Для тебя онъ пробѣжалъ
Такое далекое пространство!

34.

Я сыплю просѣянный овесъ,
Коню суженаго,
Чтобы онъ скорѣе умчалъ меня
Отъ дверей дома брата.

35.

Не бранись, братецъ,
Я потравила лугъ;
Я накормлю твоего коня
Овсомъ въ чужихъ людяхъ.

36.

Я вышибла ногою дверь въ конюшнѣ,
Взяла отцовскаго коня;
Я не посмотрѣла на брата,
Я знала, что служила батюшкѣ.

37.

Для батюшки я водила коней на ночлегъ,
Для матушки пасла коровъ:
Батюшка далъ мнѣ гнѣдаго коня,
Матушка—пеструю корову.

38.

Братецъ осѣдлалъ коня,
Шелковые кисти метутъ землю.
— Берегись теперь, сельская красавица,
Онъ поѣдетъ на бесѣду съ тобой;
Будь умна, отвѣчай смѣло,
Тогда останешься при братьяхъ.

39.

Отецъ купилъ коня для сына,
Сынъ и спасибо не сказалъ;
Когда же привелъ ему молодую жену,
Тогда—спасибо на спасибо.

40.

Теці, теці, кумелінь,
Теві гайда, мані гайда:
Теві гайда аузу сіле,
Мані—яуна лигавінь.

41.

Кас целіню ізракстія
Сикайѣм ракстіньѣм?
Та баліня кумеліньш,
Ко шодѣм глабайм.

42.

Сайміньѣк, сайміньѣк,
Калші виле кумелінюс:
Эс атраду сталя дурвіс,
Вакарію слѐгуміньѣ.

43.

Лиго, мана лигавіня,
Шовасар кайінаи;
Ціту гад зіргу піркшу,
Тад эс теві візінашу.

44.

Кумеліня галву глауду
Тируміня галіна,
Лай тас ман сталші тек
Прет то мейту мамульінь.

45.

Грушi путе кумеліньіс,
Пуйша гадус дѣнедамс:
Іксвѐтдѣнас пѣ крóдзіня
Ѣмавінюс жвадзіная.

46.

Кумеліньш калнус рауд;
Вой эс калнус натайсію?

40.

Бѣги, бѣги, мой конь,
Ждутъ тебя, ждутъ меня:
Тебя ждетъ корыто съ овсомъ,
Меня—молодая жена.

41.

Кто испестрилъ дорогу
Мелкими узорами?
Конь того молодца,
Котораго мы сегодня хоронили.

42.

Хозяинъ, хозяинъ,
Слуги обманываютъ коней:
Я нашла двери конюшни,
Съ вечера запертыми.

43.

Ходи, моя молодая жена,
Пѣшкомъ въ это лѣто;
Въ слѣдующій годъ куплю коня,
Тогда буду возить тебя.

44.

Я глажу головку коня
На концѣ пахатнаго поля,
Чтобы онъ гордо бѣжалъ
На встрѣчу матери дочерей.

45.

Тяжело вздыхаетъ конь,
Служа рабочіе годы:
Каждый праздникъ у корчмы
Позвякиваетъ удилами.

46.

Конь плачетъ по причинѣ горъ;
Развѣ я сдѣлалъ горы?

Дѣвіньш калнус патайсія,
Кундзіньш—смагу везумінь.

Богъ сдѣлалъ горы,
Варинъ наклалъ тяжелый возъ.

47.

Тас бій лабіс кумелінъіс,
Кас мет снѣгу каманâс;
Тай біс лабіс тêва дêлс,
Кас вар тâду нопелнит.

47.

Тотъ хорошъ конь,
Который бросаетъ снѣгъ въ сани;
Хорошъ тотъ отцовскій сынъ,
Который въ состояніи такого пріобрѣсти.

48.

Лаба даба кумелям,
Тас не рауд пâрдôдамс,
Ка раудая мŷс' мâсіня,
Талу таутâс айзведама.

48.

Хорошъ нравъ у коня,
Онъ не плачетъ, когда его продаютъ,
Какъ плачетъ наша сестрица,
Когда далеко уводятъ ее въ чужіе люди.

49.

Ѣсалайжу гару целю
Несукату кумелінь;
Грѣжу целя малінâ,
Лай сукая жагаріньі.

49.

Я отправился въ далекій путь
На нечищенномъ конѣ;
Повернулъ я въ сторону дороги,
Пусть чистятъ его вѣтви.

50.

Ак ту, шкельм, тауту дêлс,
Таву дайлу кумелінь!
Вісас четрас кâяс міна
Уз далдера габалінь.

50.

Ахъ ты, удалый молодецъ,
Что за славный конь у тебя!
Онъ кладетъ всѣ четыре ноги
На одномъ талерѣ.

51.

Лабс зірдзіньш таутѣшâм,
Лабс і манам бâліням:
Бриді стâву, дôмадама,—
Катрам лêкті каманâс?

51.

Хорошъ конь у молодца,
Хорошъ у моего братца:
Минуту стою въ раздумьи,—
Къ которому вскочить въ сани?

52.

Вілкі, вâрнас, апêдѣт
Тауту дêла кумеліню!
Кам тас манас вілнанітес
Дŷкстінâ палдіная.

52.

Чтобъ волки, вороны съѣли
Коня суженаго!
Зачѣмъ онъ выкупалъ въ лужѣ
Мои покрывала.

53.

Віщіньи сака, тецедамс:
„Галяс грібас, галяс грібас!“
— Вой ту акліс, не редзейі,
Кур староста кумеліньи?

53.

Волкъ говоритъ, бѣжа:
„Мяса хочется, мяса хочется!“
— Развѣ ты слѣпъ, не видишь,
Гдѣ старостина лошадь?

54.

Пѣгулнѣкі, бàлеліны,
Вой ір вісі кумеліны?
Эс редзею дѣва суні (вілку)
Кьѐвес каю несайот.

54.

Братцы, ночлежники,
Всѣ ли у васъ кони?
Я видѣла божьяго пса (волка)
Который таскалъ кобылью ногу.

55.

Шкіту міглу міглоям
Валеліня сѐтінà;
Міглo тауту кумеліньіс,
Гарю целю аттецейіс.

55.

Мнѣ показалось, что стелется туманъ
Надъ братниным дворомъ;
Это паритъ отъ коня суженаго,
Который пробѣжалъ далекій путь.

56.

Эс ашгрѣжу кумеліню
Капостіня лапінà;
Ціті пуйші не варея—
Уз пу̊рая сѐюміню.

56.

Я повернулъ коня
На капустномъ листочкѣ;
Другіе молодцы не въ состояніи—
И на пространствѣ пуры.

57.

Ку̊лейіны, малейіны,
Тѣ гайдія гайля лайка;
Кумеліню баротайі
Гайля лайка не гайдія.

57.

Молотильщики, молольщики,
Они ждутъ до пѣтуховъ;
Кто задаетъ кормъ лошадямъ,
Тотъ не ждетъ до пѣтуховъ.

58.

Тѐва, тѐва тас дѐліньш,
Нева тѐва падо̀мінь:
Істѐрея тѐва науду,
Пардо̀т тѐва кумелінь.

58.

Этотъ отцовскій сынъ,
Но нѣтъ у него отцовскаго разума:
Онъ извелъ отцовскія деньги,
Продалъ отцовскихъ коней.

59.

Каім гàю, ро̀кà веду
Носірмушу кумелінь,

59.

Пѣшкомъ я хожу, въ рукѣ веду
Постарѣвшаго коня,

Мекледаніс баліням
Патикаму лигавінь.

60.

Сіта сауле, заля зâле,
Лаукâ лайду кумелінь;
— Ну, Дѣвінь, тавâ валâ,
Ну тавâ рôціна!

61.

Данцой маніс кумеліньіс,
Везуміню гайдідамс;
Раудай мейта, раудай мâте,
Везуміню тайсідамас.

62.

Пуйсітс саву кумеліню,
Ка пукыіті даріная;
Сед пуйсітс кумелâ,
Ка мейтіня—вайнагâ.

63.

Діві сірмі кумеліньі
Но ôріняс істецея.
Вѣнам бія звайгзню декьіс,
Ôтрам зелта ѣмавіньі.
Не тѣ ôде пурва зâлес,
Не дзер пурва ŷдентінь;
Тѣм вайдзея личу зâлес,
Тир' авота ŷдентінь;
Тѣм вайдзея зелта сталя,
Дімантіня ределішу,—
Яуну пуйшу баротаю,
Вецу виру сукатаю.

Отыскивая для братца
Суженую по нраву.

60.

Тепло солнышно, зелена трава,
Я выпускаю коня со двора;
— Теперь, Боже, онъ въ твоей волѣ,
Теперь онъ въ твоей рукѣ!

61.

Пляшетъ мой конь
Въ ожиданіи воза;
Плачетъ дочка, плачетъ мать,
Накладывая возъ.

62.

Молодецъ убираетъ своего коня,
Какъ цвѣтокъ;
Молодецъ сидитъ на конѣ,
Какъ дѣвица—въ вѣнкѣ.

63.

Два сѣрые коня
Выбѣжали изъ моря.
На одномъ звѣздистое покрывало,
На другомъ золотая узда.
Они не ѣдятъ болотной травы,
Не пьютъ болотной воды;
Имъ нужна трава при рѣчныхъ изгибахъ,
Вода изъ чистаго источника;
Имъ нужно золотаго стойла,
Алмазной рѣшетки для сѣна,—
Молодцовъ, которые задаютъ кормъ,
Стариковъ, которые чистятъ.

Гôвс.

1.

Эйт', готіняс, сетінâ,
Спріньгъодамас, лекадамас!

Корова.

1.

Ступайте, коровушки, домой,
Подпрыгивая, приплясывая!

Айзвел, Дѣвінь, скаугьям аціс
Ар залям веленам!

2.

Маунѣм, говіс, іздзенот,
Не маунѣт, садзенот!
Лай не сака свеша мате:
„Атмата гулеюсі.“

3.

Шкіратѣс, райбас говіс,
Но там цѣма думалам!
Лай не сака мамальіня:
„Вѣну вѣту ганіюсі.“

4.

Кас тас манас райбас говіс
Вакара сета дзис?
Ман яѣт Яня тіргу
Убагѣм сѣра дот.

5.

Готінь, ману райбальінь,
Ко ту маві вакара:
Вой ту маві зелта сталя?
Вой—судраба лайдеріша?

6.

Дзен сета, дзен сета,
Райбу говью ганітая!
Таутас таву мамальінь
Вісу дѣну рудіная.

7.

Райбас вѣн ман телітес,
Кас тас райбас ізрайбоя?
Миля лайме ізрайбоя,
Агру риту ганідама.

Заложи Богъ глаза завистнику
Зеленымъ дерномъ!

2.

Мычите, коровы, при выгонѣ,
Не мычите при загонѣ!
Пусть не говоритъ чужая мать:
„На пареннинѣ спала.“

3.

Отдѣляйтесь, пестрыя коровы,
Отъ сельскихъ бурыхъ!
Пусть не говоритъ матушка:
„Вмѣстѣ пасла.“

4.

Кто погонитъ домой вечеромъ
Моихъ пестрыхъ коровъ?
Мнѣ нужно идти на Ивановскій базаръ,
Чтобы надѣлить сыромъ нищихъ.

5.

Коровушка, моя пеструшка,
Чего ты мычишь вечеромъ:
Мычишь ли ты о золотомъ стойлѣ?
Или о серебреномъ загонѣ?

6.

Гони домой, гони домой,
Пестрыхъ коровъ, пастушка!
Во весь день чужіе люди
Заставляютъ плакать твою матушку.

7.

Все пестрыя у меня коровушки,
Кто ихъ испестрилъ?
Испестрило ихъ милое счастіе,
Пася стадо въ раннее утро.

8.

Райбас вѣн ман телітес,
Райбас лѣлас, райбас мазас;
Пате прѣка не варею
Райбальіню ганітая.

8.

Все пестрыя у меня коровушки,
Пестрыя большія, пестрыя малыя;
Не могу удержаться отъ восторга
Я сама—пастушка пестрыхъ коровъ.

9.

Готінь, ману райбальінь,
Зѣдайнам кайінâм;
Пате кâпе калнінâ,
Зѣді біра лейінâ.

9.

Коровушка, моя пеструшка,
У ней цвѣтистыя ножки;
Сама подымается на гору,
Цвѣточки сыплются къ подножью.

10.

Готінь, мана райбальіня,
Нâц ман лидзі таутінâс!
Я бу̂с нікна тауту мâте,
Пѣ тев сірді норемдешу.

10.

Коровушка, моя пеструшка,
Иди со мною въ чужіе люди!
Если будетъ сварлива свекровушка,
Тобою облегчу свое сердце.

11.

Э̂дѣт, говіс, залю зâлі,
Не мінѣт кайінâм!
Заля зâле гаужі рауд,
Кайінâм номінама.

11.

Ѣшьте, коровы, зеленую траву,
Не топчите ее ногами!
Горько плачетъ зеленая трава,
Будучи попираема ногами.

12.

Рауд госніня, рауд' эс пате,
Свешу земі стайгайот:
Госніняй свеша земе,
Ман бій свеша мâмульіте.

12.

Плачетъ коровушка, плачу я сама,
Отправляясь въ чужую сторону:
Для коровушки тамъ несродная почва,
Для меня—чужая матушка.

13.

До', мâміня, то госніню,
Кас вайрак пѣна до̂д:
Ман явâра таутінâс,
Саву рита азайдінь.

13.

Дай мнѣ, матушка, ту корову,
Которая даетъ больше молока:
Мнѣ придется въ чужихъ людяхъ
Готовить свой особый обѣдъ.

14.

Лицен лика вара тілті,
Ман эйот таутінâс:

14.

Сильно гнутся мѣдные мосты,
Когда я иду въ чужіе люди:

Дзен телітес, вед пŷріню,
Йй девіны бàлелінь.

15.

Тпру, гôтінь, шé майзіт!
Нàц ар мані таутіняс;
Я бŷс барга дèла мàте,
Эс тевї ремдешôс.

16.

Эс савай гôтіняй
Дàболіня валгу вію:
Вѣну вежу таутінàс,
Цітас тек мауродамас.

17.

Дôт ман деве мàмалынь,
Бст не деве, ка вайдзея:
Ман аудзету райбалынь
Патур сталя дібінà.

18.

Ак, ту гôвью мàршалынь,
Лѣлас гôвіс аудзеюсі!
Кŷтé рагі не ѣтілпа,
Дàрзà рŷмес не дабуя.

Гонятъ коровъ, везутъ приданое,
Ѣдутъ девять братьевъ.

15.

Стой, коровушка, нá, возьми хлѣба!
Иди со мною въ чужіе люди;
Если будетъ сварлива свекровушка,
Тобою облегчу сердце.

16.

Для своей коровушки
Я вью привязь изъ клевера:
Одну веду въ чужіе люди,
Другія бѣгутъ за нею съ мычаньемъ.

17.

Щедро надѣлила меня матушка,
Но не дала, что слѣдуетъ:
Пеструшку, которую для меня выростили,
Она укрыла въ углубленіи хлѣва.

18.

Ахъ ты, невѣстушка съ коровами,
Какихъ ты выростила большихъ коровъ!
Не входятъ рога въ хлѣвъ,
Не умѣщаются въ оградѣ.

А в с.

1.

Пŷра дèль загт не ѣшу,
Кад айтіняс ман не ауг.
Дôд, Дѣвіны, ман айтіню
Йеле бітес лѣлумінь!
Эс кауніню падарішу
Баяріня мейтінàм:
Пѣлôціпу сав' пŷріню,
Ар кàйм минàдама.

О в ц а.

1.

Я не пойду воровать для приданаго,
Когда не ростутъ у меня овцы.
Дай, Боже, мнѣ овечекъ
Хоть съ пчелку ростомъ!
Я посраилю
Боярскихъ дочерей:
Я наполню свое приданое,
Притаптывая ногою.

2.

Купла, купла ман' айтіня,
Куплам кайінам;
Эс пуріню пєдарішу,
Ар кайіню пємидама.

3.

Вєна пате ман айтіня,
Бет ган лаба біксайніте;
Сав' пуріню пєлоціішу,
Кайінам минадама.

4.

Айтіняй балтс бєрніньіс
Пелекам кайінам;
Аудіш' балтас вілнанітес
Пелекам маліням.

5.

Тев, мамінь, слікта лайме,
Тев пелекас аветіняс:
Сака теві нетікушу,
Редз пелекас вілнанітес.

6.

Айтінь, сєна габаніня,
Дод' ман саву вілнаніті!
Эс тев дошу даболтіню
Девінам лапінам.

7.

Кас буціню лопу сауце?
Кас пуйсіті—цілвеціню?
Буціньш сєту плєсейіньіс,
Пуйсітс мейту смейейіньіс.

8.

Валт' айтінь', райб' теліті
То ведішу таутінас;

2.

Волниста, волниста моя овечка,
Съ волнистыми ножками;
Я наготовлю приданаго,
Притаптывая его ногою.

3.

Одна только у меня овечка,
Но въ волнистыхъ портахъ;
Я наготовлю приданаго,
Притаптывая его ногою.

4.

У овечки бѣлый ягненочекъ
Съ сѣрыми ножками;
Я буду ткать бѣлыя покрывала
Съ сѣрыми каемачками.

5.

Плохое твое счастье, матушка,
У тебя сѣрыя овцы:
Тебя называютъ лѣнивою,
Видя на тебѣ сѣрыя покрывала.

6.

Овечка, копна сѣна,
Дай мнѣ свое покрывало!
Я дамъ тебѣ клеверку
О девяти листочкахъ.

7.

Кто считаетъ барана за скотину?
Кто—парня за человѣка?
Баранъ ломаетъ плетень,
Парень пересмѣиваетъ дѣвицъ.

8.

Бѣлую овечку, пеструю корову
Я поведу въ чужіе люди;

Цу̂кас—кырлу, каз'—рагану,
То атстâю мâміняй.

9.

Айтіняй сталі дару,
Лай та зѣмâ не носала;
Мâсіняй вѣту раугу,
Лай та гаужі не раудая.

Чахлую свинью, козу—колдунью
Оставлю матушкѣ.

9.

Я сооружаю стойло для овечки,
Чтобы она не замерзла зимой;
Забочусь о мѣстѣ для сестрицы,
Чтобы она горько не плакала.

Каза.

1.

Кас казіню лôпу тейца?
Кас мейтіню—цілвеціньš
Кас казай жôгу рауга?
Кас мейтай—новадіньš

2.

Кіс, казінь, кâрклу грауст,
Не грауз âра ôзолінь!
Лай стâв âра ôзоліньш,
Вітітêм ялиго.

3.

Спріньгъю, мані йêріньі!
Спріньгъю, казулêліньі!
Эс патс спрінгъою
Пирагу вакарâ.

4.

Вілкам деву то казінь,
Кас ноградзе âбелтінь;
Таутâм деву то мâсінь,
Кас казіню не ганія.

Коза.

1.

Кто считаетъ козу за скотину?
Кто дѣвицу—за человѣка?
Кто заботится о плетнѣ для козы?
Кто—о землѣ для дѣвицы?

2.

Ступай, козочка, грызть лозу,
Не грызи молодаго дубка!
Пусть стоитъ молодой дубокъ,
Чтобы ликовать на немъ пчелкамъ.

3.

Прыгайте, мои ягняточки!
Прыгайте, козленочки!
И я самъ запрыгаю
Въ пирожный вечеръ [1]).

4.

Я отдамъ волку ту козу,
Которая грызетъ яблонь;
Чужимъ людямъ отдамъ ту сестрицу,
Которая не пасетъ козы.

---

[1]) Или иначе: *метеню вакарс* (*вечеръ бросанья*,—вечеръ, въ который, по простонародному повѣрью, счастіе *бросаетъ* людямъ подарки). Этотъ вечеръ выпадаетъ на одинъ изъ послѣднихъ дней Русской масляницы предъ великимъ постомъ; его усердно празднуютъ всѣ Латыши-лютеране; пирожнымъ же онъ называется потому, что въ этотъ день всѣ пекутъ пироги.

Âзіс.

Кас пуйсіті виру сауце?
Пуйсітс мейту смейейіньш;
Кас âзіті лôпу сауце?
Âзітс кâрклу граузейіньш.

Козелъ.

Кто считаетъ парня за человѣка?
Парень только пересмѣиваетъ дѣвицъ;
Кто считаетъ козла за скотину?
Козелъ только грызетъ лозу.

Цŷка.

1.

Цŷка рôк аугсту калну,
Заля вара мекледама;
— Тік, цŷцінь, заля вара,
Ка манâ вайнагâ!

2.

Цŷцінь, ману ракулыінь,
Не эй драугу друвінâ!
Тев кайіню носітис,
Ман ноньемс вілнаніті.

Свинья.

1.

Свинья роетъ высокую гору,
Ища зеленой мѣди;
— Только и есть, свиночка, зеленой мѣди,
Чтó въ моемъ вѣночкѣ!

2.

Свиночка моя, любительница порыть,
Не ходи въ сосѣдскую ниву!
Тебѣ поломаютъ ноги,
Съ меня снимутъ покрывало.

Суніс.

1.

Сунішам майзес деву
Па лѣлам габалам,—
Лай тас ман палидзея
Браля гôвіс паганит.

2.

Сунішам майзес деву,
Не каймiня бêрніньѣм:
Сунітс ман сêту сарга,
Каймiньш загт лавîйс.

3.

Суніте рêя рêямо,
Эс париду ридамо:

Собака.

1.

Я дамъ хлѣба собакѣ
Большими кусками,—
Пусть она мнѣ поможетъ
Пасти коровъ брата.

2.

Я дамъ хлѣба собакѣ,
Но не дѣтямъ сосѣда:
Собака стережетъ мой домъ,
Сосѣдъ собирается красть.

3.

Сильно лаетъ собака,
Я еще подтравливаю:

Гаи зінаю, ридідама,
Не нак мані баделіны.

4.

Шé, суніті, смалка майзе,
Не рей манус прецендкус!
Шé, маміня, балта сакша,
Не рай мані дзиводама!

5.

Шé, суніті, квешу майзе,
Не рей манус прецендкус!
Я рес' манус прецендкус,
Не дош' аузу сеналінис!

6.

Кунынь, мана лок-астіте,
Гауйіна носликусі,
Ўдрус, бебрус дзенадама,
Кунгу преку домадама.

Какыіс.

1.

Ко, рунціті, ту домайі
Уз акменя тупедамс?
— Эс домаю Рига браукт,
Пелес краут везума.

2.

Інцітей дів' бернінны,
Абі діві номіруші;
Вісі межі айсплўдуші
Ар інцітес асарам.

3.

Гріб какыітс зівіс эст,
Не гріб каю слапінат;

Я знаю, подтравливая,
Что идутъ не мои братцы.

4.

Нá, возьми, собака, ситнаго хлѣба,
Не лай на моихъ сватовъ!
Нá, возьми, свекровушка, бѣлое покрывало,
Не брани меня, пока буду жить!

5.

Нá, возьми, собака, пшеничнаго хлѣба,
Не лай на моихъ сватовъ!
Если будешь лаять на моихъ сватовъ,
Я не дамъ тебѣ и овсяной мякины!

6.

Моя ласковая сучка
Утонула въ рѣкѣ Гауѣ,
Преслѣдуя выдръ, бобровъ,
Изъ угоды къ барской потѣхѣ.

Кошка.

1.

О чемъ ты задумался, котикъ,
Сидя на камушкѣ?
— Я думаю ѣхать въ Ригу,
Наложивъ возъ мышами.

2.

У кошечки два котенка,
Оба не живы;
Всѣ лѣса наводнились
Отъ слезъ кошечки.

3.

Хочетъ котикъ поѣсть рыбы,
Но не хочетъ мочить лапокъ;

Гріб пуйсітс сѣву ньемт,
Не дрикст мейту біздінат.

4.

Какыс курмі спидзіная,
Аўкліна пѣсѣдамс:
Вой бўс лаба ші васара?
Вой бўс лабі квѣші, рудзі?
Вой бўс лабі мѣжі, аузас?
Вой бўс лабас дзелтанітес?

5.

Ар какыті малті гаю,
Не ар браля лигавінь:
Какышам гара асте,
Вѣглы вілка дзірнавіняс.

6.

Інцінь, какыт,
Писам визітес!
Рит бўс свѣтдѣна,
Ѣсам цѣма!
Ту ѣсі клѣтѣ,
Эс—істаба;
Ту кьерсі пелітес,
Эс—яунас мейтіняс.

Хочетъ молодецъ жениться,
Но не смѣетъ заговорить съ дѣвицею.

4.

Котъ мучитъ крота,
Привязавъ его на веревочку:
Будетъ ли хорошо это лѣто?
Уродятся ли пшеница, рожь?
Удадутся ли ячмень, овесъ?
Уродятся ли красавицы?

5.

Я хожу молоть съ кошечкою,
Но не съ невѣсткою:
У кошечки длинный хвостикъ,
Она легко вертитъ жернова.

6.

Кисенька, кошечка,
Сплетемъ лапотки!
Завтра будетъ праздникъ,
Пойдемъ въ гости!
Ты пойдешь въ клѣть,
Я—въ избу;
Ты станешь ловить мышей,
Я—молодыхъ дѣвицъ.

ОТДѢЛЪ ЧЕТВЕРТЫЙ.

ЧЕЛОВѢКЪ.

Разные возрасты его жизни, родственныя отношенія и разные роды дѣятельности.

а) Младенчество.

Вёрніньш, крустабас, круст-тёвс, круст-мâте, кўмі ун кўмас.

1.

Сауле вёсті атсўтія,
Яуні раді бâліньôс;
То вёл лабі не зінаю,
Вой бâліньш, вой мâсіня?

2.

Агрі, агрі эс редзею
Цѣміна пірте кўпея:
Я Дѣвіньш лаймі дôс,
І ман арі пâде бўс!

3.

Кур, лаутіньі, ôс біât?
— Мёс біâм бâзніца:
Вѣну мазу двёселіті
Пѣ крустіня звёреâм.

4.

Круста тёвс, круста мâте,
Несѣт мані пѣ крустіня:

Младенецъ, крестины, крестный отецъ, крестная мать, куновья и кумы.

1.

Солнце прислало вѣсть,
Что у братьевъ новая родня;
Только того хорошо не знаю,
Братъ ли родился, или сестра?

2.

Рано, рано я увидѣла,
Что въ селѣ топится баня:
Если Богъ пошлетъ счастье,
И у меня будетъ крестница!

3.

Люди, гдѣ вы были?
— Мы были въ церкви:
Клялись предъ крестомъ
За новую душу.

4.

Крестный отецъ, крестная мать,
Несите меня ко кресту:

Ман грібея тêвс, мâміня
Без вâрдіня аудзінâт!

5.

Ко, кŷміняс, ю̂с далâт
Айз калніня, лейінâ?
— Мес далâм пâдес вâрду,
Вѣн' ôтрай не додамас.

6.

Тâдам бія кŷмâс ѣт,
Кас варея ізстайгâт:
Свêта бія кŷму така,
Дâрга пâдес двêселіте.

7.

Кŷмам ѣдама,
Треяді гьербйôс,
Лай манай пâдітей
Треядас авіс:
Струп-аусе, гар-аусе,
Спрôгайніте.

8.

Кŷмам ѣдама,
Трис зіргѣм браупцу;
Дѣвс дôд пâдітей
Сешѣм браукт!

9.

Кŷмам ѣдама
Кажôку вілку,
Лай ауга пâдей
Спрôгайняс айтас.

10.

Не патіке лайміняй,
Кŷмам райбі наздаудзіны;
Тас патіка лайміняй,
Слêшу балті наздаудзіны.

Батюшка, матушка хотятъ,
Чтобы я росла безъ имени!

5.

О чемъ, кумушки, вы спорите
За горой, въ долинкѣ?
— Мы споримъ изъ-за имени крестницы,
Одна другой его не уступая.

6.

Тотъ долженъ идти въ кумовья,
Кто можетъ все выполнить:
Священна дорога кумовьевъ,
Дорога душа крестницы.

7.

Идя въ кумы,
Я наряжаюсь въ одежду трехъ сортовъ,
Чтобы у моей крестницы
Водились овцы трехъ сортовъ:
Короткоухія, длинноухія,
Волнистыя.

8.

Отправляясь въ кумы,
Я запрягаю трехъ лошадей;
Дай Богъ моей крестницѣ
Ѣздить на шестерыхъ!

9.

Идя въ кумы,
Я надѣваю шубу,
Чтобъ у моей крестницы
Водились волнистыя овцы.

10.

Не нравится счастію,
Когда у кумъ пестрые платочки;
Счастіе любитъ, когда у нихъ
Тонкіе, бѣлые платочки.

11.

Не гулею то макснію,
Кад эс гâю кŷміна̂с:
Пушкой савас вілнанітес,
Варой савус кумелінюс;
Пушкой савас вілнанітес
Сику рôжу дâрзіна̂;
Варой савус кумелінюс
Валт' дâбола калніна̂.

12.

Яуніс тêвс,—мâмулыте,
Яунас кŷмас сасаукуші:
Не зіная кŷму-дзѣсмас,
Не пâдітес даудзінâт.

13.

Кас мані набагу
Кŷмâм лŷдза?
Не манім судраба,
Не гразну драну.

14.

Не ньем мані кŷміна̂с,
Набадзіню дêведамі;
Эс савай пâдітей
Зелта месту габаліню.

15.

Ман эйôт кŷміна̂с,
Скудре целю пâртецея;
Дѣвс дôс пâдей тік тôтіню,
Ка скудрішу пŷліна̂!

16.

Не тейкшу нама̂
Пâдіняс вâрду;
Істаба̂—тур тейкшу,
Шŷполя̂ вѣта̂.

11.

Не сплю я въ ту ночь,
Когда готовлюсь въ кумы:
Я убираю свои покрывала,
Кормлю своихъ коней;
Я убираю свои покрывала
Въ цвѣтникѣ мелкихъ маргаритокъ;
Кормлю своихъ коней
На бѣлоклеверной горѣ.

12.

Молодъ отецъ, молода мать,
Созвали молодыхъ кумъ:
Онѣ не умѣютъ ни пѣть кумовьихъ пѣсенъ,
Ни величать крестницу.

13.

Кто пригласитъ меня—бѣдняка
Въ кумовья?
У меня нѣтъ ни серебра,
Ни хорошаго платья.

14.

Меня не берутъ въ кумовья,
Считая меня за бѣдняка;
Я бы бросилъ червонецъ
Своему крестнику.

15.

Когда я шла въ кумы,
Муравей перебѣжалъ мнѣ дорогу;
Дастъ Богъ столько коровъ крестницѣ,
Сколько муравьевъ въ муравейникѣ!

16.

Не скажу въ сѣняхъ
Имени крестницы;
Скажу его въ комнатѣ—
У самой колыбели.

17.

Ціті бêрні вайцая:
„Кас леллес вâрдсі?“
— Я сôлâт шŷпôт,
Тад тейкшу вâрду.

17.

Прочія дѣти спрашиваютъ:
„Какъ зовутъ лялю?“
— Если будете качать,
Тогда скажу имя.

18.

Вакар бêрі пелдінаю
Судрабіня расінâ;
Шодѣн браучу базніца
Падей вâрду мекледамс.

18.

Вчера я выкупалъ воронаго коня
Въ серебристой росѣ;
Сегодня поѣду въ церковь
Искать имени крестницѣ.

19.

Ай, пâдіте мазіня,
Таву гудру падôмінь!
Ар мâміню садôмайсі
Тâду лигсму вакаріню.

19.

Ой, малютка, крестница,
Какая ты разумница!
Ты придумала вмѣстѣ съ матушкою
Такой веселый пиръ.

20.

Сѣніню кайсіта
Кŷміню істаба:
Дѣвс дôс сѣніня
Касітаю.

20.

Сѣномъ высыпана
Изба у кумовьевъ:
Богъ дастъ
Грабильщицу сѣна.

21.

Зилêм кайсіта
Кŷм' істабіня;
Кур кâю сперŷ,
Тур зиле ріт.

21.

Бисеромъ высыпана
Изба у кумовьевъ;
Гдѣ ставлю ногу,
Тамъ бисеръ катится.

22.

Шодѣн кŷмâм
Дзерама дѣна;
Риту сêтâ
Важояма.

22.

Сегодня для кумовьевъ
День пира;
Завтра—день
Возвращенія домой.

23.

Не вêлу пâдітей
Вісас савас лайнес;

23.

Не желаю я крестницѣ
Всего своего счастья;

Дѣвс дôс пâдітей
Йо лабу лаймі.

24.

Тётінь, тётінь, далдері мест!
Ту сауці ритâ, ту вакарâ:
„(Вâрдс) дêлінь, ѣпŷт угуні,
„Ѣпŷт угуні, ноаун кâяс!“

25.

Метѣт, метѣт,
Ваяг, ваяг:
Ваяг пâдей
Зѣшіну наудас.

26.

Кас пар ману аугуміню
Вісу пірму науду дева?
— Круста тêвс, круста мâте,
Тѣ пірмѣ науду деве.

27.

Кумас науду саметуші,
Ну метѣт, лѣцінѣкі,
Ну метѣт, лѣцінѣкі,
Пар ѐдуму, дзѐруміню!

28.

Нâц, кŷмінь, ньем наудінь
І то пашу мазумінь:
Вайі гаді, баргі кунгі
Не вар даудзі копелнит.

29.

Парâд ман круста тêвс,
Кур шŷполя кâрті цірті;
Лай эс теку раудзітѣс,
Вой ауг куплас атвасітес.

Богъ дастъ крестницѣ
Еще лучшее счастье.

24.

Батюшка, батюшка, бросай талеръ!
Ты зовешь утромъ и вечеромъ:
„(Имя) сыночекъ, вздуй огонь,
„Вздуй огонь, разуй мнѣ ноги!“

25.

Бросайте, бросайте,
Нужно, нужно:
Нужно крестницѣ
Денегъ на мыло.

26.

Кто за мою красоту
Прежде всего дастъ денегъ?
— Крестный отецъ, крестная мать
Первые дадутъ денегъ.

27.

Кумовья уже набросали денегъ,
Теперь бросайте, свидѣтели,
Теперь бросайте, свидѣтели,
За ѣду, за питье!

28.

Иди, кума, возьми деньги,
Хотя бы это была самая малость:
Скудны годы, суровы господа,
Нельзя много заработать.

29.

Покажи мнѣ, крестный отецъ,
Гдѣ ты срубилъ очепъ;
Я побѣгу посмотрѣть
Роскошно ли пошли отпрыски.

30.

Кам дôшу лелліті
Ізшу̂пôт?
Вой дôшу тêвам,
Вой мâміняй?
Тêвам не дôшу,
Там цêтас рôкас;
Матей—тай дôшу,
Тай микстас рôкас.

30.

Кому я дамъ
Покачать лялю?
Дамъ ли батюшкѣ,
Или матушкѣ?
Не дамъ батюшкѣ,
У него жесткія руки;
Дамъ матушкѣ,
У ней мягкія руки.

31.

Рауг, ману пâдіті
Лу̂ціню сайста!
Скреям Рига,
Піркам йôстіню:
Піркам пус-зелта,
Пус-судрабіня!

31.

Вотъ, нашу крестницу
Опоясываютъ лыкомъ!
Полетимъ въ Ригу,
Купимъ поясъ:
Купимъ полузолотой,
Полусеребреный!

32.

Міну, міну нâтріняс,
Лай аута маурінь:
Кур манай пâдітей
Рôтатêс.

32.

Топчу, топчу крапиву,
Чтобы выросла мурава:
Было бы гдѣ наряжаться
Моей крестницѣ.

33.

Круста мâтес вайна бій,
Ка пâдіте не стайгâя:
Кам кâйіняс не атлайда,
Но кру̂стіня атнâкдама.

33.

Виновата въ томъ крестная мать,
Что крестница не ходитъ:
Зачѣмъ не освободила ножекъ,
Возвращаясь изъ церкви.

34.

Дриз ку̂міняс паэдушас,
Дриз майзіті ноньêмам,
Лай пâдіте дрис стайгая,
Дриз ньêмâс валодâ.

34.

Скоро поѣли кумовья,
Скоро мы сняли со стола,
Чтобы крестница скоро ходила,
Скоро начала говорить.

35.

Чучі, гулі, ман' пâдіте,
Зелтайна шу̂полê;

35.

Спи, лежи, моя крестница,
Въ золотой колыбели;

Не клаусѣс цѣна гайлюс,
Не модіні мамулыіті.

36.

Аудз, мана падіте,
Лидз мані лѣла!
Пашуву сварціюс,
Не мерідана.

37.

Эс теціню тецею
Ліниію лаука;
Зінаю падітей
Крекліню ваяга.

38.

Эс савай падітей
Судрабіня йосту йожу,
Лай та ауга тѣва, гара,
Смалк' аудекла аудейіня.

39.

Аукле мейту, мамальінь,
Мет деліню пасоле:
Дризак мейта малті гая,
Не деліня лигавіня.

40.

Шупо мані, мамальіня,
Візулішу шуполе:
Накс таутіняс, дос наудіню,
Ньемс ар вісу шуполіті.

41.

Шупо мані, мамальінь,
Валудзітес шуполе,
Лай эс локу валодіню,
Ка лоція валудзіте.

Не слушай сосѣдскихъ пѣтуховъ,
Не буди матушки.

36.

Рости, моя крестница,
Съ меня ростомъ!
Я сшила тебѣ кафтанчикъ,
Не снимая мѣрки.

37.

Я бѣгомъ бѣгу
На льняное поле;
Знаю, что крестницѣ
Нужно рубашекъ.

28.

Я опоясала свою крестницу
Серебренымъ поясомъ,
Чтобы она росла тонкою, стройною,
Чтобы росла ткачихою тонкаго холста.

39.

Рости дочку, матушка,
Бросай сына подъ скамью:
Дочка скорѣе пойдетъ молоть,
Чѣмъ молодая невѣстка.

40.

Убаюкивай меня, матушка,
Въ бисерной колыбели:
Придетъ суженый, дастъ деньги,
Возьметъ со всею колыбелью.

41.

Убаюкивай меня, матушка,
Въ колыбели иволги,
Чтобы такъ подвиженъ былъ мой языкъ,
Какъ подвиженъ онъ у иволги.

42.

Аукле мані, мâмальінь,
Вѣглаâм рôцінâм!
Эс тев бу̂шу аптецêт
Вѣглаâм кайінâм.

42.

Убаюкивай меня, матушка,
На легкихъ рукахъ!
Я буду тебѣ прислуживать
На легкихъ ножкахъ.

43.

Аукле мані, мâмальінь,
Аукле мані гудру виру:
Тадêль тев дѣна гайса
І нелѣті ауклейôт.

43.

Убаюкивай меня, матушка,
Вырости изъ меня мужа мудраго:
Все равно у тебя день пропадаетъ,
Когда и глупца убаюкиваешь.

44.

Гулі, гулі, бâлінь,
Майго мѣдзінь!
Эс тев адішу
Райбос цімдінюс.

44.

Спи, спи, братецъ,
Сладкимъ сномъ!
Я свяжу для тебя
Пестрыя рукавицы.

45.

Жужу, жужу, лâча бêрис,
Плаканâм кайіням!
Тêвс айзгâя медс меклêт,
Мâте—ôгу паласит.
Тêвс атнесе медс каніню,
Мâте—ôгу вâцеліті.

45.

Му, му, мѣдвѣжій сынокъ,
Съ широкими лапками!
Батюшка ушелъ искать меду,
Матушка—собирать ягодъ.
Батюшка принесетъ соты съ медомъ,
Матушка—коробку съ ягодами.

46.

Шу̂пойѣс, шу̂політ,
Аудзе лѣлу бâлелінь!
Кунгам виру ваядзея,
Мâміняй—арайінь.

46.

Качайся, колыбель,
Выкачай брата!
Господамъ нужны работники
Матушкѣ—пахари.

47.

Дзѣдадама мâмульіня
Дêлам кâре шу̂політі;
Ман пакâре раудадама,
Эс таутіню малейіня.

47.

Матушка, распѣвая
Вѣшаетъ колыбель для сына;
Мнѣ вѣшаетъ, плача,
Я молольщица для чужихъ людей.

48.

Кас гріб тира у̂дентінь,
Лай смель упес дібіна;

48.

Кто хочетъ чистой воды,
Пусть черпаетъ на днѣ рѣки;

Кас бріб яунас лигавіняс,
Лай ньем бêрну шŷполе.

49.

Павêглі ѣсâку
Пâдіті вадâт:
Лай манай пâдітей
Павêгліс мŷжіс.

50.

Целѣс, пâдіте,
Ацтіню мазгâт!
Эс тев ѣнешу
Скайдр' ŷдентінь,—
Зелтшŷту двѣліт'
Ацтіняс слауцит.

51.

Чакâрны, чінкурі,
Шкірѣт целю!
Эс ѣшу данцôт
Ар саву пâдіт'!

52.

Пâдіті данціну,
Каплітіс рôка:
Лай манс пâдіньш
Лѣлс дравенѣкс.

53.

Эс пâдіті дидідама,
Аугсті рôкас цілінаю:
Лай та ауга скайдра мейта,
Скайдра дâрба дарітая.

54.

Ай, пâдіт, ай, пâдіт,
Не гул ілгі шŷполе!
Пін визітес, аун кайіняс,
Аптец тêву, мâмальінь.

Кто хочетъ молодой жены,
Пусть беретъ дитя въ колыбели.

49.

Я слегка начинаю водить
Свою крестницу:
Чтобы у моей крестницы
Была легкая жизнь.

50.

Вставай, крестница,
Промывай глазки!
Я принесла тебѣ
Чистой водицы,—
Шитое золотомъ полотенце,
Чтобы вытирать глазки.

51.

Старые пни, кочки,
Давайте дорогу!
Я пойду плясать
Съ своей крестницею!

52.

Я пляшу съ крестникомъ
Съ роевникомъ въ рукѣ:
Чтобы мой крестникъ
Былъ великимъ пчеловодомъ.

53.

Пляша съ крестницей,
Я высоко подымаю ея ручки:
Чтобы она выросла честною дѣвицею,
Работницею честнаго труда.

54.

Ой, крестница, ой, крестница,
Не спи долго въ колыбели!
Плети лапотки, обувай ноги,
Прислуживай батюшкѣ, матушкѣ.

55.

Вѣна кӯма калніна̂,
Ôтра кӯма лейіна̂;
Ноплист ман шӯтас курпес,
Кӯмас віду стайгайôт.

56.

Баро мані, ма̂мальінь,
Ар тѣм пѣна зѣдіньѣм:
Аугшу лѣла, бӯшу стіпра,
Пуйшам целя не грѣзішу:

57.

Кумеліньш целю тек,
Целям гала не зіная;
Ма̂те дêлінь ізауклея,
Подôміня не зіная.

58.

Шӯпойѣс, ба̂лелінь,
Прѣдітê, эгліте!
Яу ма̂міня ізшӯпоя
Крійѣм шӯту шӯноліті.

59.

Маза, маза эс гулею
Шӯполіша дібіна̂;
Яу таутіню кумеліньі
Мауру міна пагалма̂.

60.

Пілну кану пате дзêру,
Пілну деву ба̂ліням:
Не бій мані ма̂мальінь
Тукшу рôку ауклеюсі.

61.

Эс савай падітей
Мêтру піну вайнедзінь;

55.

Одна кума на горѣ,
Другая кума подъ горою;
Истоптала я шитые башмаки,
Ходя отъ кумы къ кумѣ.

56.

Корми меня, матушка,
Молочными пѣночками:
Выросту, буду сильна,
Не уступлю дороги молодцу.

57.

Конь бѣжитъ по дорогѣ,
Не знаетъ конца дороги;
Мать роститъ сына,
Не знаетъ его ума-разума.

58.

Качайся, братецъ,
На сосенкѣ, елочкѣ!
Матушка уже тебя выкачала
Въ лубочной колыбели.

59.

Я лежу еще маленькою
На днѣ колыбели;
А кони чужихъ людей
Уже топчутъ мураву на дворѣ.

60.

Сама я нью полную чашу,
Полную даю братцу:
Моя матушка, выростила меня
Не съ пустой рукою.

61.

Для своей крестницы
Я плету вѣночекъ изъ брусничнику,

Вісур аука зенес заде,
Не вісур нетрес аука.

62.

Тец, вадіте, атвер вартус,
Редз кур нак круста тевс;
Зіргу вед роціна,
Цепуріте надусе.

Вездѣ ростетъ трава на землѣ,
Но не вездѣ ростетъ брусничникъ.

62.

Бѣги, крестница, отвори ворота,
Вотъ идетъ крестный отецъ;
Онъ ведетъ за поводъ лошадь,
Шапку несетъ подъ мышкою.

б) Молодость.

1.

Кас пѣлеца ман яунам
Тік бедігі дзивойот?
Прѣкша наце мана дѣна,
Кад бедігі ядзиво.

2.

Яунс эс бію, тракс эс бію,
Яунс паньему лигавінь:
Кунгі мані пашу райе,
Тевс, маміня—лигавінь.

3.

Эс цікарт яунс будамс,
Мейтас лайжу вейіня;
Ман пашам гадіяс
Астагаля лигавіня.

4.

Ай, Дѣвінь, ай, Дѣвінь,
Носавилю яунетне:
Носапірку кутру зіргу,
Паньем' лайску лигавінь.

5.

Ціткарт, ціткарт,
Кад яуна бію,

1.

Что за охота мнѣ молодому
Жить пригорюнившись?
Впереди еще мое время,
Когда придется горевать.

2.

Молодъ я былъ, не разуменъ я былъ,
Молодымъ я женился:
Господа обижаютъ меня самаго,
Батюшка, матушка—молодую жену.

3.

Когда я былъ молодъ,
Я по вѣтру пускалъ дѣвицъ;
Мнѣ же самому досталась
Суженая изъ послѣдокъ.

4.

Ой, Боже, ой, Боже,
Обманулся я въ молодости:
Купилъ лѣниваго коня,
Взялъ неповоротливую жену.

5.

Въ то время, въ то время,
Когда я была молода,

Зѣдею, ка рôзе,
Ка цагоніня;
Стайгаю пуйсішуč, бракьедана,
Ка лâцітс аузіняс браупідамс.

6.

Кас но мана дриз-аугума,
Дриз гâюма таутінâс?
Мана варіт' і нобіра,
Ка сикѣ візуліші.

7.

Балту вілку, балту ліку,
Балтс ір манс аугуміньш;
Сазілейс, самелнейс
Судрабіня несатайс.

8.

Стейдзѣс, мана мâмульіня,
Ар валоду істаба:
Яу таутіняс науду скайта
Пâрі ману аугумінь.

9.

Ай лаймінь—ліцейінь,
Кам ту ман та дарій,
Кам ту ману аугумінь
Дів рейз яуну яуніняйі?

Я цвѣла, какъ роза,
Какъ макъ;
Я ходила, перебирая молодцовъ,
Какъ мѣдвѣдь перебираетъ овесъ.

6.

Что съ того, что я скоро выросла,
Скоро вышла замужъ?
Силы мои скоро упали,
Какъ мелкій бисеръ.

7.

Въ бѣлое одѣваюсь, бѣлымъ накрываюсь,
Бѣла моя молодая красота;
Весь посинелъ, весь черенъ,
Кто ходитъ въ серебрѣ.

8.

Поспѣши, моя матушка,
Со словомъ въ комнату:
Уже чужіе люди отсчитываютъ больше денегъ,
Чѣмъ стóитъ моя красота.

9.

О, счастье—судьбина,
Зачѣмъ ты со мной такъ поступило:
Зачѣмъ ты мою красоту
Дважды дѣлала молодою?

Лигавіня, мейта, брûте.

1.

Трис мейтіняс смалкі ракста,
Пѣ лôдзіня камбарê:
Дівас ракста смалкус ракстус,
Треша зіду шкетере.
— Эс савам милякам
Ракту райбу наздаудзінь:
Ап малâм пукьес лѣку,
Відô—саву миль сірсніню.

Дѣвица, дочь, невѣста.

1.

Три дѣвицы мелко вышиваютъ
У окна въ комнатѣ:
Двѣ вышиваютъ мелкіе узоры,
Третья сучитъ шелкъ.
— Я своему милому
Вышиваю пестрый платочекъ:
Кругомъ набрасываю цвѣты,
Въ срединѣ кладу свое сердечко.

Ак, ту ману милю драугу,
Кур гулейі шо накстінь?
Вой зам прѣдес, вой зам эглес,
Вой пѣ цітас мâтес мейтас?
— Ней зам прѣдес, ней зам эглес,
Ней пѣ цітас мâтес мейтас;
Эс гулею уз заль' лауку,
Апакш куплу ôзолінь;
Лѣпу лапас пагальвам,
Залю скую паладзіньш.
— Ак, ту ману милю драугу,
Кад эс то бу̂т' зінаюсі,
Эс тев бу̂ту стеллеюсі
Дівус балтус паладзінюс;
Дівус балтус паладзінюс,
Дівус микстус спілвентінюс.

2.

Діжана мейтіня,
Глудена галвіня,
Пате гуль крâснê,
Галвіня арâ.
Таутіняс пѣ вâрту:
„Штой, кумеліны!"
Мейтіня но крâснс
Путейс!..
— Маміня, маміня,
Кур мані ліндрекі?
— Мейтінь, ліндрекі
Крâснс дібіна.
— Маміня миля,
Не дарі кауну!
— Мейтіня миля,
Слêп пате кауну!

3.

Лайме, лайме тай мейтай,
Кас пѣдзіме сауліте:

Ахъ, ты мой милый другъ,
Гдѣ ты ночевалъ въ эту ночь?
Подъ сосной, подъ елью,
Или у иной матерней дочери;
— Ни подъ сосною, ни подъ елью,
Ни у иной матерней дочери.
Я спалъ на зеленомъ полѣ,
Подъ густымъ дубомъ;
Липовые листья служили мнѣ изголовьемъ,
Зеленныя вѣтьви—простыней.
— Ахъ, ты мой милый другъ,
Если бы я это знала,
Я бы прислала тебѣ
Двѣ бѣлыя простыни;
Двѣ бѣлыя простыни,
Двѣ мягкія подушки!

2.

Красотка дочка,
Убранная головка,
Сама лежитъ въ печи,
Головка наружу.
Чужіе люди у воротъ:
„Стой, кони!"
Дочка изъ печи
Порхъ!—вылетѣла...
— Матушка, матушка,
Гдѣ моя юбка?
— Дочка, твоя юбка
Въ печи.
— Матушка милая,
Не срами меня!
— Дочка милая,
Скрой сама свой срамъ!

3.

Счастье, счастье той дѣвицѣ,
Которая рождается на солнышкѣ:

Тай лайміня сактас лёя,
Судраба мёрцедама.

4.

Павайцаю но лайміняс:
„Кам лабака дзивошана?
— Мейтінâм—мâсінâм,
Тâм лабака дзивошана

5.

Незінама ман земіте,
Незінамс арайіньш;
Дѣвіньш ман земі зіна,
Лайме—земес арайіню.

6.

Пѣдôд, Дѣвс, мейтай грêкус,
Мейта лѣла грêцінѣце:
Мейта шува слêшу креклу,
Зам алтара сêдедама.

7.

Аудзен аугу эс, мâміня,
Дѣвіньш зіна, кам эс аугу?
Вой эс аугу таутінâм,
Вой залâм веленâм?

8.

Мâте, мейту аудзедама,
Шкітâс пілі мŷрейôт;
Атнâк таутас, айзвед мейту,
Палѣк мâте раудадама.

9.

Зіла, мелна тауту мейта,
Зѣмелê узаугусі;
Манс баліньш саркан-балтс,
Васар дзіме, сауліте.

Счастіе выливаетъ ей брошки,
Посеребряя ихъ.

4.

Я спросила у счастья:
„Кому лучшее житье?“
— Дѣвицамъ-сестрицамъ
Лучшее житье.

5.

Неизвѣстна моя земля,
Неизвѣстенъ мой пахарь;
Богъ знаетъ мою землю,
Счастье—пахаря земли.

6.

Прости, Богъ, дѣвичьи грѣхи,
Дѣвица великая грѣшница:
Дѣвица шьетъ тонкую рубашку,
Сидя близъ алтаря.

7.

Росту, росту я, матушка,
Но Богъ знаетъ, для кого я росту?
Росту ли я для чужихъ людей,
Или для зеленаго дерна (могилы)?

8.

Мать, ростя дочку,
Думаетъ, что сооружаетъ замокъ;
Приходятъ чужіе люди, уводятъ дочку,
Остается мать въ слезахъ.

9.

Посинѣла, чорна суженая,
Которая выросла на сѣверѣ;
Мой братецъ красно-бѣлъ,
Онъ родился лѣтомъ, на солнышкѣ.

10.

Айз-ко сикас, айз-ко мазас
Стукманѣшу дзелтанітес?
— Дѣну кунга тирума,
Накті ріяс кулейіняс!

11.

Вой бій мâте аукледама
То прâтіню ѣдевусі:
То дарбіню дарідама,
Аткал ціту ѣгâдаю.

12.

Межа, межа эс мейтіня,
Аткал межа тауяйôс;
Эс не ѣту уз Даугавас
Раджу краут губіня.

13.

Пагайдѣт, целя бѣдрі,
Ман нотіка нелайміте:
Ман нокріте тауту мейта
Но лаба кумеліня!

14.

Вой та пурва ўденс трўка,
Каркдам галі нокалтуші?
Вой таутам майзес трўка,
Мейтам вайті нобалейші?

15.

Діві, діві, кас тѣ діві,
Кас мѣдзіню не гулея?
Тѣ яу бія сен зінамі,
Кас мѣдзіню не гулея:
Пуйсітс мѣгу не гулея,
Уз мейтіню дôмадаміс;
Мейтінь мѣгу не гулея,
Пуйсім цімдус адідама.

10.

Отчего худы, отчего малорослы
Стокмансгофскія красавицы?
— Днемъ онѣ на барскомъ полѣ,
Ночью молотятъ въ ригѣ!

11.

Вѣрно матушка, убаюкивая меня,
Дала мнѣ такой разумъ:
Одно дѣло дѣлая,
Другое припоминаю.

12.

Лѣсная, лѣсная я дѣвица,
Снова домогаюсь лѣса;
Я не пойду на Двину
Складывать въ кучи камни.

13.

Подождите, товарищи,
Со мной случилось несчастіе:
У меня упала суженая
Съ лучшаго коня!

14.

Развѣ мало воды въ болотѣ,
У лозы посохли верхушки?
Развѣ въ чужихъ людяхъ мало хлѣба,
У дѣвицъ блѣдныя щеки?

15.

Двое, двое, кто эти двое,
Которые не спятъ?
Всѣмъ давно извѣстно,
Кто эти не спящіе:
Не спитъ молодецъ,
Думая о дѣвицѣ;
Не спитъ дѣвица,
Вяжа рукавицы для молодца.

16.

Піркат манім, бāлеліны,
Неба манім дāудз ваяга:
Лидз земіті брȳнус сваркус,
Лидз йōстіню судрабіня.

17.

Салда, салда брȳкленіте,
Вēл салдака земēніте;
Миля, миля ман' мāсіня,
Вēл миляка тауту мейта.

18.

Гул, бāліті, вірс эжіняс,
Не мекле тауту мейту:
Атēс пате тауту мейта,
Лаука пукьес ласідама.

19.

Кумелā сēдедамс,
Мейтас гōду нолȳкою:
Мейтай галва несуката,
Нама прēкша неслауціта.

20.

Эсі гудра, тауту мейта,
Эс тев гудру дарбу дōшу:
Эс тев дōшу зида дēгу
Лēпу лапу креклу шȳт.

21.

Кас бій лаба, гразна дзēсма,
Дів рейзітес іздзēдаю;
Кас бій лаба мāтес мейта,
Дів рейзітес білдінаю.

22.

Вісі ляудіс бриноāс,
Ка эс ілгі вайнагā.

16.

Сдѣлайте для меня покупки, братцы,
Развѣ для меня много нужно:
Пестрый кафтанъ до земли,
Серебро до пояса.

17.

Сладка, сладка брусничка,
Но еще слаще земляничка;
Мила, мила сестрица,
Но еще милѣе суженая.

18.

Лежи, братецъ, на межѣ,
Не ищи суженой:
Сама придетъ къ тебѣ суженая,
Собирая полевые цвѣты.

19.

Сидя на конѣ,
Я услѣдилъ нравъ дѣвицы:
У дѣвицы не причесана голова,
Не выметены сѣни.

20.

Будь умна, суженая,
Я дамъ тебѣ хитрую работу:
Я дамъ тебѣ шелковую нитку,
Чтобы сшить рубашку изъ липовыхъ листьевъ.

21.

Два раза пою я пѣсню,
Которая хороша, пріятна;
Два раза заговариваю съ суженою,
Которая мила.

22.

Всѣ люди удивляются,
Что я долго въ вѣнкѣ.

Саву лайку ѣвас зѣд,
Саву лайку—абелітес;
Саву лайку эс валкаю
Саву зилю вайнадзінь.

23.

Ляужу дѐль не дрикстею
Пушкôт саву аугуміню;
Вісі ляудіс то вѣн тейце:
„Пуйшу дѐль пушкойс.“

24.

Кам сауліте спôжі лѐца,
Кад тік спôжі не тецея?
Кам мейтіня дайла ауга,
Кад гôдіню не глабая?

25.

Кôша тѐва мейта бію,
Кôші севі турейôс:
Не турею мелну галду,
Не гружайну істабіню.

26.

Тец, мейтінь, ту папрѣкшу,
Лай эс тавас каяс редзу:
Я ражані каяс целсі,
Бу̂сі мана лигавіня.

27.

Кад эс бію маза мейта,
Эс бій лѣла небѐднѣце:
Пуйс' ар суні сарндію,
Таутам целю партецею.

28.

Ак ту дѣвс, эс сатіку
Лабу лайні целіна̂:
Яуну мейту ар вайнагу,
Біт' ар васка габалінь!

Въ свое время цвѣтутъ черемухи,
Въ свое время—яблони;
Въ свое время и я ношу
Свой бисерный вѣночекъ.

23.

Изъ-за людей я не смѣю
Принаряживаться;
Всѣ люди только и говорятъ:
„Для молодцовъ убирается.“

24.

Зачѣмъ ярко всходитъ солнышко,
Когда оно не ярко катится?
Зачѣмъ ростетъ дѣвица красавицею,
Когда она не бережетъ своей чести?

25.

Я была доброю отцовскою дочерью,
Я хорошо себя держала:
У меня не находили ни грязнаго стола,
Ни засореной избы.

26.

Бѣги предо мною, дѣвица,
Чтобы я могъ видѣть твои ноги:
Если ты красиво будешь подымать ноги,
Будешь моею суженою.

27.

Когда я была маленькая,
Я была большая шалунья:
Я травила парней собаками,
Перебѣгала дорогу чужимъ людямъ.

28.

О, радость, я встрѣтилъ
Большое счастіе на дорогѣ:
Молодую дѣвицу въ вѣнкѣ,
Пчелку съ сотомъ меду!

29.

Дарін каяс, тауту мейта,
Не дарін вайнадзінь:
Но каїн таутас рауга,
Не но тава вайнедзінь.

30.

Патик ман шіс цѣміньш,
Ша цѣміня дзелтанітес;
Тікай вѣн не патіка:
Галда малас не мазгатас.

31.

Ачігай мейтіняй
Дзивôт целя маліна,
Валту галдінь і турêт,
Тиру сêтас пагалмінь.

32.

Кôкнесѣші маніс дѣль
Зелта кьêдес калдіная;
Пуші рâву зелта кьêдес,
Пâрі гâю рôбежам.

33.

Багатас мâтес мейта
Стайга целю прасідама;
Гудрі мані бâлеліны,
Парâдія малкас целю.

34.

Сталта тêва мейта бію,
Сталші нешу вайнедзінь:
Ні уз пѣрес, ні пакауш',
Паша галвас відіна.

35.

Снѣгі, вѣйі путіная
Ап то ману кумелінь;

29.

Приготовляй ноги, суженая,
Не убирай вѣночка:
На ноги смотрятъ чужіе люди,
А не на твой вѣночекъ.

30.

Нравится мнѣ это село,
Нравятся мнѣ красавицы этого села;
Одно не нравится:
Не мыты края у стола.

31.

Зорькой дѣвицѣ
Жить при дорогѣ,
Держать чистымъ столъ,
Чистымъ дворъ.

32.

Кокенгузенцы куютъ для меня
Золотыя цѣпи;
Перервала я золотыя цѣпи,
Перешла черезъ границу.

33.

Дочка богатой матери
Ходитъ, распрашивая дорогу;
Умницы мои братцы
Показали ей дорогу по дрова.

34.

Я была гордою отцовскою дочерью,
Я гордо носила вѣночекъ:
Ни на челѣ, ни на затылкѣ,
Но на самой макушкѣ.

35.

Снѣгъ, вѣтры бушуютъ
Вокругъ моего коня;

Кас кайт тауту мели-ацей
Каманас не седет.

36.

Эс матей вѣна мейта,
Тай бій вісускайстака:
Ман матіны тира зелта,
Пупу галі судрабіня.

37.

Мелна зида ман матіны,
Заля зида матпініте;
Ваяг гудра тева дела,
Кас ньем ману вайнедзінь.

38.

Мейтас мані миледамас
Юдзі вада дзѣдадамас;
— Эйтат, мейтас, атпакаль,
Лайжат ману кумеліню!

39.

Не вѣнс мані айзруная,
Не вѣнс мані айздзѣдая:
Ман маміня шупоюсі
Лакстігалас шуполі.

40.

Сака мані лену, раму,
Кад эс даудзі не рунаю;
Эс айз сава баргумінь
І рунат не рунаю.

41.

Вой, Дѣвінь, кур паліку,
Нікна, барга узаугусі?
Каю сперу—земе риб;
Рунайот межі скан.

42.

Ауге ман гарі маті,
Ауге барга валодінь;

Но мало горя для черноокой суженой,
Она сидитъ въ саняхъ.

36.

Я одна дочка у матери,
Я у ней настоящая красавица:
У меня волоса изъ чистаго золота,
Сосцы грудей серебреные.

37.

Изъ черного шелка у меня волоса,
Изъ зеленаго шелка ленточка;
Нужно умнаго отцовскаго сына,
Который бы взялъ мой вѣночекъ.

38.

Дѣвицы, изъ любви ко мнѣ,
Провожаютъ меня цѣлую милю съ пѣснями;
— Ступайте назадъ, дѣвицы,
Пустите моего коня!

39.

Никто не могъ меня переговорить,
Никто не могъ меня перепѣть:
Меня выкачала матушка
Въ колыбелькѣ соловья.

40.

Говорятъ, будто я тиха, скромна,
Оттого, что мало говорю;
По моему крутому нраву
Я и говорить не говорю.

41.

Ахъ, Боже, куда я дѣнусь,
Выросла я гнѣвливою, суровою?
Ставлю ногу—земля дрожитъ;
Говорю—лѣса гудятъ.

42.

Ростутъ у меня длинные волоса,
Ростетъ гнѣвливая рѣчь;

Пате глауду гарус матус,
Таутас—баргу валодінь.

43.

Масінь ману желіго,
Тев желіга валодінь:
Дзірду теві рунайот,
Вірст ман гаудас асаріняс.

44.

Магыс, магыс аугуміньш,
Права, права валодінь;
Валодіня палидзея
Мазаяи аугуман.

45.

Тишам аугу неджана,
Тишам галвас не сукаю:
Лай не веда каймінь̂ос,
Нікну, баргу дєведамі.

46.

Гаужі рауд крога мейтас,

Гарам ая прецєнєкі;
То дарія мелнас канас,
То—мелнас бікьерітес.

47.

Кур, мейтінь, меслус бєрі,
Ту слауціні істабіню?
Ман покріта зелта пєші,
Ар мейтам данцойот.

48.

Лєла пулка мейту гая
Пар лєло тирумінь;
Вєна маза, бет діжана,
То ведіну баліням.

Сама приглажу длинные волоса,
Въ чужихъ людяхъ уйдутъ гнєвливую рєчь.

43.

Сестрица, милая моя,
У тебя унильная рєчь;
Когда услышу тебя говорящую
Льются у меня слезы жалости.

44.

Маленькій, маленькій ростъ,
Бойкая, бойкая рєчь;
Бойкая рєчь пособляетъ
Маленькому росту.

45.

Нарочно я росту непригожею,
Нарочно не чешу головы:
Чтобы не увели меня къ сосєдямъ,
Считая за гнєвливую, суровую.

46.

Горько плачутъ дєвицы, которыя живутъ въ корчмахъ.

Ихъ минуютъ сваты;
Причина этому—грязныя кружки,
Грязныя чаши.

47.

Дєвушка, гдє ты выбросила мусоръ,
Ты мела комнату?
У меня упали золотыя стремена,
Когда я танцовалъ съ дєвицами.

48.

Идетъ толпа дєвицъ
Черезъ большое поле;
Одна маленькая, но красавица,
Ее я приведу братцу.

49.

Шаурас, шаурас ман ацтінас,
Эс мейтіню цаурі редзу:
Діві креклі мугура,
Абі мелні, невелеті.

49.

Узеньки, узеньки у меня глаза,
Но я вижу дѣвицу насквозь:
На ней двѣ рубашки,
Обѣ грязны, не вымытыя.

50.

Айз ушітес мейтас дзѣд,
Айз мігліняс не редзея;
Носаньѣму цепуріті,
Нôст мігліню ведзінаю.

50.

За рѣкою поютъ дѣвицы,
Не видать ихъ изъ-за тумана;
Снялъ я шапку,
Сталъ развѣвать ею туманъ.

51.

Эс не ньемту тâс мейтіняс
Глуду галву, балту муті:
Ноѣт дѣна глаудотѣс,
Балту муті мазгайôт.

51.

Я бы не взялъ той дѣвицы,
У которой убрана голова, вымыто лице:
День проходитъ въ уборахъ,
На умыванье лица.

52.

Шіто мейту, шіто мейту,
То ведішу баліням:
Тай галвіня глуда бія,
Тай мутіте номазгата.

52.

Эту дѣвицу, эту дѣвицу
Я приведу для братца:
У ней убрана голова,
У ней вымыто лице.

53.

Атсавежу баліням
Пурва ньѣдрі, межа дзѣрві:
Ка ньѣдріте лôційс,
Ка дзѣрвіте ноклѣдзѣс.

53.

Я приведу братцу
Болотный камышъ, лѣснаго журавля:
Она (суженая) изгибается, какъ камышъ,
Кричитъ какъ журавль.

54.

Судрабіня вію вію
Ап то мѣжу лидумінь;
Пате нâце тауту мейта
Війіня раудзідама.

54.

Я строю серебреную ограду
Вокругъ пасѣки на ячмень;
Сама приходитъ ко мнѣ суженая,
Любуясь на ограду.

55.

Шкетерніце тауту мейта,
Дѣгус вѣн шкетерея;
Вус манам баліням
Шкетереті ліну креклі.

55.

Сученьемъ занимается суженая,
Она все нитки сучитъ;
Будутъ для моего братца
Льняныя рубашки изъ сученныхъ нитокъ.

56.

Рѣба, рѣба тауту мейта,
Уз робежа ганідама;
Эс атрѣбу атпакаль,
Атсавежу баліням.

56.

Зло дѣлала суженая,
Пася стадо на рубежѣ;
Я ей отомстила,
Я привела ее для братца.

57.

Лигот вѣн салигою
Шо гаро васарінь;
Бралям сѣву салигою,
Сев—діжану арайінь.

57.

Поя все пѣла
Я въ это длинное лѣто;
Братцу напѣла суженую,
Себѣ—красавца пахаря.

58.

Палидзѣт, цітас мейтас,
Пастерей пуру шут:
Пастеріте садерея
Талайнас таутінас.

58.

Пособите, дѣвицы,
Изготовлять приданое для младшей сестрицы:
Младшая сестрица сговорена
За далекаго суженаго.

59.

Судрабіня локу лѣцу,
Васка дару каманіняс:
Лай брауц мана лигавіня,
Ка сауліте візедама!

59.

Изъ серебра я гну дугу,
Изъ воска дѣлаю сани:
Пусть ѣдетъ моя суженая,
Сіяя какъ солнышко!

60.

Адітаяс, ракстітаяс
Саседушас цельмала.
— Ньем, балінь, адітаю,
Лай паліка ракстітая,
Лай паліка ракстітая
Баяріня деліням.

60.

Вязальщицы, вышивальщицы
Усѣлись на краю дороги.
— Возьми, братецъ, вязальщицу,
Пусть остается вышивальщица,
Пусть остается вышивальщица
Для боярскаго сына.

61.

Не та мана лигавіня,
Кас прѣкша платаас;
Та бус мана лигавіня,
Кас но манім бегшус бег.

61.

Не та моя суженая,
Которая вертится на глазахъ;
Та будетъ моею суженою,
Которая отъ меня бѣгомъ бѣжитъ.

62.

Ай, айтінь, вілнінь таву!
Мамінь, таву ауклеюму!

62.

Ой, овечка, шерсть твоя!
Ой, матушка, тобою взлелѣянное дитя!

Ка ѣвіня поеѣдеи
Тауту галда галіна.

63.

Сакас мані маналыіня
Талу дот, не раудат;
Вел эс тею каяс аву,
Яу маміня гаужі рауд,

64.

Ѣтін ман эяно,
Эс не вару не гаюсі:
Эс не вару подзивот
Ар маміняс лабуміньь.

65.

Аунѣс каяс, тауту мейта,
Я не гріб басам ѣт!
Ман маміня пѣсація
Цела накті не гулет.

66.

Веле балші, тауту мейта,
Та' ведішу баліням;
Я ту балші не велесі,
Не ведішу баліням.

67.

Ньеи, балінь, аотру сѣту,
Сія цѣма дзелтанітес;
Кура грѣзе сѣта віду,
Та бус тава лигавіня.

68.

Вѣна прѣде, вѣна эгле,
Мана целя маліна;
Кас скуїняс іскайтія,
Тас лай мані біддіная.

69.

Эс дабую ганідана
Зелта дѣгу канолтіню;

Отдѣлю оно какъ черепуха
За (свадебнымъ) столомъ суженаго.

63.

Обѣщаетъ моя матушка,
Далеко меня отдать и не плакать;
Я еще здѣсь обуваюсь,
Уже матушка горько плачетъ.

64.

Мнѣ нужно идти,
Я не могу не идти:
Я не могу прожить
Однимъ добромъ матушки.

65.

Обувайся, суженая,
Если не хочешь идти босикомъ!
Мнѣ матушка приказала
Не ночевать на дорогѣ.

66.

Полощи чисто, суженая,
Тогда приведу тебя для братца;
Если не чисто будешь полоскать,
Не приведу для братца.

67.

Возьми, братецъ, тонкое сито,
просѣвай сельскихъ красавицъ;
Которая будетъ кружиться на срединѣ сита,
Та будетъ твоею суженою.

68.

Лишь одна сосна да ель
На краю моей дороги;
Кто можетъ счесть ихъ иглы,
Тотъ пусть со мною заговариваетъ.

69.

Я нашла, пася стадо,
Конокъ золотыхъ нитокъ;

Эс копірку тауту дêлу
Ар вісêм тирумêм.

70.

Лай ньем патс, кас ман тêйце,
Лêла рада лигавінь;
Мêгам лаба, не дарбам,
Лêла рада лигавінь.

71.

Кур эс редзею
Крельоту мейту?
Ригâ, уз ѣлас,
Уз аукстас валес.

72.

Кам та сêта калніна,
Сакшам юмта істабіня?
Атвед ман, мâмальінь,
Но тâс сêтас лигавінь!

73.

Эс ціткâрт яун' бûдама
Уз эцежас не сêдôс:
Лай та мана валодінь,
Ка эцежа не брâкшкем.

74.

Прецеиêкі—бâлеліны,
Кур мâсіню ѣдевуші?
Пурву ньѣдрес саугушас
Капостіню дâрзіна!

75.

Вісі сака, вісі сака:
„Веца, веца та мейтіня;"
— Лабак веца ар гôдінь,
Не ка яуна без гôдінь

76.

Сêд, мейтінь, гайді гôду
Но балта бâлелінь;

Я купила себѣ суженаго
Со всѣми его полями.

70.

Пусть беретъ самъ, кто хвалитъ мнѣ,
Невѣсту изъ знатнаго рода;
Для дремоты, не для работы
Суженая изъ знатнаго рода.

71.

Гдѣ я видѣлъ
Дѣвицу всю въ ожерельяхъ?
Въ Ригѣ, на улицѣ,
На высокомъ валу.

72.

Чье это село на горѣ,
Покрывалами крыты избы?
Приведи мнѣ, матушка,
Изъ того села суженую!

73.

Когда я была молода,
Я не садилась на борону:
Чтобы не трещалъ мой языкъ,
Какъ борона.

74.

Сваты—братья,
Куда вы отдали сестрицу?
Болотнымъ камышемъ заросли
Капустные огороды!

75.

Всѣ говорятъ, всѣ говорятъ:
„Стара, стара эта дѣвица;"
— Лучше старая съ честію,
Чѣмъ молодая безъ чести.

76.

Сиди, дѣвица, жди чести
Отъ бѣлоснѣжнаго братца;

Лабак гôду гайдіюсі,
Не каунінію редзеюсі.

77.

Лустейѣт, мана драудзе,
Звѣдзѣт, сірмі кумеліны:
Ну мана роціна
Лѣлу раду лигавіня!

78.

Пате наце гайсуміня,
Не піркама, не ведама;
Баліням лигавіня
Та піркама, та ведама.

79.

Парад ман, балелінь,
Кура тава лигавінь?
— Ѣт пар віду дзѣдадама,
Балта пукье роціна!

80.

Балта пукье пливенея
Зам кумеля кайінам:
Тауту мейта даваас
Балтаям баліням.

81.

Тумса гайду гайсуміняс,
Гайсма—саулес уалецот;
Таутінас ногаюсі,
Гайду саву балелінь.

82.

Клаусѣс, ману балелінь,
Кур эс тейкшу лигавінь,
Ні бус нікна, ні бус барга,
Ні маміняс рудінас.

83.

Веле балші, тауту мейта,
Тев ушіте лейіна;

Лучше дожидаться чести,
Чѣмъ видѣть срамъ.

77.

Веселись, мое общество,
Ржите сѣрые кони:
Теперь въ моихъ рукахъ
Суженая изъ знатнаго рода!

78.

Самъ приходитъ свѣтъ,
Его не покупаютъ, не ведутъ;
Суженую для брата
Нужно покупать, вести.

79.

Покажи мнѣ, братецъ,
Которая твоя суженая?
— Она идетъ по серединѣ, распѣвая,
Въ рукѣ бѣлый цвѣтокъ!

80.

Бѣлые цвѣты разстилаются
Подъ конскими ногами:
Суженая отдаетъ себя
За бѣлоснѣжнаго братца.

81.

Въ потьмахъ ожидаю разсвѣта,
При разсвѣтѣ—восхожденія солнца;
Выйдя въ чужіе люди,
Ожидаю своего братца.

82.

Слушай, мой братецъ,
Гдѣ я посовѣтую тебѣ суженую,
Не будетъ ни гнѣвливая, ни сердитая,
Не причинитъ слезъ матушкѣ.

83.

Полощи чисто, суженая,
У тебя рѣка внизу;

Я ту балші не велесі,
Не ведішу баліням.

84.

Ші дѣніня, рит' дѣніня
Лидз манам лайціням;
Лай нâк ціта мâтес мейта
Шо дуртіню вірінâт.

85.

Кур ту ньемі, балеліньі,
Тік лустігу лигавіню?
— Тею-пат, цѣмінâ,
Вісу ляужу вайняяму.

86.

Кур, баліньі, аціс лікі,
Кад лукойі лигавіню?
Кад пâрведа сетінâ,
Сиауж пірмâ вакарâ.

87.

Вѣна пате ѣлигоя
Тауту дѣла сетінâ;
Даиводама газароя,
Ка абеле дâрзінâ.

88.

Кам ші мейтіня,
Дзелтані матіньі?
— Шкілтера, староста,
Вагьера мейта.
— Тец, тец, пуйсіті,
Бус тавâ рокâ!
— Эс пар то пуйсіті
Дауда не бедаю;
Ман пашай сталé
Берс кумеліньш.
То âшу, то браукшу,
То данціпашу;

Если ты не чисто будешь пляскать,
Не приведу для братца.

84.

Сегоднишній день, завтренній день,
Все до моего дня;
Пусть приходитъ другая матерняя дочь
Растворять эти двери.

85.

Гдѣ ты взялъ, братецъ,
Такую веселую жену?
— Здѣсь же, въ селѣ,
Ту, которую всѣ пересмѣивали.

86.

Гдѣ твои глаза были, братецъ,
Когда ты выбиралъ суженую?
Только привели домой,
Дремлетъ въ первый вечеръ.

87.

Одинокая вступаетъ
Въ домъ суженаго;
Живя, развѣтвляется,
Какъ яблонь въ саду.

88.

Чья эта дочь
Съ золотистыми волосами?
— Эта старостина,
Смотрителя дочь.
— Торопись, поспѣши, молодецъ,
Будетъ она въ твоихъ рукахъ!
— Я не обращаю вниманія
На этого молодца;
У меня самой
Въ конюшнѣ карій конь.
На немъ я буду ѣздить, кататься,
Его я заставлю плясать;

Там дôшу аузіняс,
Пасіядама.
Но пурва сѣніня
Лапіняс ласішу;
Но сѣна лапінâм
Тілтіню тайсішу.
Тур âс кунгі,
Тур кара вирі;
Тур мані бâліні
Мâршіняс ведис.

Ему я дамъ
Просѣянный овесъ.
Изъ болотнаго сѣна
Я отберу листочки;
Изъ листочковъ сѣна
Я сооружу мощенную дорогу.
Черезъ нее поѣдутъ господа,
Черезъ нее поѣдутъ воины;
Черезъ нее мои братцы
Приведутъ мнѣ невѣстокъ.

Вайнадзіньш.

1.

Вой бій мана вѣгла дѣна
Зам вайнага гулеюсі?
Ноньем таутас вайнедзінь,
Ноньем лидзі вѣглумінь.

2.

Вайнедзіня нораудаю,
Ка і тêва, мâмальіняс:
Вайнагâ дâрга науда:
Вѣглы сôлы стайгайôт.

3.

Кас ман кайт не несâт
Балту пêрлю вайнедзінь!
Рига ман дів' бâліні,
Балту пêрлю калейіні.

4.

Тріцêт тріц Ригас пілс,
Ко тур кала, ко не кала?
Тай мâсай крôні кала,
Кур' девіні бâлеліні.

5.

Айз—ко ман брâлы пірка
Візульоту вайнедзінь?

Вѣнокъ.

1.

Ужели мой легкій день
Покоился подъ вѣнкомъ?
Сняли чужіе люди вѣнокъ,
Сняли и легкій день.

2.

Я плачу по вѣночкѣ,
Какъ по батюшкѣ, матушкѣ:
Въ вѣночкѣ дорогое сокровище:
Легкіе шаги въ ходьбѣ.

3.

Отчего мнѣ не носить
Вѣночка изъ бѣлыхъ жемчужинъ!
Въ Ригѣ у меня два братца,
Которые готовятъ бѣлый жемчугъ.

4.

Ходенемъ ходитъ Рижскій зâмокъ,
Что тамъ куютъ, что стучатъ?
Тамъ куютъ вѣнокъ для той сестрицы,
У которой девять братьевъ.

5.

Зачѣмъ покупаютъ мнѣ братья
Вѣночекъ съ привѣсками?

Друва̂ ман сауле лёца,
Друва̂ сауле норётся.

На полѣ мнѣ всходитъ солнышко
На полѣ заходитъ солнышко.

6.

Заля прёде, заля эгле,
Заля цём, заль васар;
І эс грібу шу̂дінат
Залю зилю вайнедзінь.

6.

Зелена сосна, зелена ель,
Зелены онѣ зимою, зелены лѣтомъ;
И я хочу сшить себѣ вѣночекъ
Изъ зеленаго бисера.

7.

Кас тур спид, кас тур віз
Паэглішу калніня̂?
— Бра̂лям спид стіклу лôгі,
Ма̂сай—нёрлю вайнедзіньш.

7.

Что тамъ сіяетъ, что тамъ блеститъ
На горѣ съ можжевельникомъ?
— У брата блестятъ стеклянныя окошки,
У сестрицы—жемчужный вѣночекъ.

8.

Ко тѣ ман лаба дара
Пѣці, сеші бале́ліны?
Раудадамі науду скайта
Вѣнам зилю вайнагам.

8.

Что пользы мнѣ
Отъ пяти, шести братьевъ?
Они плача отсчитываютъ деньги
Для одного бисернаго вѣночка.

9.

Шуву саву вайнадзіню
Девіня̂м ріндіня̂м:
Лай тек тауту кунелінь̂іс
Девіньѣм целіньѣм.

9.

Я вышивала свой вѣночекъ
Въ девять рядовъ:
Чтобъ бѣжалъ конь суженаго
Девятью дорогами.

10.

Эс вайнагу дарінаю
Девіня̂м ріндіня̂м.
Спидей манс вайнедзіньш
Цаур девіню гла̂жу лôгу.
Свеша ма̂те целдамѣс
Сак': „сауліте узлёкусі."

10.

Я вышивала свой вѣночекъ
Въ девять рядовъ.
Сіялъ мой вѣночекъ
Черезъ девять стеклянныхъ окошекъ.
Чужая мать, вставая,
Говоритъ: „солнышко взошло."

11.

Вайнадзіню дарінаю
Заля̂м зилітêм;
Тауту дёлу ру̂дінаю
Гаужа̂м асара̂м.

11.

Я убирала вѣночекъ
Зеленымъ бисеромъ;
Я заставляла плакать суженаго
Жалобными слезами.

12.

Вŷт тас вара вайнадзіньш
Ôтрейз лабі пѣдерейс,
Эс аутіню кайм спêрту,
Милêт' саву вайнадзінь!

13.

Пелé мана кьêжу йôста,
Пелé пêрлю вайнадзіньіс:
Вой бій мані миля лайме
Таутінйс павêлейсі?

14.

Спидей маніс вайнадзіньіс
Цаур девіню глâжу лôгу;
Сак' таутіняс цаурâдамас:
„Таі сêтâ сауле лец."

15.

Данцо, мâсінь,
Ган скайшкі пѣдер:
Спид тава йôстіня,
Віз вайнедзіньш;
Таутѣтс кактâ
Пагрейжі раугâс.

16.

Слика вѣна ôшу лайва,
Слика сімту яуну мейту;
Вілніте сіте малінâ
Сімту зилю вайнедзінь.

17.

Савій ман, мâмульінь,
Вісус зѣдус вайнагâ;
Âбель зѣду вѣн не вій:
Тѣ рауд гаужі несайôт.

18.

Галвінь ману, і галвінь,
Трею рôту несейіня:

12.

Если бы снова мнѣ былъ къ лицу
Красно-мѣдный вѣночекъ,
Я бы ногой швырнула чепчикъ,
Я бы полюбила свой вѣночекъ!

13.

Плеснѣвѣетъ мой цѣпной поясъ,
Плеснѣвѣетъ жемчужный вѣночекъ:
Не значитъ ли это, что судьба опредѣлила
Выходить мнѣ въ чужіе люди?

14.

Сіяетъ мой вѣночекъ
Черезъ девять оконныхъ стеколъ,
Чужіе люди говорятъ:
„Въ этомъ селѣ солнце всходитъ."

15.

Пляши, сестрица,
Тебѣ это очень пристало:
Блеститъ твой поясъ,
Сіяетъ твой вѣночекъ;
Суженый изъ угла
Искоса посматриваетъ.

16.

Потонула ясеневая лодка,
Утонули сто молодыхъ дѣвицъ;
Волна выбросила на берегъ
Сто бисерныхъ вѣночковъ.

17.

Вплетай, матушка,
Всякіе цвѣты въ мой вѣночекъ;
Не вплетай только цвѣтовъ отъ яблони:
Они горько плачутъ, когда ихъ носятъ.

18.

Голова моя, головушка,
Ты носишь тройной уборъ:

Пірис аутіньш, пêц аутіньш,
Відô зилю вайнедзіньш;
Відô зилю вайнедзіньш,
Ка цêмôт пацêмоя.

19.

Вайнадзінь, цекулінь,
Текам абі калініâ
Та âріня раудзітêс,
Кур ціткâрт лигоâм.

20.

Вайнедзінь, цекулінь,
Стâв мана галвініâ!
Я не стâв галвініâ,
Стâв зôбіна галініâ!

21.

Ай, скайсто вайнедзінь,
Кур ман бій теві лікт?
Ліку пŷра дібіна,
Вежу лидзі таутінâс.

22.

Ай, скайсто вайнедзінь,
Те нопірку, те ноньêма!
Кау бâліньі зінаюші,
І наудіняс не тêрету.

23.

Пусітêм, заріньêм
Тауту мейтас вайнедзіньш;
Тâс пусітес, тê заріньі
Пêвіль ману бâлелінь.

24.

Эс то саву вайнедзіню
Яуну вêн дарінаю;
Таутêтс саву цепуріті
То і вецу пуріная.

Прежде покровъ, послѣ покровъ,
Въ срединѣ бисерный вѣночекъ;
Въ срединѣ бисерный вѣночекъ,
Какъ будто въ гостяхъ побудетъ.

19.

Вѣночекъ, хохолокъ,
Побѣжимъ оба на гору
Полюбоваться на то село,
Гдѣ мы нѣкогда веселились.

20.

Вѣночекъ, хохолокъ,
Сиди на моей головѣ!
Не сидится на головѣ,
Сиди на концѣ сабли!

21.

Ой, пригожій вѣночекъ,
Куда мнѣ дѣвать тебя?
Положу я тебя подъ приданымъ,
Повезу съ собой въ чужіе люди.

22.

Ой, пригожій вѣночекъ,
Только что купила тебя, уже снимаютъ!
Если бы знали это братья,
Не тратили бы денегъ.

23.

Изъ пучковъ, изъ вѣточекъ
Вѣнокъ у суженой;
Эти пучки, эти вѣточки
Увлекли моего братца.

24.

Я постоянно обновляю
Свой вѣночекъ;
Суженый потряхиваетъ
Туже свою старую шапку.

25.

Трис таутѣші кіят стâвся
Ман пірко̂т вайнедзінь;
Вісі сака вѣнус вâрдус:
„Пірц, мейтінь, не несасі!“

26.

Вайнедзіню ізнесаю,
Не рейзітес не велею;
Валтс аутіньш, сиалкс аудіньш
Ікнеде̂ляс явеле.

27.

Ай, вайнага війейіня,
Кур вайнага ло̂ку лікі?
— Тур пакâру âріна̂,
Лай вій цітас війейіняс.

28.

Пѣдерея баліняи
Зида йо̂ста, бру̂ні сваркі;
Масіняй не пѣдер
Му̂жаи зилю вайнедзіньш.

29.

Трис рейзітес вѣн айзга̂ю
Пѣ маміняс базніца̂;
Трис рейзітес вѣн іаліку
Візулішу вайнедзінь.

30.

Лабак саву вайнедзінь
Пѣ целміня садаузію,
Не ка деву янеса
Варгаяй масіцай!

31.

Зена тауту істабіня,
Ка цируля перекліте;

25.

Три молодца присутствовали,
Когда я покупала вѣночекъ;
Всѣ говорятъ одни слова:
„Покупай, дѣвица, носить не будешь!“

26.

Износила я вѣночекъ,
Ни разу его не мыла;
Бѣлый платочекъ, тонкую ткань
Еженедѣльно нужно полоскать.

27.

Ой, дѣвица, вьющая вѣнки,
Куда ты дѣла дугу отъ вѣночка?
— Тамъ на дворѣ повѣсила,
Пусть вьютъ другія дѣвицы.

28.

Пристаетъ молодцу
Шелковый поясъ, пестрый кафтанъ;
Дѣвицѣ не пристаетъ
Вѣчно ходить въ бисерномъ вѣночкѣ.

29.

Три раза я только сходила
При матушкѣ въ церковь;
Три раза только надѣла
Вѣночекъ съ пучками.

30.

Я лучше разобью о пень
Свой вѣночекъ,
Нежели дамъ его носить,
Сердитой золовушкѣ!

31.

Низка изба въ чужихъ людяхъ,
Какъ гнѣздо жаворонка;

Грѣста-грѣстус іcслауцію
Ар вайнага цекулінь.

32.

Грібей ману вайнедзінь
Каймінь̂ос ѣлигот;
— Цел, Дѣвінь, лѣлу вѣю,
Дзен вайнагу талуна!

33.

Бѣрзіньш лапас даріная,
Эс даріну вайнедзінь;
Сална кѣде бѣрза лапас,
Таутас ньем вайнедзінь,

34.

Тишам дзіну ганідама
Найдінѣка плявіна;
Дзирѣс ман кроні раут,
І візуля не норавe.

35.

Шаді, таді цуку гані
Рауста ману вайнедзінь;
Шаді, таді раустітаі
Дара кауну баліньѣм.

36.

Вайнагс, маніс вайнадзіньіс,
Ізвед мані шорудені!
Я ту мані ізведіеі,
Йо ражані іспушкошу.

37.

Вѣгла бія слѣшу міце,
То валкаю раудадама;
Смагс бій зилю вайнадзіньш,
То валкаю дзѣдадама,
То валкаю дзѣдадама,
Браням цімдус ракстідама.

Я вычистила весь потолокъ
Хохолкомъ своего вѣночка.

32.

Люди захотѣли мой вѣночекъ
Передать къ сосѣдямъ;
— Подыми, Боже, сильный вихорь,
Унеси далеко мой вѣночекъ!

33.

Березынька убираетъ листочки,
Я убираю вѣночекъ;
Иней отъусываетъ березовые листочки,
Чужіе люди снимаютъ мой вѣночекъ.

34.

Умышленно я гнала стадо
На вражій лугъ;
Врагъ обѣщался сорвать мой вѣночекъ,
И пучка не сорвалъ.

35.

Такіе, сякіе свинопасы
Рвутъ мой вѣночекъ;
Такіе, сякіе хищники
Срамятъ моихъ братьевъ.

36.

Вѣнокъ, мой вѣночекъ,
Уведи ты меня этой осенью!
Если ты меня уведешь,
Я лучше тебя украшу.

37.

Легокъ чепчикъ,
Но ношу его съ плачемъ;
Тяжелъ бисерный вѣночекъ,
Но его я носила распѣвая,
Его я носила распѣвая,
Вяжа для братьевъ узорчатые рукавицы.

38.

Таутас мані аптурея
Балт' дабола калніна;
Грібей ману вайнадзінь
Ар варіті новарет.
Рока вен ведзінаю,
Лидз атая балелінь;
Кад атая балелінь,
Тад узліку галвіна.

38.

Чужіе люди задержали меня
На бѣлоклеверной горѣ;
Они захотѣли мой вѣночекъ
Отнять у меня силою.
Я размахивала его рукою,
Пока не пріѣхали братья;
Когда пріѣхали братья,
Тогда надѣла его на голову.

39.

Ка велис таву сірді рауту,
Павасара брутганінь!
Ноньем ману вайнадзінь
Паша зеду лайціна.

39.

Чтобы нелегкая побрала твое сердце,
Весенній женишекъ!
Ты снимаешь мой вѣночекъ
Въ самое время цвѣтовъ.

40.

Ауд, масінь, плату йосту,
Шудін шауру вайнадзінь:
Пате йосту ізнесаті,
Масіціня—вайнадзінь.

40.

Ткн, сестрица, широкій поясъ,
Вышивай узкій вѣночекъ:
Поясъ ты сама будешь доканивать,
А вѣночекъ—золовушка.

41.

Эс новію вайнадзінь
Но лаутіню валодам:
Не тас мірке асарам,
Не пелея саулітє.

41.

Я сплела себѣ вѣночекъ
Изъ людскихъ пересудовъ:
Онъ не промокалъ отъ слезъ,
Не плѣснѣвѣлъ на солнышкѣ.

42.

Церт, балінь, ману каклу
Ар асо зобенінь,
Я эс саву вайнедзінь
Ар годіню не несаю!

42.

Отруби мнѣ, братецъ, голову
Острымъ мечомъ,
Если я не буду носить
Съ честью своего вѣночка!

Пурс.

1.

Пурінь ману, ай, пурінь,
Трейі теві калдінаі:

Приданое.

1.

Сундукъ съ моимъ приданымъ,
Тебя трое обивають:

Тêва бралы вірсу кала,
Матес бралы—дібеніню;
Мані істі балеліны
Таву вâку калдіная.

2.

Ракст, мâмінь, пŷра вâку,
Ракстi пŷра дібенінь:
Даудз цêміню цельмала,
Вісі тек скатітêс.

3.

Ражанс мâніс пŷра вâкс,
Ражанс пŷра дібеніньш;
Ражанам пуйсішам
Дôш' пŷріню візінâт.

4.

Шŷй, мâмінь, ман пŷрінь,
Шŷй вâкіню ракстідама:
Даудзі цêму цельмала,
Вісі тек раудзітêс.

5.

Сен ґайдію та вâрдіня
Но балта балеліня:
„Култі, малті, лигавінь!
„Лай мâсіня пŷру дара."

6.

Мâмінь миля,
Лайд мейтас гулêт!—
Мâміня ган лайда,
Пŷріньш не лайда;
Пŷріньш не лайда,
Гріб пêдарінанс.

7.

Гул, гул, мейтінь,
Майгô мêдзінь,

Дядюшки по отцу обиваютъ твой верхъ,
Дядюшки по матери—твое дно;
Мои же родные братья
Обиваютъ твою крышку.

2.

Расписывай, матушка, крышку приданаго сундука,
Расписывай дно сундука:
Много селъ по дорогѣ,
Всѣ побѣгутъ посмотрѣть.

3.

Расписана крышка моего приданаго сундука,
Расписано дно сундука;
Только красавцу-молодцу
Я дозволю везти свой сундукъ съ приданымъ.

4.

Шей мнѣ, матушка, приданое,
Шей, расписывая крышку приданаго сундука:
Много селъ по дорогѣ,
Всѣ побѣгутъ посмотрѣть.

5.

Давно я ожидала отъ братца
Слѣдующихъ словъ:
„Молотить, молоть, молодая жена!
„Пусть сестрица готовитъ приданое."

6.

Милая матушка,
Пусти спать своихъ дочекъ!—
Матушка пускаетъ,
Но не пускаетъ приданое;
Но не пускаетъ приданое,
Требуя, чтобы его изготовили.

7.

Спи, спи, дѣвица,
Сладкимъ сномъ,

Клаудзёс пуріньш
Пар сілу ведот.

8.

Цітас мейтас пуру дара,
Эс гулею айскрасне;
Цітам йе прецендкі,
Эс папрёкшу вистійос.

9.

Дзиварот, мадарёт,
Не гулёт маміняй!
Вёна мейта шуполе,
Отра ляужу валодас.

10.

Айзадеджу гару скалу,
Сёду ілгі вакара;
Ган пазіну пуріна
Гара скала дегуміньь.

11.

Сімту скаліньі іздега,
Камёр пуру пёдарію;
І скаліньш не іздега,
Ка' пуріню іздалію.

12.

Грабу, грабу, тауту мейта,
Па пуріня дібеніню!
Ко тур нёку грабінайі,
Кад не бій ёлікусі.

13.

Лец, балінь, пуріна
Ар вісём забакём,
Кам не деві масіняй
Сикту ліну теціна!

14.

Маз расіняс тай залей,
Кас озола эніна;

Стучать будетъ твой сундукъ съ приданымъ,
Когда его повезутъ черезъ лѣсъ.

8.

Другія дѣвицы готовятъ приданое,
А я сплю за печкой;
Къ другимъ дѣвицамъ пріѣзжаютъ сваты,
Я впереди верчусь.

9.

Изготовлять крашенину, копать дубровку,
А не спать матушкѣ!
Одна дочка въ колыбели,
Другая въ людскихъ пересудахъ.

10.

Я зажигаю длинную лучину,
Долго сижу вечеромъ;
Тотчасъ замѣчаю на приданомъ,
Что горѣла длинная лучина.

11.

Сгорѣли сотни лучинъ,
Пока я готовила приданое;
И одной не сгорѣло,
Какъ раздѣлила приданое.

12.

Пусто, пусто, суженая,
Въ приданомъ сундукѣ!
Что тамъ шаришь по напрасну,
Когда ничего не положила.

13.

Вскочи, братецъ, въ приданый сундукъ,
Во всѣхъ сапогахъ,
Отчего ты не далъ сестрицѣ
Крѣпкаго льна для пряденья!

14.

Мало росы у той травы,
Которая подъ тѣнью дуба;

Мазс пӯріньіс тай мâсай
Кас бâліню дарбенѣце.

15.

Аді, ракстi, ман' мâсіня,
Ну эс тевім валю деву;
Кас не тілша пӯріня,
Свѣд пâр кâрті клѣтіня!

16.

Лабак бӯту тâс дѣніняс
Сав мѣдзіню гулеюсі,
Не пӯріню даріюсі
Невѣкліша дѣліням.

17.

Пӯра дѣль, свеші ляудс,
Кумеліня не ӯдзѣт:
Культі, малті бралы цѣле,
Не пӯріню дарінат.

18.

Кнаб, мâсінь, мадаріняс,
Упес малу ганідама!
Мелні вѣн не пѣдер
Без саркану дзипарінь.

19.

Гудра мâте, гудра мейта,
Гудрі пӯру пѣлоція:

Вірсӯ райбас, апакша,
Відӯ балтас вілнанітес.

20.

Аудз', мâсіня, лôкі пӯру,
Бӯсі мана ѣтальіня;
Эс дѣверi аудзінаю,
Ка пелеку ванадзіню.

Мало приданаго у той сестрицы,
Которая работница у братьевъ.

15.

Вяжи, вышивай, сестрица,
Теперь я даю тебѣ полную волю;
Что не войдетъ въ приданый сундукъ,
Вѣшай въ клѣти на шестъ!

16.

Лучше бы я проспала
Все время,
Въ которое готовила приданое
Для невѣжды—суженаго.

17.

Не запрягайте, чужіе люди,
Коней ради приданаго:
Братья будили молотить, молоть,
А не изготовлять приданое.

18.

Копай, сестрица, дубровку,
Пася стадо на берегу рѣки!
Черная крашенина не идетъ
Безъ красныхъ нитокъ.

19.

Умна мать, умна дочка,
Онѣ съ умѣньемъ наполнили сундукъ приданаго:

На верху, внизу пестрыя,
А въ серединѣ бѣлыя покрывала.

20.

Рости, милая, изготовляй приданое,
Будешь моею невѣсткою;
У меня ростетъ деверекъ,
Какъ сѣрый ястребокъ.

21.

Шорит агрі сауле лёца,
Ман ацтіняс неказгатас:
Шогад агрі таутас ая,
Ман пуріньш нелоцітс.

22.

Пуйсітс дзёд, мейта рауд
Лидуміня галіня:
Пуйшам мёжі узаугуші,
Мейтай пурс недаритс.

23.

Каді ракстї не зёдея
Яунас мейтас пуріня!
Цітам зёда зилю спарні,
Цітам рату річеніші.

24.

Таутётс ман' пуру веда,
Пар упіті раудадамс:
Сикі ракстї пуріня,
Грёж страумітес дібіна.

25.

Тауту деліс лёліяс
Вёну зіргу пуру вест;
Крауй, мамінь, узкраудама,
Девінь зіргу везуміню!

26.

Не локёс, вара тілтіс,
Ман вёнай парэйот:
Паналь наце манс пуріньіс,
Ар девіню балелінь.

27.

Манс пуріньіс гаужі рауд,
Кам эс йосту не апйожу;

21.

Сегодня рано взошло солнце,
Я еще не умылась:
Въ этотъ годъ рано пріёхали чужіе люди,
У меня еще не готово приданое.

22.

Молодецъ поетъ, дѣвица плачетъ
На краю пасѣки:
У молодца уродился ячмень,
У дѣвицы не готово приданое.

23.

Какихъ узоровъ не видать
На приданомъ молодой дѣвицы!
То красуются синичкины крылышки,
То колесо телѣги.

24.

Молодецъ везетъ мое приданое
Съ плачемъ черезъ рѣчку:
Въ приданомъ тонкіе узоры,
Струя увлекаетъ его на дно.

25.

Молодецъ хвалится,
Что на одномъ конѣ свезетъ приданое;
Клади, накладывай, матушка
Возъ для девяти коней!

26.

Не гнись, красно-мѣдный мостъ,
Когда я одна перехожу:
За мной слѣдуетъ мое приданое
Съ девятью братьями.

27.

Горько плачетъ мое приданое,
Зачѣмъ я не обвязала его поясомъ

— Рауд, пӯрінь, уз таутѣті,
Кам тас мані яуну веда.

Плачься, приданое, на суженаго,
Зачѣмъ онъ увелъ меня молодою.

Мѣгс.

1.

Мѣгс ман нâк, не вар вайра,
Не мѣлоті бâлелінь;
Ай, яуна мâсіціня,
Мѣло манус бâлелінюс!

2.

Мѣгс ман нâк, мѣгс ман нâк,
Мѣгс ман лаба не дарія:
Мѣгс ман дара тукшу пӯру,
Без ѣлôку вілнанітес.

3.

Мѣдзіньш нâце, мѣдзіньш нâце
Яунаâм мейтінâм;
— Ньем, мâмінь, бêрза рикêті,
Тренц мѣдзіню жагарôс!

4.

Мѣдзіньш мані каріная,
Уз слѣксніша сêдедамс:
— Ньем, мâмінь, берза рикêті
Тренц мѣдзіню жагарôс!

5.

Пасалайжу мѣдзінâ
Ка лабам дарбіням;
Мѣга пӯрінь і атвâжу,
Не балто вілнанішу.

6.

Ай, мѣдзінь, ай, мѣдзінь,
Не вар теві ізгужет!

Сонъ.

1.

Сонъ меня одолѣваетъ, мочи нѣтъ,
Но не угощены еще братья;
Ой, молодая золовушка,
Угости моихъ братьевъ!

2.

Сонъ меня одолѣваетъ, сонъ меня одолѣваетъ,
Но сонъ не сдѣлаетъ мнѣ добра:
Отъ сна будетъ пустъ сундукъ для приданаго,
Безъ бахромы останется покрывало

3.

Сонъ одолѣваетъ, сонъ одолѣваетъ
Молодыхъ дѣвицъ;
— Возьми, матушка, березовую розгу,
Гони сонъ въ лѣсъ!

4.

Сонъ искушаетъ меня,
Сидя на порогѣ:
— Возьми, матушка, березовую розгу,
Гони сонъ въ лѣсъ!

5.

Привыкла я къ сну,
Какъ къ хорошему дѣлу;
Я открыла сундукъ съ приданымъ, онъ наполненъ сномъ,
А не бѣлыми покрывалами.

6.

Ой, сонъ, ой, сонъ,
Нельзя тобою насытиться!

Гулю дѣну, гулю накті,
Снаужу стâву стâведама.

7.

Гулѐт ѣшу, кур гулешу?
Вісі какті пѣгулуші;
Цісас нешу савінâ,
Паладзіню—падусѐ.

8.

Сасатрýку узаугусі,
Ка мѣдзіню гулеюсі:
Не атраду пýрінâ
Вѣна дайла габаліня.

9.

Ко дарійі, тауту мейта,
Кад пýріня не дарійі?
Гарâм сóлу, гарâм бенькы
Аугумінь мѐрінайі?

10.

Гарâм таутас пайюшас,
Ман гульѐт дѣнавіду;
Аугшу лѣла, бýшу гудра,
Не гулешу дѣнавіда.

11.

Кас тѣ дарба цілвѐціны,
Лай страда дзѣдадамі;
Кас тѣ мѣга гулетайі,
Лай гуль мѣгу вайдедамі.

Валодас.

1.

Целѣтѣс, ко гулѣт,
Валодіню целайіны!
Кад дарбіню дарісѣт,
Кад ап мані рунасѣт?

Сплю днемъ, сплю ночью,
Дремлю стоя на ногахъ.

7.

Пойду спать,—но гдѣ мнѣ лечь?
Всѣ углы заняты;
Понесу я солому въ пясти,
Простыню—подъ мышкою

8.

Я испугалась, когда выросла,
Что все время проспала:
Не нашла я въ своемъ приданомъ
Ни одной хорошей вещи.

9.

Что ты дѣлала, суженая
Не заготовляя приданаго?
Ты мѣрила свой ростъ
На лавкѣ, на скамьѣ.

10.

Мимо проѣхали чужіе люди,
Когда я спала полуденнымъ сномъ;
Выросту, буду умницею,
Не стану спать полуденнымъ сномъ.

11.

Хорошіе рабочіе
Пусть работаютъ, распѣвая;
Сонливые люди
Пусть спятъ, охая.

Пересуды.

1.

Вставайте, что спите,
Изобрѣтатели пересудовъ!
Когда примитесь за дѣло,
Когда начнете меня пересуживать?

2.

Рунайѣт ю̂с, ляутіны,
Цік валоду туредамі:
Ну ір манс аугуміньш
Валодіню несейіньш.

3.

Ко ляутіны рунайѣт,
Ко но манім грібейѣт?
Вой грібѣт бе̂дас манас,
Манас гаужас асаріняс?
Я грібѣт, дабусѣт,
Валкасе̂т мŷдіня̂.

4.

Ніціна̂т ю̂с, ляутіны,
Ну юмс валяс ніціна̂т:
Апакш земес тѐвс, ма̂міня,
Айз ŷденя ба̂леліны.

5.

Про̂ту, про̂ту, редзу, редзу,
Ляудіс мані апруна;
Веру дурвіс, сперу ка̂ю,
Пѣтрŷкст ляужу валодіняс!

6.

Дзѣду, дзѣду, ко эс дзѣду!
Цік раудат не раулаю!
Дзірду саву аугумінь
Туву, та̂лу ніціно̂т.

7.

Нау сауліте рѣтеюсі,
Яу расіня да̂бола̂;
Нау ма̂сіня узаугусі,
Яу ляутіню валода̂с.

8.

Эс узаугу ар таутѣті,
Вага вѣн старпіня̂;

2.

Говорите, люди,
Сколько вамъ угодно:
Теперь моя красота
Предметъ пересудовъ.

3.

Зачѣмъ пересуживаете меня, люди,
Чего вы отъ меня хотите?
Хотите ли моего горя,
Моихъ горькихъ слезъ?
Если хотите, получите,
Будете пресыщаться ими цѣлую жизнь.

4.

Пересуживайте, люди,
Теперь ваша пора пересуживать:
Подъ землею мои батюшка, матушка,
За водами братцы.

5.

Понимаю, понимаю, вижу, вижу,
Люди меня пересуживаютъ;
Растворяю двери, выступаю впередъ,
Умолкаютъ людскіе пересуды!

6.

Пою, пою, какъ много я пою!
А плакать, какъ много я плачу!
Слышу, что вблизи и вдали
Хулятъ мою красоту.

7.

Еще не зашло солнышко,
Роса уже на клеверѣ;
Еще не выросла милая,
Уже въ людскихъ пересудахъ.

8.

Я выросла вмѣстѣ съ суженымъ,
Насъ раздѣляла одна борозда;

Бут' ляутіньі зінаюші,
Валодам не варету.

9.

Атаседу, ганідама,
Айз пелека акментінь:
Лай вейіньш пâрі путе
Вісас ляужу валодіняс.

10.

Руна лядіс ко руная,
Ньема мані валодâс;

Кад эс буту балта майзе,
Сеи бут' мані апêдуші.

11.

Калабад вайнадзіньш
Шкибі стâв галвінâ?
Ка тас шкибі не стâвея,
Пілис ляутіню валодâм.

12.

Эс новію вайнадзінь
Но ляутіню валодâм;
Ней тас мірке асарâс,
Ней пелея сауліте.

13.

Ту, пуйсіті, эс, мейтіня,
Абі ляужу валодâс;
Митосім гредзенінюс,
Шкірсам ляужу валодіняс!

14.

Лêлі вейі саяукуші
Смалку ліну тирумінь;
Ляуні ляудіе існêлуші
Мусу милю дзивоиам'.

Если бы знали это люди,
Не было бы конца пересудамъ.

9.

Я сѣла, пася стадо,
За сѣрымъ камушкомъ:
Пусть черезъ него несетъ вѣтеръ
Всѣ людскіе пересуды.

10.

О чемъ бы ни говорили люди,
Они избираютъ меня предметомъ своихъ пересудовъ;
Будь я бѣлый хлѣбъ,
Они бы давно съѣли меня.

11.

Отчего криво сидитъ
На головѣ моей вѣночекъ?
Какъ ему не сидѣть криво,
Онъ отяжелелъ отъ людскихъ пересудовъ.

12.

Я свила себѣ вѣночекъ
Изъ людскихъ пересудовъ;
Онъ не промокалъ отъ слезъ,
Не плѣсневѣлъ на солнцѣ.

13.

Ты, молодецъ, я, дѣвица,
Оба мы въ людскихъ пересудахъ;
Помѣняемся кольцами,
Положимъ конецъ людскимъ пересудамъ!

14.

Большой вѣтеръ перепуталъ
Тонкій ленъ на полѣ;
Злые люди обезславили
Наше милое житье.

15.

Спірдзінь, Дѣвіс, то заліті,
Кас новите саулітê!
Годе, Дѣвіс, то мейтіню,
Кас таутіню валодâс!

16.

Мêс біîм дів' мâсіняс
Апакш ляужу валодâм;
Кур мêс дівас рунаîм,
Тур асарас страумêм тек.

17.

Пасашкір ту, земіт',
Паньем ману аугумінь!
Эс не вару ше дзивôт
Айз ляутіню валодâм.

18.

Шкір, Дѣвіны, залю залі,
Глаба ману аугумінь!
Эс не вару вайрс панест
Ляуну ляужу валодіняс.

19.

Вай, Дѣвінь, ко дарішу?
Ляудіс мані неѣредз.
Тишôс ліну палагâ,
Лидіш' Дѣва земітê;
— Жело мані, миль Дѣвінь!
Эс яу бію та вайната,
Ка вайрс нѣка не дерею,
Ка вайрс нѣка не дерею
Не истѣм балінъѣм!

15.

Укрѣпи, Боже, ту травку,
Которая вянетъ на солнышкѣ!
Увѣнчай, Боже, славой дѣвицу,
Которую пересуживаютъ чужіе люди!

16.

Мы двѣ сестрицы,
Обѣ въ людскихъ пересудахъ;
Тамъ, гдѣ мы вмѣстѣ разговариваемъ,
Текутъ рѣки слезъ.

17.

Расступись, земля,
Сокрой мою красоту!
Нѣтъ болѣе мочи здѣсь жить
По причинѣ людскихъ пересудовъ.

18.

Раздвинь, Боже, зеленую траву,
Сокрой мою красоту!
Нѣтъ у меня больше силъ
Переносить пересуды злыхъ людей.

19.

Ахъ, Боже мой, что мнѣ дѣлать?
Возненавидѣли меня люди.
Завернусь я въ льняное покрывало,
Полезу я въ Божію землю;
— Сжалься надо мною, благій Боже!
Меня уже такъ хулятъ,
Что я уже ни для кого не гожусь,
Что я уже ни для кого не гожусь
Даже для родныхъ братьевъ!

Асарас.

1.

Не вѣнс мані не редзеи,
Кур эс гаужі нораудаю;

Слезы.

1.

Никто не видитъ,
Гдѣ я горько плачу;

Вілнаніте та редзея,
Таі нослауку асаріняс.

2.

Раудат рауду іждѣніняс,
Куру дѣну не раудаю?

То дѣніню не раудаю,
Кад айзгаю пѣ маміняс.

3.

Даудзі ман вісу бѣду,
Кас тас вісас ізбѣдая?
Ціту бѣду ган бѣдаю,
Ціту міну вайінам.

4.

Ай, ту ману сѣру мужу,
Ка эс теві іздзивошу?
Ікритінâ, вакара,
Вайгі мірка асарас.

5.

Дѣвс, не доді та раудат,
Ка раудаю узаугдама:
Дів' упітес страуйі тек
Ману гаужу асарінь.

6.

Саласію савінâ
Савас гаудас асаріняс,—
Парадію маміняй
Свешас матес милюс вардус.

7.

Кам, таутѣті, аку ракі,
Кам тев акас ваядзея?
Ту мутіті номазгайі
І манас асарас.

Видитъ мое покрывало,
Которымъ я утираю слезы.

2.

Я много плачу каждый день,
Есть ли хоть одинъ день, когда бы я не плакала?

Не плачу лишь тогда,
Когда прихожу къ матушкѣ.

3.

Много у меня всякаго горя,
Кто его все перегорюетъ?
Одно горе горюю,
Другое попираю ногами.

4.

Ой, моя тяжелая жизнь,
Какъ я проживу тебя?
Каждое утро, каждый вечеръ,
Заливаюсь я горькими слезами.

5.

Не приведи Богъ еще такъ плакать,
Какъ я плакала, когда росла:
Отъ моихъ горькихъ слезъ
Быстро катились двѣ рѣки.

6.

Я собрала въ пясть
Свои горькія слезы,—
Показала родной матушкѣ
Ласковыя слова чужой матери.

7.

Зачѣмъ ты, суженый, копаешь колодезь,
Зачѣмъ тебѣ колодезь нуженъ?
Ты вѣдь умываешь свое лице
Моими слезами.

8.

Шкіратѣс ну, мâсіняс,
Но яукас валодіняс:
Яу земіте лицен лика,
Каяс мірка асарâс!

8.

Прекратите же, сестрицы,
Пріятную бесѣду:
Уже земля осѣдаетъ,
Ноги тонутъ въ слезахъ!

Сêрдѣне, бâреме.

1.

Ньем, бâлінь, бâреніті,
Вâреніте лѣла рада:
Дѣвіньш—тêвс, лайме—мâте,
Дѣва делі—бâлеліны.

2.

Ші бâрене, та бâрене,
Эс патѣші бâреніте:
Ні ман тêва,—мâмальіняс,
Ні иста бâлеліня.

3.

Лайм' уз лаймес вайцаâс:
„Кас рауд гаужі істаба?"
— Вâреніте гаужі рауд,
Вакар міре мâмальіня.

4.

Не сасмêю бâреней,
Ар мâміню дзиводама;
Сауле калну не аптек,
Кад эс пате бâреніте.

5.

Ай, ай, бâреніте,
Тавас гаудас асаріняс!
Кур піліте іспілея,
Тур паліка судрабіньш.

Сирота.

1.

Возьми, братецъ, сиротинушку,
У сиротинки славенъ родъ:
Богъ—отецъ, счастье—матушка,
Сыны божіи [1])—братцы.

2.

И та сирота, и эта сирота,
А я настоящая сирота:
Нѣтъ у меня ни батюшки, ни матушки,
Ни роднаго братца.

3.

Одно счастье спросило у другаго:
„Кто тамъ горько плачетъ въ избѣ?"
— Плачетъ сиротинушка,
Вчера умерла у ней матушка.

4.

Я не смѣюсь надъ сиротою,
Живя у матушки;
Не успѣетъ солнце обѣжать гору,
Какъ и я могу быть сиротою.

5.

Ой, ой, сиротинушка,
Горьки твои слезы!
Гдѣ упадетъ капелька,
Тамъ остается серебро.

---

[1]) См. примѣч. стр. 73.

6.

Кур эс ѣшу, кур палікшу?
Не вѣнс мані не пѣньем!
Пѣ коціня пѣсаспѣжу,
І тас мані нôсті стŷма!

7.

Вісі міна пурва зâлі,
Лай та гріма дібінâ;
Вісі мані рŷдіная,
Бâреніті дêведамі.

8.

Сêрдѣнітес сасêдушас
Віня кална галінâ;
Асаріню упе тек
Но калніня лейінâ.

9.

Не дод', Дѣвіс, тік сêрдѣні,
Ка эс бію сêрдѣніте:
Ман мазай тêвс номіра,
Вел мазай—мâмулыіня;
Тêвс памете цук' ганіті,
Мâте—мазу шŷполі.

10.

Лабі ляудіс, не ньемѣт
Сêрдѣнітес валодâс!
Сêрдѣнітес асаріняс
Макса зелта габаліню.

11.

Но тâлѣнес эс пазіну,
Кур тецея сêрдѣніте:
Плікі лѣлі, басас каяс,
Пілнас аціс асаріню.

6.

Куда я пойду, куда я дѣнусь?
Никто меня не принимаетъ!
Прислонюсь я къ дереву,
И оно меня отталкиваетъ!

7.

Всѣ попираютъ болотную траву,
Чтобы она опускалась на дно;
Всѣ причиняютъ мнѣ слезы,
Зная, что я сирота.

8.

Сиротинушки усѣлись
На верху горы;
Течетъ рѣка слезъ
Съ горы въ долину.

9.

Не дай Богъ быть такою сиротою,
Какою я была:
У меня маленькой умеръ батюшка,
Еще раньше—матушка;
Батюшка покинулъ меня пастушкою свиней,
Матушка—малюткою въ колыбели.

10.

Хорошіе люди, не подвергайте
Сироты пересудамъ!
Сиротскія слезы
Равняются цѣнѣ золота.

11.

Я различаю издалека,
Что бѣжитъ сиротинушка:
Голы бедра, босы ноги,
Глаза полны слезъ.

12.

Ко бедайі сердѣніте,
Кам галвіню не сукайі?
Гріб путніны лігзду вит
Таву мату галіна;
Лакстігала вѣн не гріб,
Та желоя сердѣніті.

12.

Что горюешь, сиротинушка,
Отчего не причешешь головы?
Птицы собираются вить гнѣзда
Въ твоихъ волосахъ;
Отказывается только соловей,
Онъ жалѣетъ сиротинушку.

13.

Сердѣніте—набадзіте
Грўті пелна вілнанітес:
Тецедама свѣдрус слаука,
Ставедама—асаріняс.

13.

Сиротинушка—бѣдняжка
Тяжело заработываетъ покрывала:
На ходу утираетъ потъ,
Стоя—слезы.

14.

Лѣла мейту пулціна
Эс пазіну сердѣніті:
Балта драна роціна,
Тек, асарас слауцідама.

14.

Я отличаю сиротинушку
Въ большомъ обществѣ дѣвицъ:
Бѣлый платочекъ въ рукѣ,
Бѣжитъ, утирая слезы.

15.

Бареніте гаужі рауд,
Пѣ пўріня ставедама:
Вѣна пате вілнаніте,
І тай дѣгу ѣлоціны.

15.

Горько плачетъ сиротинушка,
Стоя у приданаго сундука:
Одно только покрывало,
И у того нитяная бахрома.

16.

Бареніте, мўс' масіня,
Грўші пелна вілнанітес:
Ставедама каяс ава,
Тецедама йосту йозе.

16.

Сиротинка, наша сестрица,
Тяжело заработываетъ покрывала:
Стоя обуваетъ ноги,
На ходу завязываетъ поясъ.

17.

Кур эс ньему, кас ман дева
Даргас дребес габаліню?
Тевс номіре, маз' атстая,
Кур маміня вѣна ньеме?

17.

Гдѣ мнѣ взять, кто мнѣ дастъ
Дорогія платья?
Умеръ батюшка, оставилъ маленькою,
Гдѣ же взять одной матушкѣ?

18.

Ай, таутіняс, не прасат
Но баренес лѣла пура:
Варенітес пуріна
Пусе гауду асаріню.

19.

Бареніте пуру шува,
Менесі раудзідама;
— Каді ракстi, менесніті,
Варенітес пуріна?

20.

Ко тѣ тауту сірмі зіргі
Смагі віика калніня?
Сердѣнітес пуру веда,
Асарам пѣлоціту.

21.

Пѣдер ман карклу йоста,
Берзу лапу вайнадзіньш;
Кас йел ман—сердѣней
Заля вара даріная?

22.

Сердѣніте та мейтіня
Дадзе кура угунтіню;
Дод, дѣвіны, лем', лайміня,
Тай малціняс ціртейінь!

23.

Сердѣніте—набадзіте,
Серу пуру пѣлоція:
Дів' картіняс цімду ліка,
Трешу—гауду асарінь.

24.

Но талѣнес эс пазіну
Сердѣнітес ведейінюс:

18.

Ой, чужіе люди, не требуйте
Отъ сироты большаго приданаго:
Въ приданомъ сироты
Половина горькихъ слезъ.

19.

Сиротинушка шьетъ приданое,
Смотря на луну;
— Какіе узоры, лунушка,
Въ приданомъ сиротинки?

20.

Что́ это такъ тяжело тянутъ на гору
Гнѣдые кони чужихъ людей?
Они везутъ приданое сироты,
Наполненное слезами.

21.

Ко мнѣ идетъ поясъ изъ лозы,
Вѣнокъ изъ березовыхъ листьевъ;
Кто станетъ для меня—сироты
Лить ихъ изъ зеленой мѣди?

22.

Сиротинушка—дѣвица
Разводитъ огонь въ лопушнякѣ;
Дай, боже, пошли, счастье,
Ей дровосѣка!

23.

Бѣдняжка—сирота,
Она изготовила бѣдное приданое:
Два ряда наложила рукавицами,
Третій—горькими слезами.

24.

Я различаю издалека
Поѣздъ сиротинушки:

Сôльѣм ѣт сірмі зіргі,
Сêрі дзѣд ведейіньі.

25.

Ай, лаймінь, кур тецейі,
Пілна сауя дзипарінь?
— Таутас веда бâреніті,
Без ѣлôку вілнанітес.

26.

Лепніс бій, не багатс,
Кас ар ôтру не руная;
Эс—набага бâреніте
Целâ ôтру біддінаю.

27.

Кас тур тâда балта нâце
Таі тушâ вакарâ?
Миля лайме балта нâце,
Дзірд сêрдѣні садерôт.
— Лабвакар, сêрдѣніте!
Теві тейца садерету?
— Ко эс ѣшу, миля лайме,
Магъ манâ пŷрінâ.
— Эй, сêрдѣне, не бêда,
Ган эс тевім палидзешу:
Сімту дôшу райбу гôвью,
Сімту—балту аветіню;
Лŷдз' ту пате милю дѣву,
Лай дôд бêрус кумелінюс!

28.

Не ньем мані цѣма пуйші,
Сêрдѣніті дêведамі;
Кад эс ѣшу, тапат бŷс,
Ка баяра мейтінâм:
Крŷстім кâршу ліну двѣлюс,
Візêс зилю вайнадзіньш;

Шагомъ ступаютъ пѣгіе кони,
Заунывно поютъ поѣзжане.

25.

Ой, счастье, куда ты бѣжишь,
У тебя полная пясть крашеной шерсти?
— Чужіе люди ведутъ сиротинушку,
У ней покрывала безъ бахромы.

26.

Гордъ, но не богатъ тотъ,
Кто нê заговариваетъ съ другимъ;
Я—бѣдная сиротинушка
И среди дороги другаго привѣтствую.

27.

Кто это идетъ такой бѣлый
Темнымъ вечеромъ?
Бѣлымъ идетъ милое счастье,
Заслышавъ, что просватали сироту.
— Здравствуй, сиротинушка!
Говорятъ, что ты просватана?
— Какъ мнѣ идти, милое счастье,
Бѣдно мое приданое.
— Иди, сиротинушка, не бойся,
Я помогу тебѣ:
Я дамъ тебѣ сто пестрыхъ коровъ,
Сто бѣлоголовыхъ овецъ;
Сама проси милаго бога,
Чтобы онъ далъ тебѣ карихъ коней!

28.

Не берутъ меня сельскіе молодцы,
Считая меня сиротою;
Но когда я пойду, будетъ у меня то же,
Что у боярскихъ дочерей:
На-крестъ повѣшу льняныя полотенца,
Будетъ сіять мой бисерный вѣночекъ;

Вêл—таутѣша мâсінâм
Судработу сакшу сегшу,
Судработу сакшу сегшу,
Зелта пушкѣм пушкодама:
Лай мâршіняс пѣміняя,
Вісу мŷжу дзиводамас.

29.

Эс паньêму бâреніті,
Дарбінâ раудзідамс:
Ман наудіня, ман мантіба,
Ман миліга дзивошана!

30.

Таутас веда бâреніті,
Вісус межус пушкодамі:
Прѣдей сакша, эглей сакша,
Паэглітей вілнаніте.

31.

Пурвâ аудзіс тас бêрзіньш,
Гана куплі жагаріні;
Бâреніте та мейтіня,
Гана куплас седзенітес.

32.

Параугѣс, мâтес мейта,
Кас бâренес пŷрінâ?
Бâренітес пŷріня
Дайлы вѣн габаліні.

33.

Балті, балті ѣвас зѣді,
Вêл йо балті âбелітес.
Балта, балта, мâтес мейта,
Вêл йо балта сêрдѣніте;

34.

Тêвс, мâміня не вêлея
Сêрдѣніті ман пâрвест;

Еще—я накрою золовокъ
Серебристыми покрывалами,
Серебристыми покрывалами,
Убравъ ихъ золотыми кистями:
Чтобы помнили меня золовушки,
Нося ихъ цѣлую жизнь.

29.

Я взялъ сироту,
Глядя на ея работу:
У меня деньги, у меня богатство,
У меня милая жизнь!

30.

Чужіе люди вели сиротинушку,
Украшая всѣ лѣса:
Соснѣ покрывало, ели покрывало,
Можжевельнику платокъ.

31.

Въ болотѣ выросла эта береза,
Но у ней роскошныя вѣтви;
Сирота эта дѣвица,
Но у ней богатыя покрывала.

32.

Посмотри, матушкина дочь,
Что въ приданомъ сиротинушки?
Въ приданомъ сиротинушки
Все богатыя вещи.

33.

Бѣлы, бѣлы цвѣты у черемухи,
Но бѣлѣе они у яблони.
Бѣла, бѣла матушкина дочь,
Но бѣлѣе ея сиротинушка;

34.

Батюшка, матушка не велѣли мнѣ
Жениться на сиротѣ;

Пасраугѣс, тѐвс, маміня,
Кадс дарбіньш сердѣней!

35.

Вѣна пате сердѣніте
Матес мейту пулціна;
Тай візея вайнадзіньш,
Ка вѣнс зелта габаліньш.

36.

Гайші спид угунтіня
Миляс лаймес істаба:
Миля лайме сердѣней
Лѣк судраба вайнадзіню.

37.

Эй, маміня, атцел вартус,
Тев треяді вѣсі наце:
Нак таутіняс, вед сердѣні,
Миль' дѣвіньш пакаль наце.

38.

Вісас тауту цельмаліняс
Зѣд судраба зѣдіньѣм:
Шодѣн веда сердѣніті
Пѣ майзітес арайіня.

39.

Купла лѣпінь, та узауга
Лѣла-целя маліна.
Лайме сѐд лѣпіна,
Бареніте—пазаре:
— Ай, лаймінь—ліцейінь,
До' ман вѣну пазаріті!
— Ай, мейтінь—бареніте,
Кур ту ліксі, норавусі?
— Ай, лаймінь—ліцейінь,
Савишос вайнедзінь.
— Ай, мейтінь—бареніте,
Ту то ілгі не несасі.

Посмотрите, батюшка, матушка,
Какая работа у сироты!

35.

Только одна сиротинушка
Въ обществѣ матернихъ дочерей;
Но у ней сіяетъ вѣночекъ,
Какъ кусокъ золота.

36.

Ярко горитъ огонь
Въ избѣ милаго счастья:
Милое счастье кладетъ на сироту
Серебреный вѣночекъ.

37.

Ступай, матушка, отворяй ворота,
Къ тебѣ ѣдутъ троякіе гости:
Ѣдутъ чужіе люди, ведутъ сироту,
За ними слѣдуетъ милый богъ.

38.

Цвѣтутъ серебристыми цвѣточками
Всѣ края дороги у чужихъ людей:
Сегодня ведутъ сиротинушку
Для хлѣбопахаря.

39.

Выросла густолиственная липа
На краю большой дороги.
Счастье сидитъ на липѣ,
Сиротинушка—подъ вѣточками:
— Ой, счастье—судьбина,
Дай мнѣ одну вѣточку!
— Ой, дѣвица—сиротинушка,
Куда ты ее дѣнешь сломивши?
— Ой, счастье—судьбина,
Я совью себѣ изъ нея вѣночекъ.
— Ой, дѣвица—сиротинушка,
Не долго будешь его носить.

Бâліньш, пуйсіс, таутас.

1.

Ôзолам—земзарам
Зарі лика Даугавâ;
Таутѣшам—лабѣшам
Славе слува маліна.

2.

Кур тѣ дзіме гудрі вирі?
Кур тѣ—лабі кумеліны?
Пірмѣ дзіме палâвê,
Зам бêрзіня лапінâм;
Сталê—лабі кумеліны,
Зам аузіняс сêналіняс.

3.

Кур ту аугі, скайстс пуйситс,
Кад эс теві не редзею?
— Эс ізаугу ûріна,
Заляс ньѣдрес галіна.

4.

Тауту дêліс, ман бâліньш,
Абі вѣну смукуміню:
Абѣм цауня цепурітес,
Абѣм бêрі кумеліны,
Абѣм дзѣд лакстігала
Зобеніню галіна.

5.

Эсі гудріс, тауту дêлс,
Эс тев гудру дарбу дôшу:
Эс тев дôшу ûрас ôлу,
Дреійе вѣну скрѣменіті.

6.

Шаут, мâмінь, я тев тик,
Трискâрт мані дѣніна:

Суженый, молодецъ, чужіе люди.

1.

У приземистаго дуба
Сучья стелются по Двинѣ;
Слава добраго молодца
Распространяется по міру.

2.

Гдѣ родились эти умные мужи?
Гдѣ родились эти хорошіе кони?
Первые родились въ банѣ, подъ лавкою,
Подъ березовыми листочками;
Хорошіе кони—въ конюшнѣ,
Подъ овсяной мякиною.

3.

Гдѣ выросъ ты, красавецъ молодецъ,
Что я тебя не видала?
— Я выросъ на морѣ,
На кончикѣ зеленаго камыша.

4.

Суженый и мой братецъ,
Оба равно убраны:
У обоихъ куньи шапки,
У обоихъ каріе кони,
У обоихъ поетъ соловей
На кончикѣ сабли.

5.

Покажи свой умъ, молодецъ,
Я дамъ тебѣ хитрую работу:
Я дамъ тебѣ морской камешекъ,
Выточи мнѣ прядильное колеско.

6.

Вей меня, матушка, если угодно,
Хоть три раза въ день:

Ар мейтâм манс прâтіньш,
Ар лабо кумелінь!

7.

Діжанс пуйсіс, дайля рôта,
Існесіга валодіня:
Тас бій савас лигавіняс
Асаріню дзêрайіньш,

8.

Сарканайс аболитс!
Тâрніньш таву сірді ôде;
Діжанайс тêва дêлс,
Сунс ту бійі дзиводамс.

9.

Сен лŷко тауту дêлс,
Не дрикстея білдінâт:
Бистâс манус діжус радус,
Манус лепнус балелінюс.

10.

Эс церею тауту дêлу
Зелта зару дабуюсі;
Эс дабую даджу крŷму,
Асаріню дзêрайіню.

11.

Лікâс гразніс тауту дêлс,
Лидз тас ньêма лигавінь;
Кад пâрведа лигавіню,
Вейш нопŷта гразнумінь.

12.

Тауту дêліс лŷкоâс
Ші девіта васаріня;
Эс таутêті нолŷкою,
Пар істабу пâрêдама.

13.

Діжанс пуйсіс лêліâс
Ньемт діжану лигавінь;

Всѣ мои мысли обращены на дѣвицъ,
На хорошаго коня!

7.

Удалъ молодецъ, отборный нарядъ,
Красная рѣчь:
Это вѣрный слезопійца
Своей суженой.

8.

Красное яблочко!
Червь точитъ твою сердцевину;
Красавецъ—отцовскій сынъ,
Собака ты въ жизни.

9.

Давно подсматриваетъ молодецъ,
Но не смѣетъ заговорить:
Онъ боится моей знатной родни,
Моихъ гордыхъ братьевъ.

10.

Я надѣялась, что въ суженомъ
Пріобрѣту золотую вѣтвь;
Я пріобрѣла въ немъ терновникъ,
Слезопійцу.

11.

Гордымъ казался молодецъ,
Пока не привелъ себѣ молодой жены;
Когда же привелъ молодую жену,
Вѣтеръ развѣялъ гордость.

12.

Ужъ девятое лѣто,
Какъ высматриваетъ меня молодецъ;
Я высмотрѣла молодца,
Разъ прошедши черезъ избу.

13.

Хвалится красавецъ молодецъ,
Что возьметъ красавицу жену;

Сака мейтас ставедамас:
„Нау діжана узаугусі!“

14.

Упіте вѣн пазіну
Варгу тауту ѣюмінь:
Трис деніняс звіргзд-упіте
Дўньінѣс саюкусі.

15.

Гана ілгі клаусійос,
Кас айз кална велеѣс:
Тауту дѐлс, шурп ѣдамс,
Веле саву кумелінь.

16.

Эс пазіну тўдалінь
Асаріню дзѐрайінь:
Уз ацім цепурит,
Паземігі раудзіѣс.

17.

Ай, невѐклі, ай, невѐклі,
Кам папрѣкшу білдінайі:
Ну не нѣце лабі ляудіс,
Уз тевім вайроѣс.

18.

Эс тѣс тўляс не грібею,
Ман та тўля гадіѣс:
Діві стундес каяс ава,
Трешу—ѣдзе кумелінь.

19.

Эс атраду тауту дѐлу
Снаужот вагас галінѣ;
Эс падеву дѣвпалигу,
Віньш вайца: „Ко ту сак?“

20.

Ай, таутѣт, дўню вѐз,
Бистѣс ману балелінь!

Говорятъ дѣвицы, тутъ стоящія:
„Красавица для тебя еще не выросла!“

14.

Даже по рѣчкѣ я запримѣтила,
Что проѣхалъ суровый молодецъ:
Три дня мутилась вода
Въ рѣчкѣ, у которой песочное дно.

15.

Долго я слушала,
Кто колотитъ за горою:
Молодецъ, отправляясь сюда,
Колотитъ своего коня.

16.

Лишь увидѣла я, тотчасъ узнала,
Слезопійцу:
Шапка на глазахъ,
Глаза спущены къ землѣ.

17.

Ой, недолукій, ой, недолукій,
Зачѣмъ ты первый посватался:
Теперь не идутъ хорошіе люди,
Указывая на тебя.

18.

Я не хотѣла недолукаго,
Но мнѣ же достался недолукій:
Два часа онъ ноги обувалъ,
Въ теченіи третьяго запрягалъ коня.

19.

Я застала молодца,
Дремлющаго на концѣ борозды;
Я сказала: „Богъ на-помочь!“
Онъ отвѣчаетъ: „Что ты спрашиваешь?“

20.

Ой, молодецъ, грязный ракъ,
Бойся моихъ братьевъ!

Ка' сатиц' целіна̂,
Грѣзѣс целя маліна̂.

21.

Эс не ѣту уз Курземі,
І ар вінду віндеяма:
Курземе̂ баргі кунгі,
Ка струпулі арайіны.

22.

Эс редзею тауту де̂лу
Снаужам аркла галіна̂;
Гарам га̂ю, не мо̂діну,
Віням кауну не дарію.

23.

Пуйші мані милы тур,
Эс пуйсішус—ве̂л миляк:
Вѣну па̂рі а̂ркла̂ ю̂дзу,
О̂тру па̂рі—эцежа̂с;
Трешу па̂рі патурею
Межа̂ браукт жагаро̂с.

24.

Ай, ю̂с пуйші, цѣренѣкі,
Айз ко сѣвас не ньемѣт?
Пе̂рн сація мѣжу вайну;
Ка̂да вайна шоруден?
Вой мѣзіші не ноауга,
Вой апинс не зѣдея?

25.

Шкіту бѣзу прѣдулаю,
Маліна̂ ста̂ведама;
Шкіту гудру тауту де̂лу,
Аугума̂ раудзідама.

26.

Ай, ай, тауту де̂лс,
Турі гудру падо̂мінь:

Когда встрѣтишь ихъ въ дорогѣ,
Становись на сторонѣ дороги.

21.

Я бы не пошла въ Курляндію,
Хоть бы меня воротомъ туда тянули:
Въ Курляндіи суровые господа,
Какъ чурбаны пахари!

22.

Я увидѣла молодца,
Дремлющаго за сохою;
Я мимо прошла, не будила его,
Чтобы не осрамить его.

23.

Мило со мной обходятся молодцы,
Я еще милѣе—съ молодцами:
Одну пару запрягаю въ соху,
Вторую—въ борону;
Третью пару приберегаю,
Чтобы ѣхать въ лѣсъ по дрова.

24.

Ой, вы молодцы—гуляки,
Отчего не женитесь?
Въ прошедшемъ году обвиняли ячмень,
Какая причина въ нынѣшнюю осень?
Развѣ нынѣ ячмень не уродился,
Развѣ не цвѣлъ хмѣль?

25.

Я думала, что густой соснякъ,
Стоя у опушки;
Я полагала, что разумникъ молодецъ,
Взирая на его дородство.

26.

Ой, ой, молодецъ,
Будь съ здравымъ разумомъ:

Эс атстаю тêв' ар маті,
Уз тевім передама!

Я оставила батюшку съ матушкой,
На тебя разсчитывая!

27.

Садерею, атдерею
Ар то тауту невêкліті;
Ѣ-ѣдама садерею,
Ізѣдама атдерею.

27.

Я дала слово, назадъ взяла слово
Отъ глупаго молодца;
Входя, дала слово,
Выходя, назадъ взяла его.

28.

Уйо, вілцінь—пелêціт,
Пѣ манам айтіням!
Уйо, тауту невêкліт,
Пѣ манам мейтіням!

28.

Ату, сѣрый волкъ,
Къ моимъ овечкамъ!
Ату, недолукій,
Къ моимъ дочкамъ!

29.

Кас пар вайну кумелям,
Не ôд аузу несіяту?
Кас пар вайну там пуйшам,
Не ѣт мейтас прецеямас.

29.

Что случилось съ конемъ,
Онъ не ѣстъ непросѣяннаго овса?
Что случилось съ молодцомъ,
Не идутъ къ нему дѣвицы, когда онъ сватаетъ.

30.

Эс но теві, тауту дêлс,
Падôміня не прасію:
Эс ган зіну, ту не бу̂сі
Манс падôма девейіньіс.

30.

Я не прошу совѣта,
У тебя, молодецъ:
Я знаю, ты не будешь
Моимъ совѣтчикомъ.

31.

Кур, таутѣті, та валода,
Кур' мêс пêрн рунаім:
Ту тейцѣс мані ньемт,
Піркт ман зелта гредзенінь?

31.

Гдѣ, молодецъ, тѣ рѣчи,
Которыя мы говорили въ прошедшемъ году:
Ты обѣщалъ меня взять,
Купить мнѣ золотое колечко?

32.

Эс дабую ганідама
Зелта дѣгу камолтіню;
Эс нопірку тауту дêлу
Ар вісѣм тирумѣм.

32.

Я нашла, пася стадо,
Клубокъ золотыхъ нитокъ;
Я купила себѣ суженаго
Со всѣми его полями.

33.

Не, пуйсіт, тава бію,
Ка' наксінію паргулею:
Вой сварціньі тев ноплиса,
Вой роціню ногулею?

34.

Пуйсішам—баліням
Дів' сірдс-ёсті гадіна:
Ньем лигаву—та не нак;
Сей мёзішус—тё не аут.

35.

Таутёс мані милы лудзе:
„Нац, пукыт, шорудеи!"
— Ай, таутёт, не лудз милы,
Гайді ціта рудентінь!
Бус куплака седзеніте,
Діжанака лигавінь.

36.

Каду велну таутётс лудзе
Но тас манас мамулыняс:
Носаньёмс цепуріт',
Лидз земей кланіас?

37.

Калніна ставедама,
Леа лайжу гредзенінь;
Кас пакьёре гредзенінь,
Тас мужам арайіньш.

38.

Вісі сака, вісі сака,
Ка эс вира не дабушу;
Эс дабую таду виру,
Ка Вацземес озоліньш.

39.

Шуву, вёру, ганідама,
Мету тауту каманас;

33.

Не твоя еще я, молодецъ,
Если ночь съ тобой проспала:
Развѣ у тебя кафтанъ истерся,
Или я тебѣ руку отлежала?

34.

У моего братца—молодца
Два горя въ одно лѣто:
Сватаетъ дѣвицу—не идетъ,
Сѣетъ ячмень—не ростетъ.

35.

Усердно умолялъ меня молодецъ:
„Иди, цвѣточекъ, въ эту осень!"
— Ой, молодецъ, не проси такъ усильно,
Ожидай слѣдующей осени!
Роскошнѣе будутъ покрывала,
Красивѣе суженая.

36.

Какого нелегкаго выпрашиваетъ молодецъ
Отъ моей матушки:
Снявъ шапку,
Кланяется до земли?

37.

Стоя на холмѣ,
Я пускала внизъ колечко;
Кто схватилъ колечко,
Тотъ сталъ навѣки моимъ пахаремъ.

38.

Всѣ говорили, всѣ говорили,
Что я не достану мужа;
Я достала себѣ мужа,
Подобнаго дубу въ Нѣметчинѣ.

39.

Шью, вяжу, пася стадо,
Бросаю все въ сани суженаго;

Курі гані, редзеат,
Не сакѣт маміняй!

40.

Яу сауліте зему, зему,
Вѣл маміня талу, талу;
Ман айзѣдзе тауту дѣлс
Кутру, мазу кумелінь.

41.

Ай, дѣвінь, сірдіс куст,
Кас балсніті клаусіас?
Тауту дѣлс клаусіас,
Кумеліню сеглодамс.

42.

Айз Даугавас, айз Даугавас,
Масінь, тавс арайіньш:
Тур айзскрѣя трис дзегузес,
Цеторта—глоденіте.

43.

Іккатрам виріням
Па рейзей гавільот;
Кад атнаце мана рейзе,
І зс саву гавілею.

44.

Ар мейтам данцот гаю,
Науду бѣру забакос;
Сака мейта данцодама:
„Тев судраба забацінь!“

45.

Ай, каймінь—набурдзінь,
Ка мѣс милы дзивоям!
Пец угунс вѣм айзгаю,
Трис дѣміняс подзивою.

46.

Ѣтім ман то целіню,
Кур зс бію не гаюсі;

Пастухи, которые видите,
Не говорите матушкѣ!

40.

Ужъ солнышко низко, низко,
А матушка еще далеко, далеко;
Молодецъ запрягъ мнѣ
Лѣниваго, малорослаго коня.

41.

Ой, боже, сердце замираетъ,
Кто подслушиваетъ мой голосъ?
Подслушиваетъ его молодецъ,
Сѣдлая коня.

42.

За Двиной, за Двиной,
Сестрица, твой пахарь:
Туда улетѣли три кукушечки,
Четвертый ушелъ ужъ.

43.

Очередь всякому человѣку
Разъ ликовать;
Когда придетъ моя пора,
И я буду ликовать.

44.

Я ходилъ плясать съ дѣвицами,
Деньги сыпалъ въ сапоги;
Говоритъ дѣвица пляша:
„У тебя серебреные сапожки!“

45.

Ой, сосѣдушка—сосѣдъ,
Какъ мило мы живали!
Придешь лишь огня взять,
Три дня у тебя проживешь.

46.

Я пойду тою дорогою,
Которою не ходила;

Эстін ман то майзіт,
Ко баліны не аруші.

Я должна ѣсть хлѣбъ,
Котораго братья не пахали.

47.

Ѣт ман бій, кад айцін',
Паша дарба лайцінâ;
Атстат цірпу уз копіняс,
Грабекліті плявінâ.

47.

Я должна была идти, когда приглашали,
Въ самую рабочую пору;
Я должна была оставить серпъ на снопѣ,
Грабли на лугу.

48.

Эй, масінь, ар таутам,
Эс не вару ко дарит!
Ман роціня пѣкусусі,
Зобеніню вѐдзінот.

48.

Ступай, сестрица, съ чужими людьми,
Я ничего не могу сдѣлать!
У меня устала рука
Размахивать саблею.

49.

Эс не ѣту таутінâс,
Кад маміня не гаюсі;
І маміня ган не ѣту,
Кад лайміня не лікусі.

49.

Не пошла бы я въ чужіе люди,
Если бы не пошла матушка;
Не пошла бы и матушка,
Если бы не велѣла судьбина.

50.

Тракуміньш маміняй,
Не гудрайс падоміньш:
Шуюсі, ауклеюсі,
Таутам деве малдінат!

50.

Сумашествіе у матушки,
А не здравый разумъ:
Убаюкивала меня, выкачала,
Теперь отдаетъ морочить чужимъ людямъ!

51.

Ѣтінь ѣшу таутінâс,
Зін' Дѣвіньш, ка дзивошу?
Вісі мані балеліны
Рауд, кумелюс сеглодамі.

51.

Я пойду въ чужіе люди,
Но Богъ знаетъ, какъ буду жить?
Плачутъ всѣ мои братья,
Сѣдлая коней.

52.

Малу брâля камбаре
Аппутейшу вайнедзінь.
Саâй тауту пілна сêта,
Ман âѣт радітѣс.
— Маршінь, брâля лигавінь,
Эй пар мані парунат!

52.

Я молола въ комнатѣ брата,
Весь мой вѣночекъ въ пыли.
Наѣхало молодцовъ полный дворъ,
Мнѣ нужно выйти показаться.
— Золовушка, братнина жена,
Выйди поговорить за меня!

— Эй, масінь, не бедай,
Ту дзивойі, не гулейі.

53.

Таутас савус вара вартус
Лидз пусіті вєн атвєра;
— Верєт, таутас, лидз галам:
Ман лайміня лидзі нацe,
Ман лайміня лидзі нацe,
Апакш балтас вілнанітес!

54.

Судрабіня сауле лєца,
Кад эс дзіму маміняй;
Пазелтіта айзлайдєс,
Кад ізведе таутінайс.

55.

Тік манай маміняй,
Ка шуполя каруміньш:
Узаугдама, кунгос гаю,
Узаугусі—таутінайс.

56.

Трис таутєші спєлєйс
Уз то ману вайнедзінь;
Вєнам бушу, не вісєм,
Кам лайміня вєлєюсі.

57.

Лєньі гаю, лєньі спєру
Пар баліня пагаліню;
Сака таутас, пайдамас:
„Гудрам шаду білдінат!“

58.

Микшкі мані жагі раве,
Талі мані пєміней;
Та масіня пєміней,
Кас талас таутінайс.

— Ступай, сестрица, не бойся,
Ты работаешь, а не спишь.

53.

Чужіе люди до половины отворяютъ
Свои красно-мѣдныя ворота;
— Отворяйте, чужіе люди, настежъ:
Вмѣстѣ со мной идетъ счастье,
Вмѣстѣ со мной идетъ счастье
Подъ бѣлымъ покрываломъ!

54.

Серебристо всходило солнышко,
Когда я родилась у матушки;
Золотисто закатывалось,
Когда меня вели въ чужіе люди.

55.

Только и пользы моей матушкѣ,
Что она повѣсила колыбельку:
Когда я росла, ходила на барщину,
Когда выросла, ушла въ чужіе люди.

56.

Три молодца бросали жребій,
На мой вѣночекъ;
Одному достанусь, не всѣмъ,
Тому, кому предназначило счастье.

57.

Медленно хожу, медленно шагаю,
По братнину двору;
Говорятъ чужіе люди, проѣзжая мимо:
„Умному съ такою заговаривать!“

58.

Легко мнѣ и́кается,
Далеко меня вспоминаютъ;
Вспоминаетъ меня сестрица,
Которая въ дальней сторонѣ.

59.

Годам дзіму, годам аугу,
Годам грібу падзивот;
Ар годіню ноньемѣт,
Таутас, ману вайнадзінь!

59.

Съ честію я родилась, съ честію выросла,
Съ честію хочу пожить;
Съ честію снимите,
Чужіе люди, мой вѣночекъ!

60.

Эс савай маміняй
Атследзіняс глабатая;
Ну атнâчу таутінâс,
Айз дурвіи ставетая.

60.

Я была ключницею
У своей матушки;
Теперь, когда вышла въ чужіе люди,
Стою за дверьми.

61.

Тудаль таутас року дева,
Тудаль лидзі айціная;
Эс не бію лаука пукье,
Датекама, норауама.

61.

Тутъ же подаютъ руку чужіе люди,
Тутъ же приглашаютъ меня съ собой;
Я не полевой цвѣтокъ,
Къ которому можно подойти и сорвать.

62.

Вісі ман свеші бія,
Свешумâ ногâйшай;
Нау не вѣна, кас пасауц
Ар балто бікьеріті.

62.

Всѣ для меня чужды,
Перешедшей на чужбину;
Нѣтъ никого, кто бы позвалъ
Съ бѣлою чашею.

63.

Ведѣт мані, кур ведѣт,
Пар сіліню не ведѣт:
Сміліктіс ман каяс грауж,
Скуяс біра вайнагâ.

63.

Везите меня, куда хотите,
Не везите только чрезъ лѣсъ:
Песокъ будетъ грызть мнѣ ноги,
Иглы засыплютъ мой вѣночекъ.

64.

Віду брâлю култі гâю,
Віду мâршу—друвінâ;
Ко вар таутас ман дарит,
Віду вѣн лигойот?

64.

Въ кругу братьевъ я хожу молотить,
Въ кругу золовушекъ—на поле;
Что могутъ сдѣлать мнѣ чужіе люди,
Когда я все въ срединѣ ликую?

65.

Таутас веда мус' масіню,
Заля скуя роціна;

65.

Чужіе люди увели нашу сестрицу,
У ней въ рукахъ была зеленая вѣточка;

Дзенайтѣс, бâлеліны,
Па скуйіняс бірумію.

66.

Аунѣтѣс, бâлеліны,
Ванадзіня надзіньос!
Таутас мâсіню айзведа
Пар слідену эзеріню.

67.

Гулю, мѣгу не нâкаму,
Гайду, тауту пѣцеляма;
Таутас цêле сауліте,
Грібедамі ніцінâт.

68.

Дзиво дрôші ту, мâсінь,
Не тікс таутас сêтінâ:
Бâліням вара вâрті,
Судрабіня стабіньѣм.

69.

Ар таутѣті садерею,
Відŷ брâлю стâведама;
Таутѣтім пліка рôка,
Ман бій пілна гредзеніню.

70.

Гауші, гауші таутас âя
Пар то тêва âр-плявіню:
Вой вед зелту, вой судрабу,
Вой слінкаю тауту мейту?

71.

Таутас тайса крâшу тілту
Но апиню стидзінâм:
Не âят, бâлеліны,
Дзіля упе апакша!

72.

Кас таутâм пасація,
Ка эс лѣла ракстітая?

Догоняйте ее, братья,
По слѣдамъ, гдѣ падали иглы.

66.

Обувайтесь, братья,
Въ ястребиные когти!
Чужіе люди увели вашу сестрицу
Черезъ скользкое озеро.

67.

Сплю, когда спать не хочется,
Жду, когда разбудятъ чужіе люди;
Чужіе люди будятъ при солнышкѣ,
Желая меня подвергнуть пересудамъ.

68.

Живи смѣло ты, сестрица,
Не войдутъ сюда чужіе люди:
У брата красно-мѣдныя ворота,
Съ серебреными столбами.

69.

Я сдѣлала зговоръ съ суженымъ,
Стоя между братьями;
У суженаго голая рука,
У меня унизана колечками.

70.

Медленно, медленно ѣдутъ чужіе люди
Чрезъ роскошный отцовскій лугъ:
Везутъ ли они золото, или серебро,
Или лѣнивую суженую?

71.

Чужіе люди дѣлаютъ обманчивый мостъ
Изъ хмѣлевыхъ стеблей:
Не поѣзжайте, братцы,
Внизу глубокая рѣка!

72.

Кто сказалъ чужимъ людямъ,
Что я великая вышивальщица?

Бâлелiньiс пасацiя,
Наздаудзiню валкадамс.

73.

Сука, мâте, ман галвiню,
Пiн, мâршiнь, матус манус:
Шодѣн âя треяс таутас,
Ман аугуму лу̂котѣс.

74.

Кад эс аугу пѣ мâмiняс,
Нека бе̂дас не зiнаю;
Кад айзгâю таутiнâс,
Бе̂дас бе̂ду галiнâ:
Тâс пiрмас бе̂дас бiя—
Ганiньш праса сегумiня;
Тâс о̂трас бе̂дас бiя—
Пуйшi праса паладзiню;
Тâс трешас бе̂дас бiя—
Кар таутѣтiс шу̂полiтi.

Сказалъ братецъ,
Нося съ собой мой платочекъ.

73.

Причеши меня, матушка,
Плети мои волосы, невѣстушка:
Сегодня пріѣдутъ троякіе сваты,
Чтобы высмотрѣть мою красоту.

74.

Когда я росла у матушки,
Я не знала никакого горя;
Когда же ушла въ чужіе люди,
Горе послѣдовало за горемъ:
Первое горе—
Пастухъ проситъ покрывала;
Второе горе—
Работники требуютъ простынь;
Третье горе—
Молодой мужъ вѣшаетъ колыбельку.

Дзѣдашана.

1.

Та дзѣсмiня пагалам,
Кур мес цiту дабусiм?
Ѣсiм дзѣсму камбаре̂,
Тур мес цiту дабусiм;
Тур се̂д дiвi яунас мейтас,
Дзѣсмас вѣн ракстiдамас.

Ко та вѣна саракстiя,
То та о̂тра iздзѣдая.

2.

Гана ман гаужу дзѣсму,
Пате гаужу не дзѣдаю,
Пате гаужу не дзѣдаю,
Не гаудiну балелiнюс.

Пѣнiе.

1.

Эта пѣсня пропѣта,
Гдѣ возьмемъ другую?
Пойдемъ въ комнату пѣсней,
Тамъ достанемъ другую;
Тамъ сидятъ двѣ молодыя дѣвицы,
Которыя только и дѣлаютъ, что пишутъ пѣсни.

Что одна напишетъ,
То другая пропоетъ.

2.

Много у меня заунывныхъ пѣсенъ,
Но я сама не пою заунывныхъ пѣсенъ,
Но я сама не пою заунывныхъ пѣсенъ,
Чтобы не исторгать слезъ у братьевъ.

3.

Дзѣдайт, мейтас, ар манім,
Ман ір даудз скайсту дзѣсму!
Па вѣнай саласію,
Свешу земі стайгаданіс,

4.

Тейц дзѣсміню, сердѣніте,
Ту дзѣсміню даудз зінайі:
Не тев тêва, не мâміняс,
Дзѣсмінâс ремдейѣс!

5.

Бій ман дзѣсму трис пŷріны
Апинішу дâрзінâ;
Трис гадініюс іздзѣдаю,
І вâціня не паваâжу.

6.

Дзѣдâт, мейтас, ну ѣт гаужі,
Межа галі лигоâс!
Шур нâк пуйші, кôкледамі,
Пар дâбола лидумінь.

7.

Дзѣд, мâсінь, эсі лигсма
Шовасар бâліньôс!
Кау ту ган раудаюсі,
Тадêль тауту малейіня.

8.

Іквакарус дзѣдâт гâю
Авотіня маліна:
Іздзѣдаю сав' пŷріню,—
Сав' рôзішу вайнедзінь.

9.

Дзѣдѣт, мейтас, вакарâ,
Вакарâ тâлі скан,

3.

Пойте со мной, дѣвицы,
У меня много прекрасныхъ пѣсенъ!
Я ихъ собралъ по одной,
Странствуя по чужой сторонѣ.

4.

Сказывай пѣсню, сиротинушка,
Ты знаешь много пѣсенъ:
Нѣтъ у тебя ни батюшки, ни матушки,
Въ пѣснѣ ты душу отводишь!

5.

Три пуры пѣсенъ
Я спрятала въ хмѣльникѣ;
Три года пѣла,
Но и къ крышкѣ ихъ не прикоснулась.

6.

Пойте, дѣвицы, теперь льется пѣсня,
Качаются вершины деревъ!
Оттуда идутъ молодцы, играя на гусляхъ,
Черезъ насѣку, заросшую клеверомъ.

7.

Пой, сестрица, будь весела
Въ это лѣто, среди братьевъ!
Хотя-бы ты и плакала,
Все-таки будешь молольщицею у чужихъ людей.

8.

Я ходила пѣть каждый вечеръ
На берегъ источника:
Тамъ пропѣла я свое приданое,—
Свой маргаритовый вѣночекъ.

9.

Пойте, дѣвицы, вечеромъ,
Вечеромъ далеко разносится эхо,

Вакарâ талі скан,
Талі таутас каріная.

10.

Садзѣдам ну, мâсіняс,
Ну вѣна вѣтінâ!
Дѣвіньш зіна ціту гад,
Кур мêс кура лигоям?

11.

Уз акміня дзѣдâт кâпу,
Уз акміня гавілêт:
Лай скан балес межа вірсу,
Лай дзірд мані бâлеліны.

12.

Дзѣду сикі, дзѣду рупы,
Лай таутіняс не пазіна;
Тадêль бій пазінуші
Ман' âрдаву валодінь.

13.

Лêны, лêны эс дзѣдаю
Без саулітес, вакарâ:
Лай мâміня не дзірдея,
Лай та гаужі не раудая.

14.

Павасар ганідама,
Дзѣсмас тіну камолê;
Руден гâю мâршу вест,
Па вѣнай теціная.

15.

Лабак скайшкі падзѣдам,
Не ка блêняс рунаям:
Дзѣсма кауна не дарія,
Ка дар блêню валодінь.

16.

Стâсті дзѣсмас, мâмальінь,
Таутіняс вадідама,

Вечеромъ далеко разносится эхо,
Которое вдали дразнитъ чужихъ людей.

10.

Попоемъ теперь, сестрицы,
Теперь мы всѣ вмѣстѣ!
Богъ знаетъ, гдѣ кто изъ насъ будетъ ликовать
Въ слѣдующемъ году?

11.

Я подымалась пѣть на гору,
Ликовать на камнѣ:
Пусть раздается мой голосъ надъ лѣсомъ,
Пусть услышатъ его мои братцы.

12.

Пою высоко, пою низко,
Чтобы не угадали чужіе люди;
Однакожъ они узнали
Мой гибкій голосъ.

13.

Тихо, тихо я пѣла
Безъ солнца, вечеромъ:
Чтобъ не услышала матушка,
Чтобъ она горько не плакала.

14.

Ходя за стадомъ весною,
Я сматывала пѣсни въ клубокъ;
Осенью отправлялась вести невѣстокъ,
Тогда по одной разматывала.

15.

Лучше согласно попоемъ,
Чѣмъ заниматься пустословьемъ:
Пѣсня не срамитъ,
Какъ срамитъ пустой разговоръ.

16.

Сказывай пѣсни, матушка,
Провожая меня въ чужіе люди,

Ка дзѣдайі малт ѣдана,
Ка но друвас пâрѣдана.

17.

Мазас мейтас скайшкі дзѣд
Лѣла межа малінâ;
Таутас лôка кумелінь,
Шкѣт лѣлас дзѣдаталс.

18.

Йо дзѣдаю, йо сканея
Лѣла межа малінâ;
Йо дзивою, йо милею
Валтâям бâліням.

19.

Гана бію пѣкусусі,
Тадêль гâю дзѣдадана,—
Лай не сака свеша мâте:
„Дарба дêль носкомусі“!

20.

Дзѣдѣт, мейтас, ману дзѣсму,
Ньемѣт мані палигâ;
Сѣнѣт ману кумеліню
Заля зида павадâ!

21.

Пасадзѣд, бâлелінь,
Ар савâм мâсінâм;
І бітіте падзѣдая
Зѣмас свêтку вакарâ.

22.

Лепнас мейтас не дзѣдая,
Лепну пуйшу гайдідамас;
Эс дзѣдаю, эс лустею,
Ман атнâце патс лепнайс.

Какъ, бывало, пѣла ты, отправляясь полоть,
Когда возвращалась съ поля.

17.

Маленькія дѣвицы согласно поютъ
У опушки большого лѣса;
Чужіе люди поворачиваютъ коней,
Думая, что это большія пѣвицы.

18.

Чѣмъ больше я пѣла, тѣмъ больше раздавалось эхо
У опушки большого лѣса;
Чѣмъ больше я жила, тѣмъ больше нравилась
Бѣлоснѣжному братцу.

19.

Какъ ни устала я,
Но ходила, распѣвая,—
Чтобъ не сказала чужая мать:
„Изъ-за работы пріуныла“!

20.

Пойте, дѣвицы, мою пѣсню,
Возьмите меня впомочь!
Привяжите моего коня
На зеленомъ шолковомъ поводѣ!

21.

Пой теперь, братецъ,
Съ своими сестрицами;
И пчелка поетъ
На канунѣ зимнихъ святокъ [1]).

22.

Не пѣли гордыя дѣвицы,
Ожидая гордыхъ жениховъ;
Я пѣла, я ликовала,
Ко мнѣ пришелъ самый гордый.

---

[1]) Существуетъ народное повѣрье, будто пчела, въ ознаменованіе торжественности наступающаго дня, поетъ на канунѣ зимнихъ святокъ или Рождества Христова.

23.

Не но лустес эс дзѣдаю,
Не но лустес гавілею:
Дзѣду сірді ремдедама,
Ису лайку туредама.

24.

Эс лѣла дзѣдатая,
Ман ѣдеве раудулям;
Ко эс вѣна пѣдзѣдашу
Раудуліша істаба?

25.

Ка, балінь, клаусійѣс
Малтувітес пакала?
Мâте дзѣд ар мейтâм,
Не дзѣд тава лигавінь.

26.

Кас дзѣдая рита агрі,
Кас без саулес вакарâ?
Вâргу ляудіс— тѣ дзѣдая,
Варас дарбус дарідамі.

27.

Не вѣнам эс не деву
Сав' дзѣсміню вâрдзінат;
Ік дзѣсміню іздзѣдаю,
Ік сатіну камолѐ.

28.

Мазі бѐрні скайстас дзѣсмас
Вâрдзінат вâрзіная:
Ѣлікуші визітѐ,
Па істабу візіная.

29.

Вісас манас скайстас дзѣсмас
Сатецея витолâ;

23.

Не отъ радости я пою,
Не отъ удовольствія аукаю:
Пою, чтобы облегчить сердце,
Чтобы сократить время.

24.

Я большая пѣвица,
Меня отдали за плаксу;
Что я одна стану пѣть
Въ избѣ плаксы?

25.

Зачѣмъ, братецъ, подслушиваешь
За жерновою комнатою?
Матушка поетъ съ дочками,
А не твоя молодая жена.

26.

Кто поетъ рано, поутру,
Кто—безъ солнца вечеромъ?
Поютъ угнетенные люди,
Исправляя тяжелыя работы.

27.

Я никому не позволяла
Мучить своихъ пѣсней;
Спѣла пѣсню,
Смотала ее въ клубокъ.

28.

Маленькія ребятишки совсѣмъ измучили
Красивыя пѣсни:
Положивши ихъ въ лапоть,
Таскали по комнатѣ.

29.

Всѣ мои лучшія пѣсни
Спорхнули на иву;

Сâк витôлс лôцітѣс,
Сâк заріньі вивінâт.

30.

Айзамірса ман дзѣсміня,
Носаюдзе кумеліньш;
Пасакâт ман дзѣсміню,
Патс айзюдзу кумелінь.

31.

Кас вар дзѣсмас іздзѣдâт?
Кас—валодас ізрунâт?
Не варея страуй упей
Без лайпіняс пâрі тапт.

Ива начинаетъ качаться,
Вѣточки начинаютъ пѣть.

30.

Запамятовалъ я пѣсню,
Распрягся мой конь;
Подскажите мнѣ пѣсню,
Коня-то я самъ запрягу.

31.

Кто можетъ спѣть всѣ пѣсни?
Кто можетъ покончить всѣ разговоры?
Нельзя перейти быструю рѣчку,
Не бросивъ перекладины.

Гану дзѣсмас.

1.

Лай бій грût, кам бій грût,
Ганіням исті грûті:
Там ябрѣн рита раса,
Ядзірд дажі ляуні вâрді.

2.

Лай бій грût', кам бій грût',
Ганіням вісгрûтак:
Лія лѣтус, сніге снѣгі,—
Вісс ганіня мугурâ.

3.

Кас кайт цûку ганіням,
Цûка рака судрабінь;
Гôву гані—набадзіньі,
Пурву бріде раудадамі.

4.

Дзенѣт, гані, лайк' âрâ,
Дзенѣт лайку сетінâ:
Кад ман бія гôвіс слаукт,
Кад мâміню аптецêт?

Пастушескія пѣсни.

1.

Если кому тяжело,
То пастуху всего тяжелѣе:
Онъ долженъ ходить по утренней росѣ,
Слышать не одно худое слово.

2.

Если кому тяжело,
То всего тяжелѣе пастуху:
Идетъ дождь, падаетъ снѣгъ,—
Все на голову пастуха.

3.

Не житье ли свинопасу,
Свинья копаетъ серебро;
Пастухи коровъ—бѣдняги,
Они ходятъ по болоту съ плачемъ.

4.

Выгоняйте, пастухи, рано въ поле,
Пригоняйте рано домой:
Иначе, когда же мнѣ коровъ доить,
Когда прислуживать матушкѣ?

5.

Дзенѣт, гані, сетінâ,
Тіко лайку садзисѣт:
Діві бітес целінâ,
Треша целя малінâ.

6.

Текам абі, бâлелінь,
Мâте сауце лаунагâ;
Дзенам говіс ньѣдрайнѐ,
Кумелінюс—дâбола.

7.

Ганôс ѣшу, мâмальінь,
І лайжама, нелайжама:
Ко ганôс падарію,
То ѣліку пŷрінâ.

8.

Эй ганôс, ман' мâсіня,
Не ган' целя малінâ:
Ік гадінюс таутас âя,
Веде лѣку кумеліню!

9.

Эй ганôс, гану мейта,
Седзѣс гана вілнаніті;
Я таутіняс тові ньемс,
Ньемс ар гана вілнаніті.

10.

Цеп, мâте, кукулі,
Эс дзишу ганôс.
Я цепсі лѣлу,
Та' дзишу тâлі;
Я цепсі мазу,
Та'—вâрту галâ.

11.

Ганôс гâю, ріку ѐжу,
Скайста аугу, нетікусі;

5.

Гоните, пастухи, домой стадо,
Вы пригоните вó-время:
Двѣ пчелки въ дорогѣ,
Третья на краю дороги.

6.

Побѣжимъ мы оба, братецъ,
Матушка зоветъ насъ полдничать;
Загонимъ коровъ въ камышъ,
Коней—на клеверное поле.

7.

Пустишь ли меня матушка, или нѣтъ;
Я пойду со стадомъ:
Что сдѣлаю, пася стадо,
То положу въ приданый сундукъ.

8.

Ступай пасти стадо, моя сестрица,
Но не паси при дорогѣ:
Каждый годъ проѣзжаютъ чужіе люди,
Ведутъ съ собой лишняго коня.

9.

Ступай за стадомъ, пастушечка,
Накрывайся пастушьимъ, покрываломъ;
Если возьмутъ тебя чужіе люди,
Возьмутъ и съ пастушьимъ покрываломъ.

10.

Испеки мнѣ, матушка, хлѣбецъ,
Тогда пойду со стадомъ.
Если испечешь большой,
Тогда погоню далеко;
Если испечешь маленькій,
Тогда—лишь за ворота.

11.

Хожу я за стадомъ, ѣмъ хлѣбъ съ творогомъ,
Росту я красавицею, но безъ добраго нрава;

Курш пуйсітс мані ньемс,
Лай вій гару патадзінь.

12.

Кам тѣ лѣлі гані гана
Лѣла целя маліна?
Пѣцас цукас, сеші вепрі
Сінтіньш мазу сівенію.

13.

Носавѐру, ганідама,
Яуну пуйшу тікума:
Курш пуйсітс зіргу куле,
Тас куль саву лигавінь.

14.

Пурві вѣн, рâві вѣн,
Кур мâміня ман ѣдеве;
Нау не вѣнас âра-плявас,
Кур телішу паганит.

15.

Гані, гані, гану мейта,
Па манâм ганібâм:
Ган ту гаужі нораудасі
Сава зилю вайнедзінь!

16.

Не дзенѣт тур, ганіны,
Кур вакар дзиратѣс:
Вілціньш гаужі нораудая,
Уз цінтіня тупедамс.

17.

Сілта сауле âріна,
Кау ілгак ганіюсі!
Лаба дзиве бâліньôс,
Кау ілгак дзивоюсі!

18.

Эй гулѐт, гану мейта,
Вакаріню не ѐдусі:

Молодецъ, который меня возьметъ,
Пусть припасаетъ длинный кнутъ.

12.

Чьи пасутся эти большія стада
На краю большой дороги?
Пять свиней, шесть боровов,
Сотня маленькихъ поросятъ.

13.

Ходя за стадомъ, я подсмотрѣла
Нравы молодцовъ:
Молодецъ, который бьетъ коня,
Будетъ бить свою жену.

14.

Все одни болота, все однѣ топи тамъ,
Куда отдала меня матушка;
Нѣтъ ни одного роскошнаго луга,
Гдѣ бы пасти коровушекъ.

15.

Паси, паси ты, пастушечка,
На моемъ пастбищѣ:
Будешь горько оплакивать
Свой бисерный вѣночекъ!

16.

Не гоните, пастухи, туда стада,
Куда задумали вчера вечеромъ:
Горько заплачетъ тамъ волкъ,
Сидя на кочкѣ.

17.

Теплое солнышко на дворѣ,
Если бы мнѣ долѣе пасти стадо!
Хороша жизнь въ кругу братьевъ,
Если бы мнѣ долѣе такъ пожить!

18.

Ступай спать, пастушечка,
Не поужинавъ:

Зиле-жубе айзнесусі
Паграбіня атслѐдзіню.

19.

Уйо, ману майгу мѣгу,
Не дзірд, гану іздзенôт;
Лакстігала сунюс сауце,
Мâтес ганус вадідама.

20.

Гулі, гулі, гулявінь,
Тавас гôвіс кŷті гуль;
Манас гôвіс ноэ̂душас
Таву гôвью дâболінь.

21.

Э̂дѣт, гôвіс, дзерѣт, гôвіс,
Піддâт савус вѐдерінюс,
Лай не сака свеша мâте:
„Айз калніня гулеюсі.“

22.

Вѣнс ганс номіра,
Вісі гані раудая;
Цŷка рака дôбіті
Аугстâ калнâ;
Дзегузе званія
Лика бѐрзâ;
Дзенс кала крустіню
Сауса эглѐ;
Вісі мазі путніны
Пâтарус скайтія;
Зиле несе вѐстіню
Тѐвам, мâтей;
Каза кâпе дебесіс
Дѣвам сŷдзѐт.

23.

Эс савам бâліням
Даудзі рѣбу, ганідама:

Синичка съ зябликомъ унесли
Ключъ отъ погреба.

19.

Что за крѣпкій сонъ у меня,
Не слышу, какъ выгоняютъ стадо;
Соловей кличетъ собакъ,
Провожая матушкино стадо.

20.

Спи, спи ты, соня,
Твои коровы спятъ въ хлѣву;
Мои коровы поѣли
Клеверъ твоихъ коровъ.

21.

Ѣшьте, коровы, пейте, коровы,
Наполняйте свои желудки,
Пусть не говоритъ чужая матушка:
„За горой спала“.

22.

Умеръ пастухъ,
Плакали всѣ пастухи;
Свинья копала яму
На высокой горѣ;
Кукушка звонила
На кривой березѣ;
Дятелъ ковалъ крестъ
На сухой ели;
Всѣ мелкія пташки
Совершали молитву;
Синица несла вѣсточку
Батюшкѣ, матушкѣ;
Коза лѣзала на небо
Съ жалобой къ Богу.

23.

Я много дѣлала зла своему братцу,
Пася стадо:

Вісас віня плявиаліняс
Телітêм ȇдінаю.

Я потравила своими коровами
Всѣ его луговыя окраины.

Кȃзу дѣсмас.

1.

Дзѣсмас дêль, свеші ляудс,
Ѣнайдіню не целѣт!
Дзѣсмінь мана подзѣдата,
Не та мана падаріта.

2.

Каду гôдінь і дзерам,
Таду дзѣсмінь і дзѣдам:
(Казу, бêру...) гôдінь і дзерам,
(Казу, бêру...) дзѣсмінь і дзѣдам.

3.

Ай, мâте, мâте,
Скубіні мейту!
Вакарс ȃрȃ,
Страуй упе целȃ!

4.

Нац, мâмінь, снѣдз рôціню,
Ну цель таутас каманȃс:
Лай бірст манас асаріняс
Уз тавȃм рôціньм!

5.

Ко дôма, мейту мâте,
Па пагалму текадама?
Мêс вакар атбрауцêм
Трею тукшу каманінь.

6.

Дôма, мâте, ко дôма,
Дôма пілнус везумінюс!
Эй клêтê, эй кȳтê,
Крауй мумс пілнус везумінюс.

Свадебныя пѣсни.

1.

Чужіе люди, не подымайте ссоры
Изъ-за пѣсни!
Я спѣла пѣсню,
Но не я ее составила.

2.

На какомъ пиру пируемъ,
Такую и пѣсеньку поемъ:
(На свадьбѣ, похоронахъ...) пируемъ,
(Свадебную, похоронную...) пѣсеньку поемъ.

3.

Ой, мать, ой, мать,
Торопи дочку!
На дворѣ вечеръ,
На дорогѣ быстрая рѣка!

4.

Иди, матушка, протяни руки,
Уже чужіе люди усаживаютъ меня въ сани:
Пусть льются мои слезы
На твои руки!

5.

О чемъ думаешь, мать дочери,
Бѣгая по двору?
Мы уже вчера пріѣхали
Въ трехъ пустыхъ саняхъ.

6.

Думай, не думай, мать,
Думай, чтобы наполнить намъ возы!
Ступай въ клѣть, ступай въ хлѣвъ,
Наполняй наши возы.

7.

Не слѐдз валя̂,
Мамінь, ту клѐті,
Лидз ліка таутіняс
Стѐксніша науду:
Іквѣнс ведейс
Па далдерам.

8.

Нац, лаймінь, далібас,
Мат' ар мейту далія̂с!
Шкір айтіняс, шкір телітес,
Шкір балтас вілнанітес!

9.

Ган бра̂лы пѣшѣм,
Ган за̂бакѣм;
Вѣн' пате теліте,
Лика̂м ка̂м.

10.

Сѣн нѣ дурвью, дѐла ма̂те,
Лай эс сѣну дібіна!
Ка' ман Дѣвс палидзѐс,
І эс бу̂ту лидз ар дурвью!

11.

Тру̂ка, тру̂ка ма̂міняй
Рейзѐ трею габаліню:
Ку̂тѐ—говью, клѐтѐ—пу̂ра,
Малтувѐ—малейіняс!

12.

Пара̂да̂т, свеші ляудіс,
Када ю̂су гра̂матіня?
— Та̂да му̂су гра̂матіня,
Шаі сѐта яважо.

13.

Пасараугі, ведеклінь,
Кас тев несе угунтінь?

7.

Не отмыкай,
Матушка, ты клѣти,
Пока не положатъ чужіе люди
Порожныхъ денегъ:
Каждый поѣзжанинъ
По талеру.

8.

Ступай, счастье, на дѣлежъ,
мать дѣлится съ дочкою!
Дѣлятъ овецъ, дѣлятъ коровъ,
Дѣлятъ бѣлыя покрывала!

9.

Братья то въ шпорахъ,
То въ сапогахъ;
Но одна лишь корова (у сестрицы),
И то съ кривыми ногами.

10.

Привязывай (коровъ) у дверей, свекровушка,
Чтобъ я могла привязать свою въ углубленіи!
Если поможетъ мнѣ Богъ,
И я дойду до дверей!

11.

Не стало у матушки
Разомъ трехъ вещей:
Въ хлѣву—коровъ, въ клѣти—приданаго,
Въ жерновой комнатѣ—молольщицы!

12.

Покажите, чужіе люди,
Какой у васъ паспортъ?
— Таковъ у насъ паспортъ,
Чтобы въѣзжать въ это село.

13.

Посмотри, невѣстушка,
Кто выходитъ посвѣтить тебѣ?

Вира тêвс угун' несе,
Райбу ціиду грібедамс.

14.

Стулбі вêн, аклі вêн
Свешу ляужу кумеліны:
Дасагрêзе сêна каудзі,
Істабіню дêведамі.

15.

Свешу ляужу кумеліны
Кашкайнâм кайінâм:
Не лайдêт, бâлеліны,
Сава зіргу сталітê!

16.

Ѣлêца сірмайс,
Ѣлêца даглайс;
Віспêц ѣлêца
Стрипайнайс!

17.

Таді вêн санâкуші
Сіла пеку лаузейіны;
Нау не вêна гудра вира,
Кас ар мані паруна!

18.

Атасêда та (*вâрдс*... Ажіня)
Прет то лôгу стêндеріті;
Не балтака, не мелнака,
Ка та лôгу стендеріте.

19.

Раугайтêс, свеші ляудс,
Каду галду мâте ліка!
Юсу мâте не іаліка
Трею, четру кукулішу!

20.

І тік смалкі не малусі,
Астру сêту не сіяту,

Тесть выходитъ посвѣтитъ тебѣ,
Ожидая пестрыхъ рукавицъ.

14.

Все незрячіе, все слѣпые
Кони у чужихъ людей:
Они повернули къ стогу сѣна,
Принявъ его за избу

15.

У чужихъ людей кони
Съ коросливыми ногами:
Не пускайте ихъ, братцы,
Въ свою конюшню!

16.

Вскочилъ (въ комнату) сѣрый,
Вскочилъ полосатый;
Напослѣдокъ вскочилъ
Пестрый!

17.

Все такіе пришли,
Собиратели грибовъ;
Нѣтъ ни одного умнаго человѣка,
Кто бы со мной поговорилъ!

18,

Усѣлась (*имя*... Анюта)
Противъ оконныхъ ушаковъ;
Не бѣлѣе, не чернѣе она
Оконныхъ ушаковъ.

19.

Посмотрите, чужіе люди,
Какой столъ накрыла наша матушка!
Ваша матушка не въ состояніи положить
И трехъ—четырехъ пироговъ!

20.

Не стала бы я такъ тонко молоть,
Не стала бы пересѣвать тревъ волосяное сито,

Кау эс бу̂ту зінаюсі
Тадас чурас э̂дайіняс.

21.

Та сація свеші ляудіс:
„Виделета рудзу майзе“;
— Манас рокас биделея,—
Валеліня дзірнавіняс.

22.

Ка діжані, панакснѣкі!
Цітс уз ціту раудзійс:
Цітам бія ціта сваркі,
Цітам ціта цепуріте.

23.

Пазіну (*вардс*... Мадіню)
Раганас мейту:
Віспірмі кьерес
Пѣ свѣста бльодас.

24.

Мічойѣт, мічотаяс,
Не гайдѣт гайля лайка:
Лай гайліте не айздзѣд
Ар візулю вайнадзінь!

25.

Кас ман кайт не ноньѣмт
Савас масас вайнедзінь?
Вой не бій ман' масіня
Ар годіню несаюсі?

26.

Сутат мані сета,
Не ѣшу сета!
Ше пат данцошу
Па бенькья вірсу—
Вевіняс дѣнас,
Девіняс нактіс,

Если бы я знала,
Что такія ошкварки будутъ ѣдуньи.

21.

Такъ сказали чужіе люди:
„Ржаной хлѣбъ изъ тончайшей муки;“
— Мололи мои собственныя руки,—
Жернова моего братца.

22.

То-то славно, поѣзжане!
Одинъ на другаго посматриваетъ:
У каждаго чужой кафтанъ,
У каждаго чужая шапка.

23.

Узнаю я въ (*имя*... Магдалинѣ)
Дочь колдуньи:
Она прежде всего хватается
За блюдо съ масломъ.

24.

Надѣвайте чепчикъ, кто долженъ надѣвать,
Не ожидайте времени пѣтуховъ:
Чтобы не запѣлъ пѣтухъ,
Когда еще на головѣ вѣночекъ съ привѣсками!

25.

Отчего не снять мнѣ
Вѣночка у своей сестрицы?
Развѣ моя сестрица
Не носила его съ честію?

26.

Посылайте меня домой,
Не пойду я домой!
Здѣсь я буду плясать
На скамьѣ—
Девять дней,
Девять ночей,

Ар савас масіняс
Вайнадзіню!

27.

Лѣцѣт ману вайнедзіню
Масіціняс галвіна!
Не лѣцѣт пуріна,
Лай галвіня не сапея!

28.

Не рауд віс, тауту мейта,
Ту уз ману балеліню:
Таві пашас балеліны
Ноньем таву вайнедзінь!

29.

Раугайтѣс, балеліны,
Мес масіню годеям:
Мес вайгагу ноньемам,
Балт' аутіню узлѣкам.

30.

Вай, Дѣвінь, кас пар снѣгу!
Масай галва апснігусі;
Не нокуса сауліте,
Ней сілта істаба.

31.

Палдѣс, ведекла,
Пар габаліню!
Гул пате весела
Пѣ мана баліня!

32.

Ведекліняс вести гаю,
Вілнанітес грібедама:
Ман ведекла не ѣдеве
І пакулу габаліня.

33.

Пазіну масіню
Не гулейшу:

Съ вѣночкомъ
Своей сестрицы!

27.

Кладите мой вѣночекъ
Моей своячницѣ на голову!
Не кладите его въ приданое,
Чтобы у меня не болѣла голова!

28.

Не жалуйся, молодая невѣстушка,
На моего братца:
Твои собственные братья
Снимаютъ твой вѣночекъ!

29.

Посмотрите, братья,
Какой чести мы удостоиваемъ вашу сестрицу:
Мы снимаемъ съ нея вѣночекъ,
Накрываемъ ее бѣлымъ покрываломъ.

30.

Ахъ Боже, что за снѣгъ!
У сестры голова покрылась снѣгомъ;
Онъ не таетъ ни на солнышкѣ,
Ни въ теплой избѣ.

31.

Спасибо, невѣстушка,
За эту вещь!
Спи на здоровье
Съ моимъ братцемъ!

32.

Я ходила сватать невѣстку,
Ожидая себѣ покрывала:
Невѣстка мнѣ не дала
Даже вещи изъ пакли.

33.

Вижу,
Что не спала сестрица:

Атліка пўріня,
Пѣтрўка таутіню.

Осталось приданое,
Не достало чужихъ людей.

34.

Айзâдамі, бâлеліны,
Атлôкâт кумелінюс:
Атвêлѣт мâсіняй
Лабу мўжу дзивойôт!

34.

Уѣзжая, братья,
Поверните назадъ коней:
Пожелайте сестрицѣ
Счастливой жизни!

в) Средній возрастъ.

1.

Вѣта, вѣта, майзе, майзе,
Кур мâміня ман ѣдеве:
Іkритіню тирумâ,
Па девіны арайіны!

1.

Мѣсто, мѣсто, хлѣбъ, хлѣбъ,
Куда отдала меня матушка:
Каждое утро на полѣ
По девяти пахарей!

2.

Пурву дзіну ганідама,
Жагарінюс лаузідама:
Тêвс, мâміня ѣдевуші
Нелабâ вѣтінâ.

2.

Я гоню стадо въ болото,
Сучья только ломаются:
Батюшка, матушка меня отдали
Въ худое мѣсто.

3.

Лигавіня мўжа рауд,
Кâда мўжа вêл ваяг?
Паâдусі, падзêрусі,—
Вêл ваяг судрабіня!

3.

О житьѣ плачетъ моя жена,
Какого житья ей еще нужно?
Вдоволь хлѣба, питья,—
Нужно еще серебра!

4.

Валяс рауд, валяс рауд
Мана яуна лигавінь;
Ліку валю, лай вальо,
Лай та гаужі не раудая:

4.

О волѣ плачетъ, о волѣ плачетъ
Моя молодая жена;
Дамъ ей волю, пусть тѣшится волею,
Только-бы горько не плакала.

5.

Литам лійôті ізбêга
Бâлеліня лигавіня;
Аріні купла лѣпа,
Тур пазіна стâвеюшу.

5.

Во время дождика сбѣжала
У брата молодая жена;
На дворѣ густая липа,
Подъ нею замѣтили, что стояла.

6.

Трукстêс, ману кумелінь,
Кад эс грôжус кустінаю!
Протêс, мана лигавіня,
Кад эс аціс міркшкінаю!

7.

Друвіна, друвіна,
Мана яуна лигавінь!
Не гулêт, не гулêт
Шôс гарос дêнавідус!

8.

Кур, балінь, таду ньêмі,
Кур тев тада гадіâс?
Эс бут таду пасмêлусі
Текоша упітê.

9.

Глабайêс, балелінь,
Таду сêксту дабуйêс!
Кам не тейці масіняй,
Кур ту ньемсі лигавінь.

10.

Эс то саву балелінь,
Ка гульбіті балінаю;
Ну атвежу лигавінь,
Лай баж ôглю майсіна.

11.

Целям пірку кумелінь,
Тас па целю не теця;
Дзивôт ньему лигавінь,
Та дзивôт не мацея.

12.

Рига пірку патадзіню
Ліку пура дібіна:
Ка варею тауту дêлу
Ікритіню шмикстінат.

6.

Тронься съ мѣста, мой конь,
Когда я берусь за возжи!
Пойми, моя молодая жена,
Когда я моргаю глазомъ!

7.

Въ поле, въ поле,
Молодая жена!
А не спать, не спать
Долгимъ полуденнымъ сномъ!

8.

Гдѣ, братецъ, ты такую (жену) взялъ,
Гдѣ тебѣ такая попалась?
Я бы такую почерпнула
Въ рѣчной быстринѣ.

9.

Храни, братецъ,
Пріобрѣвъ такую колоду!
Зачѣмъ не сказалъ сестрицѣ,
Гдѣ хочешь взять суженую.

10.

Я содержала своего братца чисто,
Какъ лебедя;
Теперь я привела ему молодую жену,
Пусть садитъ его въ мѣшокъ съ углями.

11.

Для дороги я купилъ коня,
Онъ не бѣжитъ по дорогѣ;
Для житья я взялъ жену,
Она не умѣетъ жить.

12.

Въ Ригѣ я купила кнутъ,
Положила его на днѣ приданаго сундука:
Чтобъ можно было каждое утро
Постегивать молодаго мужа.

13.

Ай, Дѣвінь, ай, Дѣвінь,
Діві мані вѣну райе:
Райе мані тауту дѣлс,—
Тауту дѣла мамальінь!

14.

Ак, ту, ману грўту мўжу,
Ка эс теві нодзивошу?
Свѣдрѣм креклу ізвелею,
Асарас—паладзінь!

15.

Даудзі дѣну мўдінâ:
Ціта лаба, ціта ляуна;
Ціта эста, ціта дзерта,
Ціта гаужі нораудата.

16.

Даудз дѣніню мўдінâ:
Ціта шада, ціта тада;
Ціта коші падзѣдаю,
Ціта желі нораудаю.

17.

Нац, мамінь, апрауг мані,
Када мана дзивошан:
Сіла ман бішу дарзс,
Пурва говю лайдеріте!

18.

Вой эс бўшу узаугдама,
Тадас домас домаюсі,
Вут атрайша лигавінь,—
Пабернѣм мамальінь?

19.

Лабак седу страуміте,
Не атрайша каманас:
Страйме вѣглы візіная,
Атрайте гаужі рўдіная.

13.

Ахъ, Боже, ахъ, Боже,
Двое меня одну бранятъ:
Бранитъ меня молодой мужъ,
Бранитъ свекровушка!

14.

Ахъ, ты, моя тяжелая жизнь,
Какъ я проживу тебя?
Въ потѣ я полощу рубашку,
Въ слезахъ—простыню!

15.

Много дней въ человѣческомъ вѣку:
Одинъ хорошъ, другой злой;
Въ одинъ ѣшь, въ другой пьешь,
Въ третій горько плачешь.

16.

Много дней въ человѣческомъ вѣку:
Одинъ такой, другой иной;
Въ одинъ весело пою,
Въ другой горько плачу.

17.

Приди, матушка, навѣсти меня,
Какова моя жизнь:
Въ бору мой пчельникъ,
Въ болотѣ коровій ночлегъ!

18.

Когда я росла,
Могла ли я подумать,
Что буду женою вдовца,—
Мачихою для пасынковъ?

19.

Лучше бы я сѣла въ струю,
Чѣмъ въ сани вдовца:
Легко станетъ качать струя,
А вдовецъ причинитъ горькія слезы.

20.

Кунгам бриве виру рât,
Вирам—саву лигавінь;
Тâс вальіняс вѣн не бій
Валіням мâсу рât.

21.

Магья, магья, бет діжана
Калпа вира лигавінь;
Манім тâдас ваядзету—
Саймінѣка дѐліням!

22.

Уз пусітес вѣн дзивою
Эс ар саву лигавінь:
Пус-цісіню, пус-сакшіняс,
Пус-балта паладзіня.

23.

Пілні пірксті абâс рôкâс
Зелта грѣсту гредзенінь;
Па вѣнам нотецея,
Ар невѐклі дзивойôт.

24.

Зѣд ѣвіня, тâ не зѣд,
Ка зѣд âра-âбелтінь;
Мил мâсіня, тâ не мил,
Ка мил сава лигавінь.

25.

Гулѐт, ірбе, гулѐт слôка!
Гулѐт скрêя ванадзіньш;
—Эй гулѐт, ѣауту мейта,
Вед і ману бâлелінь!

26.

Ведѣт мані, не ведѣт,
Эс новеста не дзивошу:
Ман гайлітс пакалâ,
Ар дівѣм цâлішѣм!

20.

Господинъ вправѣ бранить мужа,
Мужъ вправѣ бранить свою жену;
Нѣтъ только того права,
Чтобы братъ могъ бранить свою сестру.

21.

Маленькая, маленькая, но красавица
Молодая жена работника;
Мнѣ-бы такую нужно—
Хозяйскому сыну!

22.

У меня все пополамъ
Съ молодою женою:
Пополамъ постель, пополамъ одѣяло,
Пополамъ бѣлая простыня.

23.

Всѣ пальцы на обѣихъ рукахъ нанизаны у меня
Золото-рѣзанными колечками;
Но по одному они скатятся,
Когда стану жить съ недолукимъ мужемъ.

24.

Цвѣтетъ черемуха, но не такъ,
Какъ цвѣтетъ садовая яблонь;
Нравится сестрица, но не такъ,
Какъ нравится своя суженая.

25.

Спать, куропатка, спать перепелка!
Летитъ спать ястребъ;
Ступай спать, молодая жена,
Веди съ собой и моего братца!

26.

Ведите меня, или не ведите,
Уведенная я не стану жить:
У меня остается пѣтушекъ
Съ двумя цыплятками!

27.

Эс бу̂т лаба крѣва сѣва,
Ка ман ма̂те крѣвам до̂ту:
Крѣва цімді, цепуріте
Тѣ ман скайшкі пѣдерея.

28.

Кас краукляи меду дева,
Кас—калпам ма̂тес мейту?
Кремт кра̂уклітс прѣдес-свекьюс,
Ньем калпіньш калпоніті.

29.

Дѣвс палидз, Курземніце,
О̂глю майсус велейо̂т!
— Вой ту трака, Відземніце,
Тѣ ба̂ліня го̂да креклі!

30.

Калабад аузіняй
Балті мілті, даудз се̂налу?
Калабад багатѣм
Балтас мейтас, нетікушас?

31.

Палидз, Дѣвс, ман яунам
Шаі яуна̂ вѣтіна̂:
Бе̂рзу сло̂тас куплумінь,
Апинішу вѣглумінь!

32.

До̂д, Дѣвінь, сілту саулі
Йел вакара пусіте́!
До̂д, Дѣвінь, лабу дзиві
Йел му̂діня галіна̂!

33.

Вой тік вѣн сауле спид,
Ка па ло̂гу істаба?
Вой тік вѣн лабу ляужу,
Ка судраба несатайі?

27.

Я была бы хорошею солдатскою женою,
Если бы матушка отдала меня за солдата:
Ко мнѣ очень идутъ
Солдатскіе рукавицы и шапка.

28.

Кто дастъ меду ворону,
Кто работнику—хозяйскую дочь?
Клюетъ воронъ сосновую смолу,
Работникъ женится на работницѣ.

29.

Богъ вспомощь, Курляндка,
Ты полощешь угольные мѣшки!
—Съ ума ты сошла, Лифляндка,
Это братнины праздничныя рубашки!

30.

Отчего у овса
Бѣлая мука, много мякины?
Отчего у богатыхъ людей
Бѣлыя, но лѣнивыя дочки?

31.

Помогай Богъ мнѣ молодому
На этомъ новомъ мѣстѣ:
Разшириться подобно березовому вѣнику,
Быть легкому, какъ хмѣль!

32.

Дай, Боже, теплое солнышко,
Хотя подъ самый вечеръ!
Дай, Боже, хорошую жизнь,
Хотя на концѣ жизни!

33.

Развѣ только и свѣта солнечнаго,
Что черезъ окошко въ избу?
Развѣ только и добрыхъ людей,
Что носители серебра?

34.

Багатѣ прѣцайс,
Шкѣт набагус нюмірушус;
Набадзіны гавілея,
Грâвê гâрсес ласідамі.

35.

Багатс тêвс лайску мейту
Судраба калдіная;
Ноньем маніс бâлелінъіс,
Судраба раудзідамс.

36.

Багатс ньêме багато,
Наудас, мантас грібедамс;
Ні там наудас, ні мантіняс,
Ні милігас дзивошанас!

34.

Богатые возрадовались,
Подумали, что бѣдные умерли;
А бѣдные аукаютъ,
Собирая въ оврагѣ кислицу.

35.

Богатый отецъ оковывалъ серебромъ
Свою лѣнивую дочь;
Посватался къ ней мой братецъ,
Заглядѣвшись на серебро.

36.

Богатый беретъ богатую,
Ожидая серебра, богатства;
Не будетъ у него ни денегъ, ни богатства,
Ни милой жизни!

г) Старость и смерть.

1.

Вецум, ману вецумінь,
Не редзôт дагâюшу!
Кад эс бу̂ту редзеюсі,
Ар кайіню атбидату.

2.

Эс дôмаю, эс гâдаю,
Ка ман тру̂ка дзивойôт?
Спêка, варас ман пѣтру̂ка,
Падôміня атліцен.

1.

Старость, моя старость,
Ты приходишь невидимо!
Если бы я увидѣла тебя,
Я бы тебя ногою оттолкнула.

2.

Я думаю, гадаю,
Чего не достаетъ мнѣ въ жизни?
Не достаетъ мнѣ силы, мощи,
А разума есть въ избыткѣ.

Бêру дзѣсмас.

1.

Апдзѣст ман угунтіня,
Пазу̂д мана мâмульіня.
Цѣма угуні дабую,
Мâмальіняс не дабую.
Мâмальіняс мекледама,
Ѣтецею ньѣдрѣнê.

Похоронныя пѣсни.

1.

Потухъ у меня огонь,
Потеряла я свою матушку.
Огня я достала у сосѣда,
Но матушки не нашла.
Отыскивая свою матушку,
Я забѣжала въ камыши.

Но ньѣдрѣнес ізтецею...
Ізтек зелта авотіньш.
Пѣ та зелта авотіня
Трис лайміняс мазгайс.
Діві сака: „Кур ту эй?“
Треша лидзі айціная.
Куря лидзі айціная,
Та пасака мâмульіню.
— Эй, мейтінь, тец, мейтінь,
Лидз віням калніням!
Тур гуль тава мâмульіня
Зам заляс веленіняс...
— Целѣс, мана мâмульінь,
Эс пацêлю веленіню!
Эс стâстішу раудадама,
Ко ман дара свеша мате:
Плікьі цірте, матус плêсе,
Каю спêре пабенькьо!

2.

Не нâці (*вâрдс*... Мадіня) уз мані сêрст:
Вілкс теві целâ апэдис!
Не слауц (*вâрдс*...Мадіня) мâміняс гôтіню:
Сикас стêрстіняс—
Тâс тавас гôтіняс.
Не брауц (*вâрдс*... Мадіня) тêтіня зірдзіню:
Сикѣ звірбулы—
Тѣ таві зірдзіньі.
Не парâд ту (*вâрдс*... Мадінь),
Ні мѣгâ, сашна!...
Таву тѣсу атдевêм,
Ко ту біїі пелніюсі!

3.

Дѣвам дѣніня айзгâя
Ар лайміню рунайôт:

Выбѣжала изъ камышей...
Струится золотой ручей.
Въ этомъ золотомъ ручьѣ
Купались три счастья.
Два спрашиваютъ: „Куда ты идешь?
Третье пригласило меня съ собой.
То, которое пригласило меня съ собой,
Сказало, гдѣ моя матушка.
— Ступай дѣвица, спѣши, дѣвица,
На тотъ холмъ!
Тамъ спитъ твоя матушка
Подъ зеленымъ дерномъ...
— Вставай, моя матушка,
Я подняла дернъ!
Со слезами я буду тебѣ разсказывать,
Какъ поступаетъ со мною чужая мать:
Она бьетъ меня по лицу, рветъ волосы,
Ногою толкаетъ подъ скамью!

2.

Не приходи (*имя*... Магдалина) ко мнѣ въ гости:
Волкъ съѣстъ тебя на дорогѣ!
Не дой (*имя*... Магдалина) матушкиныхъ коровъ:
Мелкія овсяночки—
Это твои коровки.
Не разъѣзжай (*имя*... Магдалина) на батюшкиныхъ коняхъ:
Мелкіе воробьюшки—
Это твои кони.
Не являйся (*имя*... Магдалина),
Ни во снѣ, ни въ сновидѣньи!...
Тебѣ мы отдали часть,
Которую ты заслужила!

3.

У бога (1) проходятъ дни
Въ совѣщаніи съ счастьемъ:

(1) См. примѣч. стр. 73.

Кам бу̂с мір, кам дзивôт
Шаі балта̂ саулітê.

4.

Ньем, Дѣвінь, ко ньемдаме,
Не ньем ману му̂жа-драугу:
Тукша мана гултас-мала,—
Аугста мана вілнаніте.

5.

Ньем, Дѣвінь, мані мазу!
Та̂лу тêвс, ма̂малыня;
Не палайд свешай ма̂тей,
Мані мазу ру̂діна̂т!

6.

Но Дѣвіня іалу̂дзôс
Вѣну земес габаліню—
Асі вѣн гаруна̂,
Олектіню платума̂.

7.

Лѣку зида наздаудзіню
Уз лѣла бêрзу целма:
Дѣвіням спиті дару,
Кам атньêма арайіню!

8.

Ньем, Дѣвіньіс, ко ньемдамс,
Не ньем мейту вайнага̂:
Пѣцус гадус пуйші рауд,
Гар капѣм стайгадамі;
Трис гадінюс ма̂те рауд,
Мейтас пу̂ру ціладама.

9.

Мелні крауклы сатупуші
Мана капа галіна̂;
Тѣ не бія мелні крауклы,
Тѣ—дѣвіня эньгьеліші.

Кому умереть, кому жить
На этомъ бѣломъ свѣтѣ?

4.

Возьми, Боже, кого хочешь,
Не бери только друга моей жизни:
Пустою останется половина моей постели,—
Холоднымъ мое одѣяло.

5.

Возьми, Боже, меня маленькою!
Далеко мой батюшка, матушка;
Не оставляй меня на слезы и на горе,
Которыя будетъ причинять мнѣ чужая мать!

6.

Я выпросилъ себѣ у Бога
Лишь кусокъ земли—
Въ сажень длиною,
Въ локоть шириною.

7.

Кладу я свой шолковый платочекъ
На большой березовый пень:
Это въ укоръ богу (1),
Зачѣмъ онъ отнялъ у меня пахаря!

8.

Возьми, Боже, кого хочешь,
Но не бери дѣвицу изъ-подъ вѣнка:
Пять лѣтъ будутъ плакать молодцы,
Проходя мимо кладбища;
Три года будетъ плакать матушка,
Перебирая ея приданое.

9.

Разсѣлись чорные вороны
Около моей могилы;
Это не чорные вороны,
Это божіи ангелы (2).

(1) См. примѣч. стр. 73.
(2) Тамъ же.

10.

Пут, энгьел', вара струмні,
Лай скан віса пасауліте:
Ну ѣт мана двеселіте
Йезус Крістус роціна!

11.

Ай, дѣвінь, ай, лаймінь,
Кау эс яуна номірусі!
Эс даѣту пѣ дѣвіня,
Ка ѣвіня зѣдедама.

12.

(*Вардс*... Маде) лудзе орманям,
Лай дзен дризі кумелінюс:
Энгьеліші носалуші,
Пѣ вартѣм ставедамі.

13.

Сауле, сауле, земе, земе,
Ко ар мані найдейѣс?
Яу ноньеме тев' ар маті,
Вел гріб ману балеліню.

14.

Тец, сауліте, атскатѣс,
Кас тава ініна:
Сімтіньш мазу сердѣніпу
Басайм кайінам.

15.

Тец, сауліте, атскатѣс,
Ка гулея тѣ берніньі,
Ка гулея тѣ берніньі,
Кам нав тева, мамульіняс?

16.

Веля-мате пѣвилусі
Ману шмуйдру аугумінь:
Ѣлікусі медс плацені
Дзіляс добес дібіна.

10

Труби, ангелъ, въ мѣдную трубу,
Пусть гремитъ весь міръ:
Теперь идетъ моя душа
Въ руки Іисуса Христа!

11.

Ой, боже (1), ой, судьбина,
Если бы мнѣ умереть молодою!
Я бы приблизилась къ богу (2),
Какъ цвѣтущая черемуха.

12.

(*Имя*... Магдалина) проситъ вожатаго,
Чтобы онъ скоро гналъ коней:
Смерзнутъ ангелы (3),
Стоя у воротъ.

13.

Солнце, солнце, земля, земля,
Зачѣмъ вы враждуете противъ меня?
Вы похитили у меня батюшку съ матушкой,
Еще хотите моего братца.

14.

Бѣги, солнышко, оглянись,
Кто въ твоей тѣни:
Сотня малолѣтнихъ сиротъ
Съ босыми ногами.

15.

Бѣги, солнышко, оглянись,
Какъ спятъ тѣ дѣти,
Какъ спятъ тѣ дѣти,
У которыхъ нѣтъ батюшки, матушки?

16.

Мать мертвецовъ обманула
Мою красоту:
Она положила медовой пирогъ
На днѣ глубокой могилы.

(1). См. примѣч. стр. 73.
(2) Тамъ же.
(3) Тамъ же.

17.

Атсавêра земес вâрті,
Паслêпй земес атслêдзіню;
Гулêт ман зам земітес,
Камêр сауле дебесîс!

18.

Ар Дѣвіню, тêвс, мâміня!
Лабвакар земес-мâте!
Лабвакар, земес-мâте,
Глаба ману аугумінь!

19.

Сак' земіте ляуну дара;
Земе дара вісу лабу:
Земе деве êсті, дзêрті,
Глаба ману аугумінь.

20.

Ай, земіте, трýдалінь,
Ту трýдіні дажу лабу:
Ту трýдіні кôкам сакнес,
Дажу мâтес льôлюміню.

21.

Вай, лýдзама, земес-мâте,
Дод' ман каца атслêдзіню,
Лай эс вару капу слêгт
Прѣкш тâс вецас мâмулітес!

22.

Желумâ эс не вару
Уз земіті паскатит:
Кам земіте ман атньêме
Миля вâрда девейіню.

23.

Цеп, мâміня, кукуліті,
Уз капсêту палайздама,
Ко ман дôті кап-мâтей
Пар вâртіню вêрумінь.

17.

Растворились ворота земли,
Сокрыли ключъ земли;
Спать мнѣ теперь подъ землею
Пока солнце на небѣ!

18.

Прощайте, батюшка, матушка!
Добрый вечеръ тебѣ, мать земли!
Добрый вечеръ тебѣ, мать земли,
Храни мою красоту!

19.

Говорятъ, что земля причиняетъ зло;
Земля дѣлаетъ всякое добро:
Земля даетъ ѣсть, пить,
Сокрываетъ мою красоту.

20.

Ой, земля, гноительница,
Ты гноишь не одного добраго молодца:
Ты гноишь корни дерева,
И не одинъ предметъ материнской ласки.

21.

Ой, добрая мать земли,
Дай мнѣ ключъ отъ гроба,
Чтобы я могла отомкнуть могилу
Для старой бабушки!

22.

Отъ глубокой скорби
Я не могу взглянуть на землю:
Зачѣмъ земля отняла у меня того,
Кто звалъ меня ласковымъ словомъ.

23.

Испеки мнѣ, матушка, хлѣбецъ,
Провожая меня на кладбище,
Чтобы было чѣмъ угостить мать кладбища
За открытіе (кладбищенскихъ) воротъ.

24.

Грѣж данцôт бâлелінь
Лѣлаâ жêлума:
Ѣдевуші сав' бâліню
Веляс-мâтес мейтіняй.

25.

Мірт яунам, мірт вецам,
Кад дѣніня дагâюсі;
Атстâт бій шо сауліті,
Каут та ган милеюсі.

26.

Мірт яунам, мірт вецам,
Пус-мŷжіня вѣн не мірт:
Пус-мŷжіня цілвêкам
Даудз рауд жêлі пакалâ.

27.

Гана лаба віня сауле,
Не миліга дзивошана:
Не дзѣдая сикі путні,
Не кŷкоя дзегузітес.

28.

Тайсâт ман мŷжа-мâю
Залаâм дуртінâм:
Не мŷжам не атвêру,
Саулей ацу не рâдію.

29.

Веля-мâтес кâртіня
Лицен лика,
(*Вâрдс*... Мадіняс) рôтіню
Калтейôт.

30.

Эс, мâмінь, яуна міру;
Скайшкі мані павадâт:
Цімді—дôбес рацеям,
Аутіньш—крутта-несеям,

24.

Пустились въ пляску братья
По причинѣ великой скорби:
Они отдали своего братца
За дочь матери мертвецовъ.

25.

Должно умирать молодому и старому,
Когда придетъ время;
Должно покинуть этотъ свѣтъ,
Какъ-бы милъ онъ ни казался.

26.

Умирать молодому, умирать старому,
Но не умирать только въ среднемъ возрастѣ:
Въ среднемъ возрастѣ
Многіе горько оплакиваютъ.

27.

Хорошъ тотъ свѣтъ (солнце),
Но не мила тамъ жизнь:
Не запоютъ тамъ мелкія пташки,
Не закукуютъ кукушечки.

28.

Сооружайте мнѣ вѣчный домъ
Съ зелеными дверьми:
Во вѣки я ихъ не растворю,
Не покажу очей солнышку.

29.

Гнется шестъ
У матери мертвецовъ,
При просушкѣ
Нарядовъ (*имя*... Магдалины).

30.

Я, матушка, умру молодою;
Проводите меня съ честію:
Рукавицы—гробокопателю,
Платочекъ—крестоносцу,

Ёлокайна віпаніте—
Мая' аугуна ведеяи.

31.

Лётіньш лія сауліте,
Веленёші казас дзёра:
Манс баліньш яунс номіра,
Вой тас ньёме лигавінь?

32.

Та (*вёрдс*... Мадіня) клаусіяс
Ап дурвім, ап логём:
—Вой тур ёде, вой тур дзёре,
Вой тур мані даудзіная?
Гана ёде, гана дзёра,
Гана мані даудзіная!

33.

Ай, ту ману мужа-ману!
Не там дурвью, не там логу:
Не там дурвью вірінат,
Не лодзіня раудзітёс.

34.

Ко эс лаба нопелнію,
Шаі саулё дзиводанс?
Діві кока габалінюс,
Трешу ліну паладзінь.

35.

Ко эс лабу нопелнію,
Шаі саулё дзиводанс?
Сешус делю габалінюс,
Вёну ліну паладзінь,

36.

Тайсат ман инкету вёту,
Аунёт ман балтас кане:
Ну эс ёму таі ёна,
Кур мужам не атнёце!

Покрывало съ бахромой
Тому, кто повезетъ мою красоту.

31.

Дождикъ идетъ на солнышкѣ,
Мертвецы играютъ свадьбу:
Молодымъ умеръ мой братецъ,
Не онъ ли женится?

32.

(*Имя*... Магдалина) подслушиваетъ
То у дверей, то у оконъ:
—Ѣдятъ ли, пьютъ ли,
Вспоминаютъ ли меня?
И ѣдятъ, и пьютъ,
И меня вспоминаютъ!

33.

Ахъ ты, мой вѣчный домъ!
Нѣтъ у него ни дверей, ни оконъ:
Нѣтъ у него ни дверей, чтобы растворять,
Ни оконъ, чтобы глядѣть.

34.

Что хорошаго я пріобрѣлъ,
Живя на этомъ свѣтѣ?
Двѣ деревянныя доски,
Третій льняной саванъ.

35.

Что хорошаго я заработалъ,
Живя на этомъ свѣтѣ?
Шесть досокъ,
Одинъ саванъ.

36.

Стелите мнѣ мягкую постель,
Обувайте меня въ бѣлую обувь:
Теперь я пойду гостить туда,
Откуда во вѣки не возвращаются!

37.

Кріте эгле, кріте прѣде,
Ціта ауга вѣтінâ;
Крітис мана мâмулынь,
Тас мŷжам не редзешу!

37.

Падаетъ ель, падаетъ сосна,
На томъ мѣстѣ выростаетъ другая;
Падетъ (умретъ) моя матушка,
Ее во вѣки не увижу.

38.

Эс савай мâсіняй
Загью дêлю ману дару:
Мŷжам дурвіс не атвêра,
Саулей аціс не рâдія.

38.

Для своей сестрицы
Я сооружаю домъ изъ нильныхъ досокъ:
Во вѣки она не растворитъ его дверей,
Не покажетъ очей солнышку.

39.

Скайшкі мані павадâт,
Цѣті вâртус айзверѣт:
Не мŷжам не атнâчу
Тôс вâртінюс вірінâт!

39.

Проводите меня съ честію,
Затворите за мной крѣпкие ворота:
Во вѣки я не вернусь
Растворять эти ворота!

40.

Ну эс âю, вайрс не âшу
Тай мâсай панâкшньôс;
Лай апауга тас целіньш
Сикайѣм крŷміньѣм!

40.

Теперь я ѣздилъ, больше не поѣду
Поѣзжаниномъ для этой сестрицы;
Пусть (отнынѣ) заростетъ эта дорога
Мелкимъ кустарникомъ!

41.

Носазвѣдзе кумеліньш,
Капа-малу тецедамс:
„Те гуль манс арайіньш,
„Тир' аузіню бêрейіньш."

41.

Заржалъ конь,
Бѣжа мимо кладбища:
„Здѣсь спитъ мой пахарь,
„Который насыпалъ мнѣ чистый овесъ."

42.

Кумеліньш позвѣдзâс
Капа кална мâлінâ:
„Те гуль маніс арайіньіс,
„Те—аузіню девейіньіс."

42.

Заржалъ конь
На кладбищенской горѣ:
„Здѣсь спитъ мой пахарь,
„Который кормилъ меня овсомъ."

43.

Вісі земес кукайніші
Гайда мані помірстôт;
— Пагайдѣт, кукайніші,
Лай мŷдіню подзивою!

43.

Всѣ земляныя насѣкомыя
Ждутъ моей смерти;
— Подождите, насѣкомыя,
Пока окончу свой вѣкъ!

44.

Агрі, мамінь, ту пагулі
Зам залис вешенінис:
Тур пагула шинь варді,
Тур куплѣ сегуніньі.

45.

Зѣді, мана кана-сѣта,
Судробіня зѣдіньѣм!
Те гуль мейтас-пилейінис,
Те—баліньі-арайіньі.

46.

Сірмі, бѣрі кумеліньі,
Ведѣт мані сміліктайне!
Сірмі, бѣрі істецея,
Ман атстая сміліктайне,
Ман атстая сміліктайне
Сміліку калну рушінат.

47.

Лаба мана лигавіня,
Лабі мані павадія:
Сірмі зіргі, балті декьі,
Сарканам бантітем.

48.

Вѣнс патс манс баліньи,
Тас Дѣвам, тас кунгам:
Кунгі ньѣме сулайньѣм,
Дѣвс ноньѣме энгъельѣм.

49.

Редзу саву мамальінь
Пар калніню айзведот;
Ган эс саучу—не дзірдея,
Ган тецею—не паначу.

50.

Эс не вару, стайгедзма,
Сміліку нест кайінам;

44.

Рано, матушка, ты улеглась
Подъ зеленымъ дерномъ:
Тутъ залегли твои ласковыя слова,
Тутъ—пышныя покрывала.

45.

Цвѣти, кладбище,
Серебристыми цвѣточками!
Здѣсь спятъ дѣвицы-полольщицы,
Здѣсь спятъ братья-пахари.

46.

Пѣгіе, каріе кони,
Везите меня на кладбище!
Пѣгіе, каріе кони вернутся назадъ,
А меня оставятъ на кладбищѣ,
А меня оставятъ на кладбищѣ
Играть пескомъ на кладбищенской горѣ.

47.

Хороша моя молодая жена,
Она хорошо меня провожаетъ:
Пѣгіе кони, бѣлыя покрывала
Съ красными ленточками.

48.

Одинъ всего у меня братецъ,
Онъ для Бога, онъ для господина:
Господинъ беретъ его себѣ въ слуги,
Богъ зачисляетъ его въ свои ангелы.

49.

Вижу, что увозятъ черезъ гору
Мою матушку;
Кричу я—не слышитъ она,
Бѣгу за нею—не догнать.

50.

Я не могу ходить,
Когда у меня песокъ на ногахъ;

Ка ман бій ну панест,
Аббер вісу аугумінь?

51.

Шаі саулê дзиводама,
Іквакару вѣту тайсу;
Ка бій ман ну гулêт
Ар то вѣну тайсіюму?

52.

Ган ѐдаю, ган дзêраю,
Не вѣнс мані не раудая;
Мана паша тêвс, маміня,
Тѣ пêц маніс гаужі рауд.

53.

Эс ѣсвѣду вара таурі
Текоша упіте:
Кам масіняс ман не ауга,
Кам не ньêма панакшньôс

54.

Кам ту лу̂зі, ôзоліны,
Вой нав кôку лу̂зейіню?
Кам ту мірі, му̂с баміны,
Вой нав ляужу мірейіню?

55.

Эс шкіту лѣтіню
Лаука листам:
Та мана маміня
Пêц мані рауд.

56.

Каут зінату то калніню,
Кур гуль мана мамальіня,
Эс апсісту то калніню
Ракстітѣм дêлішѣм.

57.

Гаужі рауд тêвс, маміня,
Смілтайне вадідамі;
Не рауд гаужі, тêвс, маміня,
Тур эс юмс сагайціму!

Какже мнѣ теперь выдержать,
Когда засыпаютъ все мое тѣло?

51.

Живя на этомъ свѣтѣ,
Я слала себѣ постель каждый вечеръ;
Какъ же мнѣ теперь спать,
Когда разъ ее постелю?

52.

Много ѣдущихъ, много пьющихъ,
Но нѣтъ никого, ктобы по мнѣ плакалъ;
Только собственные мои—батюшка, матушка,
Они по мнѣ горько плачутъ.

53.

Я забросилъ мѣдную трубу
Въ быструю рѣку:
Зачѣмъ не ростутъ у меня сестрицы,
Зачѣмъ онѣ не берутъ меня въ поѣзжане.

54.

Зачѣмъ ломаешься ты, дубъ,
Развѣ нѣтъ ломкихъ деревьевъ?
Зачѣмъ ты умираешь, нашъ братецъ,
Развѣ нѣтъ умирающихъ людей?

55.

Я полагала, что дождикъ
Льетъ на дворѣ:
Это моя матушка
По мнѣ горько плачетъ.

56.

Если бы я зналъ тотъ холмъ,
На которомъ спитъ моя матушка,
Я бы обилъ этотъ холмъ
Раскрашенными досками.

57.

Горько плачутъ батюшка, матушка,
Провожая меня на кладбище;
Не плачьте горько, батюшка, матушка,
Я тамъ васъ встрѣчу!

58.

Вай, дѣніня, мая дѣніня,
Ту атиâці незінама!
Вакар кôші гавілею,
Шодѣн веда сміятѣне.

59.

Гулі, мана мâмулынь
Цѣту мѣгу айзмігусі:
Не дзірдей вêю пŷшам,
Не бêрміню гаудам!

60.

Цеп, мâмінь, балту майзі,
Ваді мані сміяктайне!
Ко мѣлошу веля-бêрнус,
Веля вâрту вêрейінюс

61.

Эс ангулу недерета
Зам заляс веленіняс;
Ведѣт нŷру калніня,
Эѣдойѣт бâлелінюс.

62.

Не міреті, бâлелінь,
Нав вайрс рŷмес калніня:
Мêс мâсіню апракâм
Пана кална галіня.

63.

Свѣжу цірві, вель акміні
Сава каша вѣтіня:
Лай рŷст цірвіс, пел акмініс,
Не тас мâнс аугуміньш!

64.

Сен бâлінь ілгоâс
Мâсай âт панâкшньôс:
Вед мâсіню сміяктайне,
Ай бâлінь раудадамі.

58.

Ой, день, мой день,
Ты приходишь невѣдомо!
Вчера я весело аукала,
А сегодня уже везутъ меня на кладбище.

59.

Спи, моя матушка,
Уснувъ крѣпкимъ сномъ:
Не слышишь ты воя вѣтровъ,
Плача своихъ дѣтушекъ!

60.

Испеки мнѣ, матушка, бѣлый хлѣбъ,
Провожай меня на кладбище!
Будетъ чѣмъ угостить дѣтей мертвецовъ,
Которые отворятъ ворота

61.

Непосватанною я слегла
Подъ зеленымъ дерномъ;
Везите на холмъ мое приданое,
Раздѣлите его между моими братьями.

62.

Не умирай, братецъ,
Нѣтъ больше мѣста на кладбищѣ:
Мы зарыли сестрицу
На самой вершинѣ горы.

63.

Бросаю топоръ, валю камень,
Въ свою могилу:
Пусть ржавѣетъ топоръ, плеснѣвѣетъ камень,
Но не моя красота!

64.

Давно думали братья,
Что будутъ поѣзжанами у сестрицы:
Вотъ везутъ сестрицу на кладбище,
Братья плача ѣдутъ.

65.

Кур, бâлінь, стайгайт,
Сміліктайнâм кâйінâм?
— Віім мâсас павадит
Балтâ сміліку калнінâ.

66.

Каут зінату то капсêту,
Кур гуль тêвс, мâмальіня,
Эс капсêту аппушкоту
Сарканâм рôзітêм!

67.

Нац, апрауг, лигавінь,
Кур эс гулю калнінâ;
Атнâкдама, атнес ман
Пілну саую магоніню.

68.

Эй ар Дêву, лигавінь,
Лŷко ціту арайінь,
Лŷко ціту арайінь,—
Эс гулешу калнінâ!

69.

Сауц мâміня саукуміню,
Пар сêтіню стайгадама:
Редзей савас вêглас дêнас
Пар калніню айзведам.

70.

Лŷтшус лŷдзу мâміняй:
„Ауд ман ліну паладзінь!“
Эс не аугшу лêла мейта,
Ман яêт сміліктêнê.

71.

Балті ліні узаугуші
Мана паша лидумâ;
Мана ліну вêрпейіня
Гуль сміліктіню калнінâ.

65.

Куда вы ходили, братья,
У васъ ноги въ пескѣ?
— Мы провожали сестрицу
На бѣлопещаную гору.

66.

Еслибы я знала могилу,
Въ которой покоятся батюшка, матушка,
Я бы обсадила эту могилу
Красными маргаритками!

67.

Приходи, навѣсти меня, суженая,
Гдѣ я сплю на холмѣ;
Когда придешь, принеси мнѣ
Полную горсть маку.

68.

Ступай съ Богомъ, молодая жена,
Ищи другого пахаря,
Ищи другого пахаря,—
А я буду спать на холмѣ!

69.

Горько вопіетъ мать,
Расхаживая по двору:
Она видитъ, что ея отраду
Увозятъ черезъ гору.

70.

Усердно я прошу матушку:
„Сотки для меня льняное покрывало!“
Я не выросту,
Мнѣ нужно отправляться на кладбище.

71.

Выросъ бѣлый ленъ
На моей пасѣкѣ;
Но спитъ подъ пещаннымъ холмомъ
Моя льно-прядильщица.

72.

Кур, бёрніны, ёс ёсёт,
Без вецаку палікуші?
Кур ньемсёт гудру вâрду,
Лабу, гудру падоміню?

73.

Сак' сауліте ноёдама:
„Ну, лаутіны, свёте вакаре!"
Сак' тётіныс номірдаме:
„Ну, бёрніны,—сёрдёніші!"

74.

Рокâт мані цельмала,
Эс рітеню дрейманітіс:
Сак' рітеніс, тецедаміс:
„Те гуль манс дрейманіте!"

75.

Ко, масіня, ту раудайі,
Пё вâртіню стâведама?
— Редзей саву арайіню
Калніна айзведам!

76.

Трис калніны нозёдея
Саркана дâбола;
Трис масіняс нораудая
Вёна иста бâлеліня.

77.

Тумші какті істаба,
Аугсті гултас паладзіны:
Шодён веду сміліктайне
Саву гултас сілдітаю.

78.

Ко, маміня ту гулейі,
Кам ар мані не рунайі?
Ган дзёдаю, ган раудаю,
Апкâрт теві стайгадама.

72.

Куда пойдете, дѣти,
Оставшись безъ родителей?
Откуда возьмете разумное слово,
Откуда—добрый, умный совѣтъ?

73.

Солнышко говоритъ, закатываясь:
„Теперь, люди, святой вечеръ!"
Отецъ говоритъ умирая:
„Теперь, дѣти, вы сироты!"

74.

Закопайте меня подлѣ дороги,
Я колесный мастеръ:
Катясь мимо, колесо скажетъ:
„Здѣсь спитъ мой мастеръ!"

75.

О чемъ ты плачешь, сестрица,
Стоя у воротъ?
— Вижу, что моего пахаря
Увозятъ на холмъ!

76.

Три холма отцвѣтаютъ
Краснымъ клеверомъ;
Три сестрицы оплакиваютъ
Одного роднаго братца.

77.

Темны углы въ комнатѣ,
Холодны простыни на постели:
Сегодня я провожаю на кладбище того,
Кто согрѣвалъ мою постель.

78.

Что, спишь ты, матушка,
Отчего не говоришь со мною?
Я и пою, и плачу,
Расхаживая вокругъ тебя.

79.

Каут зінату то калніню,
Кур гуль мана мамулыіня,
Эс не ляуту цуцінам
То калніню рацінат;
Эс апсісту то калніню,
Ар озола делішем,
Ар озола делішем
Ар терауда наглінам.

80.

Балту зіргу не юдзет,
Ман вездамі смілтайне:
Талі спид балті зіргі
Гаужі рауд мамальіня.

79.

Если бы я зналъ тотъ холмъ,
На которомъ спитъ моя матушка,
Я бы не дозволилъ, чтобы свиньи
Раскапывали этотъ холмъ;
Дубовыми досками,
Дубовыми досками
Я бы обилъ этотъ холмъ,
Стальными гвоздями.

80.

Не запрягайте бѣлыхъ коней,
Провожая меня на кладбище:
Далеко видны бѣлые кони,
Горько будетъ плакать моя матушка.

д) Родство.

1.

Оші, кляві, озоліны,
Кокс коціня галіна;
Масеніны, бралеліны,
Радс радіня галіна.

2.

Сатецея сика науда
Рупайос далдерос;
Ѣсакула какья раді
Лелайос радіньос.

1.

Ясень, кленъ, дубъ,
Дерево подлѣ дерева;
Двоюродныя братья,
Родные подлѣ родныхъ.

2.

Вмѣшались мелкія деньги
Въ крупные талеры;
Попалъ кошачій родъ
Въ знатную родню.

Тевс, теву-земе.

1.

Тевс делам науду дева:
„Пірц, делінь, лигавінь!“
Делс нопірка кумелінь,
Сукай тева тирумінюс.

2.

Тетіньш пірка судрабіню,
Тетіньш ладі калдіная;

Отецъ, отцовская земля.

1.

Отецъ давалъ деньги сыну:
„Купи, сынокъ, себѣ суженую!“
Сынъ купилъ себѣ коня,
Сталъ пахать отцовскую землю.

2.

Батюшка покупаетъ для меня серебро,
Батюшка оковываетъ мой приданый сундукъ;

Тêвс не дôс таутінâс
Без бêраю кумеліню.

3.

Дôмас бія там тêвам,
Кам ауг мейтас, кам ауг дêлі:
Каплі пит, дôрі дêт,
Крію плêст, пŷру шŷт.

4.

Пате мâте ликсту лѣца,
Пате кâра шŷполіті;
Кад ізаугу діжа мейта,
Тêвс таутâм вêлетайс.

5.

Тêвс ар мâті,
Трешс таутѣтс,
Ко руная клêтінâ?
Тêвс дôд мейту,
Мâте лѣдзе,
Таутѣтс лŷдзе раудадамс.

6.

Тêву тêву лайпас местас,
Бêрну бêрні лайпотайі;
Тâ, бêрніны, лайпойѣт,
Ка пѣтіка мŷдіням!

7.

Вісѣм лабі, вісѣм лабі
Манâ тêву-земітê:
Закьѣм лабі ціпус мест,
Рубінѣм—рубінâт.

8.

Ко клѣдзѣт, гульбеніны?
Гана дзілы эзеріны;
Ко, баліны, барѣтѣс?
Гана лѣла тêву-земе.

Батюшка не отдастъ меня чужимъ людямъ
Безъ карихъ коней.

3.

Забота тому отцу,
У котораго ростутъ дочери да сыновья:
Нужно плести роевникъ, долбить улья,
Драть лубъ, шить приданое.

4.

Сама матушка прикрѣпляетъ для меня оцѣпъ,
Сама вѣшаетъ мнѣ колыбельку;
Но когда я выросту дѣвицею-красавицею,
Батюшка отдастъ меня чужимъ людямъ.

5.

Отецъ съ матерью,
Третій молодецъ,
Что они дѣлаютъ въ клѣти?
Отецъ отдаетъ дочку,
Мать воспрещаетъ,
Молодецъ проситъ со слезами.

6.

Отъ дѣдовъ, прадѣдовъ брошены перекладины,
По нимъ ходятъ внуки, правнуки;
Такъ ходите по нимъ, дѣтушки,
Чтобы достало вамъ на всю жизнь!

7.

Всѣмъ хорошо, всѣмъ хорошо
На землѣ моего батюшки:
Хорошо прыгать на ней зайчикамъ,
Хорошо токать глухарямъ.

8.

Чего кричите, лебедятки?
Вѣдь озера глубоки;
Изъ-за чего ссоритесь, братья?
Вѣдь велика овцовская земля.

9.

Кална кâпу раудзітѣс,
Кас ар ману тêву-земі:
Вой ар кункі, вой старасті,
Вой цѣлавас пуріная?

10.

Эс не деву цѣлавâм
Тêву-земес пурінâт;
Ньêму пате ѣгâтніті,
Пурінаю тêву-земі.

11.

Уз эжіняс гâлву ліку,
Саргай саву тêву земі;
Лабак ману галву ньêна,
Не ка ману тêву-земі!

9.

Я подымусь на гору, чтобы взглянуть,
Что сталось съ моею отцовскою землею:
Пашутъ ли ее господа, или старосты,
Или гребутъ плисочки?

10.

Я не дозволю плисочкамъ
Разгребать отцовскую землю;
Я возьму сама себѣ мужа,
Стану раскапывать отцовскую землю.

11.

На границѣ я положу свою голову,
Стану стеречь свое отечество;
Пусть лучше возьмутъ мою голову,
Чѣмъ мое отечество!

Иста мâте.

1.

Кад лапіняс салапоя
Мазаям бêрзіням?
Кад тай бŷс вѣгла дѣна
Мазу бêрну мâміняй?

2.

Палидзіня ваядзея
Манаяй мâміняй;
Кад эс клŷву палидзіньш,
Тад айзведе свеші ляудс.

3.

Атасêд, атсапŷт,
Мана веца мâмульінь:
Ган ту бій пѣкусусі,
Мані мазу лукледама!

4.

Ко гайдія саймінѣце,
Пѣ вâртіню стâведама?

Родная мать.

1.

Когда покроется листьями
Маленькая березонька?
Когда настанетъ облегченіе
Для матери съ маленькими дѣтьми?

2.

Дожидается подмоги
Моя матушка;
Когда я дѣлаюсь подмогою,
Меня уводятъ чужіе люди.

3.

Присядь, отдохни,
Моя старая матушка:
Довольно ты изнемогла,
Убаюкивая меня маленькою!

4.

Кого ждетъ хозяйка,
Стоя у воротъ?

Гайда сазас вѣчкас дѣнас
Но дарбѣн пăрейот.

5.

Та ту дарі, пуе пăсінь,
Ка тев пăца пăмалынь:
Пацел креслу, воаун кăас
Вецаки дѣверан.

6.

Палдѣс деву пăміняй,
Кас ман пазу іягабая
Но гунтінас, но ўдеис,
Но дунайнас істабінас!

7.

Паник ман лѣтує дѣна,
Паник свеша пăмулынь;
Ней пăміка сілта сауле,
Ні ар сава пăмулынь.

8.

Эс бўт баду помірусі
Пірно гаду таутінăс,
Кау пăміня не лікусі
Квѣму пайзес пўрінă.

9.

Айз ко ман сірдіс сăп,
Айз ко вайгі побăлейші?
Сірдіс сăп—пăтес жăл,
Вайгі бăл асарăс.

10.

Эс пѣцѣсту, пăмалынь,
Вісу таву девунінь,
Кад ту мані пăмăціту,
Ка дзивот таутінăс!

11.

Шкіту то ляуну дѣну,
Кад пăміня агрі цела;

Ждетъ своего обличенія (дочки),
Когда она вернется съ барщины.

5.

Дѣлай такъ, наша сестрица,
Какъ тебя учитъ матушка:
Подай стулъ, разуй ноги
Старому деверю.

6.

Спасибо я даю матушкѣ,
Которая сберегла меня маленькаго
Отъ огня, отъ воды,
Отъ дымной избы!

7.

Наскучиваетъ мнѣ дождливый день,
Наскучиваетъ чужая матушка;
Но не наскучиваютъ ни теплое солнышко,
Ни родная матушка.

8.

Я бы умерла съ голоду
Первый годъ въ чужихъ людяхъ,
Если бы матушка не положила
Пшеничнаго хлѣба въ приданомъ сундукѣ.

9.

Отчего болитъ у меня сердце,
Отчего блѣдность покрыла мои щеки?
Сердце болитъ—матушки жаль,
Щеки поблѣднѣли отъ слезъ.

10.

Ничего бы я не хотѣла, матушка,
Изъ того, что ты мнѣ даешь,
Только-бы ты меня наставила,
Какъ жить въ чужихъ людяхъ!

11.

Худымъ я считала тотъ день,
Когда матушка меня рано будила;

Ну бут агрі целусес,
Ну невайд целайіня.

12.

Кад дзірдету сав маміню
Айз сєніняс рунайот,
Эс сатиту віняс вардус
Балтай віднанє!

13.

Ка бут мана мамальіня
Маз-ілгак дзивоюсі,
Эс бут лєпас куплумінь,
Абель зєду балтумінь.

14.

Лєны, лєны бєрзіньш ауга
Лєны лапас даріная;
Лєны ауту пє маміняс,
Гудру ньєму падомінь.

15.

Милы мані мате сауце:
„Нац, мейтінь, іютаба!“
Вой та сауце мильодама,
Вой таутам радідама?

16.

До', маміня, кам додама,
Не дод мані калеям:
Трис дєніняс саразудаю,
Кальву креклус веледама.

17.

Арайіня мамальінь,
Кам вакар не атнаці?
Шодєн мате павєлея
Дравінєка деліням.

18.

Каді бій тє ляутіньі,
Варгам тура мамулінь!

Теперь бы я рано вставала,
Теперь некому меня будить.

12.

Если бы я услышала, что моя матушка
Говоритъ за стѣною,
Я бы завернула ея слова
Въ бѣлое покрывало!

13.

Если бы моя матушка
Хоть немного больше пожила,
Я бы была стройная, какъ лиша,
Бѣлая, какъ цвѣтъ яблони.

14.

Медленно, медленно ростетъ березонька;
Медленно убирается листиками;
Медленно росту и я у матушки,
Обогащаюсь умомъ, разумомъ.

15.

Ласково зоветъ меня матушка:
„Поди, дочка, въ комнату!“
Изъ любви ли она меня такъ зоветъ,
Или съ тѣмъ, чтобы показать чужимъ людямъ?

16.

Отдавай меня, матушка, за кого хочешь,
Не отдавай только за кузнеца:
По три дня я плачу,
Полоща бѣлье кузнеца.

17.

Матушка пахаря,
Зачѣмъ ты не пришла вчера?
Сегодня матушка отказала меня
Сыну пчеловода.

18.

Что это за люди,
Они на мученье держатъ свою матушку!

Эс то севу мамулім
Надоміи вім турем.

19.

Ай, берімі, то бібіе
Мамалімас пасьле!
Нак вістімі міміе,
Вейца бісу мамалімас.

20.

Дімаміне, гадатіце
Мана веца мамулім:
Мам крекімо мамурсі
Но девімі гебалім.

21.

Ай, веца вецаймі,
Ауга тем рудді, мімі!
Ай, веца мамалімі,
Гудра біні надоміи!

22.

Лаба мана мамулімі,
Ка зсера лидеціи:
Эс гулем мімелі,
Мам мурімо мімоціи.

23.

Лоні, мамо, мам мурімо,
Лоні міну лидз малім:
Піна тауту істабіна
Лілу, мазу гайдітаю.

24.

Кас, мамім, тев матейца,
Ка эс гаю раудадама?
Курі вені тев аймута
Маиас гаужас асаріиас?

25.

Дівс, не доді ман атраст
Без мамімас арайіно:

Я сплю матушку
Лишь для сновѣчнъ берегу.

19.

Ой, дѣвушки, не прячьте
Матушки моѣ сновѣ!
Станутъ приходить гость за гостемъ,
Будутъ спрашивать о моей матушкѣ.

20.

Разрушица, заботница
Моя старая матушка:
Она шьетъ мнѣ рубашку
Изъ девяти кусковъ.

21.

Ой, старое пастбище,
На тебѣ ростетъ рожь, ячмень!
Ой, старая матушка,
Много у тебя ума на совѣты!

22.

Хороша моя матушка,
Она настоящая северная щука:
Я еще сплю въ колыбели,
Она уже изготовила для меня приданое.

23.

Наполняй, матушка, мой приданый сундукъ,
Наполняй его до краевъ:
У чужихъ людей полна изба
Взрослыми и малыми, которые ждутъ.

24.

Кто сказалъ тебѣ, матушка,
Что я живу въ слезахъ?
Какой вѣтеръ тебѣ принесъ
Мои горькія слезы?

25.

Не дай Богъ мнѣ найти
Пахаря безъ матушки:

Кур эс ѣшу, кур тецешу,
Кур прасішу падоміня?

26.

Эна лаба, эна лаба;
Кас эна майзес дева?
Мате лаба, мате лаба,
Кас дос маті вісу мужу?

27.

Не снаужам мес, масіняс,
Не снаудуле мамулыіня;
Не снауздама мамулыіня
Мумс пуріню пѣлоція.

28.

Гаужі рауд мамалыіня,
Дарбос мані вадідама.
Не рауд гаужі, мамалыінь!
Но дарбѣм эс парѣшу;
Но дарбѣм эс парѣшу,
Но таутам не парѣшу.

29.

Мате мані аудзіная,
Ка балто ліну саую;
Таутас мані нѣціная,
Ка мелно каяс ауту.

30.

Гайда, гайда мамалыінь
Уденьтіня несейіняс;
Уденс спані вѣн атраде
Авотіня маліна.

31.

Сак озолу цѣту коку,
Вейіньш лока вірсауніті;
Ман патѣші цѣта сірдс,
Эс пѣцѣту мамалыіняс.

32.

Кур' абелей балті зѣді,
Тай саркані аболіші;

Къ кому я пойду, къ кому побѣгу,
У кого попрошу совѣта?

26.

Хороша тѣнь, хороша тѣнь;
Но кто дастъ хлѣба въ тѣни?
Хороша матушка, хороша матушка,
Но кто дастъ матушку на всю жизнь?

27.

Не станемъ дремать, сестрицы,
Не дремлетъ наша матушка;
Не во время дремоты
Она изготовила намъ приданое.

28.

Горько плачетъ моя матушка,
Провожая меня на барщину.
Не плачь горько, матушка!
Съ барщины я вернусь;
Съ барщины я вернусь,
Но не вернусь отъ чужихъ людей.

29.

Матушка лѣлѣяла меня,
Какъ горсть бѣлаго льну;
Но чужіе люди чернятъ меня,
Какъ грязную онучу.

30.

Ждетъ, ждетъ матушка
Водоноски;
Но находитъ лишь ведро
На краю источника.

31.

Дубъ считаютъ крѣпкимъ деревомъ,
Но вѣтеръ качаетъ его вершину;
А у меня истинно твердый духъ,
Я переношу потерю матушки.

32.

У которой яблони бѣлые цвѣты,
У той красные яблоки;

Кур' мâтей скайстас мейтас,
Тай слувені вѣсі нâце.

33.

Тêва дôту, мâтес дôту
То сасêю настінâ;
Саву Дѣва девумінь
Везунâ не павежу.

34.

Лайме, лайме тай мâтей,—
Трис мейтіняс, трис дêліны:
Трис пŷріны âрâ веда,
Трис відô рітіная.

35.

Кур, прѣдіте, вірсі, тавi,
Целмі вѣн сіліна?
Кур мâмінь, мейтас тавас,
Крêслі вѣн істаба?

36.

Тріцêт тріц та маліня,
Кур мâміняс гані гана;
І зиліте не дзѣдая,
Кур âй тêва пѣгулнѣкі.

37.

Жêло, дѣвс, жêло, лайме!
Мâте вайра не жêло:
Сакас мâте ѣдевусі
Жêлотая рôціна.

38.

Ка мâтей жêл не бія
Таду бêрну іздôдôт:
Ка пукьіте, ка рôзіте,
Ка ріпіте айстецея!

39.

Эсті ман грібейс,
Мâте майзес ман не деве;

У которой матери красавицы дочки,
Къ той пріѣзжаютъ знатные гости.

33.

То, что дали мнѣ батюшка, матушка,
Я связываю въ узелокъ;
Но то, что мнѣ даетъ Богъ,
И возомъ не повезти.

34.

Счастье, счастье у этой матери,—
Три дочки, три сына:
Три приданыхъ вывозятъ,
Три привозятъ;

35.

Гдѣ, сосенка, твоя макушка,
Только пни въ бору?
Гдѣ, матушка, твои дочки,
Только стулья въ избѣ?

36.

Ходенемъ ходитъ та сторона,
Гдѣ пасутъ стадо матушкины пастушки;
Но даже синичка не щебечетъ тамъ,
Куда ѣдутъ отцовскіе ночлежники.

37.

Сжалься, боже (1), сжалься, счастье!
Матушка болѣе меня не жалѣетъ:
Матушка говоритъ, что она отдала меня
Въ руки того, кто жалѣетъ.

38.

Какъ не жаль матери
Отдавать такое дитя:
Оно укатывается какъ цвѣтокъ, какъ роза,
Какъ колеско.

39.

Мнѣ ѣсть хочется,
Но матушка мнѣ не даетъ хлѣба;

(1) См. примѣч. стр. 73.

Та сація не додама:
„Мазі бралы—арайіны“

40.

Ко вар мâте ман дарит?
Ко эс грібу, то падару:
Гріб'—эс ѣшу пѣ арая,
Гріб'—пѣ дôру дейейіна.

41.

Не рай мані, мâмалынь,
Лай эс аугу нерâяма;
Лай эс аугу нерâяма
Нерâтніша дêліням.

42.

Эс пѣвилю мейту мâті
Дŷмайна істаба:
Віня ман крêслу цêле,
Эс пастейджу рôку дôт.

43.

Грібей мана мâмулыіня
Дів' рейзітес яуна тапт;
Не пукыіте не зѣдея
Дів' рейзітес васарâ.

44.

Дод', Дѣвіны, таутâм âт,
Лай эс вару лидзі âт;
Ну не вару вайрс істапт
Прѣкш тâс вецас мâмалыіняс.

45.

Веца мана мâмалыіня
Вайра лѣті не дерея:
Сêд галвіню нодŷрусі,
Ка руден мѣжу вâрпа.

46.

Веца мана мâмалыіня,
Ка веца вецайніте;
Вецайнê рудзі аугa,
Кас но манас мâмулыіняс?

Она такъ говоритъ, отказывая:
„Малы братья—пахари.“

40.

Что можетъ сдѣлать мнѣ матушка?
Что захочу, то сдѣлаю:
Захочу—пойду за пахаря,
Захочу—пойду за пчеловода.

41.

Не наставляй меня, матушка,
Пусть я выросту безъ наставленья;
Пусть я выросту безъ наставленья
Для ненаставленнаго сына.

42.

Я обманулъ мать дочери
Въ дымовой избѣ:
Она подавала мнѣ стулъ,
Я поспѣшилъ ей подать руку.

43.

Захотѣла моя матушка
Два раза помолодѣть;
Но не цвѣтетъ цвѣтокъ
Два раза въ лѣто.

44.

Дай Богъ чтобы пріѣхали сваты,
Чтобъ я могла съ ними уѣхать;
Не могу больше угодить
Старой матушкѣ.

45.

Стара моя матушка,
Ни на что болѣе не гожа:
Сидитъ, свѣсивъ головку,
Какъ осенью ячменный колосъ.

46.

Стара моя матушка,
Какъ старое пастбище;
Но на пастбищѣ ростетъ рожь,
А что съ моей матушки?

47.

Веца мана мâмальіня,
Не спêй гану павадит;
Вêл ту бŷсі ведеклâм
Рита мâля малейіня.

48.

Вецâс мâтес—ŷбелітес
Ману мѣжу пляваійнас;
Яуні пуйші, ка кундзіні,
Алатіня дзêрайіні.

49.

Вецас мâтес—гаспажінас,
Палидзѣт ман дзѣдâт!
Яунас мейтас-юмправінас,
Айз пуйшѣм не дрикстея.

50.

Веца мâте бубіная:
„Нева бгу, нева сêню!“
— Дѣзган бгу, дѣзгаи сêню,
Кас вецай пѣласія?

Дêла-мâте, мейту-мâте, свешa мâте, намâте, вира-мâте.

1.

Дêлу-мâте, мейту-мâте,
Абас лѣлâс лѣлійс;
Тік пат дêлу-мâміняй
Мейту-мâтес ялŷдзâс.

2.

Кас кайт мейту-мâміняй?
Зиôті, драугі візіная;
Дêлу-мâте—набадзіте
Кайи тек раудадана.

3.

Дêлу-мâтей дайны дêлі,
Цере мані бистамѣс;

47.

Стара моя матушка,
Не въ силахъ выпроводить стада;
Но у невѣстокъ ты будешь
Еще по утру вертѣть жернова.

48.

Старушечки—голубушки,
Онѣ жнутъ мой ячмень;
А молодцы, какъ баричи,
Попиваютъ мое пиво.

49.

Старушки—госпожи,
Помогите мнѣ пѣть!
Дѣвицы—красавицы
Боятся изъ-за молодцовъ.

50.

Бабушка ворчитъ:
„Нѣтъ ягодъ, нѣтъ грибовъ!„
— Вдоволь ягодъ, вдоволь грибовъ,
Но кто для тебя старой наберетъ?

Мать сыновей, мать дочерей, чужая мать, мачиха, свекровь.

1.

Мать сыновей, мать дочерей,
Одна предъ другой величаются;
Однакожъ матери сыновей
Приходится кланяться матери дочерей.

2.

Чѣмъ не житье матери дочерей?
Катается она съ зятьями, друзьями;
Мать сыновей—бѣдняжка
Бѣгаетъ пѣшкомъ плача.

3.

У матери сыновей красавицы сыновья,
Она думаетъ, что я боюсь ея;

Вистâс сауле рита расу,
Тік эс—таву дайлю дêлу.

4.

Не дôд мані, мâмальінь!
Вêна дêла мâте нâце:
Эс не бію ѣрадусі
Вêна ѣті друвінâ;
Вêна ѣті друвінâ,
Вêна дзірнас рітінâт.

5.

Эсі діжа, дêлу-мâте,
Мейту-мâте йо вêл діжа;
Эсі діжа, вой не эсі,
Тев âлудз мейту-мâтес.

6.

Дêлу-мâте валкайс,
Дзірню пусе мугурâ;
Та мекле малейіню,—
Ôтру пусі дзірнавіню.

7.

Вілку-мâте, дêлу-мâте,
Абас вêну целю тек:
Вілку-мâте йêру тек,
Делу-мâте—малейіню;
Вілку-мâте ган аабуя,
Дêлу-мâте не дабуя.

8.

Уйо, дêвінь, уйо, дêвінь,
Экур брауц дêлу-мâте:
Зіла, мелна, невалета,
Лику кьêві курцелея!

9.

Парâдâт йос, ляутіні,
Кâда мана вира-мâте?
Уйо, дêвс, уйо велс,
Кâда мана вира-мâте!

Какъ солнце боится утренней росы,
Такъ я боюсь твоихъ красавцевъ сыновей.

4.

Не отдавай меня, матушка!
На встрѣчу идетъ мать одного сына:
Я не привыкла
Одна ходить въ поле;
Одна ходить въ поле,
Одна вертѣть жернова.

5.

Славна ты мать сыновей,
Но славнѣе тебя мать дочерей;
Славна ты, или не славна,
Но тебѣ приходится кланяться матери дочерей.

6.

Мать сыновей бродитъ кругомъ,
У ней на спинѣ жерновый камень;
Она ищетъ молольщицы,—
Другого жерноваго камня.

7.

Волчица и мать сыновей,
Обѣ идутъ одною дорогою:
Волчица идетъ за ягненкомъ,
Мать сыновей—за молольщицею;
Волчица находитъ добычу,
А мать сыновей не находитъ молольщицы.

8.

Ахъ ты Господи, ахъ ты Господи,
Вотъ гдѣ ѣдетъ мать сыновей:
Она синя, черна, неумыта,
Погоняетъ кривую кобылу!

9.

Покажите мнѣ, люди,
Какова моя свекровушка?
Ахъ ты Господи, ахъ ты, нелегкая,
Какая моя свекровушка!

Лаука пѣрс, звѣрас аціс,
Ка маман кунелям.
Дрôша мана вира-мâте:
Вілкам кâпа мугурâ;
Нолаузусі брѣжам рагус,
Скрѣн пар сілу струшпедама.

10.

Ак ту дѣвс, ак ту дѣвс!
Лаба мана вира-мâте:
Пѣ-ѣдама палидзея,
Атстâдама памâція.

11.

Я бу̂с лаба дêла-мâте,
Дзивосім істаба;
Я бу̂с нікна, я бу̂с барга,
Тайсам цеплі пу̂ніте.

12.

Глуду галвінь эс глаудію
Пѣ мâміняс дзиводама;
Дѣвіньш зіна, ка глаудішу
Ар то дêла-мâмулыінь?

13.

Маніс дêль, дêла-мâте,
Не клай галду шовакар:
Неба мані мâмулыіня
Неѣдушу павадія?

14.

Трис гадіньс аудзінаю
Дарза вѣну рôжу кру̂му:
Я бу̂с лаба вира-мâте,
Тур эс віню сêдінашу.

15.

Трис гадіньс аудзінаю
Лаука вѣну ѣркшкю кру̂му:
Я бу̂с слікта вира-мâте,
Тур эс віню сêдінашу.

У ней широкій лобъ, огненные глаза,
Какъ у моего коня.
Отважна моя свекровушка:
Она верхомъ садится на волка;
Сломивъ рога у оленя,
Она бѣжитъ чрезъ лѣсъ, трубя.

10.

То-то радость, то-то радость!
Добра моя свекровушка:
Когда приходитъ—помогаетъ,
Когда уходитъ, научаетъ.

11.

Если будетъ добра свекровь,
Будемъ жить въ избѣ;
Если будетъ сварлива, зла,
Сдѣлаемъ печь въ пунѣ.

12.

Всегда гладко я причесываю себѣ голову,
Живя у матушки;
Богъ знаетъ, какъ стану ее причесывать
При свекровушкѣ?

13.

Ради меня, свекровушка,
Не накрывай стола въ настоящій вечеръ:
Развѣ меня матушка
Голодною отпустила?

14.

Три года я росчу,
Въ цвѣтникѣ розовый кустъ:
Если будетъ добра свекровь,
Я посажу ее туда.

15.

Три года я росчу
На полѣ терновый кустъ:
Если будетъ зла свекровь,
Я посажу ее туда.

16.

Стâві стâву, вира-мâте,
Эс креслінію не пацелшу:
Кам ту ману арайіню
Тік нетіклу аудзінайі.

17.

Грŷті ман калнâ кâпт,
Лêт' земê нотецêт;
Грŷт ман бія свешу мâті
Пар мâміню пасауцêт.

18.

Тâ стайгаю пурва малу,
Ка кâйіняс не апмірка;
Тâ клаусію свешас мâтес,
Ка пальіняс не дабую.

19.

Бріст пурвâ, вой не бріст?
Балтас зекьес кâйінâ;
Êт таутâс, вой не êт?
Таутâм барга мâмульінь.

20.

Сêтâ êшу, не сêтâ?
Не мâміня гайдітая:
Свеша мâте гайдітая,
Ляуна вâрда девейіня.

21.

Атасêду калніна,
Пагайдію вакаріня:
Лай не сŷта свеша мâте
Гôву слаукт дâрзінâ.

22.

Ай, свеша мâмальінь,
Апса-пате-дôмайêс:
Вой роціняс дзелжêм калтас?
Вой варіте науду деве?

16.

Стой, сколько хочешь, свекровушка,
Я не подамъ тебѣ стула:
Зачѣмъ ты для меня выростила
Такого лѣниваго пахаря.

17.

Тяжело мнѣ подыматься на гору,
Легко спускаться внизъ;
Тяжело мнѣ называть чужую мать
Именемъ родной матушки.

18.

Такъ хожу я по краю болота,
Чтобы ногъ не обмочить;
Такъ слушаюсь я чужой матери,
Чтобы не услышать браннаго слова.

19.

Входить ли мнѣ въ болото, или не входить?
На ногахъ у меня бѣлыя чулки;
Идти ли мнѣ въ чужіе люди, или не идти?
Въ чужихъ людяхъ сварливая свекровь.

20.

Идти ли мнѣ домой, или не идти?
Ждетъ меня не родная матушка:
Ждетъ чужая мать,
Готовая на бранныя слова.

21.

Я усѣлась на пригоркѣ,
Подождала вечера:
Чтобы не посылала меня чужая мать
Доить коровъ въ оборѣ.

22.

Ой, чужая матушка,
Подумай сама:
Развѣ у меня руки изъ желѣза скованы?
Развѣ изнеможенье даетъ деньги?

23.

Тапат гріб курва зâле,
Ка дâболс витеяка;
Тапат гріб свешка мâте,
Ка мâміня годеяка.

24.

Свешка мâте мані сауце:
„Віня, віня кур наліке?“
— Ай, свешка мâмальіня,
Вой вâрдіня мам не бій?

25.

Свешка мâте бâреней
Пар угуні майні деве;
Тец апкâрт, бâреніте,
Лай роціня не садег!

26.

Не ніцін, не пальо
Свешас мâтес ауклеюм':
Каду Дêвс лайме лайда,
Тâда мâмінь і ауклея.

Д ê л с.

1.

Кур годіге тêва дêлс,
Тур годіга валодіня:
Патс сêдея кумелâ,
Валодіня істаба.

2.

Гâю ôшус шкурстідама,
Ôзоліюс мекледама;
Гâю калпус брâкьедама,
Тêва дêлу мекледама.

3.

Я ар году, та' ар году,
Діжанайс тêва дêлс;

23.

И болотная трава хочетъ,
Чтобы ее сушили на равнѣ съ цвѣтами;
И чужая мать хочетъ,
Чтобы ее чествовали на равнѣ съ родною матушкою.

24.

Чужая мать зоветъ меня:
„Она, она, куда дѣлась?
Ой, чужая матушка,
Развѣ у меня нѣтъ имени?

25.

Чужая мать подаетъ сиротинушкѣ
Хлѣбъ чрезъ огонь;
Бѣги кругомъ, сиротинушка,
Чтобы не обжечь руку!

26.

Не брани, не охуждай того,
Кого взлѣлѣяла чужая мать:
Кому какое Богъ посылаетъ счастье,
Такая мать его и лѣлѣетъ.

С ы н ъ.

1.

Гдѣ благонравный отцовскій сынъ,
Тамъ и пристойныя рѣчи:
Самъ сидитъ еще на конѣ,
А его рѣчи уже въ избѣ.

2.

Я раздвигаю ясени,
Отыскивая дубовъ;
Я пренебрегаю работниками,
Отыскивая отцовскихъ сыновей.

3.

Если честно, такъ честно,
Красавецъ-отцовскій сынъ;

Я без гôда, лай ставея
Мані зилю вайнедзіны!

4.

Лайку сâка прецетѣс
Діжанѣ тêва дêлі,
Ка варея іспальôт
Трею кунгу дзелтанітес.

5.

Ляудіс мані не вêлея
Лаймігаи дêліняи;
Сен мана роціна
Лаймес дêла гредзеніньш.

6.

Дêлі вѣн тай матей,
Нау мейтіняс малейіняс;
Ваджі вѣн малтувê
Кур каруші цепурітес.

7.

Пѣці, сеші тêвам дêлі,
Вѣнс бій тêва кумеліньш;
Та паша не бароя,
Ціте уз ціта раудзіâс.

8.

І маміня не зіная,
Кур дêліня галва кріте:
Вой Крѣвôс, вой Лейшôс,
Вой упітес дібіна?

Бâлеліньш, брâліс.

1.

Кур ту ѣсі, бâлелінь,
Балтас каяс аудамѣс?
— Эй, масінь, не вайца,
Атнес ман слêшу креклу.

Если не честно, пусть стоятъ
Мои бисерные вѣночки!

4.

Рано начали свататься
Красавцы—отцовскіе сыновья,
Чтобы можно было подвергнуть пересудамъ
Красавицъ трехъ господскихъ владѣній.

5.

Люди не желаютъ для меня
Счастливаго молодца;
Но на моемъ пальчикѣ уже давно
Колечко счастливаго молодца.

6.

Лишь одни сыновья у этой матушки,
Нѣтъ ни одной дочки—молольщицы;
Лишь одни гвозди въ жерновой комнатѣ,
Гдѣ они развѣшиваютъ свои шапки.

7.

Пять, шесть сыновей у отца,
А одинъ только конь;
И того одного они не кормятъ,
Смотрятъ другъ на друга.

8.

И матушка не знаетъ,
Гдѣ сынъ сложитъ голову:
На Руси ли, или въ Литвѣ,
Или на днѣ рѣки?

Братъ.

1.

Куда ты, братецъ, пойдешь,
Надѣвая чистую обувь?
— Ступай, сестрица, не спрашивай,
Принеси мою тонкую рубашку.

— Кур ту ѣсі, бâлелінь,
Эс атнешу слёшу креклу?
— Эй, мâсінь, не вайца,
Атнес манус брўнус свâркус.
— Кур ту ѣсі, бâлелінь,
Эс атнешу брўнус свâркус?
— Эй, мâсінь, не вайца,
Атнес ману цепуріт.
— Кур ту ѣсі, бâлелінь,
Эс атнешу цепуріт?
— Эй, мâсінь, не вайца,
Атнес ману зôбенінь.
— Кур ту ѣсі, бâлелінь,
Эс атнешу зôбенінь?
— Эй, мâсінь, не вайца,
Ізвед ману кумелінь.
— Кур ну âсі, бâлелінь,
Эс ізвежу кумелінь?
— Йшу мâсас апраудзит,
Дзірду—таутас ніцінôт...
І да вâрту не дайю,
Тек мâсіня раудадама;
Тек мâсіня раудадама,
Асаріняс слауцідама.
— Тец, мâсінь, вер вâртінюс,
Лай тек манс кумеліньш;
Лай тек манс кумеліньш
Лидз таутёша нама дурв!..
„Нац âрâ, тауту шкельи,
„Ман ар теві яруна!..
„Эс тев бўшу павайцâт,
„Ка мâсіня гаужі рауд:
„Вой ту âді несамалту?
„Вой несайі невелету?
„Смалка майзе камбарê,
„Валтс крекліньш мугурâ...
„Тава галва, мана рôка,
„Манс асайс зôбеніньш!!...

— Куда ты, братецъ, пойдешь,
Я принесла тонкую рубашку?
— Ступай, сестрица, не спрашивай,
Принеси мой пестрый кафтанъ.
— Куда ты, братецъ, пойдешь,
Я принесла пестрый кафтанъ?
— Ступай, сестрица, не спрашивай,
Принеси мою шапку.
— Куда ты, братецъ, пойдешь,
Я принесла шапку?
— Ступай, сестрица, не спрашивай,
Принеси мою саблю.
— Куда ты, братецъ, пойдешь,
Я принесла саблю?
— Ступай, сестрица, не спрашивай,
Выведи моего коня.
— Но куда же, братецъ, ты поѣдешь,
Я вывела коня?
— Поѣду навѣстить сестрицу,
Слышу—ее охуждаетъ молодой мужъ...
Не подъѣхалъ я еще и къ воротамъ,
Выбѣгаетъ мнѣ на встрѣчу сестрица рыдая;
Выбѣгаетъ мнѣ на встрѣчу сестрица рыдая,
Утирая горькія слезы.
— Бѣги, сестрица, отворяй ворота,
Пусть бѣжитъ мой конь;
Пусть бѣжитъ мой конь
Къ самому порогу молодаго мужа!..
„Выйди-ка сюда ты, негодный мужъ,
„Я долженъ съ тобой поговорить!..
„Я спрошу у тебя,
„Отчего сестрица горько плачетъ:
„Развѣ ты ѣшь несмолотое?
„Или ходишь необмытымъ?
„Въ амбарѣ хлѣбъ изъ тонкой муки,
„Надѣтая чистая рубашка...
„Твоя голова, моя рука,
„Моя острая сабля!!...

Тік уз Дѣву ардôмаю,
Кас мâсай майзес дôс.

2.

Асарôт асароя
Бâлеліня зôбеніньш;
Уз таутâм асароя,
Кам мâсіню рŷдіная.

3.

Пулка, пулка свешу ляужу,
Эс ар вѣну бâлелінь:
Тадêль ман целю грѣзе
І ар вѣну бâлелінь.

4.

Кур ту ѣсі, бâлелінь,
Тур эс арі лидзі ѣшу;
Кур ту кâрсі зôбенінь,
Тур эс—саву вайнедзінь.

5.

Экур нâк, шепат бŷс,
Мані балті бâлелінь!
Цаур межѣм пѣші спид,
Межа вірсу—цепуріт'.

6.

Мазаям лініням,
Там сикстакас пакуліняс;
Яунакам бâліням,
Там мâсіняс вайрак жêл.

7.

Лидзі, лидзі ар бâліню,
Не паліку пакалâ!
Ка паліку пакалâ,
Мŷжам тауту лигавіня.

8.

Кур кунгам тâді вирі,
Ка тѣ мані бâлеліньі?

Только боюсь Бога,
Кто будетъ кормить сестрицу.

2.

Обильно выступаютъ слезы
На братниномъ мечѣ;
Онъ угрожаетъ чужимъ людямъ,
Зачѣмъ они причиняютъ слезы сестрицѣ.

3.

Много, много чужихъ людей,
Я лишь съ однимъ братцемъ:
Но мнѣ уступаютъ дорогу
И съ однимъ братцемъ.

4.

Куда ты, братецъ, пойдешь,
Туда и я съ тобой пойду;
Гдѣ ты станешь вѣшать свой мечъ,
Тамъ я повѣшу свой вѣночекъ.

5.

Вотъ идутъ, приближаются
Мои бѣлоснѣжные братцы!
Сквозь лѣсъ блестятъ ихъ шпоры,
Надъ лѣсомъ сіяютъ ихъ шапки.

6.

У малорослаго льна,
Крѣпче волокно;
Младшему братцу
Болѣе жаль сестрицы.

7.

Вмѣстѣ, вмѣстѣ съ братцемъ,
Не останусь позади!
Лишь останусь позади,
Вѣкъ стану суженою въ чужихъ людяхъ.

8.

Гдѣ у господъ такіе люди,
Какъ мои братцы?

Самет ю̂ру каудзітē,
Нес о̂золу падусē!

9.

Манс ба̂ліньш, ка кундзіньш,
Дзелтанѣм матіньѣм;
Ка̂ду зіргу кундзіньш а̂я,
Та̂ду—манс ба̂лелiньш;
Зо̂бенiню вѣн не йо̂зе,
Кунгам кауну не дарія.

10.

Пѣці бра̂лы, вѣна ма̂са,
То мес да̂ргі да̂рдзінам:
Трис пі̂ркамі зелта йо̂сту,
Дів'—судраба гредзенiню.

11.

Йѣт, мані ба̂лелiны,
Лай та Дѣва земе риб;
Айзаюші клѣдзѣт вісі,
Лай трис тауту істабіня!

12.

Трею кунгу земе риб,
Кур а̂й мані ба̂лелiны:
Дро̂ші вирі, калті зіргі,
Скан тѣрауда зо̂бенiны.

13.

Не вѣнай ма̂сіняй
Нева та̂ду ба̂лелiнь:
Та̂ді мані ба̂лелiны,
Ка Ва̂цземес о̂золiны.

14.

Лустітē, лигсмітē
Эс ізаугу ба̂лiньо̂с:
Ко̂клес скан наміна̂,
Пиволітес—істаба.

15.

Эс не ѣту таутіна̂с
Без ма̂ніяс ба̂лелiнь:

Они метутъ въ стогъ море,
Дубъ несутъ подъ мышкой!

9.

Мой братецъ, какъ господинъ,
У него золотистые волоса;
На какомъ конѣ ѣздитъ господинъ,
На такомъ ѣздитъ и мой братецъ;
Не опоясывается только мечомъ,
Чтобы не пристыдить господина.

10.

Насъ пять братьевъ, одна сестрица,
Мы высоко ее цѣнимъ:
Трое покупаемъ ей золотой поясъ,
Двое—серебренное колечко.

11.

Неситесь, мои братья, такъ,
Чтобы дрожала божья земля;
Пріѣхавъ кричите такъ,
Чтобы дрожала изба чужихъ людей!

12.

Дрожитъ земля трехъ господъ,
Гдѣ ѣдутъ мои братья:
Они отважные мужи, у нихъ кованные кони,
Гремятъ стальныя сабли.

13.

Ни у одной сестрицы
Нѣтъ такихъ братьевъ:
Таковы мои братья,
Какъ дубы въ Нѣметчинѣ.

14.

Весело, радостно
Я выросла между братьями:
На гусляхъ играютъ въ сѣняхъ,
На скрыпкѣ—въ избѣ.

15.

Я бы не пошла въ чужіе люди
Безъ своихъ дядюшекъ:

Матес бралы таутінâс,
Ка пêрконы дуценея.

16.

Рâдâт ман гайшу гуні,
Дôдêт асу зôбенінь:
Лай эс ѣму па таутâм
Меклêт саву бâлелінь.

17.

Эс ар теві, бâлелінь,
Па вісам не рунаю:
Кам ту ньêмі баргу сѣву,
Рудін ману мâмулынь?

18.

Эс ізаугу бâліньôс
Лѣла целя малінâ;
Кунгі вѣн ізгулея
Смалкус ліна наладзінюс.

19.

Бâліням тѣ цімдіні,
Кур ракстіні саюкуші:
Кам тас ман скалу лѣдзе,
Гайшу гуні дедзінâт.

20.

Ту, бâлінь, ган дôмайі,
Ка ман теві жêл невайд;
Цік эс теві ѣгâдаю,
Тік эс гаужі нораудаю.

21.

Шкѣт' бâліню не раудôт
Зам тâс цауню цепурітес;
Раудâт рауд бâлелінь,
Тріцêт тріц цепуріте.

22.

Сасасêда брâля бêрні
Вѣнâ галда галінâ;

Мои дядюшки въ чужихъ людяхъ
Гремятъ, какъ громы.

16.

Свѣтите мнѣ яркимъ огнемъ,
Дайте мнѣ острый мечъ:
Чтобъ я могла пойти по чужимъ людямъ
Отыскивать своего братца.

17.

Я съ тобой, братецъ,
Совсѣмъ не буду говорить:
Зачѣмъ ты взялъ гнѣвливую жену
Зачѣмъ причиняешь слезы моей матушкѣ?

18.

Я выросла между братьями
При большей дорогѣ;
Отъ однихъ господъ износились
Мои тонкія льняныя простыни.

19.

Братцу будутъ тѣ рукавицы,
На которыхъ перемѣшаны узоры:
Зачѣмъ онъ мнѣ воспрещаетъ лучинку,
Чтобы жечь яркій огонь.

20.

Ты, конечно, думаешь, братецъ,
Что мнѣ тебя не жаль;
Но всякій разъ, когда ни вспомню тебя,
Я горько по тебѣ заплачу.

21.

Я думала, что братецъ не плачетъ
Подъ куньей шапкой;
Рыдая плачетъ мой братецъ,
Вся шапка трясется.

22.

Усѣлись племянники
За однимъ столомъ;

Сака таутас вердамѣс:
„Вой бій вѣнас маналіінас?„

23.

Ак ту Дѣвс, эс атраду
Бралям лигсму істабінь:
Пілис галдіньш бікьеріпу,
Пате сед галда галіна.

24.

Кам, балінь, локу лѣці,
Кам ракстійі каманіинас:
Вой ту грібі шоруден
Тауту мейту візінат?

25.

Лиготѣс лигойс
Тауту места бёрзу лайна;
Метис мані балеліньі,
Пари ѣшу дзѣдадама.

26.

Делверіті—балелінь,
Эс не вару тев нерат;
Не дод, Дѣвс, мудіна
Таду ману арайінь!

27.

Рок' роціню мазгайс;
Кас мутіті номазгая?
Мас' масіню мѣлойс;
Кас мѣлоя балеліньс?

28.

Радѣт мам гайшу гуні,
Лай эс скайту балеліньс:
Вѣні пѣці, отрі пѣці,
Вел девіню валдзея.

29.

Дзивойѣт паші скайшкі,
Мані балті балеліньі!

Чужіе люди говорятъ, поглядывая:
„Неужели это всѣ дѣти одной матери?“

23.

То-то радость, я нашла
У брата избу, полную веселья:
Столъ заставленъ чашами,
Самъ сидитъ на концѣ стола.

24.

Зачѣмъ ты, братецъ, гнешь дугу,
Зачѣмъ расписываешь сани:
Не думаешь ли этой осенью
Возить суженую?

25.

Сильно гнется
Перекладинка, которую бросили чужіе люди;
Не когда бросятъ ее мои братцы,
Я перейду по ней, распѣвая.

26.

Неугомонный братецъ,
Нѣтъ у меня силъ унять тебя;
Не дай, Боже, мнѣ въ жизни
Такого пахаря!

27.

Рука моетъ руку;
Но кто будетъ умывать лице?
Сестрица угощаетъ сестрицу;
Но кто будетъ угощать братьевъ?

28.

Свѣтите мнѣ яркимъ огнемъ,
Чтобы я могла сосчитать своихъ братьевъ:
Разъ—пять, другой разъ—пять,
Еще недостаетъ девяти.

29.

Живите сами согласно,
Мои бѣлоснѣжные братцы!

Лай дзивоя, ка грібея
Савадатас тауту мейтас.

30.

Бралы мані саньемуші
Тадас цукас лигавіняс:
Ашгаж ману бралю сету,
Ка ар суду везумінь.

31.

Гудрі мані балеліны,
Гудрі лелі, гудрі мазі;
Патс яунайс—гудракайс
Но дабола дзелні (стрікы) вія.

Пусть живутъ, какъ хотятъ
Приведенныя ваши жены.

30.

Мои братья привели себѣ молодыхъ женъ,
Настоящихъ свиней:
Онѣ сдѣлали изъ братняго двора
Словно навозную кучу.

31.

Умны мои братья,
Умны взрослые, умны малолѣтніе;
Самый младшій всѣхъ умнѣе,
Онъ вьетъ веревку изъ клевера.

Маса.

1.

Гайсма ауса! бралю маса,
Лецес зилю вайнадзінь!
Лай спид тавс вайнадзіньіс
Прет то рита аусекліті!

2.

Масінь, таву райбу сварку,
Таву зилю вайнедзінь!
Кам ту гаіі істаба
Не тіклям року дот?
Эс не ставу не целтос,
Не вел саву року доту.

3.

Бралы масу миледамі
Лайпай мета зебенінь;
— Эй, масінь, веглы парі,
Не лауз ману зобенінь!

4.

Дарбенеце, ман' масіня,
Луко ман лигавіню!
Ту варейі полукот
Вісада дарбіна;

Сестра.

1.

Свѣтаетъ! братнина сестрица,
Клади себѣ на голову бисерный вѣночекъ!
Пусть сіяетъ твой вѣночекъ
Противу утренней звѣзды!

2.

Сестрица, что за пестрый у тебя кафтанъ,
Что за вѣночекъ у тебя изъ бисера!
Зачѣмъ ты идешь въ комнату,
Чтобы подавать руку невѣжѣ?
Я бы и съ мѣста не встала,
Не только чтобъ руку подать.

3.

Братья изъ любви къ сестрицѣ
Бросаютъ ей для перекладины свой мечъ;
— Полегче, переходи, сестрица,
Не сломи меча!

4.

Работница, моя сестрица,
Высмотри для меня суженую!
Ты можешь высмотрѣть ее
При всякой работѣ;

Вісада дарбіна,
Вісада тікуна.

5.

Ай, масіня, ай, масіня,
Кад ту буту тауту нейта,
Ту бут' мана лигавіня,
Па пратам узаугусі!

6.

Ко пелніні, мус' масіня,
Ігус гадус дзиводама?
Эс пелнію слешу крекду,
Діві зелта гредзенінюс.

7.

Дрікью друва, бралю маса,
Абас вену роту неса:
Пірмак седза балту сакшу,
Пец—пелеку вілнаніті.

8.

Гана плата клява лапа,
Крит земе грездамас;
Ган багата бралю маса,
Ет таутас раудадама.

9.

Мес масіняс не біам,
Масінам саущанес:
Ляужем лелі бринуміні,
Ка мес милі дзивоям.

10.

Сака—маза мус масіня,
Не спей тауту аптецет;
— Тец, масінь, цек спедама,
Не дар кауну баліньем!

11.

Песацію таутінам—
І лелем, і мазем:

При всякой работѣ,
Во всякомъ качествѣ.

5.

Ой, сестрица, ой, сестрица,
Если бы ты была дочерью чужихъ людей,
Ты бы была моею суженою,
Которая выросла по моему разуму.

6.

Что́ заработала ты, наша сестрица,
Живя долгіе годы?
Я заработала себѣ тонкую рубашку,
Два золотыхъ колечка.

7.

Гречишное поле, братнина сестрица,
Обѣ носятъ одинаковой нарядъ:
Сначала накрываются бѣлымъ покрываломъ,
А послѣ—пестрымъ.

8.

Широкъ, широкъ кленовый листъ,
Но онъ падетъ внизъ перевертываясь;
Богата, богата братнина сестрица,
Но она идетъ въ чужіе люди плача.

9.

Мы не родныя сестры,
А называемъ другъ друга сестрицами:
Удивляются люди,
Что мы согласно живемъ.

10.

Говорятъ—мала наша сестрица,
Не успѣваетъ работать въ чужихъ людяхъ:
— Работай, сестрица, сколько силъ есть,
Не срами своихъ братьевъ!

11.

Я сказалъ чужимъ людямъ—
И взрослому и малолѣтнему:

Вуc масіню агрі целт,
Не буc агрі ніцінак.

12.

Кас, бэрзінь, тэв пакаре
Заля вара пакарінюс?
Кас, масінь, тев айздеве
Ар варіті таутінас?

13.

Балті зэді калніна,
Вой зэд ёва, вой абеле?
Ні зэд ёва, ні абеле,
Пате балта брали маса.

14.

Бралы сака: „маса нак,
„Айзверёт нана дурвіс!"
— Гарам ёшу, балелінь,
Не тава наміна!

15.

Желойёт, балеліны,
Нак масіня раудадама;
Ко масіняс желосам,
Муис пашём тауту мейта.

16.

Снауж масіня,
Снауж лигавіня.
Вой рашу масіню,
Вой—лигавіню?
Лигавіню то рашу
Пэц саву прату;
Лай рая масіню
Цітс тауту делінь.

17.

Эс айзаю свэту риту
Сав' масіняс апраудзит;
Эс атраду сав' масіню
Свэту риту малтуве.

Чтоби сестрицу рано будить,
Но не подвергать рано пересудамъ.

12.

Кто, березонька, тебѣ прицѣпляетъ
Привѣски изъ зеленой мѣди?
Кто, сестрица, тебя отдаетъ
Насильно въ чужіе люди?

13.

Бѣлѣютъ цвѣты на горѣ,
Черемуха ли это цвѣтетъ, или яблонь?
Не цвѣтетъ ни черемуха, ни яблонь,
А бѣлѣется сама братнина сестра.

14.

Братья говорятъ: „сестра идетъ,
„Заприте двери комнаты!"
— Мимо пойду, братцы,
А не въ вашъ домъ!

15.

Пожалѣйте, братья,
Въ слезахъ приходитъ сестрица;
Какъ жалѣть сестрицу,
У насъ самихъ свои жены.

16.

Дремлетъ моя сестрица,
Дремлетъ моя молодая жена.
Кого бранить—сестрицу ли,
Или молодую жену?
Побраню лучше молодую жену,
Сколько мнѣ угодно;
А сестрицу пусть бранитъ
Другой отцовскій сынъ.

17.

Я отправился въ праздничное утро
Навѣстить свою сестрицу;
Нахожу свою сестрицу
У жернововъ въ праздничное утро.

Нопрасію свайніпаи:
„Вой та тава малейіна!“
„Эс не савас гана мейтас
Свѐту риту малт не райду!“

18.

Вралітс саупа тауту мейту:
„Сірснінь, мана двѐселіт!“
Эс баліна иста маса,
Та вардіна не дзірдею.

19.

Ауаз' года, ман' масіна,
Валка вара вайнедзінь!
Вральі теві мильі гайда
Ар годіню ізаугаи.

20.

Клаусѐс, мана мамалынь,
Вай ражані эс дзѐдаю?
— Ту, мейтіна, сѐрі дзѐді,
Ту паліксі сѐрдѐніте.

21.

Зіну, зіну, бет не тейкшу,
Кас озола добума?
Вітіт' піна зелта кроні
Мазакай масіній.

22.

Вай, масіна аунака,
Кам ту аугі тік ражана?
Ікдѐніняс таутас ая,
Ка пѐ наудас калейіна.

23.

Тауре наце тауредама;
Не та тауре вѐна наце:
Нак, масіна, вед пурію,
Ай девіні балеліні.

Спрашиваю у зяти:
„Развѣ она твоя работница?
„Я даже свою пастушку
„Не посылаю молоть въ праздничное утро!“

18.

Братецъ говоритъ суженой:
„Сердце, душа моя!“
Я родная сестра брату,
Но этого слова себѣ еще не слышала.

19.

Рости съ честію, сестрица,
Носи мѣдно-красный вѣночекъ!
Любящіе тебя братья дожидаются,
Когда ты выростешь въ чести.

20.

Послушай, матушка,
Хорошо ли я пою?
— Заунывно поешь ты, дочка,
Останешься сиротою.

21.

Знаю, знаю, но не скажу,
Кто на дубовомъ суку?
Пчелка плететъ золотой вѣнокъ
Для младшей сестрицы.

22.

Ой, младшая сестрица,
Зачѣмъ ты ростешь красавицею?
Каждый день пріѣзжаютъ чужіе люди,
Какъ къ чеканному мастеру.

23.

Приближается трубный звукъ;
Но не одинъ трубный звукъ приближается:
Приближается сестрица, везутъ приданое,
Ѣдутъ девять братьевъ.

24.

Жел ман біа тас масінас,
То ив целу кумелâ;
Тай пацелу лїнас креслу,
Лай кап пате кумелâ.

25.

Пар калну айзведа
Путу габаліню;
Гульбіші—баліні,
Скрєнєт пакаль!

26.

Мес біім дів' масіняс,
Сімтєм тâдас не дабусі,
Пє вєрпшанас, пє аушанас,
Пє вілнанес ракстішанас.

27.

Лай бєдая кас пар бєду,
Эс пар бєду не бєдаю;
Лай раудая мâте мейтас,
Эс масіняс не раудаю.

28.

Бралы мані—лєлі вирі,
Эс масіня—сика, маза:
— Целєт, бралы, аугсту креслу,
Лай масіня лидзі стâв.

29.

Масінь ману, рôтальінь,
Номалє ногâюсі!
Кас рôтіню тев редзея,
Номалє стайгайôт?

30.

Білдінєт, балеліні,
Йеле гарам пайдамі:
Эс—масіня—паваргусі,
Не дрикст' ôсу білдінат.

24.

Жаль мнѣ было сестрицы,
Я не сажалъ ее на коня;
Я поднесъ ей липовый стулъ,
Пусть сама садится на коня.

25.

Укатили черезъ гору
Бѣлопѣночку;
Лебеди—братья,
Неситесь во слѣдъ!

26.

Насъ двѣ сестрицы,
Но другихъ такихъ изъ сотни не сыщешь,
Когда нужно прясть, ткать,
Вышивать узоры.

27.

Пусть горюетъ, кто хочетъ,
Я не стану горевать;
Пусть плачетъ матушка по дочкѣ,
Я не стану плакать по сестрицѣ.

28.

Мои братья—дородны,
Я сестрица—маленькая и худенькая:
— Поставьте, братья, высокій стулъ,
Чтобы сестрицѣ поровняться съ вами.

29.

Сестрица моя, щеголиха,
Забралась ты въ глушь!
Кто будетъ смотрѣть теперь на твой нарядъ,
Въ которомъ ты будешь ходить въ глушь?

30.

Заговорите со мною, братья,
Хотя проѣздомъ:
Я—ваша сестра—обѣдняла,
Не смѣю съ вами заговорить.

31.

Кулѣс пате, кунга рія,
Ка невайд кулейіню;
Тейцѣс пате, бра̂лю ма̂са,
Ка невайд тейцейіню!

22.

Ка ман та̂да лигавінь,
Ка ма̂сіня—дзелтаніте!
Ман бій та̂ді ка̂лс ауті,
Ка ляудін го̂да креклі!

Ма̂рша, ѣталя.

1.

Ай, ма̂ршінь, ай ма̂ршінь,
Таву вѣну цѣту сірді:
Таутас рауд, бра̂лы рауд,
Тев не біра асаріняс.

2.

Ман узауга дів' ба̂лінь,
Зірню зѣду грезиумінь;
Эс па̂рведу дів' ма̂ршіняс,
Ка дів' саулес асаріняс.

3.

Анседжу ма̂ршіню
Куплайо сакшу:
Пус бія зелта,
Пус судрабіня.

4.

Но бра̂ля гайдію
Лѣлаку го̂ду;
Но ма̂ршас—
Куплаку сегуміню.

5.

Не дер рудзі ѣсалам,
Ні ма̂сіняс—ѣтали̂м;

31.

Молоти сама себя, господская рига,
Если нѣтъ молотящихъ;
Хвали сама себя, братнина сестрица,
Если нѣтъ кому хвалить тебя!

32.

Если бы у меня была такая суженая,
Какъ сестрица-красавица!
У меня такія онучи
Какъ у людей праздничныя рубашки!

Невѣстка.

1.

Ой, невѣстка, ой, невѣстка,
Какое у тебя жестокое сердце:
Плачутъ чужіе люди, плачутъ братья,
У тебя только не катятся слезы.

2.

У меня выросли два брата,
Равные красотою гороховому цвѣту;
Я привела двухъ невѣстокъ,
Какъ двѣ слезинки солнца.

3.

Я покрыла невѣстку
Пышнымъ покрываломъ:
Половина въ немъ изъ золота,
Половина изъ серебра.

4.

Я ожидала отъ братца
Бо́льшей чести;
А отъ невѣстки—
Болѣе пышнаго покрывала.

5.

Не годится рожь для солода,
Сестрица—въ невѣстки;

Мѣжі дер ѣсалам,
Тауту мейта—ѣталâм.

6.

Ко дôмайі, дѣверстіны,
Ман саньѣм сêдедамс?
— Эс, дôмаю, ведеклінь,
Вед мâсіню ѣталâм.
— Не ведішу, дѣверстінь,
Кам ю̂с баргі дзивоâт.

7.

Мêс біâм трис ѣталяс,
Бет мêс милы дзивоâм:
Вѣн' ар сѣту камбарê,
Ôтр' ар гуні наміна̂;
Та треша уз крôдзіню
Брôкастѣм брандавіня.

8.

Маніс дêль ту, мâршінь,
Не цел' крêслу, не клâй галду;
Эс ар саву бâлеліню,
Ставедама парунаю.

Дѣверс.

1.

Дѣверс ман зіргу ю̂дзе,
Грôжôт вѣн не грôжоя;
— Атведішу, дѣверстінь,
Непушкоту лигавінь.

2.

Сака таутас прецедамас:
„Вѣн' дêлам вѣн ведам";
І саулітес не редзея
Аиз дѣверу цепурêм!

Ячмень годится для солода,
Невѣстка—изъ чужихъ людей.

6.

О чемъ думаешь, деверекъ,
Сидя со мной рядомъ?
— Я думаю, невѣстушка,
Веди сестрицу невѣсткою.
— Не приведу деверекъ,
Зачѣмъ у васъ сварливая жизнь.

7.

Насъ трое невѣстокъ,
Но мы согласно живемъ:
Одна съ ситомъ въ жерновую комнату,
Другая съ огнемъ въ кухню;
Третья въ корчму
За водочкой для завтрака.

8.

Ради меня, невѣстушка,
Не предлагай стула, не накрывай стола;
Я съ своимъ братцомъ
Могу поговорить и стоя.

Деверь.

1.

Деверь запрягаетъ для меня коня,
Только не взвозживаетъ его;
— Приведу я тебѣ, деверекъ,
Неубранную суженую.

2.

Говорятъ чужіе люди сватая:
„Только для одного сына ведемъ";
И солнца не видать
Изъ-за шапокъ деверьевъ!

е) Общественное положеніе.

Кьёніньш.

Дѣвс, дôд мŷсу кьёніньи
Сінту гаду садзивôт!
Дѣвс, дôд зелту, судрабінь
Ар кайіню руміньт!

Царь.

Даруй, Боже, нашему царю
Столѣтнюю жизнь!
Дай, Боже, чтобы онъ золото, серебро
Топталъ ногами!

Баярс.

1.

Кас ман деве то пукыіті,
Кас аут вѣна эзерâ?
Кас ман деве то мейтіню,
Кас аут вѣна мâміньй?
Звейнѣкан та пукыіте,
Баяран та мейтіня!

2.

А, Дѣвіню, а, Дѣвіню,
Баярс мані біздіная;
Ну эс мишу васка плâну,
Глâжа дурвіс вірінашу.

3.

Тишан âю, не бёдаю,
Пѣ баяра мейтіньâм;
Пушан цірту вара вâртус,
Пâрі бёрі лёцінаю.

4.

Эс аутдама— сёрдѣніте,
Не церею гôдâ тапт;
Ман Дѣвіньіс крёслу цёла
Баяріня сётінâ.

5.

Діжа слава, маэс тікуис
Баяріня мейтіньâм:

Боярина.

1.

Кто мнѣ дастъ тотъ цвѣтокъ,
Который одиноко ростетъ на озерѣ?
Кто мнѣ дастъ ту дочку,
Которая одна ростетъ у матери?
Для рыболова тотъ цвѣтокъ,
Для боярина эта дочка!

2.

Ой, Боже, ой, Боже,
Меня посваталъ бояринъ;
Теперь я буду топтать восковый полъ,
Растворять стеклянныя двери.

3.

Я нарочно ѣздилъ, не боялся,
Къ боярскимъ дочерямъ;
По поламъ я разсѣкалъ красно-мѣдныя ворота,
Перепрыгивалъ чрезъ нихъ на каремъ конѣ.

4.

Когда я росла сиротинушкою,
Я не полагала, что буду въ чести;
Богъ мнѣ предложилъ стулъ
Въ боярскомъ жилищѣ.

5.

Велика слава, мало хорошихъ качествъ
У боярскихъ дочерей:

Діжас ладес калдіная,
Тукшас веда таутінâс.

6.

Калнâ кâпу раудзитêс,
Кур баяра мейту веда:
Вой та вілка зида сваркус,
Вой судраба сакшу седз?
Тадас пашас вілнанітес
Ка і ман—набадзей.

7.

Баяріня мейтінâм
Гайліте пуру візіная;
Набадзей—сердêней
Не велк бêріс кумеліньш.

8.

Экур лабі Дêвіньш дара
Баяріня мейтінâм!
Креюмâ узаугушас,
Айзвед пêна сукалâс.

9.

Эс не кâпту кумелâ
Пêц баяра мейтінâм:
Діжа слава баярам,
Мазс тікумс мейтінâм.

10.

Дзер, баяр, не ніціні
Набадзіня алутіню!
Набадзіня алутіньш
Цаур чакарні теціна̂тс.

11.

Эс не вару ляужу дêль
Цаур баяра сêту ят:
Нав ман тâда кумеліня,
Ка баяра дêліням.

Отлично кроютъ для нихъ приданые сундуки,
Но пустыми ихъ возятъ въ чужіе люди.

6.

Я поднялась на гору поглядѣть,
Гдѣ везутъ боярскую дочь:
Надѣла ли она шелковый кафтанъ,
Или накрылась серебристымъ покрываломъ?
Такія же самыя покрывала,
Какъ и у меня—бѣдняжки.

7.

У боярскихъ дочерей
Пѣтухъ везетъ приданое;
А у бѣдняжки—сироты
И карій конь не въ силахъ свезти.

8.

Вотъ хорошо дѣлаетъ Богъ
Боярскимъ дочерямъ!
Выросли онѣ на сливочкахъ,
А уводятъ ихъ на сыворотки.

9.

Я бы не садился на коня
Ради боярскихъ дочерей:
Велика боярская слава,
Но мало хорошихъ качествъ.

10.

Пей, бояринъ, не охуждай
Напитокъ (1) бѣдняка!
Напитокъ бѣдняка
Сочится сквозь чурбанъ.

11.

По причинѣ людей я не могу ѣхать
Чрезъ боярскій дворъ:
Нѣтъ у меня такого коня,
Каковъ у боярскаго сына.

(1) Проточная вода.

12.

Лабак милю Дѣву лудзу,
Не баяру даудз-турошу:
Даудз Дѣвіня рока бія,
Не баяра клетіна.

13.

Сівенс сілі не іздэде,
Ка тас каю не ѣцела;
Баярс кану не іздэера,
Ка набагу не апсмоя.

Кунгс.

1.

Дзэру алу, дзэру меду,
Не ацдзэру падомінь:
Лай ставея падоміньш
Ар кунгѣм яруна.

2.

Кундзіням кунгам бут,
Баліням—араям;
Кундзіньш науду жвадзіная,
Баліньш—майзес габалінь.

3.

Скалі дег свечу виз',
Свечу віс не ваяг;
Кунгі—мані балелінь,
Кунгу віс не ваяг.

4.

Кунгу дель, кунгу дель,
Гаю яуна таутінас;
Ні вел ѣту маршас дель,
Ні—балта балелінь.

5.

Звѣдзен звѣдзе баліням
Аранѣ кумелінь:

12.

Лучше я буду просить милаго Бога,
Чѣмъ богатаго боярина:
Много есть (т. е. добра) въ рукѣ Божіей,
А не въ боярской клѣти.

13.

Поросенокъ не опорознитъ корыта,
Чтобъ не стать туда ногами;
Бояринъ не выпьетъ чаши,
Чтобъ не осмѣять бѣднаго.

Господинъ.

1.

Пью я пиво, пью я медъ,
Но не пропиваю разума:
Пусть хранится разумъ
На бесѣду съ господами.

2.

Господинъ долженъ быть господиномъ,
А мой братецъ—пахаремъ;
Господинъ потряхиваетъ деньгами,
А мой братецъ -кускомъ хлѣба.

3.

Лучина горитъ вмѣсто свѣчей,
Свѣчей ненадобно;
Господа—мои братцы,
Господъ ненадобно.

4.

Изъ-за господъ, изъ-за господъ
Я пошла молодою въ чужіе люди;
Не пошла бы я еще ни ради невѣстки,
Ни ради бѣлоснѣжнаго братца.

5.

Ржа ржутъ у братца
Рабочіе кони

Кунгі валяс вѣн не ляве
Дарит лѣлус тирумінюс.

6.

Эс бут саву сірму зіргу
Далдарѣм ашкаустис:
Айз кунгѣм не дрикстею,
Айз веца балеліня.

7.

Эс грібею науду сѣт,
Кунгу дѣль не дрикстею;
То ар'лабі не зінаю,
Вой дигст науда, вой не дигст?

8.

Ган пазіну браля масу:
Пілні піркстї гредзенінь;
Ган пазіну кунга ріяс:
Пілні ваджі спрігулінь.

9.

Рѣт сауліте рѣтедама,
Дод мумс свѣту вакарінь;
Баргі кунгі дарбу дод,
Не дод свѣта вакарінь.

10.

Кас кайтея лѣлкунгам
Ар лѣлматі не гулѣт?
Ляудіс сѣну ноплявушї,
Саметушї каудзітѣ.

11.

Касейѣт гарус касус,
Вісі пѣцї балеліні:
Лай шкѣт кунгі вецус вирус,
Лай не сута ріяс култ.

12.

Ай, кундзінь, баярінь,
Не шаут манї вакара:

Господа не позволяютъ
Дѣлать большія запашки.

6.

Я бы подковалъ талерами
Своего гнѣдаго коня:
Но не осмѣливался, боясь господъ,
Боясь старшаго братца.

7.

Я хотѣлъ сѣять деньги,
Но не осмѣливался, боясь господинъ;
И того еще хорошо не зналъ,
Ростутъ ли деньги, или нѣтъ?

8.

Я ясно отличаю братнину сестру:
У ней всѣ пальцы унизаны кольцами;
Я ясно отличаю господскую ригу:
Тамъ всѣ гвозди увѣшаны цѣпами.

9.

Совсѣмъ заходитъ солнышко,
Предлагая намъ святой вечеръ;
А суровые господа предлагаютъ намъ работу,
Не даютъ святаго вечера.

10.

Отчего великому господину (помѣщику)
Не спасть съ великою госпожею (помѣщицею)?
Люди (крестьяне) косятъ сѣно,
Мечутъ его въ стоги.

11.

Кашляйте продолжительнымъ кашлемъ
Всѣ мои пять братьевъ:
Пусть господа сочтутъ васъ за стариковъ,
Пусть не посылаютъ молотить на гумно.

12.

Ой, господинъ, бояринъ,
Не наказывай меня вечеромъ:

Шаут рита, сауліте,
Лай сауліте гаужі рауд!

13.

Кундзіньш ая раудадамс
Гарам ману рудзу лауку,
Ёраудзійс рудзу лауку,
Ка ўдені лигоям.

14.

Вацётс сака уз вацёша:
„Ман діжана лигавінь!“
— Велис тев деве тік діжану,
Ка там мёжу араям!

15.

Ка наці, вацёті,
Земнёка казас?
Кадс велс айзгая
Вацёша казас?

16.

Аші, аші зиле дзёд,
Уз акменя лёкадама:
Бўс кунгём кара ёт,
Не гулёт спілвеньос.

17.

Ай, ляутіны, не смейёт,
Ка эс кунга вёрга ёму:
Кунгі дзен, ман яёт
Гаужайм асарам.

18.

Кунгі, кару не целёт,
Мазі мані балеліны:
Не яудая бруняс нест,
Ней тёрауда зобенінь.

19.

Нацёт, ляудіс, скатайтёс,
Каді ёрмі тирума:
Пёці какы арклу вілка,
Вацётс ара раудадамс.

Наказывай меня по утру, на солнышко,
Пусть солнышко горько плачетъ!

13.

Господинъ ѣдетъ плача
Мимо моей ржаной нивы,
Увидавъ, что моя ржаная нива
Волнуется, какъ вода.

14.

Нѣмецъ говоритъ нѣмцу:
„У меня красавица жена!“
— Чертъ тебѣ дастъ такую красавицу,
Какая у пахаря ячменя!

15.

Зачѣмъ ты пришелъ, нѣмецъ,
На крестьянскую свадьбу?
Кой чертъ идетъ
На нѣмецкую свадьбу?

16.

Поспѣшно, поспѣшно поетъ синица,
Подпрыгивая на камнѣ:
Господамъ нужно будетъ идти на войну,
А не спать въ перинахъ.

17.

Ой, люди, не смѣйтесь,
Что я иду на господскую барщину:
Гонятъ меня господа, я должна идти,
Обливаясь горькими слезами.

18.

Господа, не начинайте войны,
Молоды еще мои братцы:
Они не могутъ нести ни кольчуги,
Ни стальнаго меча.

19.

Идите, люди, смотрите,
Какое диво на полѣ:
Пять кошекъ тянутъ плугъ,
Нѣмецъ пашетъ плача.

20.

Кас кайш кунга сулайнім
Не лигомот, не грезмот?
Кунга пѣші, кунга сеглі,
Кунга дайлс кумеліньш!

20.

Отчего не блаженствовать, не нѣжиться
Господскому лакею?
Для него господскім стремена, сѣдло,
Господскій красавецъ конь!

Вагьаріс, стараста.

1.

Вай, вагьар', старастінь,
Тавас мазас каманіняс!
Кур ту варі патс сѣдѣт,
Кур вѣл мелюс визінат?

2.

Дѣвіньш дева мус' кунгам
Клібу каю вагьаріті;
Не варея гравюс лѣкт,
Ней панакт дарбінѣкус.

3.

Садерам, вагьаріт,
Курш мейтіню дабусім?
Тев, вагьар, сика науда,
Ман бій бѣріс кумеліньіс.
Лидз, вагьарс, науду скайті,
Ман мейтіня кумелâ!

Старостa.

1.

Ой, староста, староста,
Что за крохотныя у тебя сани!
Гдѣ ты можешь помѣститься самъ,
Гдѣ еще развозить клеветы?

2.

Богъ далъ нашему господину
Хромоногаго старосту;
Онъ не могъ перепрыгивать рвовъ,
Догнать работниковъ.

3.

Бьемся объ закладъ, староста,
Кто (изъ насъ) возьметъ дѣвицу?
У тебя, староста, мелкія деньги,
У меня карій конь.
Пока ты, староста, будешь отсчитывать деньги,
Дѣвица уже будетъ на моемъ конѣ!

Калис.

1.

Саймєнѣка мейтінâм
Каâм гâя прецєнѣкі;
Эс—набага калпоніте,
Ман âй калтус кумеліню.

2.

Валеліньі мані саупа:
„Масінь—калпа лигавінь.“
— Вой, балінкі, калпа лайме
Удені посликусі?

Работникъ.

1.

Къ хозяйскимъ дочерямъ
Пѣшкомъ приходятъ сваты;
Я—бѣдная работница,
Ко мнѣ пріѣзжаютъ на подкованныхъ коняхъ.

2.

Братья меня обзываютъ:
„Сестрица—жена работника.“
— Но, братцы, развѣ счастіе работника
Въ воду кануло?

Калшіням тира майзе,
Ражанс бêра кумеліньш!

4.

Эй, масінь, і пѣ калпа,
Я тев калис гадіâс:
Калшіньш саву лигавінь,
Ка пукыіті даріная.

6.

Сіла земе ман арама,
Калшоніте прецеяма;
Кас ман деве âрас земі,
Кас—багату мâтес мейту?

7.

Калшіньш ньêма калшоніті,
Аудзекніте—аудзекніті;
Тêва дêлі—мâтес мейтас:
І дерêт пѣдерея.

У работника чистый хлѣбъ,
Красавецъ карій конь!

4.

Ступай, сестрица, и за работника,
Если тебѣ попадется работникъ:
Работникъ убираетъ
Свою жену, какъ цвѣтокъ.

6.

Я пашу землю въ лѣсу,
Беру себѣ въ жены работницу;
Кто мнѣ дастъ полевую землю,
Кто—богатую дочь матери?

7.

Работникъ женится на работницѣ,
Воспитанникъ—на воспитанницѣ;
Отцовскіе сыновья—на дочеряхъ матерей:
И это совершенно кстати.

Ѣбавѣтс, бандінѣкс.

1.

Банденѣкі рудзус сêя
Діжа-целя маліна;
Уз целіню зѣді біре,
Зінаâс—наудас рудзі.

2.

Банденѣка рудзу лаукс
Вільньо целя маліна;
Я Дѣвіньіс лаймі дôс,
Эс ѣдішу то майзіті.

3.

Старастіня мейта бію,
Бандінѣка—лигавіня;
Не мŷжам не зінаю,
Ка сŷтія дарбенѣкус.

Вольный человѣкъ (бобыль).

1.

Вольные люди сѣютъ рожь
На краю большой дороги;
Цвѣтки сыплются на дорогу,
Они понимаютъ, что это рожь на продажу.

2.

Ржаная нива вольнаго человѣка
Волнуется на краю дороги;
Если Богъ пошлетъ мнѣ счастіе,
Я буду ѣсть этотъ хлѣбъ.

3.

Я старостина дочь,
Жена вольнаго человѣка;
Я никогда и знать не знаю,
Какъ посылаютъ работника.

4.

Кад эс бію бандінѣкс,
Ман бій кѣцас цепурітес:
Дів' цаунітес, дів' сескіня,
Валта йера плік-цепуре.

4.

Когда я былъ вольнымъ человѣкомъ,
У меня было пять шапокъ:
Двѣ куньи, двѣ хорьи,
И одна изъ тонкаго барашка.

5.

Кур ââті, бандінѣкі,
Зида пушкі земі слаука?
— Гобземам вѣна мейта,
Тас âям лŷкотѣс.

5.

Куда ѣдете, вольные люди,
Шелковые кисти метутъ у васъ землю?
— У Гобзема одна дочка,
Ѣдемъ ее посмотрѣть.

6.

Манс баліньш—бандінѣкс,
Йй ражану кумелінь:
Зилем сеглі, зѣд ѣмаві,
Âболайніс кумеліньіс.

6.

Мой братецъ—вольный человѣкъ,
Онъ ѣздитъ на конѣ-красавцѣ:
Сѣдло изъ бисеру, цвѣтетъ узда,
Самъ конь въ яблокахъ.

7.

Яуні пуйші-банденѣкі,
Ко аугдамі не дарія!
Піца васка каманіняс,
Ѣŷдз сіла вâверіті;
Зелта грôжус айзгрôжоя,
Лай не скрêя эглайне.

7.

Чего не дѣлали
Молодцы—вольные люди, когда росли!
Плели восковыя сани,
Запрягали въ нихъ лѣсную бѣлку;
Взвозживали ее золотыми возжами,
Чтобы она не убѣжала въ лѣсъ.

8.

Яуні пуйші-бандінѣкі,
Кур паліка ŷсу бандас?
Ŷсу бандас іскŷпея
Сŷраâ табакâ.

8.

Молодцы—вольные люди,
Во что обратился вашъ вольный трудъ?
Вашъ вольный трудъ
Выкуренъ въ горькомъ табакѣ.

ж) Роды и предметы занятій.

Малтуве, малшана.

1.

Эй, мâмінь, малтувê,
Апрауг савас малейіняс.
— Дурвіс, лôгі вâлâ стâв,
Нау не вѣнас малейіняс...

Жерновая комната, молотье.

1.

Войди, матушка, въ жерновую комнату,
Навѣсти своихъ мололщицъ.
— Двери, окна растворены,
Нѣтъ ни одной мололщицы...

Сукайѣт, сеглойѣт,
Валеліны, кумелінюс!
Дзенайтѣс пѣц масіняс!..
— Ю, ю вісу дѣну,
Узай вѣну аугсту калну;
Аугста кална галіна
Ѣраудзію лѣлу цѣму.
Пѣсалаужу шаутру клѣпі,
Лайжу цѣма сѣтиалѣ.
Сасатрука цѣма суны;
Ізтек цѣма дзелтанітес.
Дівас мані пашу веда,
Треша—ману кумелінь.
Ѣвед ману кумелінь
Залю ньѣдру сталітѣ.
Ѣвед пашу істаба,
Пацель ман лѣпас крѣслу,
Павелк ман мелн' галдіню,
Узлѣк Дѣва мѣластіню,
Паснѣдз балтас бікьерітес.
Лѣк ман ѣст, лѣк ман дзерт,
Лѣк дѣндусі падусѣт.
Ні эс ѣду, ні эс дзѣру,
Пѣц масіняс дзидамѣс.
— Ѣд ун дзер, не бѣда!
Шепат бус юс' масіня...
Шаі—віна камбарѣ
Сѣд пѣ галда ракстідама,—
Сѣд пѣ галда ракстідама,
Балтс аутіньш галвіна!..

2.

Аугста кална галіна
Тауту дѣла малтувіте;
Тур дзѣдая мус' масіня,
Ка зиліте заріна.

Вычищайте, осѣдлайте,
Братья, коней!
Догоняйте сестрицу!..
— Ѣхалъ, ѣхалъ я цѣлый день,
Поднялся на высокую гору;
На верху высокой горы
Увидѣлъ я большое село.
Наломалъ я охопку прутьевъ,
Сталъ бросать ими подъ село.
Переполошились сельскія собаки;
Выбѣгаютъ сельскія красавицы.
Двѣ повели меня самого,
Третья—моего коня.
Вводятъ моего коня
Въ стойло изъ зеленыхъ камышей.
Самого вводятъ въ комнату,
Подаютъ мнѣ липовый стулъ,
Придвигаютъ черный столъ,
Разставляютъ божьи дары,
Подаютъ бѣлыя чаши.
Просятъ меня ѣсть, просятъ меня пить,
Просятъ опочить полуденнымъ сномъ.
Я ни ѣлъ, ни пилъ,
Гоняясь за сестрицей.
— Ѣшь и пей, не безпокойся!
Здѣсь-же найдется ваша сестрица...
Въ этой—другой комнатѣ
Она сидитъ въ пяльцахъ,—
Она сидитъ въ пяльцахъ,
На головѣ у ней бѣлый платочекъ!.. (1).

2.

На верху высокой горы
Жерновая комната суженаго;
Тамъ поетъ наша сестрица,
Какъ синичка на вѣточкѣ.

(1) *Бѣлый платочекъ* имѣетъ здѣсь значеніе *чепчика*, какъ символа того, что дѣвица стала *замужнею*.

3.

Ак ту Дѣвс! эс атраду
Таутâм яуну мâмальінь;
Та дзѣдая малтувê,
Ка бут' ôтра ѣталѣінь.

4.

Эй, мâмінь, малтувê,
Лидзін савас малейіняс:
Лѣц лѣло пѣ мазас,
Лай тек вѣглы дзірнавіняс.

5.

Гулі, мана лигавіня,
Я кауніня тев невайд!
Гайлы дзѣд лактінâ,
Мâмальіня—малтувê.

6.

Эс атраду сâв' мâсіню
Свêту риту малтувê;
Эс падеву дѣвпалигу,
Віня слаука асаріняс.

7.

Лѣлас мейтас малті гâя,
Ман мазо лидзі веда;
Не тâс мані малті веда,
Веда дзѣсму дарінâт.

8.

Малѣт смалку рита мâлі,
Діві яунас малейіняс;
Мâтей кауна не дарâт,
Мâте вѣсу мѣлотая.

9.

Дзірнавіняс прѣцаяс,
Кад ѣрауга малейінь:
— Ак ту Дѣвс, ну гулешу
Балту мілту купіна!

3.

То-то радость! я нашла
Въ чужихъ людяхъ молодую матушку;
Она поетъ въ жерновой комнатѣ,
Словно другая невѣстка.

4.

Ступай, матушка, въ жерновую комнату,
Уравняй своихъ молольщицъ:
Ставъ большую съ маленькою,
Чтобы легко катились жернова.

5.

Спи, моя жена,
Если у тебя нѣтъ стыда!
Пѣтухи поютъ на насѣстѣ,
Матушка—въ жерновой комнатѣ.

6.

Я нашелъ свою сестрицу
Въ праздничное утро у жернововъ;
Я говорю ей—Богъ вспомочь,
А она утираетъ слезы.

7.

Взрослыя дѣвицы отправляются молоть,
Меня—маленькую берутъ съ собой;
Не для молотья онѣ меня берутъ,
А берутъ для того, чтобы пѣсни пѣть.

8.

Мелите тонко утреннее мелево,
Двѣ молодыя молольщицы;
Не причините срама вашей матушкѣ,
Матушка угощаетъ гостей.

9.

Жернова радуются,
Когда увидятъ молольщицу:
— Вотъ-то радость, теперь я буду лежать
Въ сугробѣ бѣлой муки!

10.

Мал, мâсінь, цѣк малдана,
Апслаук глужі дзірнавіняс:
Лай не сака свеша мâте:
„Лача дарбу даріюсі!“

11.

Лабак гâю вѣна малт,
Не ар брâля лигавіньь:
Ман тек свѣдрі мату-гал,
Віняй свâркі мугурâ.

12.

Ўдентіньш, акментіньш,
Манас варас віліцейіньі:
Ўденс тâлі авотâ,
Акменс брâля малтувê.

13.

Аші рâву брâля дзірнас,
Лай тâс плиса габалѣм;
Тауту—лѣньі рітінаю,
Лай пѣтіка мўдіням.

14.

Дѣла мâте ізсіяя
Рупу ману малюміню;
Кад ту пате, сіятая,
Сасагрѣсту сѣналâс!

Кулшана.

1.

Култ, ріяс кўлейіньі!
Малт, мâля малейіньі!
Нокўлуші, самалуші,
Пѣцелѣт мâмальіню.

2.

Кўлейі, култ!
Малейі, малт!

10.

Мели, сестрица, мо сколько бы ты не намолола,
Обмети чисто жернова:
Пусть не говорить чужая мать:
„Медвѣжее дѣло дѣлала“

11.

Лучше пойду одна молоть,
Чѣмъ съ своею невѣсткою:
У меня потъ катится по волосамъ,
А у ней надѣтъ кафтанъ.

12.

Вода, камень,
Они губятъ мою силу:
Вода далеко въ источникѣ,
Камень въ братниной жерновой комнатѣ.

13.

Скоро я верчу братніе жернова,
Чтобы они разлетѣлись въ куски;
Но тихо качу жернова чужихъ людей,
Чтобы хватило ихъ на всю жизнь.

14.

Свекровушка просѣеваетъ
Мое грубое мелево;
Чтобъ тебѣ самой—просѣевательницѣ
Завернуться въ шелуху!

Молоченье.

1.

Молотить, молотильщики!
Молоть, мольщики!
Когда отмолотите, смелете,
Тогда разбудите матушку.

2.

Молотильщики, молотить!
Мольщики, молоть!

Эс пацс гулêт
Ар лигавіню!

3.

Залю рудзу рію кулю,
Заль-озола спрігуліньш;
Не ціх аугсті не пацêлю,
Вет діжені рибеâс.

4.

Спрігулінь, кôка-бêрис,
Ту ман кауну падаріні:
Эс грібею култі ѣт,
Ту ѣкріті клайѣнâ.

5.

Кулѣт, мейтас, кулѣт, мейтас,
Каушу âзі вакарâ;
— Не бêда ту, âзіт,
Эс мейтâм памелою!

6.

Не бêда, мâмальіня,
Мані вѣну туредама:
Нокулусі, малті гâю,
Самалусі—друвінâ.

7.

Сикі вѣн, мазі вѣн
Кунга ріяс кулейіні;
Цітс пакріте салміньôс,
Цітс—йêкулас кулітê.

Вêрпшана, шупшана ун адішана.

1.

Вêрпѣт, мейтас, пакуліняс,
Лай мâміня лінус вêрп:
Мâте мâк смалкі вêрпт,
Гарус лайст паведѣнус.

А я самъ спать,
Съ молодою женою!

3.

Я молотилъ сырую рожь,
У меня былъ цѣпъ изъ сыраго дуба;
Не высоко я его подымалъ,
Но онъ громко стучалъ.

4.

Цѣпъ, деревянное дитя,
Ты посрамилъ меня:
Я хотѣлъ идти молотить,
Ты упалъ въ покрывало.

5.

Молотите, дѣвицы, молотите, дѣвицы,
Я заколю вамъ козла вечеромъ;
— Не бойся ты, козликъ,
Я обманула дѣвицъ!

6.

Не тревожься, матушка,
Что держишь меня одну:
Отмолотивъ, я пойду молоть,
А смоловши—на поле.

7.

Все невидные, все маленькіе,
Молотильщики господской риги;
Одинъ падаетъ въ солому,
Другой на соломенный снопъ.

Пряденье, вышиванье и вязанье.

1.

Прядите, дѣвицы, паклю,
Пусть матушка прядетъ ленъ:
Матушка умѣетъ тонко прясть,
Вытягивать длинныя нитки.

2.

Вѐрнѣт, мейтас, пакуліяс,
Не бâзѣт пу̂нітѐ:
Атрадис яуні пуйні,
Купеліяс бародані.

3.

Лѣлас мейтас лінус вѐрне,
Мѐс—мазас—пакуліяс;
Лѣлас мейтас креклус ауде,
Мѐс—мазас—паладзіяс;
Лѣлас мейтас таутâс гâя,
Мѐс—мазас—панâкшиьбс.

4.

Смалкі вѐрпу, маз ліяіню,
Вайруміня грібедама,—
Ка варету свешус ляуде
Ар мігліню аппіглот.

5.

Шу̂тен-шу̂ва шу̂вайіня,
Вѐртен-вѐра вѐрайіня;
Шу̂ваяй дѣгу тру̂ка,
Вѐраяй—дзипаріню.

6.

Цу̂к-ацтіня, авін-раджі,
Тѣ мейтâм лѐті ракстї;
Вісі ракстї гана лѐті,
Пашас—слінькьес—не мâцас.

7.

Кôделяс спрѐсліте
Па наму данцоя:
Таутіняс айзведа
Спрâдайіню.

2.

Придите, дѣвицы, пряжу,
Не прячьте ее въ пупѣ:
Найдутъ ее молодцы,
Задавая корнъ лошадямъ.

3.

Взрослыя дѣвицы прядутъ ленъ,
А мы—маленькія—пряжу;
Взрослыя дѣвицы ткутъ рубашки,
А мы—маленькія—простыни;
Взрослыя дѣвицы идутъ въ чужіе люди,
А мы—маленькія—въ поѣзжанки.

4.

Я тонко пряду, мало льна,
Хочу, чтобъ было побольше,—
Чтобъ можно было отуманить
Чужихъ людей.

5.

Прилежно шьетъ швея,
Прилежно вышиваетъ вышивальщица;
У швеи недостаетъ нитокъ,
А у вышивальщицы—гаруса.

6.

Свиной глазъ, бараньи рога,
Это для дѣвицъ легкіе узоры;
Да и всѣ узоры легки,
Но сами—лѣнивицы—не учатся.

7.

Кудельное веретено
Пляшетъ по комнатѣ:
Чужіе люди увели
Пряху.

8.

Варбте тек на целінь,
Вѐрпайіняс мекледама:
— Крит, варбстіте, цель-мала!
Таут' айзведа вѐрпайіню.

8.

Веретено бѣжитъ по дорогѣ,
Отыскивая пряху:
— Падай у дороги, веретено!
Пряху увели чужіе люди.

9.

Вѐрпу, вѐрпу кодельінь,
Граужу саусу гарозінь;
Не тецею цѣміна,
Гардуміня мекледама.

9.

Пряду, пряду я кудель,
Грызу сухую корку;
Не бѣгаю къ чужимъ людямъ
Искать сластей.

10.

Не адію райбу цімду
Без дзѐлтану дзипарінь:
Лай ауг манс арайіньш
Дзелтанѣм матіньѣм.

10.

Я не вяжу пестрыхъ рукавицъ
Безъ желтой шерсти:
Пусть ростетъ мой пахарь
Съ золотистыми волосами.

11.

Таутѣшам цімдус аду,
Лаука зѣдѣм пушкодама:
Лай тас мані та милея,
Ка мил бітес лаука зѣдус.

11.

Я вяжу рукавицы для суженаго
Съ узорами полевыхъ цвѣтовъ:
Пусть онъ полюбитъ меня такъ,
Какъ любятъ пчелы полевые цвѣты.

12.

Мауц, балінь, балтус цімдус,
Ѣвед масіню данціна̂т:
Лай масай балтас авіс,
Вісу мужу дзивойот.

12.

Надѣвай, братецъ, бѣлыя рукавицы,
Веди плясать сестрицу:
Пусть водятся у сестрицы бѣлыя овцы
Въ теченіи всей ея жизни.

13.

Аду цімдус, аду зекьес,
Неб зс аду баліням?
Баліням цімді, зекьес
Тауту мейтас пурінâ.

13.

Вяжу я рукавицы, вяжу носки,
Но развѣ я для брата вяжу?
Для брата рукавицы, носки
Въ приданомъ суженой.

14.

Вай, Дѣвінь, ко дарішу,
Паті наце тауту мейта?

14.

Ой, Боже, что стану дѣлать,
Сама ко мнѣ идетъ суженая?

Пате дева райбус ціндус,
Пате—зида нездаудзінь.

Вілнане.

1.

Вія ман, бія ман,
Вêл ваяг, вêл ваяг;
Вія ман пѣцас сакшас,
Вêл девіню ваядзея.

2.

Манас балтас вілнанітес,
Ціта иса, ціта гара:
Невайд манас мâмальіняс,
Кас тâс лидзас лидзіная.

3.

Манас балтас вілнанітес
Дзипаріню не панеса;
Вêл баліны лѣлійс
Зелтѣм стŷрус калдінâт.

4.

Пушко, мâте, савас сакшас,
Лай стâв манас непушкотас:
Курас земес таутас âя,
Тâ пушкошу вілнанітес.

5.

Балті зѣді абелей
Папувітес малінâ;
Та не бія абеліте,
Та—сêрдѣнес вілнаніте.

6.

Ко, мâмінь, мêс далâм?
Тêвс ар дêлу земі дала.
Эй, мâмінь, клêтінâ,
Далі балтас вілнанітес,
Далі балтас вілнанітес,
Ваді мані таутінâс!

Сама даетъ мнѣ пестрыя рукавицы,
Сама предлагаетъ шелковый платочекъ.

Покрывало.

1.

Есть у меня, есть у меня,
Но еще нужно, еще нужно;
Есть у меня пять покрывалъ,
Но еще нужно девять.

2.

Мои бѣлыя покрывала,
Одно короче, другое длиннѣе:
Нѣтъ болѣе моей матушки,
Которая бы сравняла ихъ.

3.

Мои бѣлыя покрывала
Не умѣщаютъ въ себѣ даже одной шерсти;
Но братья еще похваляются
Золотомъ оковать углы.

4.

Украшай, матушка, свои покрывала,
Пусть мои стоятъ безъ украшенія:
Откуда пріѣдутъ чужіе люди,
Согласно съ тѣмъ я буду украшать свои покрывала.

5.

Бѣлѣютъ цвѣты у яблони
На краю пахатнаго поля;
Но это не яблонь бѣлѣется,
Это—покрывало сироты.

6.

Что, матушка, мы будемъ дѣлить?
Отецъ съ сыномъ дѣлитъ землю.
Ступай, матушка, въ клѣть,
Дѣли бѣлыя покрывала,
Дѣли бѣлыя покрывала,
Провожай меня въ чужіе люди!

Крекліс.

1.

Шӯй, мâсінь, ман крекліню
Но угунс дзіркстелітес:
Лай дег нагі тауту мейтай,
Ману креклу мазгайôт.

2.

Шӯй, мâмінь, ман крекліню
Девінâм вилітêм;
Девітâ вилітê
Лѣц ман гудру падôмінь!

3.

Пус-виріня эс пазуду
Ар то слінку лигавінь:
Смука цауню цепуріт',
Мелнс крекліньіс мугурâ.

4.

Жêлумâ эс не вару
Уз мâсіню раудзітѣс:
Тą стайгая мелну креклу,
Нопелейшу вайнадзінь.

5.

Эс ѣдеву балту креклу
Саваи сѣна плâваям:
Лай тас лидзі лигоâс
Лидз ар балту дâболтіню.

6.

Кур ту аугі, тауту дêлс,
Ка эс теві не редзею?
Ганôс таву креклу шуву,
Гар ôзолу мêродама.

7.

Ауд', мâміня, ман крекліньюс
Эзеріня платумінь:

Рубашка.

24.

Шей мнѣ, сестрица, рубашку
Изъ огненной искорки:
Пусть обожжетъ себѣ руки моя суженая
При полосканьи моей рубашки.

2.

Шей, мнѣ, матушка, рубашку
О девяти швахъ;
А въ девятый шовъ положи
Для меня мудрый совѣтъ!

3.

Я теряю половину своего достоинства
Чрезъ свою лѣнивую жену:
У меня красивая кунья шапка,
А ношу грязную рубашку.

4.

Отъ жалости я не могу
Смотрѣть на свою сестрицу:
Она ходитъ въ грязной рубашкѣ,
Въ плѣснѣвѣломъ вѣнкѣ.

5.

Я дала бѣлую рубашку
Своему сѣно-косарю:
Пусть онъ бѣлѣется
Наравнѣ съ бѣлымъ клеверомъ.

6.

Гдѣ ты выросъ, молодецъ,
Что я тебя не видала?
Ходя за стадомъ, я шила для тебя рубашку,
Примѣривая ее къ дубу.

7.

Тки, матушка, для меня рубашки
Шириною съ озеро:

Эс редзею тауту дѐлу
Ôзоліня ресиумінь.

Я видѣла молодца
Толщиною съ дубъ.

З а б а к і.

Маніс дѐль ту, таутѣті,
Не аунѣс забакôс:
Тик манам прâтіням,
Аунѣс кâрклу визітѐс.

С а п о г и.

Ради меня ты, молодецъ,
Не надѣвай сапоговъ:
Если придешься по моему нраву,
Тогда обувайся хоть въ лозовые лапти.

К у р п е с.

1.

Паші брâлы сав' мâсіню
Целтін-цѐле лѣлумâ:
Аугстас курпес шу̂діная,

Плату пірка вайнадзінь.

2.

Пар пу̂ріню не бѐдаю,
Кад курпітес кâйінâ;
Кад таутѣтс пу̂ра праса,
Эс курпітес клабінаю.

3.

Шу̂й ман курпес, курпенѣк,
Шу̂й ар зелта лапінâм:
Лай эс вару тауту дѐлу
Ар кâйіню кайтінâт.

Б а ш м а к и.

1.

Собственные свои братья
Прибавляютъ росту своей сестрицѣ:
Они шьютъ для нея башмаки съ высокими каблуками,
Покупаютъ для нея широкій вѣнокъ.

2.

Я не обращаю вниманія на приданое,
Когда у меня на ногахъ башмаки;
Когда суженый спрашиваетъ о приданомъ,
Я постукиваю башмачкомъ.

3.

Шей мнѣ башмаки, башмачникъ,
Шей ихъ съ золотыми листочками,
Чтобъ я могла дразнить
Ножкою молодца.

Ц е п у р е.

1.

Цепур', мана цепуріте,
Мейтас свѣста ѣвѣнâ!
Пар цепурі не бѐдату,
Каут дабуту свѣдейіню.

2.

Мейтас ману цепуріті,
Ка бітітес апліпушас;

Ш а п к а.

1.

Шапка ты моя, шапочка,
Дѣвица забросила тебя на черемуху!
Но я бы не обращалъ вниманія на шапку,
Если бы только достать ту, которая ее забросила.

2.

Дѣвицы, какъ пчелки,
Облепили мою шапку;

Вой та мана цепуріте
Сакду меду апседота?

3.

Невелт нак баліням
Скайста цаунес цепуріте:
Дажу пакті ісгулея
Смалка прѣжу сіліна.

4.

Крит' земе, гул земе,
Мана цауню цепуріте:
Ка не тіке тауту мейта
Па манац пратіням!

Кара-вирс.

1.

Аші, аші зиле дзѣд
Браля нама пакаля.
— Тец, масінь клаусітѣс,
Каду вѣсті зил' атнесе?
— Зил' атнесе таду вѣсті:
Баліням кара ѣт,—
Баліням кара ѣт
Айспушкоту цепуріті.
— Тец, масінь, дарзіна,
Пушко браля цепуріт!
— Дзѣдадама айспушкою,
Раудадама павадію.
— Рауд, масінь, вой не рауд,
Вайрс ту мані не редзесі!..
Я ту мані не сагайд,
Сагайд ману кумелінь,—
Сагайд ману кумелінь
Пар девіняс васаріняс,—
Пар девіняс васаріняс,
Ѣвас зѣду лайціна.

Ужели моя шапка
Медомъ напитана?

3.

Нелегко досталась братцу
Красивая кунья шапка:
Не одну ночь онъ проночѣвалъ
Въ молодомъ сѣснякѣ.

4.

Валась на землю, лежи на землѣ,
Моя кунья шапка:
Зачѣмъ не досталась мнѣ суженая
По моему нраву!

Воинъ.

1.

Поспѣшно, поспѣшно поетъ синица
За братниннымъ домомъ.
— Бѣги, сестрица, послушать,
Какую вѣсть принесла синица?
— Синица принесла эту вѣсть:
Брату идти на войну,—
Брату идти на войну
Въ разукрашенной шапкѣ.
— Ступай, сестрица, въ цвѣтникъ,
Разукрась братнину шапку!
— Я убрала его шапку, распѣвая,
Но проводила его со слезами.
— Плачь, сестрица, или не плачь,
Но больше ты меня не увидишь!...
Если ты не дождешься меня,
То ожидай моего коня,—
То дежидай моего коня
Чрезъ девять лѣтъ,—
Чрезъ девять лѣтъ
Въ ту пору, когда цвѣтутъ черемухи.

Вайцайѣт ю кумеля,
Кур паліка ãйейіньш?
— Тур паліка ãйейіньш,
Кур гуль вирі, ка озолі;
Кур зобінус сãртѣш краўй,
Цепурітес каудзêм нет...
Тас не бія стундес лайка,
Діві упес асню тек,—
Діві упес асню тек,
Треша—гауду асарінь!..

2.

Ган пазіну сав' бãліню,
Кара-відý лигоям:
Пѣці пушкі цепурê,
Сешас звайгзнес зобінã.
Но цепурес гайсма ауса,
Но зобіна сауле лѣце;
Зіла-мелна гайсма ауса,
Йо саркана сауле лѣце.

3.

Гатавс бію кара-вирс,
Гатавс кара-кумеліньш.
Тас дѣніняс вѣн гайдію,
Кад кьейзерс зіню дôс.
Ну ãтнãце трãматіня!
Тýдаль сêжу кумелã.
Кумелã сêдедамс,
Атаскату атпакаль,—
Атаскату атпакаль,
Кас пêц мані гаужі рауд?
Рауд манс тêвс, рауд мãміня,
Лигавіня вêл вайрак,—
Лигавіня вêл вайрак
Пар вайнага ньêмумінь;
Мамальіня гаужі рауд
Пар шýполя кãрумінь.

Спрашивай тогда у коня:
Гдѣ остался всадникъ?
— Такъ остался всадникъ,
Гдѣ лежатъ мужи, какъ дубы;
Гдѣ изъ сабель складываютъ костры,
Изъ шапокъ мечутъ стоги...
Не пройдетъ и часа времени,
Двѣ рѣки текутъ кровью,—
Двѣ рѣки текутъ кровью,
А третья—горькими слезами!..

2.

Я узнала своего братца,
Красующагося посреди войска:
На его шапкѣ пять кистей,
На мечѣ шесть звѣздъ.
Отъ шапки его свѣтъ занимается,
Отъ меча восходитъ солнце;
Сине-багровъ занимается свѣтъ,
Въ блескѣ восходитъ солнце.

3.

Я былъ воинъ наготовѣ,
Наготовѣ былъ мой боевой конь.
Я ожидалъ только того дня,
Когда царь оповѣститъ.
Вотъ пришла грамота!
Тотчасъ сѣлъ я на коня.
Сидя на конѣ,
Я оглянулся назадъ,—
Я оглянулся назадъ,
Кто по мнѣ горько плачетъ?
Плачетъ батюшка, плачетъ матушка,
Но больше всего—молодая жена,—
Но больше всего—молодая жена
За снятіе вѣночка;
Горько плачетъ матушка
За повѣшанье колыбели.

Ка бут' тада бривестіба
Но дѣм кара вірснѣкѣм,
Эс веет лидзі литавінь:
Лидз пат Прушу робежѣм:
Лай редзету литавінь,
Када дзиве золдатам...
Скротіс, лодес дзѣд, ка бітес,
Ап то ману цепуріт;
Плінтес думіі ѣт, ка мігла,
Ап то ману аугумінь;
Вел тас асайс зобеніньш
Уз галвіняс ліденея!

4.

Лемпу тѣвам пѣці делі,
Не вѣнс не гріб кара ѣт.
Апшу мейта сегло зіргу,
Гріб пар лусті кара ѣт.
Апсеглоя кумеліню,
Пѣйож зелта зобенінь.
— Ар Дѣвіню, тѣвс, маміня,
Яунакѣ балеліньі!..
Іаай эс пірму бірзі,
Ка бітіте дзѣдадама;
Іаай эс отру бірзі,
Сатик' кару каройям.
Эс падеву Дѣв-палигу
Кара виру вірснѣкам.
Сака кара солдатіньі:
„Тас не бія мус баліньш...
„Мѣру, мѣру шаі земе,
„Нева вайра найдінѣку!..
„Ай, масінь, атпакаль,
„Годе тѣву, мамальінь!
„Тев пѣдер тева земе,
„Тев—бѣрѣ кумеліньі;
„Грожі тев бій салоціті,
„Кумеліньш иссукатс.

Если бы была такая воля
Отъ военныхъ начальниковъ,
Я бы повелъ съ собой свою молодую жену
До самыхъ Прусскихъ границъ:
Пусть бы посмотрѣла моя молодая жена,
Каково солдатское житье...
Дроби, пули поютъ, какъ пчелы,
Вокругъ моей шапки;
Ружейный дымъ стелется, какъ туманъ,
Вокругъ моего роста;
А еще острый мечъ
Летаетъ надъ моей головою!

4.

У Лемпова пять сыновей,
Ни одинъ не хочетъ идти на войну.
А дочь Апшы сѣдлаетъ коня,
Хочетъ съ радостью идти на войну.
Она сѣдлаетъ коня,
Препоясываетъ себѣ золотой мечъ.
— Прощайте, батюшка, матушка,
Прощайте младшіе братья!..
Я проѣхала первое пространство,
Какъ пчелка распѣвая;
Проѣхала второе пространство,
Повстрѣчала сраженіе.
Говорю—Богъ на помочь
Главному начальнику войска.
Заговорили воины:
„Это не нашъ братъ...
„Миръ, миръ въ этой странѣ,
„Нѣтъ болѣе враговъ!..
„Поѣзжай, милая, назадъ,
„Чествуй батюшку, матушку!
„Твое достояніе—отцовская земля,
„Отцовскіе каріе кони;
„Тамъ для тебя сложатъ возжи,
„Вычистятъ коня.

„Кас лоцис, кас глаудис
„Кара вира-солдатай?!

5.

Пате мâте саву дêлу
Кара-виру сатайсія:
Апвілкусі брûнус свâркус,
Пêйôж зелта зôбенінь.

6.

Кâда сірдс тай мâтей,
Пате дêлу карâ сûта:
Пате вілка брûнус свâркус,
Йôж' терауда зôбенінь,
Сегло бêру кумелінь,
Сак': „Дêлінь, тев яâй
Ѣнайдиѣку пулціна!"

7.

Та сація мâмальіня,
Ман галвіню глаудідама:
„А, дêліню, а, деліню,
„Кур крітіс тава галва?
„Вой Польôс, вой Лêйшôс
„Вой ûденс дібіна?"

8.

Лабак мані карâ кава,
Не целіня маліна:
Мâсіняй лѣла слава,
Карâ каутс бâлеліньш.

9.

Эс карâ ізѣдамс,
Рикстi дûру паварте.
Я та ауга, я зальоя,
Гайдâт маніс пâраям;
Я не ауга, не зальоя,
Не гайдâт пâраям.

„А вна будетъ складывать возжи, гладить коня
„Для воина-солдата?!

5.

Сама мать изъ своего сына
Готовитъ воина:
Одѣвъ его въ пестрый кафтанъ,
Препоясываетъ ему золотой мечъ.

6.

Какое сердце у этой матери,
Она сама посылаетъ своего сына на войну:
Сама одѣваетъ его въ пестрый кафтанъ,
Препоясываетъ ему стальной мечъ,
Сѣдлаетъ для него каряго коня,
Говоритъ: „Сынокъ, ты долженъ ѣхать
Противъ вражьяго полчища!"

7.

Такъ говорила мнѣ матушка,
Гладя мою голову:
„Ахъ, сынокъ, ахъ, сынокъ,
„Гдѣ падетъ твоя головушка?
„Въ Польшѣ ли, въ Литвѣ ли,
„Или на днѣ рѣки?„

8.

Пусть меня лучше убьютъ на войнѣ,
Чѣмъ на дорогѣ (разбойники):
Велика будетъ слава для сестрицы,
Когда братъ будетъ убитъ на войнѣ.

9.

Отправляясь на войну,
Я втыкаю въ землю лозу у воротъ.
Если она будетъ рости, зеленѣть,
Ожидайте моего возвращенія;
Если же она не будетъ рости, зеленѣть,
Не ждите моего возврата.

10.

Эс кара айзѣдамс,
Лигавіняй року деву;
Пѣбірст ман пілна сауя
Лигавіняс асарам.
— Сірснінь, мана лигавінь,
Кур бій ман теві лікт?
Лидзі вест эс не вару;
Жел атстат шаі пусе!

11.

Эс кара ган дайзѣту
Пар яуно балелінь,
Кад тѣ мані вайнадзіны
Кара-віду не спидету.

12.

Кара-вира лигавінь
Накті мѣга не гулея,
Кара-зіргу бародама,
Кародзіню ракстідама.

13.

Кара-вирі бедайс,
Асінайня гайсма ауа;
— Не беда, кара-вірс,
Судработа сауле лец!

Арайс.

1.

Ко грібі, масіня,
Пар вайнадзіню?
Вой грібі, масіня,
Балтаяс авіс?
— Не грібу, не грібу,
То пашай дѣзган.

10.

Отправляясь на войну,
Я подалъ руку молодой женѣ;
Налилась у меня полная горсть
Слезами молодой жены.
— Душа моя, молодая жена,
Куда мнѣ дѣть тебя?
Съ собой вести не могу;
А здѣсь оставить жалко!

11.

Я бы пошла на войну
За младшаго братца,
Если бы только не блестѣли
Посреди войска мои вѣночки.

12.

Жена воина
Не спитъ ночью,
Задавая кормъ боевому коню,
Вышивая узорчатое военное знамя.

13.

Встревожились войны,
Кровавая заря предъ разсвѣтомъ;
— Не тревожтесь, воины,
Серебристымъ восходитъ солнышко!

Пахарь.

1.

Что хочешь, сестрица,
За вѣночекъ?
Не хочешь ли, сестрица,
Бѣлыхъ овецъ?
— Не хочу, не хочу,
Ихъ у самой довольно.

— Вой грібі, масіня,
Райбаяс говіс?
— Не грібу, не грібу,
То пашай дѣзган.
— Вой грібі, масіня,
Бераю зіргу?
— Не грібу, не грібу,
То пашай дѣзган.
— Вой грібі, масіня,
Лін' арайіню?
— То грібу, то грібу,
Та ман невайд!

2.

Парі, парі пар упіті,
Пар то пашу дзілюмінь,
Тирас майзес мекледама,
Дайля пуйша-арайінь!

3.

Тев, масінь, даудз баліню,
Дод ман вѣну арайінь;
Эс ню тевіс мильі лудзу
Відайо балеліню.

4.

Эс—масіня, ту—масіня,
Мумс абам балеліні;
Митосім балелінюс,
Бус абам арайіні.

5.

Ман маміня аукледама,
Апсолія дрейманям;
Цік лікдама шуполе:

„Гул, дрейманя лигавінь!"
Пате кріту раудадама
Пѣ арая кайінім.

— Не хочешь ли, сестрица,
Пестрыхъ коровъ?
— Не хочу, не хочу,
Ихъ у самой довольно.
— Не хочешь ли, сестрица,
Карихъ коней?
— Не хочу, не хочу,
Ихъ у самой довольно.
— Не хочешь ли, сестрица,
Пахаря льна?
— Его хочу, его хочу,
Его у меня нѣтъ!

2.

Черезъ (брошусь), черезъ рѣку,
Черезъ самую глубь,
Ища чистаго хлѣба,
Красавца-пахаря!

3.

У тебя, милая, много братьевъ,
Дай мнѣ одного пахаря;
Я усердно у тебя прошу
Средняго братца.

4.

Я—сестрица, ты—сестрица,
У обѣихъ изъ насъ есть братья;
Помѣняемся братьями,
Будутъ у обѣихъ у насъ пахари.

5.

Матушка, убаюкивая меня,
Обѣщала меня токарю;
Каждый разъ, когда укладывала меня въ колыбель (прибавляла):
„Спи, суженая токаря!"
Сама я упала со слезами
Къ ногамъ пахаря.

6.

Грісе мате ман айзаўдзіт
Ар пуйшêм не рунат;
Эс рунашу, ман ваят
Смалку ліну арайіня.

7.

Каут зінату то сêтіню,
Кур аут манс арайіньш,
Ар балоді айзсўтіту
Пâрі балту вілнанішу,—
Пâрі балту вілнанішу,
Трешу балту паладзіню:
Лай мâміня вêту тайса,
Лай ражані аудзіная.

8.

Дажу рейз то пуйсіті
Ар кайіню кайтінаю;
Не дôмаю, не церею
То бўт ману арайінь.

9.

Та ман тик мêжу друва
Дзелтанâм вâршінâм;
Тас ман тик арайіньш
Дубляйнâм кайінâм.

10.

Арайс, манс арайіньш
Арь судраба калнінâ;
— Лайд, Дêвіньі, зелта трепес,
Лай эс несу лаунадзінь!

11.

Эс пўріню не дарію,
Кунга дêла гайдідама;
Ко бўс ман ну дарит,
Ну атâя арайіньш?

6.

Матушка хотѣла мнѣ запретить
Разговаривать съ молодцами;
Я буду разговаривать, мнѣ нужно
Пахаря тонкаго льна.

7.

Если бы я знала то село,
Гдѣ ростетъ мой пахарь,
Я бы послала туда съ голубемъ
Пару бѣлыхъ покрывалъ,—
Пару бѣлыхъ покрывалъ,
Третью бѣлую простыню:
Пусть матушка стелетъ постель,
Пусть хорошо воспитываетъ пахаря.

8.

Не разъ я этого молодца
Дразнила ножкою;
Не думала я, не гадала,
Что онъ будетъ моимъ пахаремъ.

9.

Нравится мнѣ ячменная нива
Въ золотистыхъ колосьяхъ;
Нравится мнѣ пахарь,
Съ грязными ногами.

10.

Пахарь, мой пахарь
Пашетъ на серебреной горѣ;
— Спусти, Боже, золотую лѣстницу,
Чтобы я могла снести ему полдникъ!

11.

Я не изготовляла приданаго
Въ ожиданіи господскаго сына;
Что стану дѣлать теперь,
Теперь пріѣхалъ пахарь?

12.

Не дôд', дѣвс, не вêл', лайме,
Забакôс арайінь:
Пѣдер там балтас зекьес,
Пѣдер яунас пасталіняс.

13.

Арайіны, эцетайі,
Дзенѣт гарас, платас вагас:
Иса бія ші васара,
Земі дзѣд лакстігала.

14.

Дзиво гудрі, ман' мâсіня,
Таутіняс айзгâюсі:
Пацел крêслу, ноауй кâяс
Савам майзес араям!

15.

Дзѣдадама вѣн стайгаю
Вірс то тауту новадіню:
Атрадусі лабу земі,—
Лабу майзес арайінь.

16.

Лаба, лаба ші васара,
Не тік лаба іздевêс:
Арайс арклу салаузія,
Гану мейта—арайінь.

17.

Не дод', дѣвс, не лѣц, лайме,
Мелну галву арайінь!
Дôд, дѣвінь, лѣц, лаймінь,
Дзелтанѣм матіньѣм!

18.

Мелна-санта ман матіны,
Заля-зида матшініте;
Гудрай дêла-мâміняй
Ауклêт ману арайінь!

12.

Не дай, боже, не вели, судьбина,
Пахаря въ сапогахъ:
Ему кстати бѣлые носки,
Кстати новыя пастолы (¹).

13.

Пахари, боронователи,
Пашите длинными, широкими бороздами:
Коротко будетъ это лѣто,
Низко поетъ соловей.

14.

Живи умно, моя сестрица,
Ушедши въ чужіе люди:
Подай стулъ, разуй ноги
Своему хлѣбо-пахарю.

15.

Распѣвая я расхаживаю
По землѣ чужихъ людей:
Я нашла хорошую землю,—
Хорошаго хлѣбо-пахаря.

16.

Хорошо, хорошо было это лѣто,
Но не такъ хорошо оно кончилось:
Пахарь изломалъ соху,
А пастушка—пахаря.

17.

Не дай, боже, не попусти, счастье,
Пахаря съ черною головою!
Дай, боже, положи, счастье,
Его съ золотистыми волосами!

18.

Изъ чернаго бархата у меня волоса,
Изъ зеленаго шелка у меня ленточка для волосъ;
Умной матери сыновей
Воспитывать моего пахаря!

(¹) *Пастолы*—родъ кожаной обуви, на подобіе лаптей изъ лыку.

19.

Арт, арт, балеліны,
Не звеют Даугава!
Звею намс та не скан,
Ка—арая істабіня.

19.

Пахать, пахать, братья,
А не рыбу ловить въ Двинѣ!
Изба рыбака не такъ полна веселья,
Какъ изба пахаря.

Лайва.

1.

Лиго, лайва, уз ўденя,
Уз арая мейтінім!
Араям скайстас мейтас,
Зегьелішу аудейіняс:
Вѣна вѣрпа, ôтра ауда,
Треша зиду шкетерея.
— Дô', мâмінь, то мейтіню,
Куря зиду шкетеря.
Я не дôсі тâс мейтіняс,
Эс номіршу бѣдінис.
Кур ûс мані глабасѣт,
Бѣдіцâс номірушу?
Саркан' рôжу дâрзінâ,
Зам рôзішу лапінâм.
Тур ізауга купла рôзе
Девіньѣм жубурѣм.
Тур тецея трис мейтіняс
Ікритінюс пушкотѣс.
Вѣна сака: „Рауй рôзіті!"
Ôтра сака: „Не вар раут!"
Треша сака, ставедама:
„Та ір пуйша двѣселіте...
„Та ір пуйша двѣселіте,
„Мейту бедâс номіруша!"

Лодка.

1.

Покачивайся, лодочка, на водѣ,
Покачивайся въ сторону дочерей пахаря!
У пахаря красавицы дочки,
Ткачихи парусовъ:
Одна прядетъ, другая тчетъ,
Третья сучитъ шелкъ.
Дай мнѣ, матушка, ту дочку,
Которая сучитъ шелкъ.
Если ты не дашь мнѣ той дочки,
Я умру съ кручины.
Гдѣ вы меня похороните,
Когда я умру съ кручины?
Въ цвѣтникѣ пунсовыхъ розъ,
Подъ розовыми листочками.
На томъ мѣстѣ выростетъ пышная роза
О девяти вѣтвяхъ.
Туда будутъ приходить три дѣвицы
Каждое утро украшаться.
Одна скажетъ: „Сорви розу!"
Другая отвѣтитъ: „Нельзя срывать!"
Третья присутствующая скажетъ:
„Это душа молодца...
„Это душа молодца,
„Который умеръ съ кручины по дѣвицѣ!"

2.

Ѣсаседу лайвінâ
Пѣ діжана тѣва дѣла;
Атаскату атпакаль,
Кас пѣц мані гаужі рауд?

2.

Усѣлась я въ лодочку
Съ красавцемъ-отцовскимъ сыномъ;
Оглянулась назадъ,
Кто по мнѣ горько плачетъ?

Рауд маміня маліна
Ар діна масіня.
Не масіняс мані рауд,
Рауд скайста вайнедзінь.
— Не раудѣт ѣс, масіняс,
Эс вайнагу атстеллешу
Ар вецо балеліню,
Ар яуно дѣверстіню,
Ар яуно дѣверстіню
Зобеніня галіня!

3.

Ар баліню ѣсасѣду
Сава зѣду лайвіня;
Рига ман гайсма ауса,
Вацземе сауле лѣца.

4.

Дрейяс-коку лайву дару,
Абі галі судработі;
Нау лайвіня ѣдені,
Яу славіте Вацземе.

5.

Ко ту гайді, ѣша лайва,
Витоліня ѣніня?
— Зѣмеліша вѣю гайду,
Но маміняс—ірейіня.

6.

Тец, лайвінь, дей, лайвінь,
Неба ѣра целмі ауга?
Лидума целмі ауг,
Кур арайі арклус лауж.

7.

Агрі дзѣда гайгаліняс,
Агрі капу лайвіня.
Яу атраду Лейшу мейту,
Айэ Даугавас велейот.

Плачетъ на берегу матушка
Съ двумя сестрицами
Не по мнѣ плачутъ мои сестрицы,
Онѣ плачутъ по красивомъ вѣночкѣ.
— Не плачьте, сестрицы,
Я вамъ назадъ пришлю вѣночекъ
Съ старымъ братцемъ,
Съ молодымъ деверемъ,
Съ молодымъ деверемъ
На кончикѣ сабли!

3.

Я сѣлъ вечеромъ
Въ свою цвѣтистую лодочку;
Въ Ригѣ у меня свѣтало
А въ Нѣметчинѣ солнце восходило.

4.

Я строю лодочку изъ полированнаго дерева,
У ней оба конца высеребрены;
Еще на воду не спущена лодочка,
А слава уже въ Нѣметчинѣ.

5.

Кого ты ждешь, ясеневая лодка,
Въ тѣни ивы?
— Жду сѣвернаго вѣтра,
Отъ матушки—гребца.

6.

Бѣги, лодочка, несись лодочка,
Развѣ въ морѣ пни ростутъ?
Пни ростутъ на пасѣкѣ,
Гдѣ пахари ломаютъ свои сохи.

7.

Рано запѣли ныри,
Рано я сѣлъ въ лодочку.
Уже я засталъ Литвинку,
Которая полоскала бѣлье за Двиной.

Ѣнет' валі ўдені,
Ѣньем' пашу лайвіна.

Дайла мейта лайву іра
Пар' эзеру дзѣдадама:
Саютусі сав' баліню,
Сав' майзітес арайінь.

9.

Ко, баліны, дарісім,
Рінда лайвас сагрѣзуші?
Мўресім гразну пілі
Даугавіняс маліна.

10.

Эс бій лайвас тайсітайс,
Рокат мані ўрмала;
Сак' лайвіня, ўцедама:
„Те гуль манс тайсітайс.“

Дравінѣкс.

1.

Шкірѣт целю, рўмейѣт,
Дравінѣка мейту веда:
Зида декы мугура,
Васка курпес кайіна.

2.

Дравінѣка тас деліньш,
Бішу спарну цепуріте;
Малейіня та мейтіня,
Ашутейс вайнедзіньш.

3.

Шкіту саулі узлецам
Гар озола заріньѣм:
Дравінѣка деліням
Васка цімді роціна.

Я бросилъ ее колотушку въ воду,
А саму ее взялъ въ лодочку.

8.

Дѣвица красавица ѣдѣтъ въ лодочкѣ
Черезъ озеро съ пѣснію:
Она прослышала о своемъ миломъ,
О своемъ хлѣбо-пахарѣ.

9.

Что станемъ дѣлать, братцы,
Поставивъ въ линію лодки?
Станемъ сооружать пышный замокъ
На Двинскомъ берегу.

10.

Я лодочный мастеръ,
Закопайте меня на морскомъ берегу;
Катясь мимо, скажетъ лодочка:
„Здѣсь покоится мой мастеръ.“

Пчеловодъ.

1.

Дайте дорогу, сторонитесь,
Ведутъ дочку пчеловода:
Она въ шелковыхъ покрывалахъ,
Въ восковыхъ башмакахъ.

2.

Это сынъ пчеловода,
На немъ шапочка изъ пчелиныхъ крылышекъ;
Молольщица эта дѣвица,
У ней вѣночекъ въ пыли.

3.

Я думала, что солнце восходитъ
Черезъ дубовыя вѣтви:
Это сынъ пчеловода
Въ восковыхъ рукавицахъ.

4.

Ôзолс тâя па Даугаву
Ар вісâм бітітêм;
Діві яуні дравінѣкі
Тек па малу раудадамі.

4.

Дубъ плылъ по Двинѣ
Со всѣми пчелами;
Два молодыхъ пчеловода
Бѣжали (за нимъ) по берегу плача.

Плява.

1.

Касѣт сѣну, кам ваяга,
Ман сѣніня не ваяга:
Ман сѣніня пѣкасусі
Тауту дêла мâмальінь.

2.

Плявіна эс пазіну
Нетікліша плâвумінь:
Балтаям дâболам
Галі вѣн нокапаті.

3.

Пляунѣт, брâлы, пурва плявас,
Лай стâв личі неноплаути:

Лай масіня пŷру шува,
Па лицiті ганідама.

4.

Дів плявіняс эс ноплâву
Саркана дâболтінь;
Дôд, Дѣвіны, сілту саулі,
Лабу вêю калтейôт!

5.

Дâболайна та плявіня,
Забакайні плâвайіны;
Кад ман бŷду та плявіня,
Тâс плявіняс плâвайіні!

Лугъ.

1.

Грабте сѣно, кому нужно,
Мнѣ сѣна ненадобно:
Для меня нагребла сѣна
Свекровь въ чужихъ людяхъ.

2.

Я отличила на лугу
Гдѣ косилъ недолукій:
У бѣлаго трилистника
Одни головки срѣзаны.

3.

Косите, братья, болотные луга,
Пусть остаются некошенными рѣчные изгибы:

Пусть сестрица шьетъ приданое,
Пася стадо въ рѣчныхъ изгибахъ.

4.

Я скосила два луга
Краснаго трилистника;
Дай, Боже, теплое солнышко,
Хорошій вѣтеръ для просушки!

5.

Это клеверный лугъ,
На немъ косари въ сапогахъ;
Если бы мой былъ этотъ лугъ,
И косари этого луга!

6.

Калнâ таутас сѣну пиїве,
Лей біра даболтіньш:
Текошâ упітê
Іскаптіняс баліная.

7.

Пѣдер плява, кад нопляута,
Йо пѣдер, кад сакаста;
Пѣдер мейта ар вайнагу,
Йо пѣдер, кад ноньемта.

8.

Пате маку сѣну пляут,
Пат'—іскапті балінâт;
Тік вѣн лудзу тауту дѣлу,
Кас самет каудзітê.

9.

Пляунѣт сѣну, бâлеліны,
І манâм готінâм,
Камêр ман Дѣвіньш дôс
Саву сѣна плâвайінь.

10.

Бâлту крекляу эс велею
Саваи сѣна-плâвами:
Ка гульбітс грôзіîс
Сѣна звâлас галінâ.

11.

Ціту сѣну пляутін плâву,
Ціту мету каудзітê:
Лигавіняй сімт' телішу,
Ман девіны кумеліны.

Друва.

1.

Эс палиду лидумінь
Па лидума галіняи:

6.

Чужіе люди косятъ сѣно на горѣ,
Трилистникъ падаетъ въ долину;
Они бѣлятъ свои косы
Въ быстро-текущей рѣкѣ.

7.

Хорошо для луга, когда онъ выкошенъ,
Но еще лучше, когда съ него убрано сѣно;
Хорошо для дѣвицы, когда она въ вѣнкѣ,
Но еще лучше, когда съ нея снятъ вѣнокъ.

8.

Я сама умѣю косить сѣно,
Сама умѣю бѣлить косу;
Объ одномъ только прошу молодца,
Чтобы онъ сметалъ его въ стогъ.

9.

Косите сѣно, братцы,
И для моихъ коровушекъ,
Пока не пошлетъ мнѣ Богъ
Собственнаго косаря.

10.

Я вымываю чистую рубашку
Для своего сѣно-косаря:
Чтобъ онъ плавалъ какъ лебедь
Между покосами.

11.

Это сѣно спѣшу косить,
Другое мечу въ стогъ:
У молодой жены сто коровъ,
А у самого девять коней.

Живо.

1.

Я дѣлалъ пасѣку
Рядомъ съ пасѣкою:

Лай ѣт мана лигавінь
Но друвінас друвінâ.

2.

Друва ѣму, друва теку,
Друвас целю дарінаю:
Вісі мані друвас целы
Судрабіню візіная.

Пусть идетъ моя молодая жена
Изъ жнива въ жниво.

2.

На жниво иду, на жниво спѣшу,
Убираю дороженьку къ жниву:
Всѣ мои дороженьки къ жниву
Развозятъ на себѣ серебро.

Талка.

1

Талка ѣму, талка теку,
Талка мані айціная;
Талка дзêру меду, алу
Судрабіня бікьерêм.

2.

Бій манам бâліням
Трис талціняс васарâ:
Рудзу талка, мѣжу талка,
Апинішу шкінама.

3.

Пате талкас мâмальіня,
Раудадама вѣн стайгая:
— Даудз апêде, даудз апдзêре,
Маз дарбіня падарія.

Толока.

1.

Иду на толоку, спѣшу на толоку,
Меня приглашаютъ на толоку:
На толокѣ буду пить медъ, пиво
Изъ серебреныхъ кружекъ.

2.

У моего братца
Три толоки въ лѣто:
Толока для ржи, толока для ячменя,
Толока на собиранье хмѣлю.

3.

Сама хозяйка толоки
Расхаживаетъ плача:
— Много поѣли, много выпили,
А мало дѣла сдѣлали.

Пѣгуля.

1.

Ай, масінь, пѣгулâ
Манус сірмус кумелінюс;
Эс тев дôшу вѣну сірмі
Пар пѣгуляс âюмінь.

2.

Те гулейші пѣгулнѣкі,
Те кŷруші угунтінь;
Те дѣвіньш сілдійѣс,
Те паліціс мêтелітс.

Ночлегъ.

1.

Веди, сестрица, на ночлегъ
Моихъ пѣгихъ коней;
Я дамъ тебѣ пѣгаго коня
За то, что ты будешь водить коней на ночлегъ.

2.

Здѣсь спали ночлежники,
Здѣсь разводили огонь;
Здѣсь грѣлся богъ (1),
Здѣсь остался его плащъ.

(1) См. примѣч. стр. 73.

3.

Апкарт калну сауле тек,
Пѣгулнѣку мекледама;
Пѣгулнѣкі—гудрі вирі,
Не гуль кална галінâ.

4.

Клаусѣс, мана лигавіня,
Кур эс âшу пѣгулâ:
Кур сканѣс вара струмпе,
Кур звѣдз сірмі кумеліны.

Істаба.

1.

Сен дзірдею, ну редзею
Таутâм гразну істабінь:
Вісапкâрт сауле тек,
Зелта сѣту сіядама.

2.

Кам та базніца
Упітес мала?
— Та мŷсу бâліня
Яун істабіня;
Тур сѣд мâсіняс,
Ракстідамас.

3.

Эс узаугу бâліньос
Дрейятâ істаба;
Айзвед мані таутінâс,
Ка жагару будінâ.

4.

Ган зильота, пакарайня
Яуну мейту істабінь;
Зилес ман кâйс спѣде,
Пакарс рâве цепуріт.

3.

Солнышко бѣжитъ вокругъ горы,
Ища ночлежниковъ;
Ночлежники—умные люди,
Они не спятъ на верху горы.

4.

Слушай, моя суженая,
Куда я поѣду на ночлегъ:
Туда, гдѣ будетъ шумѣть мѣдная труба,
Гдѣ будутъ ржать пѣгіе кони.

Изба.

1.

Давно я слышала, нынѣ увидѣла
У чужихъ людей прекрасную избу:
Кругомъ катится солнышко,
Просѣевая чрезъ золотое сито.

2.

Чьи это палаты
На берегу рѣки?
— Это новая изба
Нашего братца;
Тамъ сидятъ его сестрицы,
Вышивая узоры.

3.

Я выросла среди братьевъ
Въ выточенной избѣ;
Уводятъ меня въ чужіе люди
Словно въ будку изъ хворосту.

4.

Вся въ жолудяхъ, въ повѣскахъ
Изба молодыхъ дѣвицъ;
Жолуди давятъ мнѣ ноги,
А повѣски срываютъ мою шапку.

Галдс.

1.

Ай, галдінь, ай галдінь,
Ка тев скайшкі пѣдерея:
Ап тевіи вирі сед,
Ка реснѣ озоліны.

2.

Эс седею айз галдіня,
Ман галдіньш пѣдерея;
Эс атнацу пец масіняс,
Ман масіня пѣдерея.

Креслiс.

1.

Ляужу манс тевіс бія,
Ляужу мана мамулынь:
Вой эс вѣна неляутіню,
Ман креслiня не пацела?

2.

Не целѣт ман креслiню,
Не юдзѣт кумелiню:
Ставу вѣн паставею,
Ар масiню парунаю.

3.

Лабс лабам креслу цела,
Кас пацела набагам?
Дѣвс пацела набагам,
Дѣвс—набага берніньѣм.

Пiртс.

1.

Пiртiнâ ѣ-ѣдама,
Зелта свѣду гредзенiню:
„Ньем, лаймінь, зелта зѣду,
„Не ньем ману двеселiті!“

Столъ.

1.

Ой, столикъ, ой, столикъ,
Какъ это тебѣ кстати:
Вокругъ тебя сидятъ мужи,
Какъ толстые дубы.

2.

Я сижу за столомъ,
Мнѣ принадлежитъ столъ;
Я прихожу за сестрицею,
Мнѣ принадлежитъ сестрица.

Стулъ.

1.

Люди знаютъ моего батюшку,
Люди знаютъ мою матушку;
Ужели я одна безлюдная,
Мнѣ и стула не предлагаютъ?

2.

Не подавайте мнѣ стула,
Не запрягайте для меня коня:
Я стоя постою,
Поговорю съ сестрицею.

3.

Богатый подаетъ стулъ богатому,
Кто подастъ его бѣдняку?
Богъ подастъ его бѣдняку,
Богъ подастъ его дѣтямъ бѣдняка.

Баня.

1.

Входя въ баню,
Я бросаю золотое колечко:
„Возьми, счастье, золотое колечко,
„Но не бери моей души!“

2.

Ёму лаймес піртінâ,
Айзавёру піртс дурвіняс:
Дѣвс то зіна,— міла лайме,
Вой ізгаю саулітѣ?..

3.

Лѣлс, балтс акментіньш
Піртс целіня малінâ,—
Сѣвінâм апсѐстѣс
Грўтайс дѣнінâс...

4.

Эс прѣкш савас лигавіняс
Лидз піртей тілту гриду:
Лай кайіняс не ашірка
Ар лайміню стайгайот...

2.

Вхожу я въ баню счастія,
Крѣпко затворяю за собой двери:
Богъ да счастье вѣдаютъ,
Выйду ли отсюда на солнышко?..

3.

Большой, бѣлый камень
На краю дороги къ банѣ,—
Есть гдѣ присѣсть женамъ
Въ тяжелые дни...

4.

Для своей молодой жены
Я дѣлаю мостовую къ банѣ,
Чтобъ она не обмочила себѣ ногъ,
Ходя туда со счастьемъ...

Алус.

1.

Ай, салдайс алутіньіс,
Кур тев ньемті апентіньі?
— Пѣ дѣвіня нама дурвю,
Зелта стигас галінâ.

2.

Алутінь-баленіньі,
Турі сава нама году:
Кад ізваді вѣсу-ляудіс,
Тад пасвѣді сайменѣку.

3.

Крогâ гâю алус дзѐрт,
Крогâ пуйшу лўкотѣс;
Крога-алус ган патіка,
Крога-пуйші не патіка.

4.

Алутіньі-балеліньі,
Ко вирам нодарійі?

Пиво.

1.

Ой, сладкое пивцо,
Гдѣ собранъ для тебя хмѣлекъ?
— У дверей божьяго (1) жилища
Съ золотаго стебля.

2.

Пивцо-братецъ,
Оберегай честь своего дома:
Когда проведишь гостей,
Тогда вали на землю хозяина.

3.

Я ходила въ корчму пиво пить,
Ходила въ корчму высмотрѣть молодцевъ;
Нравилось мнѣ корчемное пиво,
Но не нравились корчемные молодцы.

4.

Пивцо-братецъ,
Что ты сдѣлало съ человѣкомъ?

(1) См. примѣч. стр. 73.

Вирінъи гая на цеціню,
Цепуріті нетадаис!

5.

Алутіны-сірнгалиіті,
Неб зс таву вепунінь!
Эс нядзіну, тев атраду,
Эс номіру, тев намету.

6.

Аис гулея нуціні
Носірнуну нугуріню,
Гайда саву дзерайіню
Но Вадзенес нарэни.

7.

Яуні нуіні не зіма,
Ка ліда нейту нанальінь:
Аис каніні рэціні,
Цепуріте надуе!

8.

Пандз, Дзиг, кан пандз,
Пандз нуту бруверам:
Эйай рікну тоціній,
Кубуна нутис цеіг!

9.

Жустеи дара алутіна,
Бітуи шеа ўтенціна;
Гаддіна-тёис рауту ніка
Ар ізома дакиніна.

10.

Цирдіте алу дара
Кунаіні нейні:
Эс тоціо ніна дзиг.
Ніна ар каціу нутуре.

11.

Эс нікіте ала не дзиг.
Сиіна нірнис ніціна;

Чеснайць идетъ по дорогѣ,
Размахивая шапкою.

5.

Пиво дѣдушка,
Не одинакова у насъ долговѣчность!
Я родился, тебя нашелъ,
Умру, тебя оставлю.

6.

Пиво лежитъ въ бочкѣ,
У него посѣдѣла спина.
Онъ ждетъ себѣ пьющихъ,
Когда они придутъ изъ Нѣмецчины.

7.

Молодцы не знаютъ,
Какъ нужно просить пить дочерей:
Кружку съ пивомъ въ рукѣ,
А шапку подъ пятой!

8.

Помогай Богъ, кому помогай,
Помогай дашему пивовару:
Пусть клубится его чанъ,
Пусть пѣнится его бадья!

9.

Лучъ (?) варитъ пиво,
Бегутъ шесть ведъ:
Гаддінъ кладетъ закваску
Дубовыми вѣтвями.

10.

Жаворонокъ варитъ пиво
Въ пивномъ сѣнѣ:
Я крышку пить пивку,
А онъ мнѣ пивомъ въ спину.

11.

Я думалъ, что не буду пить пива,
Сибирь нельзя пальцы;

---

[1] Дзиг, Ліда и Гайда — имена трехъ дѣвушекъ, пропавшихъ безвестно въ Сибирской ссылкѣ.

Твицен твика сикас вâрпас,
Рейбен рейба алутіпан.

Сильно разбухаютъ мелкіе колосья,
Сильно хмѣлитъ пиво.

Дзершана.

1.

Пѣдзêрс вирс Дѣву лŷдзе,
Тікай Дѣву кайтіная;
— Лŷдз ардамс, эцедамс,
І Дѣвіньш палидзêс!

2.

Дзêріс бію, крітіс бію
Но лаба кумеліня;
Вій земіте, кас саньêме,
Кас ляудім яруна?

3.

Лигавіня, мâтес мейта,
Валді мані дзêрумâ:
Тайсі вѣту, вед гулêт,
Не лѣц валяс дендерêт!

Пьянство.

1.

Пьяный молится Богу,
Только гнѣвитъ Бога;
— Молись за сохою, за бороною,
И поможетъ тебѣ Богъ!

2.

Я выпилъ, упалъ
Съ лучшаго коня;
Меня приняла земля,
Какое дѣло толковать людямъ?

3.

Жена моя, хозяйская дочь
Унимай меня пьянаго:
Готовь постель, веди меня спать,
Не дай мнѣ воли бражничать!

Яня-дѣна.

1.

Ŷй, Ŷніті-зѣдайніті,
Петеріті-лапайніті!
Зѣдѣм Ŷня не редзея,
Петеріша—лапінâм.

2.

Палдѣс деву мâміній,
Кас Ŷніті мані ліка:
Кад атнâце Ŷня-дѣна,
Вісі Ŷні даудзіная.

3.

Кас Ŷніті ѣлигоя
Вісупірму вâкара?
Гані Ŷні ѣлигоя,
Тад арайі, эцетайі,

Ивановъ день.

1.

Ой, Иванъ-цвѣтоносецъ,
А Петръ-листоносецъ!
Изъ-за цвѣтовъ не видать Ивана,
А изъ-за листьевъ—Петра.

2.

Спасибо я даю матушкѣ,
Которая назвала меня Иваномъ:
Когда приходитъ Ивановъ день,
Всѣ меня величаютъ.

3.

Кто первые станутъ ликовать
Объ Иванѣ вечеромъ?
Первые станутъ ликовать объ Иванѣ пастухи,
Затѣмъ пахари, боронователи,

Тад вел пате саймінѣце
Паша Яню-вакара,
Паша Яню-вакара,
Яню-залес ласідама.

4.

Вігас бія Яня-залес,
Ко плуц Яня-вакара;
Вісі бія Яня-бѐрні,
Кас Яніті даудзіная.

5.

Сантенітес, балт' розітес—
Яуну мейту Яню-залес;
Зіргу стобрі, пурву грисла—
Яуну пуйшу Яню-залес.

6.

Ай, Яніті-зѣдайніті,
Ко ту веді везума?
— Мейтам веду зелта кроні,
Пуйшѣм—цауню цепурітес.

7.

Янітс наце пар гадіню
Саву бѐрну апраудзит:
Ко тѣ ѐда, ко тѣ дзѐра,
Ко ѣсея друвіна?

8.

Кас грібея балту авью,
Лай дзен авіс пѣгулâ:
Яню-накті зелта раса,
Тур айтіняс мазгайс.

9.

Не мужам не дабую,
Ко дабую Яню-накт:
Эс дабую мейтас варду,
Мейтас виту вайнедзінь.

Потомъ уже сама хозяйка дома
Въ самый Ивановъ вечеръ,
Въ самый Ивановъ вечеръ,
Собирая Ивановы травы.

4.

Всѣ Ивановы травы,
Что собираютъ въ Ивановъ вечеръ;
Всѣ Ивановы дѣти,
Которые величаютъ Ивана.

5.

Бархатцы, бѣлыя маргаритки—
Это дѣвичьи Ивановы травы;
Конскій щавель, болотная осока—
Это Ивановы травы молодцевъ.

6.

Ой, Иванъ-цвѣтоносецъ,
Что ты везешь въ возу?
— Для дѣвицъ везу золотые вѣнки,
А для молодцовъ—куньи шапки.

7.

Чрезъ годъ приходитъ Иванъ
Навѣстить своихъ дѣтушекъ:
Что они ѣдятъ, что они пьютъ,
Чѣмъ засѣваютъ они поля?

8.

Кто хочетъ бѣлыхъ овецъ,
Пусть выгоняетъ овецъ на ночлегъ:
Въ Иванову ночь золотая трава,
Въ ней будутъ умываться овечки.

9.

Вовѣкъ я не открою болѣе того,
Что открылъ въ Иванову ночь:
Я открылъ имя дѣвицы,
Дѣвицею витый вѣночекъ.

10.

Яню-накті не пазіну,
Кура сѣва, кура мейта:
І сѣвай, і мейтай
Зальш ôзола вайнедзіньш.

11.

Эс узліку тѐтіням
Ôзоліня вайнедзінь:
— Узцел, Дѣвс, тѐтіням
Лабас бітес дâрзінâ!

12.

Ѣшу, ѣшу Яню-накт
Уз бâліню алус дзерт;
Я не дôс алус дзерт,
Ѣшу мѣжус новâляшу.

13.

Не гулею Яню-накт,
Гâй телішу апвактѐт:
Яню-накт раганіняс
Пулцітѣс пулціâс.

14.

Кас дôс сѣра,
Там бу̂с пѣна,
Лиго, лиго!
Кас не дôс,
Там не бу̂с,
Лиго!

15.

Шкьибу, грейзу тілну тайсу
Раганâм пâрі скрѣт:
Лай тас саву каклу лауза
Пірмâй скрейѣнâ.

16.

Ай, мейтас, мейтас,
Глабайѣт говіс!

10.

Въ Иванову ночь не могу узнать,
Которая жена, которая дѣвица:
И на женѣ, и на дѣвицѣ
Зеленый дубовый вѣночекъ.

11.

Я возлагаю на батюшку
Дубовый вѣнокъ:
— Дай Боже, батюшкѣ
Хорошихъ пчелъ въ пчелникѣ!

12.

Пойду, пойду въ Иванову ночь
Пива пить къ братцу;
Если онъ не дастъ пива пить,
Пойду выкатаю его ячмень.

13.

Я не сплю въ Иванову ночь,
Хожу караулить своихъ коровушекъ:
Въ Иванову ночь вѣдьмы
Летаютъ стадами.

14.

Кто дастъ сыра,
У того будетъ молоко,
Лиго, лиго!
Кто не дастъ,
У того не будетъ,
Лиго!

15.

Я строю кривой, наклонный мостъ
Для перехода черезъ него вѣдьмамъ:
Пусть онѣ сломятъ себѣ шею
На первомъ шагу.

15.

Ой, дѣвицы, дѣвицы,
Оберегайте коровъ!

Рагана крӯмôс,
Слауцене рôка.

17.

Скрѣн, рагана, шкêрсу, гайсу,
Не мана сетіна:
Ман сêтіня дзелжѣм калта,
Адатâм юнті юнті!

18.

Віса зâле нозѣдея,
Папардіте вѣн незѣд;
Папâрдіте нозѣдея
Паша Яню-вакара.

19.

Эс редзею Яню-пакті
Трис саулітес узлецам:
Вѣна рудзу, ôтра мѣжу,
Трена тира судрабіня.

20.

Мêс Яніті павадам,
Пêтеріті саньемам;
Яням зіргус айзйдзам,
Пêтерам нойдзам.

Ю к у м і.

1.

І угунс не ѣдегас,
Кад нау лаба кӯрейінь;
І сайміте не дзивоя,
Кад нау лабас саймінѣцес.

2.

Мѣло, мâте, то вѣстіню,
Тас атнâце но тâлѣнес:
Не тас мӯсу майз' анêде,
Славіт' несе пасаулê.

Вѣдьма въ кустарникѣ,
Подойникъ въ рукѣ.

17.

Лети, вѣдьма, мимо, по воздуху,
А не въ мой домъ:
Мой домъ закованъ въ желѣзо,
А крыши устланы иглами!

18.

Всякая трава цвѣтетъ,
Но не цвѣтетъ только папоротникъ;
Папоротникъ цвѣтетъ
Въ самый Ивановъ вечеръ.

19.

Я видѣла, что въ Иванову ночь
Взошли три солнышка:
Одно ржаное, другое ячменное,
Третье чистаго серебра.

20.

Мы провожаемъ Ивана,
Встрѣчаемъ Петра;
Для Ивана запрягаемъ коней,
А для Петра разпрягаемъ.

С м ѣ с ь.

1.

И огонь не разгорается,
Если нѣкому его хорошо развести;
И прислуга не живетъ,
Если нѣтъ хорошей хозяйки.

2.

Угощай, матушка, этого гостя,
Онъ пришелъ изъ-далека:
Развѣ онъ съѣстъ нашъ хлѣбъ,
Онъ далеко разнесетъ объ насъ славу.

3.

Майзіт'—мана багатіб'
Плаценітс—пелна-рушкіс:
Майзе—бёрну баротая,
Плаценс—вёсу мёлотайс.

4.

Смалку малу, биделею
Баліням целя майзі:
Лай тас мані пёмінея,
Кур ёсдамс лаунадзіню.

5.

Лай дарію, ко дарію,
Пёмінім вёи дарію:
Кауті мані не редзея,
Йеле минёт пёмінея.

6.

Гаужі рауд сколас бёрні,
Грамата вердамёс:
Грамата смалкі ракстї,
Не вар дризі іласит.

7.

Лабритінь—ритіна,
Лабвакар—вакара;
Лабритінь—сёвас-мат',
Лабвакар—лигавінь.

8.

Лабак ман даудзі драугу,
Не ка даудзі найдінёку:
Драугс граугам року деве,
Найденёкс—зобенінь.

9.

Айі, мана вёгла сірдс,
Ка ту грўші нопўтёс!

3.

Хлёбъ—мое богатство,
Плаценъ (¹)—черномазъ;
Хлёбъ—кормилецъ дётей,
А плаценъ—подчиватель гостей.

4.

Я тонко молола
Для братца дорожный хлёбъ:
Чтобъ онъ вспомнилъ меня,
Гдё бы ни полдничалъ.

5.

Что я ни дёлаю,
Я дёлаю все для памяти:
Хотя меня не будутъ видёть,
По крайней мёрё вспомнятъ обо мнё.

6.

Горько плачутъ ученики,
Смотря въ книгу:
Въ книгё мелкое писмо,
Скоро нельзя прочесть.

7.

Доброе утро—утромъ,
Добрый вечеръ—вечеромъ;
Доброе утро—тебё, теща,
Добрый вечеръ—тебё, молодая жена.

8.

Лучше много друзей,
Чёмъ много враговъ;
Другъ другу подаетъ руку,
А врагъ врагу—мечъ.

9.

Ой, ты, мое легкое сердце,
Какъ ты тяжело вздыхаешь!

(¹) Обыкновенный латышскій пирогъ, сверху намазанный творогомъ,— родъ русской *ватрушки*.

Вой паредзі ляуну дѣну,
Вой нелабу райейінь?

Ужели ты предвидишь злой день
Или нехорошаго властелина себѣ?

з) Народы, города и мызы.

Крѣвс, Крѣву земе.

1.

Крустѣм калта Крѣву земе,
Ші кунгѣм ізваргота;
Цаур крустѣм сауле лѣца,
Цаур варгѣм норѣтея.

2.

Крѣвам деву сав' масіню,
Патс сев ньему Лейша мейту;
Гай Крѣвос, гай Лейшос,
Вісур ман зноті,— раді.

Русскій, Русская земля.

1.

Изъ крестовъ скована Русская земля,
А эта (1) обезсилена господами;
Чрезъ кресты восходитъ солнце,
А чрезъ господъ заходитъ.

2.

Русскому я даю свою сестрицу,
А самъ себѣ беру Литвинку;
Хожу къ Русскимъ, хожу я къ Литовцамъ,
Вздѣ мнѣ зятья,— родня.

Лейші.

1.

Пут, балінь, вара струмі
Аугста кална галіна:
Лай нак серсті тас масіняс,
Кас Лейшос ногаютас.

2.

Зс грібею Лейшу земі
Зіл' угуні дедзінат;
Тікай вѣн ѣгадаю,
Маса Лейшу робежос.

3.

Лейші, Лейші—ман' баліні,
Гарам ману сету ая;

Литовцы.

1.

Труби, братецъ, въ мѣдную трубу
На верху высокой горы:
Пусть приходятъ въ гости тѣ сестрицы,
Которыя ушли къ Литву.

2.

Я хотѣлъ выжечь Литву
Зеленымъ огнемъ;
Но вспомнилъ,
Что сестрица въ границахъ Литвы.

3.

Литовцы, Литовцы—мои братья,
Они проѣзжаютъ мимо моего дома;

(1) т. е. земля Латышей.

Мўжам Лейші палѣкат,
Я ѣкма не накат!

На вѣкъ останетесь Литовцами,
Если не зайдете въ мой домъ!

Прўші.

Данцо, ману кумелінь,
Уз тѣм Прўшѣм робежѣм;
Ізданцойс пâрвед ман
Вѣну Прўшу дзелтаніті!

Прусcаки.

Бѣги приплясывая, мой конь,
Къ Прусской границѣ;
Наплясавшись, приведи для меня
Прусскую красавицу!

Вâцземе.

1.

Ше невайд тâду кôку,
Каді кôкі Вâцземе:
Вірз акменя бêрзіньш ауга,
Зелта пôга галінâ.

2.

Эс апкалу ванадзіню,
Айзсўтію Вâцземе;
Вâцземнѣкі бринойс,
Відземс путті бруняс нес.

Рига.

1.

Рига, Рига! скайста, скайста!
Кас то скайсту даріная?
Відземнѣку сўра вара,
Пакавоті кумеліні.

2.

Сен дзірдею, ну редзею
Ригâ залю ôзолінь:
Вара сакне, зелта зарі
Судрабіня лапінâм.

3.

Сен то Ригу даудзіная,
Ну то Ригу ѣраудзію:
Вісапкâрт смілкшу калні,
Пате Ригâ ўдені.

Нѣметчина.

1.

Здѣсь нѣтъ такихъ деревьевъ,
Какія деревья въ Нѣметчинѣ:
На камнѣ ростетъ береза,
На ея макушкѣ золотая почка.

2.

Я заковалъ сокола,
Послалъ его въ Нѣметчину;
Удивляются Нѣмцы,
Что Лифляндскія птицы носятъ кольчугу.

Рига.

1.

Рига, Рига! красива, красива она!
Но кто ее сдѣлалъ красивою?
Тяжелая неволя Лифляндцевъ,
Ихъ подкованные кони.

2.

Давно я слышала, нынѣ увидѣла
Въ Ригѣ зеленый дубъ:
У него мѣдный корень, золотые сучки,
Серебреные листики.

3.

Давно славили Ригу,
Нынѣ я увидѣлъ Ригу:
Вездѣ кругомъ песчаныя горы,
А сама Рига тонетъ въ водѣ.

4.

Трис рейз Рису аптецею,
Сміл̂гам шŭті забеціньі;
Грібе мані Ригас мейтас,
Пар кундзіню патурет.

5.

Велц, сауліте, балту креклу,
Мет мелно юріна̂:
Лай велея Ригас мейтас
Судрабіня валітем!

6.

Лѣлі целы, мазі цедьі,
Віс' уз Ригу айстецея;
Лѣлі пуйші, мазі пуйші,
Віс' уз мейтам каяс ава.

7.

Талу, талу вецайс тевс
Айс Даугавас дуценея;
Саньемѣт, Ригас мейтас,
Савус балтус паладзінюс!

8.

Эс тев лŭдзу, ваверіт,
Ауд ман пукью паладзінь;
Трис гадіньі тауту делс
Рига̂ гулту калдіная.

9.

Агрі дзѣд Ригас гайльі,
Агрі седу лайвіна̂;
Лай паліка Ригас мейтас,
Апгулутас, непацелтас.

Муйжа.

1.

Дарі муйжу, балелінь,
Эс дзивот палидзешу;

4.

Три раза кругомъ я обѣжалъ Ригу
Въ сапогахъ, шитыхъ травою-метелкою;
Рижскія дѣвицы хотѣли удержать меня,
Чтобъ я остался у нихъ господиномъ.

5.

Надѣвай, солнышко, бѣлую рубашку,
Бросай грязную въ море:
Пусть полощутъ ихъ Рижскія дѣвицы
Колотя серебреными валиками.

6.

Большія дороги, малыя дороги,
Всѣ стекаются къ Ригѣ;
Взрослые молодцы, малолѣтніе
Всѣ готовятъ ноги на дѣвицъ.

7.

Далеко, далеко за Двиною
Потихоньку гремитъ дѣдушка (¹);
Уберите (съ поля), Рижскія дѣвицы,
Свои бѣлыя простыни!

8.

Я прошу тебя, бѣлочка,
Сотки для меня цвѣтистое покрывало;
Три года суженый
Куетъ для меня кровать въ Ригѣ.

9.

Рано запѣли Рижскіе пѣтухи,
Рано я сѣлъ въ лодочку;
Чтобъ остались Рижскія дѣвицы,
Какъ заснули, безъ пробужденія.

Мыза.

1.

Сооружай мызу, братецъ,
Я помогу тебѣ жить;

(¹) Громъ.

— Яу, масінь, тава муйжа
Сен гатава таутінâс.

2.

Пате муйжа калнінâ,
Муйжас вâрті лейінâ;
Ман мâміня памâція
Ар смілдзіню вірінâт.

3.

Кас ман кайт недзивôт
Ôзоліня муйжінâ:
Вісапкарт лѣпас ауга,
Відŷ—зальш ôзоліньш!

4.

Гаужі рауд муйжас мейтас,
Пар пагалму стайгадамас;
Гарâм âя прецендѣкі
Пѣ земнѣку мейтінâм.

— Твоя мыза, сестрица,
Давно уже готова въ чужихъ людяхъ.

2.

Сама мыза на горѣ,
Но мизныя ворота внизу;
Матушка научила меня
Растворять ихъ травою-метелкою.

3.

Не житье ли мнѣ
Въ дубовой мызѣ:
Вездѣ кругомъ ростетъ липа,
А въ срединѣ—зеленый дубъ!

4.

Горько плачутъ мызныя дѣвицы,
Расхаживая по двору:
Мимо проѣзжаютъ сваты
Къ деревенскимъ дѣвицамъ.

ОТДѢЛЪ ПЯТЫЙ.

МІРЪ СВЕРХЧУВСТВЕННЫЙ.

1) БОГЪ.

1.

Не тур кріте клява лапа,
Кур аугусі клявайне;
Не тур Дѣвіньш мані ліка,
Кур ляутіны даудзіная.

2.

Свѐті, Дѣвс, то вѣтіню,
Кур ѐдам, кур дзерам!
Аудзе, Дѣвс, дів' варшіняс
Вѣна салма галіна!

3.

Ка ман Дѣвс то даріту,
Ко дарія ляуні ляудіс,
Эс бут' сен пагулусі,
Зам заляс веленіняс!

4.

До', маміня, ціх додама,
Дод' ар Дѣва палидзінь:
І маміня не пѣдеве,
Кад Дѣвіньш не палидз!

1.

Не на то мѣсто падаетъ кленовый листъ,
Гдѣ онъ ростетъ среди кленовъ;
Не туда опредѣляетъ меня Богъ,
Куда предполагаютъ люди.

2.

Благослови, Боже, то мѣсто,
Гдѣ ѣдимъ, гдѣ пьемъ!
Уроди, Боже, два колоса
На концѣ одной соломинки!

3.

Если бы Богъ такъ поступалъ со мною,
Какъ поступаютъ со мной злые люди,
Я бы уже давно улеглась
Подъ зеленымъ дерномъ!

4.

Сколько бы ты ни давала мнѣ, матушка,
Давай все съ Божьимъ благословеньемъ:
И мать не надастъ,
Если Богъ не поможетъ!

2) ЛАТЫШСКАЯ МИѲОЛОГІЯ.

1.

Кур біят, дѣва дѐлі,
Досвидуші кумеліны?

1.

Гдѣ вы были, божьи сыновья,
У васъ кони въ поту?

Носвидуші, апсеглоті?
Дѣва дѐлі кумелінюс
Ѣлайж зелта аплôка,—
Ѣлайж зелта аплôка,
Далѣк мані пар ганіню;
Та пѣсака далікдамі:
„Не нолауз зелта зару!“
Эс нолаужу трис зарінюс,
Патецею лейінâ...
Мекле мані миль' дѣвіньш
Ар савѣм сулайньѣм.
Атрôд мані миль' дѣвіньш
Ар савѣм сулайньѣм.
Далѣк мані миль' дѣвіньш
Пѣ савâм калпонêм.
— Эс тев лŷдзу, миль' дѣвінь,
Каду ту ман лôню дôсі?
— Эс тев дôшу зелта крôні
Судрабіня малінâм.
— Эс тев лŷдзу, миля лайме,
Кур эс віню паглабашу?
— Вакарôс гульдамâс,
Лѣц сава пагалвê!
Ритôс агрі целдамâс,
Лѣц сава галвінâ!

Въ поту, осѣдланные?
Божьи сыновья впускаютъ своихъ коней
Въ золотой загонъ,—
Въ золотой загонъ,
Велятъ мнѣ стеречь ихъ;
Даютъ мнѣ такой приказъ:
„Не ломай золотыхъ вѣтвей!“
Я сломила три вѣточки,
Убѣжала въ долину...
Ищетъ меня милый богъ
Съ своими слугами.
Находитъ меня милый богъ
Съ своими слугами.
Отдаетъ меня милый богъ
Въ число своихъ работницъ
— Спрашиваю у тебя, милый богъ,
Какое ты мнѣ дашь вознагражденіе?
— Я дамъ тебѣ золотой вѣнокъ
Съ серебреными окраинами.
— Спрашиваю у тебя, милое счастье,
Гдѣ мнѣ хранить его?
— Когда будешь ложиться спать вечеромъ,
Клади его подъ свое изголовье!
А когда будешь вставать рано утромъ,
Клади его себѣ на голову!

2.

Яуні пуйші, яунас мейтас,
Тирійѣт целя малас:
Йй дѣвіньш, брауц лайміня,
Пакрит лайнас кумеліньш!

2.

Молодцы, дѣвицы,
Убирайте края дороги:
Ѣдетъ богъ, ѣдетъ счастье,
Упадетъ конь счастья!

3.

Лêні, лêні дѣвіньш брауце
Но калніня лейінâ:
Ні трауцея рудзу зѣду,
Ні араю кумеліню.

3.

Тихо, тихо ѣдетъ богъ
Съ горы въ долину:
Отъ него не колышется цвѣтъ ржи,
Не пугаются кони пахарей.

4.

Рâні, рâні дѣвіньш брауце
Но калніня лейінâ:
Дѣвіняи рâні зіргі,
Рâнас дѣва каманіняс.

5.

Кас тур спид, кас тур виз
Віня кална галінâ?
— Миль' дѣвіньш мѣжус сêя
Судрабіня сêтавіню.

6.

Кас тас бія, кур атâя,
Ар' дýмайну кумелінь:
Кас атнесе кокѣи лапас,
Земей залю дâболтінь?

7.

Пýт' угуні, лауз скаліню,
Лайд дѣвіню істабâ:
Дѣвіньш стâв айз вâртѣи,
Носалуші кумеліны!

8.

Дарь, дѣвінь, ко не дарь,
Дарь вісѣи лидзібінь:
Кам дарь грýті узаугôт,
Там дарь вѣглы дзивойôт!

9.

Эс атраду уз целіня
Дѣва âту кумеліню:
Цаур сеглѣи сауле лêца,
Цаур ѣмаву—мêнестіньш;
Павадіняс галінâ
Аусекліньш рітіная.

10.

Кур ту ѣсі, миль' дѣвінь,
Пілнас рôкас ѣмавіню?

4.

Тихо, тихо спускается богъ
Съ горы въ долину:
Смирны божьи кони,
Безъ шума божьи сани.

5.

Что тамъ сіяетъ, что тамъ зарится
На верху той горы?
— Это милый богъ сѣетъ ячмень
Изъ серебренаго лукошка.

6.

Кто это ѣдетъ
На дымчатомъ конѣ:
Который приноситъ листья деревьямъ,
А землѣ зеленый клеверъ?

7.

Раздувай огонь, ломай лучину,
Пусти бога въ избу:
Милый богъ стоитъ за воротами,
Иззябли его кони!

8.

Что бъ ты ни дѣлалъ, богъ,
Дѣлай всѣмъ равно:
Кому дѣлаешь тяжело въ малолѣтствѣ,
Тому облегчи жизнь въ возмужалости!

9.

Я нашелъ на дорогѣ
Коня, на которомъ ѣздилъ богъ:
Чрезъ его сѣдло всходило солнце,
Чрезъ его узду—луна;
А на кончикѣ поводьевъ
Играла утренняя звѣзда.

10.

Куда ты пойдешь, милый богъ,
У тебя полны руки уздъ?

— Там дêлам зіргу дôшу,
Кам нау тêва-девейіня.

11.

Кас ѣмавус жвадзіная
Зіргу сталя пакалâ?
— Дѣвіньш цêле сêрдѣніті
Тêва дêла кумелâ.

12.

Листі, дѣва лѣтутіны,
Лай ауг лаймес дâболтіньш:
Дѣва дêла кумеліны
Сталê звѣдза неôдуші,

13.

Но дѣвіня ратус ньêму,
Тумса брауцу сêтінâ:
Клусу тек дѣва раті,
Лай не дзірд ляуні ляудс.

14.

Ляудіс ôда, ляудіс дзêра,
Дѣвс айз лôга клаусіâс,—
Дѣвс айз лôга клаусіâс,
Ар дѣвіню пѣмінêс?

15.

Дѣвіньш кâпе кумелâ,
Эс кâпсліті патурею;
Ман дѣвіньш земі дева
Пар то кâпсля туреюм'.

16.

Лу̂дзу дѣва, лу̂дзу кунгу,
Абу діву гана милы:
Но кундзіня мѣра лу̂дзу,
Но дѣвіня—веселібас.

17.

Палидз ман ту, дѣвінь!
Кадêль ман не палидз'?

— Дамъ коня тому сыну,
У котораго нѣтъ батюшки-дающаго.

11.

Кто брящаетъ уздой
За конюшнею?
— Богъ сажаетъ сироту
На коня отцовскаго сына.

12.

Падай, божій дождикъ,
Чтобъ росъ клеверъ счастья:
Ржутъ божьи кони
Въ стойлѣ безъ корма.

13.

Я бралъ у бога телѣгу,
Въ темнотѣ возвращался въ свой домъ:
Тихо катилась божья телѣга,
Чтобъ не слышали злые люди.

14.

Люди ѣдятъ, люди пьютъ,
А богъ слушаетъ за окошкомъ,—
А богъ слушаетъ за окошкомъ,
Вспоминаютъ ли также о богѣ?

15.

Богъ садился на коня,
Я поддерживалъ ему стремя;
Богъ далъ мнѣ землю
За поддержанье стремени.

16.

Прошу бога, прошу господина,
Обоихъ усердно прошу:
Отъ бога прошу здоровья,
А отъ господина мира.

17.

Помогай мнѣ, боже!
Отчего ты мнѣ не поможешь?

— Целѣс агрі, гулстѣс вѐлю,
І дѣвіньш палидзѐс.

18.

Пѣкусусі целю гаю,
Сѐжос целя малінѝ;
Ні ман вайра дѣвіньш редз,
Ні тѣ саві балеліньі!

19.

Калейс кала ю̂рмалѐ,
Ко тас кала, ко не кала?
— Дѣва дѐла йо̂сту кала,
Саулес мейтас вайнедзінь.

20.

Мелні вѐрші, балті рагі,
Даугава ньѣдрес э̂да;
Тѣ не бія мелні вѐрші,
Тѣ бій дѣва кумеліньі.

21.

Кам тѣ сірмі кумеліньі
Пѣ дѣвіня нама дурвью?
— Тѣ мѐнеша кумеліньі,
Саулес мейтас прецен̂ѣку.
Шодѣн веда саулес мейту.
Шодѣн сауле апсеглоя
Сімту бѐту кумелінь.
Дод', дѣвінь, мѐнешам
Сімт' дѐліню—а̂йейінь!

22.

Валті бія кунга дѐлі,
Ман' варітес вілцейіньі;
Вѐл йо балті дѣва дѐлі,
Ман варітес девейіньі.

23.

Кас варея то дарит—
Ю̂рас віду̂ каудзі мест?

— Вставай рано, ложись поздно,
Тогда и богъ поможетъ.

18.

Въ изнеможеніи я продолжаю дорогу,
Усаживаюсь на краю дороги;
Не видятъ меня болѣе—ни богъ,
Ни собственные свои братья!

19.

Кузнецъ куетъ на морскомъ берегу,
Но неизвѣстно, что онъ тамъ куетъ?
— Онъ куетъ поясъ для божьяго сына,
А вѣнокъ для солнечной дочери.

20.

Чорные быки съ бѣлыми рогами
Ѣдятъ камышъ въ Двинѣ;
Это не черные быки,
Это божьи кони.

21.

Чьи это пѣгіе кони
У дверей божьяго дома?
Это кони луны,
Отъ сватовъ къ солнечной дочери.
Сегодня ведутъ солнечную дочь.
Сегодня солнце осѣдлаетъ
Сто карихъ коней.
Дай, боже, лунѣ
Сто̀ сыновей-всадниковъ!

22.

Бѣлы господскіе сыновья,
Которые губятъ мою силу;
Но еще бѣлѣе божьи сыновья,
Которые даютъ мнѣ силу.

23.

Кто можетъ это сдѣлать—
Сметать стогъ посреди моря?

То дарія дѣва дѐлс,
Саулес мейту прецедамс.

24.

Дѣва дѐлі сарâйс
Ар пѐрконя вагьаріті:
Зида калні неэцеті,
Зелта пливас ненопляутас.

25.

Айз калніня ôзолініьс,
Айз ôзола эзеріньіс;
Дѣва дѐлс йôсту кâре,
Саулес мейта—вайнедзінь.

26.

Янітс кану садаузія,
Уз акменя сѐдедамс;
Дѣва дѐлс састипая
Судрабіня стипіням.

27.

Дів' свецітес ûра дега
Судрабіня луктурôс;
Тас дедзіна дѐва дѐлі,
Саулес мейту гайдідамі.

28.

Дѣва дѐлі клѐті цірта,
Зелта спâрес спâредамі;
Саулес мейта цаурі гâя,
Ка ламіня дребедама.

Лайме.

1.

Лайме гâя базніца,
Мані лидзі айцінаа.
Лайме йôза зелта йôсту,
Ман ѣдеве судрабіня.

Это дѣлаетъ божій сынъ,
Сватаясь къ солнечной дочери.

24.

Божьи сыновья поссорились
Съ старостою перуна:
Не выборонованы шелковыя горы,
Не выкошены золотыя луга.

25.

За горой дубъ,
За дубомъ озеро;
(На томъ дубѣ) божій сынъ вѣшаетъ свой поясъ,
А дочь солнца—свой вѣночекъ.

26.

Иванъ разбилъ кружку,
Сидя на камнѣ;
А божій сынъ обилъ ее
Серебреными обручами.

27.

На морѣ горѣли двѣ свѣчи
На серебреныхъ подсвѣчникахъ;
Ихъ жгли божьи сыновья,
Ожидая солнечныхъ дочерей.

31.

Божьи сыновья рубятъ клѣть,
Ставя на ней золотыя стропила;
Между ними проходитъ солнечная дочь,
Трепеща, какъ листочекъ.

Счастье (1).

1.

Счастье отправлялось въ храмъ,
Меня съ собой пригласило.
Счастье опоясывалось золотымъ поясомъ,
А мнѣ вручило серебреный.

(1) *Счастье* по-латышски женскаго рода, оттого и всѣ понятія къ нему относящіяся—рода женскаго.

Та сація ѣдôдама:
„Нес, мейтінь, ар гôдіню!“
Апса-гаужі-раудайôс,
Тôс вâрдінюс дзірдедама.
Кур эс бŷшу ноcлауцит
Савас гаудас асаріняс?
Ѣдôд ман пате лайме
Саву зида наздаудзінь.
Кур эс віню ізмазгашу,
Лаймес дôту наздаудзіню?
Пате лайме парâдія
Зелт-ушіті лейінâ.
Кур эс віню іскалтешу,
Лаймес дôту наздаудзіню?
Пате лайме парâдія
Зелта кâрті дâрзінâ.
Кур эс віню саруллешу,
Лаймес дôту наздаудзіню?
Пате лайме парâдія
Зелта руллі камбарê.
— Іскалте, саруллe,
Лѣц пŷріня дібінâ!
Кад атнâце свêта дѣна,
Тад ѣдôд араям,—
Тад ѣдôд араям
Лаймес дôту наздаудзіню.
Кад ѣдама таутінâс,
Седз ман балту вілнаніті!

2.

Іккурай дѣніняй
Сагайдію вакарінь;
Іккурай мейтіняй
Лайме шкире арайінь.

3.

Лайме ману мŷжу лêме
Пѣ абелес, пѣ лѣпіняс:
Ізаугт ман, ка лѣпіня,
Ка абеле нозѣдêт!

Такъ сказало оно, подавая его мнѣ:
„Носи, дѣвица, съ честію!“
Залилась я умильными слезами,
Когда услышала эти слова.
Обо-что мнѣ утереть
Свои умильныя слезы?
Подаетъ мнѣ само счастье
Свой шелковый платочекъ.
Гдѣ мнѣ вымыть его,
Счастьемъ данный платочекъ?
Само счастье указало
Золотую рѣченьку въ долинѣ.
Гдѣ мнѣ его высушить,
Счастьемъ данный платочекъ?
Само счастье указало
Золотой шестикъ въ саду.
Гдѣ мнѣ его выкатать,
Счастьемъ данный платочекъ?
Само счастье указало
Золотой катокъ въ комнатѣ.
— Высуши, выкатай,
Положи его на днѣ приданаго сундука!
А когда придетъ праздникъ,
Тогда вручи его пахарю,—
Тогда вручи его пахарю,
Счастьемъ данный платочекъ.
Но, уходя въ чужіе люди,
Накрой меня бѣлымъ покрываломъ!

2.

Для каждаго дня
Я дожидаю своего вечера;
Для каждой дѣвицы
Счастье опредѣляетъ пахаря.

3.

Счастье опредѣляетъ мой вѣкъ
У яблони, у липы:
Вырости мнѣ, какъ липа,
Отцвѣсти, какъ яблонь!

4.

Ко бій ман ну дарит?
Ляудіс тейца, лайме лѣдзе;
Ляудіс тейца майзес земі,
Лайме—гаудас асаріняс.
Клаусіш' лаймес лѣгумінь,
Не ляутіню тейкумінь!

5.

Катра мейта году гайда,
Тай лайміня кроні піна:
Тира зелта даріная,
Судрабіня лѣдіная.

6.

Лайме—мана вѣшня наце;
Кад эс тай креслу целю?
Эс пацелю вілнас грозу,
Лай мудіню вѣглу ліка.

7.

Лайме, лайме там делам,
Кас пѣдзіма саулітє:
Там лайміня пѣшус кала,
Судраба мерцедама!

8.

Лайме, лайме тай мейтай,
Кас пѣдзіме саулітє:
Тай лайміня сактас лея,
Судраба мерцедама!

9.

Вісі сака, вісі сака,
Ман' лайміня носликусі;
Ман' лайміня калнінâ
Сед судраба креслінâ.

10.

Ізлоцію валодіню,
Каду пате грібедама;

4.

Что мнѣ теперь дѣлать?
Люди хвалятъ, счастье воспрещаетъ;
Люди хвалятъ, что земля хлѣба,
Счастье сулитъ горькія слезы.
Послушаюсь воспрещенья счастья,
А не людскихъ восхваленій!

5.

Которая дѣвица дожидается чести,
Для той счастье плететъ вѣнокъ:
Дѣлаетъ его изъ чистаго золота,
Льетъ изъ серебра.

6.

Счастье приходитъ моею гостьею;
Но развѣ я когда ему стулъ предлагаю?
Я предлагаю ему шерстяное лукошко,
Чтобъ оно положило мнѣ легкій вѣкъ.

7.

Счастье, счастье тому сыну,
Который рождается на солнышкѣ:
Ему счастье куетъ шпоры,
Намакивая ихъ въ серебро!

8.

Счастье, счастье той дочери,
Которая рождается на солнышкѣ:
Для нея счастье отливаетъ брошки,
Помакивая ихъ въ серебро.

9.

Всѣ говорятъ, всѣ говорятъ,
Что мое счастье утонуло;
Мое счастье сидитъ на горѣ,
На серебреномъ стулѣ.

10.

Измѣняю я свою рѣчь
По своему желанію;

Аугуміня не варею—
Пар лайміняс лікумінь.

11.

Вісі гріб манас лаймес,
Не вісѣм мана лайме:
Не тѣ вісі мазгайс
Ман' майміняс удені.

12.

Ляудіс ману мужу лѣма,
Шкѣт лайміню не лемам;
Ман лайміня нолѣмусі,
Каду пате грібедама.

13.

Эй, лаймінь, ту пакрѣкшу,
Эс тавас пѣдінâс!
Не лайд мані то целіню,
Кур айзгâя ляуна-дѣна!

14.

Ізвâргусі мâтес мейта
Сед целіня маліна;
— Тец, лаймінь, пацел креслу
І варгуля - бѣрніням!

15.

Сауц лайміня, мет ар рôку,
Калніна ставедама:
Редзей мані лейіна
Ар невѣклі рунаям.

16.

Нац, лаймінь, кад эс лудзу
І басам кайінâм;
Аусі каяс—ілгі бус,—
Грут манам мудіням!

17.

Раудâт мана лайме рауд,
Раудâт—манâ мâмулынь;

Но не могу измѣнить своего роста
Вопреки опредѣленію счастья.

11.

Всѣ хотятъ моего счастья,
Но не всѣмъ мое счастье:
Не всѣ умываются
Въ водѣ моего счастья.

12.

Люди опредѣляютъ мой вѣкъ,
Думаютъ, что его не опредѣляетъ счастье;
Счастье мнѣ опредѣляетъ его,
Какой хочетъ само.

13.

Ступай, счастье, ты впередъ,
А я по твоимъ слѣдамъ!
Не пускай меня тою дорогою,
Которою ходитъ злой день.

14.

Горемычная дочь матери
Сидитъ на краю дороги;
— Бѣги, счастье, подай стулъ
И горемычному дитяти!

15.

Зоветъ счастье, машетъ рукою,
Стоя на горѣ:
Оно видитъ, что я внизу
Разговариваю съ недолукимъ.

16.

Ступай, счастье, когда я зову,
И босыми ногами;
Будешь обуваться, долго будетъ,—
Тяжелъ мой вѣкъ!

17.

Рыдия плачетъ мое счастье,
Рыдиямоя плачетъ матушка;

— Ка, лаймінь, ту раудайі,
Пате мўжа-ліцейінь?

18.

Лаймінь мана ноклѣдзѐс,
Калніна̂ ста̂ведама:
„Мейтінь ману, ѣ-аям
„Тік ва̂ вѣтіна̂!“

19.

Лайм' уз лаймес вайцаа̂с:
„Кур досам ба̂реніті?“
„Досам майзес вѣтіна̂,
„Лай не рауд дзивойот.“

20.

Эс редзею сав' лайміню
Лидз пусіті удені;
Кау ту віса носликусі
Айз мана̂м асара̂м!

21.

Цік ка̂йінис не ѣспѐру
Асаріню палтіна̂,—
Кау лайміня не кьѐрусі
Айз балтас вілнанітес!

22.

Эс савай лайміняй
Мужам лабу не вѐлею:
Кам та ману мўжу лѐма
Уз асару авотінь.

23.

Лайме га̂я аузу-лауку,
Аузу скару мѐтеліте;
Дѣвіньш га̂я рудзу-лауку,
Рудзу рѐгу цепуріте.

24.

Лайме га̂я ар нелаймі
Па вѣна̂м лайпіна̂м;

О чемъ ты плачешь, счастье,
Ты само опредѣляешь вѣкъ?

18.

Счастье мое воскликнуло,
Стоя на горѣ:
„Дѣвица моя, ты пошла
„На столь бѣдное мѣсто!“

19.

Счастье спрашивало у счастья:
„Куда отдадимъ сироту?“
„Отдадимъ ее въ хлѣбное мѣсто,
„Чтобъ она горько не плакала въ жизни.“

20.

Я увидѣла свое счастье
До половины въ водѣ;
Ахъ, если бы ты все потонуло
Въ моихъ слезахъ!

21.

Только что я не вступила
Въ слезную лужу,—
Если бы счастье не схватило меня
За бѣлое покрывало!

22.

Я ввѣкъ не пожелаю добра
Своему счастью:
Зачѣмъ оно опредѣлило мой вѣкъ
На слезномъ источникѣ.

23.

Счастье ходитъ чрезъ овсяное поле,
У него плащъ изъ овсяной шелухи;
Богъ ходитъ чрезъ ржаную нину,
У него шапка изъ иголъ ржи.

24.

Счастье ходитъ съ несчастьемъ
По одной перекладинѣ;

— Эй, лаймінь, ту напрѣкшу,
Грўд нелаймі ўдені!

— Ступай, счатье, ты впередъ,
Толкай несчастье въ воду!

Нелайме.

Нелаймите каяс ава,
Дзирас манім лидзі накт;
— Нац, лаймінь, ту мâн лидзі
Басâм кайінâм!

Несчастье.

Несчастье обуваетъ ноги,
Готовится мнѣ сопутствовать;
— Ступай, счастье, ты со мною
И босыми ногами!

Ляуна-дѣна.

1.

Дод', дѣвінь, лѣтам лит,
Ман эйот таутінâс:
Лай нолія ляуна-дѣна
Мана целя маліна!

2.

Пўра дель загт не ѣшу,
Кад не вару пѣдарит;
Лай зôг мана ляуна-дѣна,
Кам паньема мâмульінь!

3.

Ляуна-дѣна прѣцаâс,
Ка раудâт вѣн раудаю;
— Рауд ту пате, ляуна-дѣна,
Эс стайгâю дзѣдадама!

4.

Ай, ляуна ляуна-дѣна,
Кам ту мані вѣну раâні!
Раâй і ціту ціту дѣн,
Лай тѣ мані не смеâс.

5.

Ляуна-дѣна, ляуна-дѣна
Стўме мані лейінâ;
Дѣвіньш ньема нѣ роціняс,
Веде мані калнінâ.

Злой день.

1.

Дай, боже, чтобъ шелъ дождикъ,
Когда я пойду въ чужіе люди:
Пусть вмѣстѣ съ дождикомъ упадетъ злой день
На краю моей дороги!

2.

Ради приданаго я не пойду воровать,
Когда не могу наполнить его;
Пусть воруетъ для меня мой злой день,
Зачѣмъ онъ похитилъ у меня матушку!

3.

Радуется злой день,
Что я безпрерывно плачу;
— Плачь ты самъ, злой день,
А я буду расхаживать распѣвая!

4.

Ой, злой, злой-день,
Зачѣмъ ты меня одну преслѣдуешь!
Преслѣдуй и другихъ въ другіе дни,
Пусть они мнѣ не смѣются.

5.

Злой день, злой день
Толкаетъ меня подъ гору;
А богъ беретъ меня за руку
И ведетъ меня на гору.

Сауле.

1.

Пасараугу сауліте,
Ка сава маміня:
Гана сілта, гана яука,
Валодіняс вѣн не бія!

2.

Кур, сауліте, кавейѣс,
Ка ту агрі не ізлеці?
— Айз калніня кавейос,
Бареніті сілдідама.

3.

Сауліт—сілта, мамінь—яука,
Абас вѣну милюмінь:
Сауліт' сілта—сілдітѣс,
Мамінь' яука—парунат.

4.

Ай, сауліт-мамальінь,
Парадѣс ганіням:
Ганіням гара дѣна,
Кад саулітес не редзея!

5.

Сауліт', мана круста-мат',
Пар Даугаву року деве;
Не тай мірка зелта пушкі,
Не судраба ѣлоціны.

6.

Ко тѣ цѣма суны рея,
Пѣ вартѣм сатупуші?
— Сауле брауца міглас дзест
Уз судраба эзерінь.

Солнце (1).

1.

Взгляну я на солнышко,
Славно на свою матушку:
Такъ оно тепло, такъ оно мило,
Словъ только не достаетъ!

2.

Гдѣ ты медлило, солнышко,
Что рано не взошло?
— Я медлило за горою,
Согрѣвая сироту.

3.

Солнышко—тепло, матушка—мила,
Обѣ одинаково привлекательны:
Солнышко—тепло, чтобы грѣться,
А матушка—мила, чтобы поговорить.

4.

Ой, солнышко-матушка,
Покажись ты пастуху:
Длиненъ день для пастуха,
Когда не видать солнышка!

5.

Солнце, моя крестная матушка,
Она подаетъ мнѣ руку чрезъ Двину;
Не мокнутъ у него ни золотыя кисти,
Ни серебреныя повязки.

6.

Что это залаяли сельсія собаки,
Разсѣвшись у воротъ?
— Солнце ѣдетъ разгонять туманъ
На серебреномъ озерѣ.

(1) *Солнце* по-латышски женскаго рода, оттого и всѣ понятія къ нему относящіяся суть рода женскаго.

7.

Кур тецейі, саулес мейта.
Ар судраба грабекліті?
— Уз Даугавас сѣну каст
Претім рита аусекліті!

8.

Ай, сауліт', пагайд мані,
Ко эс тев пасацішу:
„Айзнес манай маміняй
„Сімту лабу вакарінь!“

9.

Сілді мані, сілта сауле,
Ман невайд сілдітая!
Мильо мані, миль' дѣвінь,
Ман невайд мильотая!

10.

Ар сауліті садерею
Лидзі клют Вацземе;
Яу сауліте Вацземе,
Вел эс юрас ликума.

11.

Нева тѣса, нева тѣса,
Ка сауліте накті гуль;
Вой рита тур узлеце,
Кур рѣтея вакара?

12.

Саргайтѣс, дѣва делі,
Шорит сауле барга леца:
Кам вакар номауцет
Саулес мейтас гредзенінь!

13.

Норѣт сауле вакара,
Ѣкрит зелта лайвіна;

7.

Куда ты бѣжишь, солнечная дочь,
Съ серебреными граблями?
— Сѣно грабить на Двинскомъ берегу
Насупротивъ утренней звѣзды!

8.

Ой, солнышко, подожди меня,
Что я скажу тебѣ:
„Снеси моей матушкѣ
„Сто вечернихъ поклоновъ!“

9.

Согрѣвай меня, теплое солнышко,
У меня нѣтъ согрѣвателя!
Люби меня, милый богъ,
Нѣтъ у меня любящаго!

10.

Я бьюся объ-закладъ съ солнышкомъ
Въ одно время поспѣть въ Нѣметчину;
Солнышко уже въ Нѣметчинѣ,
А я еще въ морскомъ изгибѣ.

11.

Неправда, неправда,
Что солнышко спитъ ночью;
Развѣ поутру оно тамъ всходитъ,
Гдѣ зашло вечеромъ?

12.

Берегитесь, божьи сыновья,
Сегодня сердито восходитъ солнышко:
Зачѣмъ вы вчера сняли
Кольцо у дочери солнца.

13.

Закатывается солнышко вечеромъ,
Упадаетъ въ золотую лодочку;

Узлец сауле ритінâ,
Палѣк лайва лигодама.

14.

Сауле піна вайнедзінь,
Витолâ седедама;
— Пін, сауліт', дод ман вѣну,
Ман лѣт таутінâс!

15.

Сауле савус кумелінюс
Юрінâ пелдінаи;
Пате сед калнінâ,
Зелта грожі роцінâ.

16.

Сауле бара менестіню,
Кам тас дѣну не спидея;
Менестіньш атбілдея:
„Тав' дѣніня, ман' наксніня."

17.

Трис дѣніняс, трис наксніняс
Саул' ар дѣву ѣнайда:
Дѣва делі номаукуші
Саулес мейтас гредзенінь.

18.

Трис дѣніняс, трис наксніняс
Дѣвс ар саулі ѣнайда:
Саулес мейта нолаузусі
Дѣва дела зобенінь.

19.

Трис дѣніняс, трис наксніняс
Дѣвс ар саулі ѣнайда:
Сауле лайде менешам
Ар судраба акментінь.

20.

Саулес мейта мазгаâс
Страуй упітес ликумâ;

Встаетъ солнышко по утру,
Остается лодочка качаясь.

14.

Солнце плететъ вѣнки,
Сидя на ивѣ;
— Плети, солнышко, дай мнѣ одинъ,
Мнѣ нужно идти въ чужіе люди!

15.

Солнце купаетъ въ морѣ
Своихъ коней;
Само сидитъ на горѣ,
А золотые возжи въ рукѣ.

16.

Солнце бранило луну,
Зачѣмъ она не сіяетъ днемъ,
Луна отвѣчала:
„Твой день, а моя ночь."

17.

Три дня, три ночи
Солнце во враждѣ съ богомъ:
Божьи сыновья сняли
Кольцо у дочери солнца.

18.

Три дня, три ночи
Богъ во враждѣ съ солнцемъ:
Дочь солнца сломала
Мечь божьяго сына.

19.

Три дня, три ночи
Богъ во враждѣ съ солнцемъ:
Солнце бросило въ луну
Серебренымъ камушкомъ.

20.

Дочь солнца купалась
Въ изгибѣ быстрой рѣченьки;

Дѣва дѣлс лукоас
Зелта каркду крунінй.

21.

Зелта гайіс водзѣдая
Даугавінас наліній,
Лай целіс саулес мейта
Зида дѣву шиетерет.

22.

Саулес мейта ўру бріда,
Вайнадзіню вѣя редзея;
— Ірѣт лайву, дѣва дѣлі,
Глабйѣт саулес дзивібіню!

23.

Сауле савас мейтас рая,
Відў гайсу ставедана:
Вѣна плану не слаудія,
Отра галду не мазгая.

24.

Цѣлѣс агрі, саулес мейта,
Мазга балту лѣпас галту:
Риту ас дѣва дѣлі.
Зелт' аболю рітінат!

25.

Вакар бія спожа сауле,
Шодѣн тада макуляйна:
Вакар спиде пате сауле,
Шодѣн—саулес калпоніте.

26.

Кам тѣ зіргі, кам тѣ раті
Пѣ саулітес нама дурвью?
— Дѣва зіргі, лайцес раті
Саулес мейтас прецендѣку.

27.

Сірмі зіргі, калті раті
Пѣ саулітес нама дурвью:

А божій сынъ подшутилъ
Изъ куста золотыхъ лозъ.

21.

Завѣлъ золотой пѣтухъ
На Двинскомъ берегу.
Чтобъ вставала дочь солнца
Сучить золотыя нитки.

22.

Дочь солнца вбродъ переходитъ море.
Видиѣется лишь ея вѣночекъ;
Гребите лодку, божьи сыновья,
Спасай жизнь солнца!

23.

Солнце бранило своихъ дочерей,
Стоя посреди неба:
Одна не мела пола,
Другая не мыла стола.

24.

Вставай рано, дочь солнца,
Вымой бѣлый липовый столъ:
Завтра пріѣдутъ божьи сыновья
Катать золотые яблоки!

25.

Вчера было яркое солнышко,
А сегодня такое туманное:
Вчера свѣтило само солнышко,
А сегодня—солнечная служанка.

26.

Чьи эти кони, чья эта колесница
У воротъ солнечнаго дома?
— Это божьи кони, колесница счастья
Отъ сватовъ къ солнечной дочери.

27.

Пѣгіе кони, кованная колесница
У дверей солнечнаго дома:

Саулес-мâте мейту деве,
Айцінь мані панакшньôс.
Ка эс ѣшу панâкшньôс,
Нау ман дайла кумелінь!

Солнечная матушка отдаетъ свою дочку,
Приглашаетъ меня въ поѣзжане.
Какъ я поѣду въ поѣзжане,
Нѣтъ у меня красавца коня!

28.

Дів' свецітес ю̂рâ дега
Дів' судраба луктурôс;
Саулес мейта клâт сêдея,
Вайнадзіню пушкодама.

28.

Двѣ свѣчи горятъ на морѣ
На двухъ серебреныхъ подсвѣчникахъ;
Около нихъ сидитъ дочь солнца,
Убирая вѣночекъ.

29.

Калейс кала дебесîс,
Ôгліс біра Даугавâ:
Дѣва дêлам пѣшус кала,
Саулес мейтай—гредзенінь.

29.

Кузнецъ куетъ на небѣ,
Уголья сыплются въ Двину:
Онъ куетъ шпоры для божьяго сына,
А для дочери солнца—колечко.

30.

Саул' сацірта мêнестіню
Ар асо зôбентінь:
Кам атньêма аусêклям
Садерету лигавінь.

30.

Солнце изрубило луну
Острымъ мечомъ:
Зачѣмъ она отняла у утренней звѣзды
Засватанную невѣсту.

31.

Сауле, сауле, мêнестінь,
Ко тѣ ю̂су калпі дара?
Зида плявас ненопляутас,
Зелта калні неэцеті!

31

Солнце, солнце, луна,
Что дѣлаютъ ваши работники?
Невыкошены шелковые луга,
Невыборонены золотыя горы!

32.

Сауле сêя судрабінь
Целмайнâ лидумâ;
— Сêй, сауліт', ману тѣсу
Йел целміня галінâ!

32.

Солнце сѣетъ серебро
На пасѣкѣ съ пнями;
— Сѣй, солнышко, и мою долю
Хотя на кончикѣ пня!

33.

Курземе мелні межі
Сарканâм одзінâм;
Тас не бія саркан' ôгас,
Тас саулітес асаріняс.

33.

Въ Курляндіи темные лѣса
Съ красными ягодами;
Это не красныя ягоды,
Это слезы солнышка.

34.

Гулі, гулі, сауліт',
Âбелю дâрзâ;
Пілнас тавас ацтіняс
Âбелю зѣду.

34.

Спи, спи, солнышко,
Въ яблоновомъ саду;
У тебя полны глаза
Яблоновыхъ цвѣтовъ.

Мѣнес.

1.

Теці гайші, мѣнестінь,
Гарам ману глâжу лôгу:
Валті ліні ман вѣрнамі,
Нева скалу-плѣсайінь!

2.

Теці гайші, мѣнестінь,
Накті веду лигавінь:
Дѣну вести не патапу,
Дѣну кунгі карâ сûта.

3.

Кур ту теці, мѣнестінь,
Ар то звайгзню мѣтеліті?
— Карâ ѣму, карâ теку,
Яуну пуйшу палигâ!

4.

Мѣнестіньш звайгнес скайта,
Ар' ір вісас вакарâ?
Вісас звайгнес вакарâ,
Аусѣкліня вѣн невайд.

5.

Сака ляудіс, мѣнешам
Невайд саву кумелінь;
Рита звайгзне ар вакара—
Тѣ мѣнеша кумелінь.

6.

Накті брауца мѣнестіньш,
Эс мѣнеша ôрманітс;

Луна (1).

1.

Бѣги свѣтло, луна,
Мимо моего стекляннаго окошка:
Я пряду бѣлый ленъ,
Нѣтъ у меня того, кто деретъ лучину.

2.

Бѣги свѣтло, луна,
Я ночью веду себѣ молодую жену:
Днемъ вести нѣтъ досуга,
Днемъ господа посылаютъ на войну.

3.

Куда ты бѣжишь, луна,
Въ звѣздномъ плащѣ?
— Спѣшу, бѣгу на войну
На помочь молодцамъ!

4.

Луна считаетъ звѣздъ,
Всѣ ли онѣ вечеромъ?
Всѣ звѣзды вечеромъ,
Нѣтъ только утренней звѣзды.

5.

Люди говорятъ, что у луны
Нѣтъ своихъ коней;
Утренняя звѣзда съ вечернею —
Это лунные кони.

6.

Ночью ѣдетъ луна,
Я кучеромъ у луны;

(1) *Луна* со всѣми къ нему относящимися понятіями по латышски мужескаго рода

Мēнестіньш ман ѣдеве
Саву звайгзню мēтеліті.

Луна даритъ мнѣ
Свой звѣздный плащъ.

Аусēкліс.

1.

Аусēкліньш агрі лēца,
Саулес мейту грібедамс;
— Лец, сауліт', пате агрі,
Не дōд' мейтас аусēклям!

2.

Вісас звайгзнес ман редзамас,
Аусēкліня вēн невайд;
Аусēкліньш айзтецея
Саулес мейтас прецібāс.

3.

Кур тас рита аусēкліньш,
Ка не редз узлецам?
Аусēкліньш Вāцземē
Санта свāркус шŭдіная.

Утренняя звѣзда (1).

1.

Рано восходитъ утренняя звѣзда,
Желая солнечной дочери;
Всходи, солнышко, само рано,
Не давай дочки утренней звѣздѣ!

2.

Я вижу всѣ звѣзды,
Нѣтъ только одной утренней звѣзды;
Утренняя звѣзда ушла
Свататься къ дочери солнца.

3.

Гдѣ это утренняя звѣзда,
Что невидно ея восхода?
Утренняя звѣзда въ Нѣметчинѣ
Шьетъ себѣ бархатный кафтанъ.

Звайгзне.

Не та звайгзне вісу накт,
Кур' узлēца вакарā;
Уз пуснакті ѣлигоя
Двēселішу наміня.

Звѣзда.

Не на всю ночь звѣзда
Которая восходитъ вечеромъ;
Къ полуночи она укатывается
Въ жилище душъ.

Пēрконс.

1.

Пēрконям пѣці дēлі
Вісі пѣці Вāцземē;
— Эс тев лŭдзу, пēрконіт,
Атвед вѣну шаі земē,
Лай тас ман палидзея
Шо āріню тріцінāт.

Перунъ (громъ).

1.

У перуна пять сыновей,
Но всѣ пятеро въ Нѣметчинѣ;
— Я прошу тебя, перунъ,
Приведи одного въ этотъ край,
Чтобы онъ помогалъ мнѣ
Потрясать это село (пѣснями).

(1) *Утренняя звѣзда* по латышски мужескаго рода, оттого и всѣ понятія къ нему относящіяся суть рода мужескаго.

2.

Пêрконя-тêвам
Девіны дêлі:
Трейі спêра, трейі рýца,
Трейі зібінея.

3.

Пêрконс брауца пар ю̂рінію,
Айз ю̂ріняс сѣвас ньемт;
Саул' ар ньру пакаль гâя,
Вісус нежус дâвадана:
Озолам зелта йôсту,
Клявіням райбус цімдус;
Мазаям кâрклінням
Зелта-грѣзту гредзенінь.

4.

Спер, пêркон', авота
Лидз пашам дібінам:
Вакар слика саулес мейта,
Зелта канас мазгадана!

5.

Рâмі, рâмі драуседамс,
Нâк пар ю̂ру пêрконіте;
Не майтая ѣвас зѣду,
Ней арая гâюмінь.

6.

Рýці, рýці, пêрконіті,
Шкалді тілту Даугава:
Лай не нâк Пôльі, Лейші
Мана тêву-земітê!

7.

Пêрконьі, зібеньі,
Саспардâт вира-мâті!
Лай пашай валя ір
Атслêдзіняс жвардзінâт.

2.

У батюшки-перуна
Девять сыновей:
Три ударяютъ, три гремятъ,
Три бросаютъ молніи.

3.

Перунъ ѣхалъ чрезъ море,
Чтобъ за-моремъ жениться;
За нимъ съ приданымъ слѣдовало солнце.
Одаривая всѣ лѣса:
Дубу золотой поясъ,
Клену пестрыя рукавицы;
А маленькой лозѣ
Золоторѣзанное колечко.

4.

Ударяй, перунъ, въ источникъ
До самаго дна:
Вчера утонула въ немъ дочь солнца,
Вымывая золотыя кружки!

5.

Тихо, тихо гремя,
Идетъ чрезъ море перунъ;
Онъ не портитъ ни цвѣтовъ черемухи,
Ни дѣла пахаря.

6.

Греми, греми, перунъ,
Расколи мостъ на Двинѣ:
Чтобъ не приходили Поляки и Литовцы
Въ мою отцовскую землю!

7.

Перуны, молніи,
Сокрушите мою свекровь!
Чтобъ я сама свободно
Могла побрякивать ключами.

МИКЛАС.

1) Дѣва клѐтіня трім стŷрѣм.

2) Діді мâсіняс зам вѣнас сакшас.

3) Цік гайсôс звайгзню, тік земѐ цауруму.

4) Мŷжа шкірстс, пусмŷжа вâкс.

5) Вâрна скрѣн, таукі піл.

6) Плікс цілвѐкс,— крекліс азотѐ.

7) Лѣлс, ресніс ôзолс іздег,— ні ôглю, ні пелну.

8) Лѣлс, ресніс ôзолс, 12 зару; катрâ зарâ па 4 пѐрклы; катрâ пѐрклѐ па 6 ôлас.

9) Мазс, мазс виріньш,— асс, асс цірвітс.

10) Мазс, мазс виріньш,—каула кажôціньш.

11) Сімту ацу каудзі мет.

12) Какья-асте пар ŷру.

13) Апала упіте, лайпіня пâрі.

14) Балта радзе тирумâ; курш путніньш скрѣн, тас нолайжас.

ЗАГАДКИ.

1) Божья клѣть о трехъ углахъ.

2) Двѣ сестрицы подъ однимъ покрываломъ.

3) Сколько звѣздъ на небѣ, столько дыръ на землѣ.

4) Вѣковой гробъ, а полувѣковая крышка.

5) Ворона летитъ, а жиръ капаетъ.

6) Нагой человѣкъ, а рубашка за пазухой.

7) Сгораетъ большой, толстой дубъ, но не остается ни угольевъ, ни золы.

8) Большой толстой дубъ о 12 сучьяхъ; на каждомъ суку по 4 гнѣзда; въ каждомъ гнѣздѣ по 6 яицъ.

9) Маленкій, маленкій человѣчекъ, но у него острый, острый топорокъ.

10) Маленькій, маленькій человѣчекъ въ костяной шубкѣ.

11) Сотни глазъ мечутъ стогъ.

12) Кошачій хвостикъ черезъ море.

13) Дугообразная рѣченька, черезъ перекладинка.

14) Бѣлый камень на полѣ; которая птица летитъ, та садится.

Отгадки. 1) дрікья граудс—гречишное зерно; 2) аузас граудс—овсяное зерно; 3) вâрпас ун стублайі—колосья и стебли; 4) Даугава валâ ун сасалусі—Двина свободная отъ льда и покрытая льдомъ; 5) ѣдама лайва—лодка на ходу; 6) свеце—свѣча; 7) свеце—свѣча; 8) гадс—годъ; 9) біте—пчела; 10) рѣкстс—орѣхъ; 11) сѣтс—сито; 12) катла стипа—дужка на котлѣ; 13) сакта—брошка; 14) базніца—храмъ.

15) Мелис ка велис—нева велис, рӯц ка лауа—нева лауа, рôк ка цӯка—нева цӯка.

16) Данцоя, данцоя,— пакарêс.

17) Кас дів' рейзес пѣдзіист? Пірму рейзі—глуденс, балтс, ка снѣгс; ôтр' рейз'—слабігс кайінѣс, пêц віньш тôп пар дзѣдатаю.

18) Свѣста ціба эзерâ.

19) Куньіня рей, зôбіньі бірст.

20) Діві грêдас бêрза-малкас, треша алкшню пагаліте.

21) Атмін ману мінетаю?

22) Маза, маза муціня,— дівеядс алутіньш.

23) Пакалу мӯру—ѣраугу судрабу, пакалу судрабу—ѣраугу зелту.

24) Шмуйдріс, гарш ôзоліньш, зелта пôга галіня.

25) Ѣлапс уз ѣлапа,— адатас не дӯрума.

26) Крѣвс дôбê,—маті арâ.

27) Сарканс гайліте зам земес дзѣд.

28) Мелис зірге, сарканс ãйейс, заля вара пâтага рôкâ.

29) Дѣн, накт ѣт,— да дібінам не вар даѣт.

30) Кас ритâ целяс, там караша рôкâ.

15) Черенъ какъ чортъ— но не чортъ, рычитъ какъ левъ— но не левъ, роетъ какъ свинья— но не свинья.

16) Плясалъ, плясалъ,— повѣсился.

17) Кто два раза рождается? Въ первый разъ—гладкій, бѣлый, какъ снѣгъ; во второй разъ—слабый пешеходецъ, затѣмъ становится пѣвцомъ.

18) Цибикъ (коробка) съ масломъ въ озерѣ.

19) Сука лаетъ, зубы сыплются.

20) Двѣ скирты березовыхъ дровъ, а третья ольховая полѣна.

21) Отгадай моего загадывателя?

22) Маленькій, маленькій боченокъ, но двоякое пивцо.

23) Пробилъ я стѣну—увидѣлъ серебро, пробилъ серебро—увидѣлъ золото.

24) Стройный, высокій дубъ, золотое зерно на макушкѣ.

25) Заплата на заплатѣ, но ни одного стежка.

26) Солдатъ въ ямѣ, а волоса наружу.

27) Красный пѣтушекъ поетъ подъ землею.

28) Вороной конь, красный всадникъ, у него въ рукѣ кнутъ изъ зеленой мѣди.

29) Днемъ и ночью идетъ, но до дня не можетъ дойти.

30) Кто по утру встаетъ, тому въ руки лопешка.

15) вабуле—жукъ; 16) спрігулс—цепъ; 17) ôла, но ôлас цâліс—гайліс,—айцо, изъ яйца цыпленокъ—пѣтухъ; 18) мêнес гайсôс—луна на небѣ; 19) пайсеблес—мялица; 20) зôбі ар мêлі—зубы съ языкомъ; 21) мêле—языкъ; 22) ôла—яйцо; 23) ôла—яйцо; 24) лінс—ленъ; 25) кâпоста галвіня—качанъ капусты; 26) руткіс—рѣдька; 27) свікліс—свекла; 28) пірті пêрдамѣс—парящійся въ банѣ. 29) дурвіс—двери; 30) дурвіс—двери.

31) Вѣшіня істаба,—кукулс ара.

32) Кас салмос не чаукст?

33) Ажа ацс сѣна.

34) Магыіс мелис кумеліньш, дѣн, накт ямс.

35) Діві мельны малку велк.

36) Діві бралы вѣна йоста сасѣті.

37) Діві став, діві гуль, треша лапса данцо.

38) Дзелзс цуціня, пакулу астіте.

39) Пѣцам балкам кутіня бувета.

40) Йо тек цуціня—йо барояс.

41) Пѣцас айтіняс каудзі грауж.

42) Балтс аветіньш мелна верша ведера.

43) Сарканс версітс астра пѣсѣтс.

44) Сарканс версітс, девіняс адас,— кас то дирая, тас гаужі раудая.

45) Тѣва, тѣва юмправіна,— талі, талі спляуй.

46) Дзелзс тевс, кока мате, сикі, мазі берніны—асіню дзерайі.

47) Тевс нау пѣдзімс—делс яу кара.

48) Кьеве куте,—асте гайсос.

31) Гостья въ избѣ, а гостинецъ за дверьми.

32) Что не шаршитъ въ соломѣ?

33) Козлиный глазъ въ стѣнѣ.

34) Маленькій вороной конь, и днемъ и ночью на немъ ѣздятъ.

35) Два вороныхъ дрова таскаютъ.

36) Два брата связаны однимъ поясомъ.

37) Двое стоятъ, двое спятъ, третья лисица пляшетъ.

38) Желѣзная свинья, хвостъ изъ пакли.

39) Изъ пяти бревенъ построена изба.

40) Чѣмъ шибче бѣжитъ свинья, тѣмъ больше откармливается.

41) Пять овечекъ стогъ грызутъ.

42) Бѣлый барашекъ въ животѣ чернаго быка.

43) Красный быкъ привязанъ на волоскѣ.

44) Красный быкъ въ девяти кожахъ,— кто ихъ будетъ сдирать, тотъ будетъ горько плакать.

45) Тоненькая, тоненькая барышня, но далеко, далеко плюется.

46) Желѣзный отецъ, деревянная мать, крошечныя, маленькія дѣтки—кровопійцы.

47) Не родился еще отецъ, а сынъ уже на войнѣ.

48) Кобыла въ конюшнѣ, а хвостъ на воздухѣ.

31) сія—матица; 32) сейс—тѣнь; 33) зарс—сукъ; 34) слѣксніс—порогъ; 35) ардіс—пара жердей въ избѣ, на коихъ сушатъ дрова; 36) мѣту парс сетіна—пара кольевъ въ заборѣ; 37) дурвіс ар стендерем—дверь съ ушаками; 38) адата ар дѣгу—игла съ ниткой; 39) адекліс—вязанье; 40) споле—шпулька въ прялкѣ, 41) пѣці піркстi коделю вери—пять пальцевъ прядутъ кудель; 42) зекье забака—носокъ въ сапогѣ; 43) дзервенес ога—клюква; 44) сиполс—лукъ; 45) плінте—ружье; 46) плінте—ружье; 47) угунс ар думѣм—огонь съ дымомъ; 48) Угунс ар думѣм—огонь съ дымомъ.

49) Пілна кŷтіня саркану цŷціню,—ѣгâя гарайс—ізванькыя.

50) Вецайс тêвс рікâм грѣза, вецамâте—апрікâм.

51) Мелнас гôвіс, балтас ганібас,— гудрѣм ганѣм яшаганас!

52) Вâцземê балкас тêш,— шаі земê скайдас ласа.

49) Полный хлѣвъ красныхъ свиней,— вошла долгая—выгнала.

50) Дѣдушка рѣжетъ половинными ломтями, а бабушка—во весь хлѣбъ.

51) Черныя коровы, бѣлое пастбище,— есть раздолье для умныхъ пастуховъ!

52) Въ Нѣметчинѣ тешутъ бревна, а здѣсь подбираютъ щепки.

ПЕЛЕКАМІ ВÂРДІ.

1.

Мутей діві сêтіняс прѣкшâ: пар вѣну лайд (мêлі), пѣ ôтрас сатур.

2.

Межс ар аусѣм, клаюмс ар аціи.

3.

Пусмутес лайд, пусмутес сатур.

ПОГОВОРКИ (1).

1.

Предъ ртомъ двѣ ограды: черезъ одну пускай (языкъ), а у другой задерживай.

2.

Лѣсъ со слухомъ, а поле съ глазами.

3.

Полрта открывай, а полрта задерживай.

49) квêдошас ôгліс цеплê ун скрукыіс—пылающіе уголья въ печи и кочерка; 50) аркліс ун эцежа уз лаука—соха и борона на полѣ; 51) грâмата—книга; 52) Вâцземê дрікье грâматас, бет шê ласа,—въ Германіи печатаютъ книги, а здѣсь ихъ читаютъ.

(1) Эти поговорки употребляютъ тогда, когда имѣютъ цѣлію внушить кому либо осторожность въ словахъ и дѣйствіяхъ.

Конецъ.

ОПЕЧАТКИ

Въ Латышскомъ текстѣ.

							Напечатано:	*Должно читать:*
2	стр.	1	пѣсня	19	стихъ	сверху	смŷрманям	Стŷрманям
12	—	4	—	2	—	—	Лаугавіня	Даугавіня
13	—	4	—	3	—	—	Лйз	Айз
14	—	12	—	3	—	—	масіню	мâсіню
20	—	1	—	8	—	—	кумеліню	кумеліню
27	—	8	—	1	—	—	гагус	рагус
29	—	(ôтра варіанте	—	2	стихъ	снизу	таутіняс	таутінâс
31	—	9	пѣсня	3	стихъ	сверху	сêртсті	сêрсті
34	—	29	—	3	—	—	масінь	мâсінь
36	—	11	—	4	—	—	Там	Тай
—	—	12	—	3	—	—	клâй	клâй
45	—	12	—	2	—	—	Лайкстігала	Лакстігала
46	—	22	—	4	—	—	лукотѣс	лŷкотѣс
49	—	3	—	4	—	—	Дзераям	Дзêраям
—	—	7	—	1	—	—	маміня	мâміня
52	—	10	—	2	—	—	каяс	кâяс
53	—	14	—	2	—	—	прѣденіне	прѣденіте
56	—	1	—	4	—	—	плâвейінь	плâвейінь
62	—	8	—	2	—	—	розес	рôзес
66	—	4	—	3	—	—	Лаудіс	Ляудіс
70	—	10	—	2	—	—	дôрзіня	дâрзіня
71	—	3	—	3	—	—	Балга	Балта
77	—	8	—	1	—	—	дôт	дôд
78	—	13	—	4	—	—	слуцітѣс	слауцітѣс
79	—	18	—	2	—	—	калполіте	калпоніте
92	—	11	—	4	—	—	пупмурѣм	пумпурѣм
96	—	1	—	4	—	—	смукас,	смукас
102	(дзеніс)	2	—	3	—	—	эзêю	эцею
104	(Цѣлава)	1	—	3	—	—	стâрну	спâрну
105	—	7	—	6	—	—	палаль	пакаль
—	—	1	—	6	—	—	Айведіс	Айзведіс
107	—	Краукліс	—	11	—	—	Маноніню	Магоніню
108	—	6	—	2	—	—	аугі	аукстi
109	—	1	—	2	—	—	Аркâрт	Апкâрт
111	—	3	—	4	—	—	раудамі	раудадамі
138	—	27	—	1	—	—	Кумас	Кŷмас
140	—	87	—	3	—	—	падітей	пâдітей
141	—	45	—	2	—	—	кайіням	кâйінâм
142	—	52	—	1	—	—	Пâдіті	Пâдіню
—	—	53	—	4	—	—	дâрба	дарба
151	—	31	—	3	—	—	Валту	Балту

							Напечатано:	*Должно читать:*
160	стр.	3	пѣсня	3	стихъ	сверху	Рига	Ригá
162	—	12	—	3	—	—	спéрту	сперту
178	—	11	—	3	—	—	лѣлі	лѣві
182	—	32	—	3	—	—	цŷріня	цŷрінâ
190	—	42	—	2	—	—	тâвс	тавс
198	—	19	—	4	—	—	носкомусі	носкумусі
205	—	10	—	4	—	—	бŷту	бŷшу
213	—	32	—	2	—	—	пусітé	пусітé
216	—	3	—	3	—	—	мір	мірт
—	—	4	—	4	—	—	Аугста	Аукста
217	—	13	—	3	—	—	тéв	тéв
218	—	18	—	3	—	—	земес-мате	земес-мâте
226	—	77	—	2	—	—	Аугсті	Аукстi
229	—	9	—	3	—	—	ар	арь
237	—	7	—	5	—	—	аабуя	дабуя
251	—	28	—	3	—	—	аугсту	аукту
255	—	8	—	3	—	—	Креюмâ	Крéюмâ
262	—	1	—	5 и 6	—	—	аугсту, Аугста	аукту, Аукста
273	—	4	—	4	стихъ	снизу	тева	тéва
—	—	4	—	1	—	—	иссукатс	іссукатс
275	—	13	—	2	стихъ	сверху	ауа	ауса
—	—	13	—	3	—	—	кара-вірс	кара-вирс
286	—	—	—	—	—	—	Кресліс	Крéсліс
291	—	10 и 12	—	1	—	—	Яню-накті	Яню-накті
—	—	13	—	1 и 3	—	—	Яню-накт	Яню-накт
295	(Вâцземе)	2	—	4	—	—	путті	путні
296	—	9	—	4	—	—	Апгулутас	Апгулушас
302	—	21	—	7	—	—	бéту	бéру
306	—	11	—	4	—	—	майміняс	лайміняс
—	—	13	—	1	—	—	накрѣкшу	папрѣкшу.
—	—	17	—	2	—	—	манâ	мана
314	—	4	—	3	—	—	звайгнес	звайгзнес

ОПЕЧАТКИ

Въ Русскомъ текстѣ.

							Напечатано:	*Должно читать:*
15	стр.	19	пѣсня	3	стихъ	сверху	Ударяю	Ударяю
26	—	3	—	3	—	—	портки	порты
—	—	4	—	3	—	—	портки	порты
39	—	2	—	2	—	—	съ яблони	съ яблони:
—	—	3	—	1	—	—	наущаетъ	научаетъ
—	—	6	—	2	—	—	тебѣ не цвѣсти	тебѣ цвѣсти
41	—	12	—	1	—	—	За третее	За третье
45	—	15	—	4	—	—	восковый	восковой
46	—	22	—	4	—	—	соротинушку	сиротинушку
49	—	3	—	3	—	—	есть ли разумъ,	есть ли разумъ
50	(Ольха)	2	—	2	—	—	Если бы не доста-ла березоваго	Если бы достали березовый

							Напечатано:	*Должно читать*
50	стр.	2	пѣсня	4	стихъ	сверху	Если бы не нашла	Если бы нашла
60	—	1	—	9	—	—	платочикъ	платочекъ
—	—	1	—	12	—	—	Суженная	Суженая
63	—	13	—	4	—	—	устраивать	устроивать
67	—	7	—	4	—	—	камушкомъ	камешкомъ
—	—	8	—	2	—	—	камушкѣ	камешкѣ
—	—	10	—	2	—	—	пасѣку	просѣку
70	—	10	—	3	—	—	Братній	Братнинъ
—	—	12	—	4	—	—	на пасѣкѣ	въ просѣкѣ
86	—	24	—	3	—	—	клеверекъ	клеверокъ
88	—	(Птица)	—	13	—	—	Воронее	Вороньи
97	—	11	—	1	—	—	Ястреби	Ястребы
99	—	1	—	2 и 3	—	—	камушкѣ	камешкѣ
—	—	2	—	2	—	—	гречишней	гречишной
102	—	3	—	2	—	—	яблони	яблонѣ
103	—	—	—	—	—	—	Снѣгирь	Снигирь
—	—	1 и 2	—	1	—	—	Снѣгирь,	Снигирь,
107	—	4	—	2	—	—	разсвѣнетъ	разсвѣтетъ
122	—	45	—	3	—	—	праздникъ	праздникъ
132	—	1	—	2	—	—	камушкѣ	камешкѣ
143	—	61	—	2	—	—	брусничнику	брусничника
151	—	31	—	1	—	—	Зорькой	Зоркой
154	—	54	—	2	—	—	пасѣки	просѣки
156	—	67	—	2	—	—	просѣвай	Просѣвай
160	—	88	—	6	—	—	догору	дорогу
170	—	22	—	2	—	—	пасѣки	просѣки
191	—	52	—	5	—	—	золовушка	невѣстушка
193	—	64	—	2	—	—	золовушекъ	невѣстушекъ
201	—	9	—	2	—	—	пастушьимъ, покрываломъ	пастушьимъ покрываломъ
204	—	2	—	2 и 4	—	—	пѣсеньку	пѣсенку
205	—	8	—	2	—	—	мать	Мать
206	—	17	—	2	—	—	грыбовъ	грибовъ
208	—	27	—	2	—	—	свояченицѣ	золовушкѣ
238	—	10	—	4	—	—	научаеттъ	научаетъ
—	—	14	—	3	—	—	будегъ	будетъ
—	—	15	—	2	—	—	вустъ	кустъ
245	—	21	—	3	—	—	Рыдмя	Рыдаетъ,
246	—	23	—	1	—	—	радосттъ	радость
254	—	2	—	3	—	—	восковый	восковой
—	—	2	—	4	—	—	стеклянныя	стеклянныя
255	—	11	—	1	—	—	По причинѣ	Изъ за
257	—	7	—	2	—	—	господинъ	господина
—	—	10	—	2	—	—	спасть	спать
258		14 и 15	—	3	—	—	черть	чортъ
261	—	4	—	3	—	—	хорьи	хорьковыя
262	—	1	—	8	—	—	оҳопку	охапку
264	—	10	—	4	—	—	Медвѣжее	Медвѣжье
—	—	13	—	1	—	—	братніе	братнины
280	—	2	—	2	—	—	сестрицами	сестрицами.

							Напечатано:	*Должно чит*
283	стр.	1	пѣсня	1 и 2	стихъ	сверху	пасѣку, пасѣкою	просѣку, сѣкою
287	(Пиво)	2	—	3	—	—	проведишь	проводиш
306	—	16	—	1	—	—	счасгье	счастье
—	—	17	—	1 и 2	—	—	Рыдмя	Рыдаетъ,
307	—	23	—	3	—	—	нину	ниву
309	—	6	—	1	—	—	сельсія	сельскія
313	—	32	—	2	—	—	насѣкѣ	просѣкѣ
314	—	4	—	1	—	—	звѣздъ	звѣзды
—	—	примѣчаніе			—	—	къ нему	къ ней
315	—	примѣчаніе,		2 строка		—	къ нему	къ ней
318	—	загадка 20		скирты омховая, полѣна,—скирды, ольховое пол				
320	—	) 3 поговорка			—	—	полрта	полъ рта

Stanford University Libraries
3 6105 011 690 059

PG
9015
S6

Stanford University Libraries
Stanford, California

Return this book on or before date due.